

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TARIM, ORMAN VE KÖYİŞLERİ

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı

6 Temmuz 2021 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Yunus Kılıç'ın, (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'nin safahatına ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Yunus Kılıç'ın, Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal ve 3 milletvekilinin benzer mahiyetteki kanun tekliflerinin (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirilmesiyle ilgili verdikleri önergeye ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.-Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal'ın, benzer mahiyetteki kanun tekliflerinin (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirilmesiyle ilgili verdikleri önergeye ilişkin açıklaması

2.- İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın, Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşmasında ismini zikrederek ithamda bulunduğu ilişkin açıklaması

3.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- İzmir Milletvekili Hasan Kalyoncu'nun, hayvan hakları savunucusu

Fırat Ahmet Yıldız'ın (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki görüşmelerde yaptığı konuşmasında kendisine sataştığına ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3727)

TARIM, ORMAN VE KÖYİŞLERİ KOMİSYONU

1'inci Toplantı

6 Temmuz 2021 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu saat 15.11'de açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Yunus Kılıç,

(2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'nin safahatına,

Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal ve 3 milletvekilinin benzer mahiyetteki kanun tekliflerinin (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirilmesiyle ilgili verdikleri önergeye,

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon Başkanı Yunus Kılıç, tali teklifler ile esastan görüşülecek teklifin birleştirilemeyeceğini ve oylamaya sunamayacağını belirtti.

Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal, benzer mahiyetteki kanun tekliflerinin (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirilmesiyle ilgili verdikleri önergeye,

İstanbul Milletvekili Serap Yaşar, Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşmasında ismini zikrederek ithamda bulunduğuna,

Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun, İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İzmir Milletvekili Hasan Kalyoncu, hayvan hakları savunucusu Fırat Ahmet Yıldız'ın (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki görüşmelerde yaptığı konuşmasında kendisine sataştığına,

İlişkin açıklama yaptı.

Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/3727) tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak, maddelerinin görüşmelerine başlandı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 7 Temmuz 2021 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanmak üzere 23.22'de toplantıya son verildi.

6 Temmuz 2021 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.11

BAŞKAN: Yunus KILIÇ (Kars)

BAŞKAN VEKİLİ: Hasan KALYONCU (İzmir)

SÖZCÜ: Selahattin MİNSOLMAZ (Kırklareli)

KÂTİP: Zafer IŞIK (Bursa)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Saygıdeğer katılımcılar, saygıdeğer misafirler, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri; Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunun 27’nci Yasama Döneminin 6’ncı Birleşimini açıyorum.(*)

Toplanı yeter sayımız vardır.

Görüşmelere başlıyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Yunus Kılıç'ın, (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'nin safahatına ilişkin açıklaması(**)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Gündemimizde Meclis Başkanlığınca 1/7/2021 tarihinde esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen (2/3727) esas numaralı Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yer almaktadır.

Kısaca safahatıyla alakalı bir iki cümle ettikten sonra kanun teklifinin sahibine söz vereceğim.

Saygıdeğer katılımcılar, bildiğiniz üzere, bu Hayvanları Koruma Kanunu, 2004 yılında belki hâlâ o zaman da milletvekili olan arkadaşlarımızın emekleriyle çıkmış idi. Zamanına göre, Avrupa Birliği ülkelerine ve dünyadaki birçok ülkeye göre ileri bir kanun idi ve bugüne kadar bu kanunla bu alanı yönettik fakat değişen zaman, talepler, konjonktür, duyarlılıkların değişmesiyle beraber bu kanunun artık birçok şeye cevap veremeyecek hâlde, bazı eksikliklerinin olduğu, tamamlanması gerektiğiyle alakalı yaygın bir kanaat, toplumsal görüş ve talep ortaya çıktı. Biz, buna biliyorsunuz, kaynak oluştursun diye hayvanlara işkence ve eziyetin önlenmesiyle alakalı bir araştırma komisyonu kurduk ve her partinin katılımı ve desteğiyle, iyi niyetiyle çok güzel de rapor sunduk Meclisimize. Bu kanun hazırlanırken de ağırlıklı olarak yine bu Komisyon raporundan yararlanıldı; bunu biliyorum süreçlere katılan, izleyen bir arkadaşınız olarak. Tabii ki toplumsal duyarlılıkların tamamını karşılayacak mı? Bizce en azından büyük bir kısmını karşılayacak. Fakat takdir edersiniz ki kanunlar ilahi kelimalar değildir, toplumun ihtiyaçlarına göre yeniden konuşulabilir, güncellenebilir, toplumun ihtiyaçlarına daha fazla cevap verebilir. Ama ben kanun teklifini incelediğimde gördüm ki özellikle sivil toplum kuruluşlarının bu konuda duyarlı olan kesimleri ve toplumun genel kanaatini yansıtacak bir kanun teklifiyle bugün karşınızda olmuş olacağız.

*Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

** (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Tabii, bu, daha önce de birçok kez Meclis gündemine kadar gelmiş olan, hatta 2013-2014'te Çevre Komisyonunda görüşülmüş olmasına rağmen, biraz ülke gündemiyle, Meclisin yoğunluğuyla veya hatta da seçimlerle alakalı kadük kalmış ama bugün tekrar katkınızla, desteğinizle Komisyon görüşmelerine başlayacağımız bu kanunun öncelikle bu alandaki beklentilere cevap verecek olmasını umuyor, toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Şimdi, müsaade ederseniz kanun teklif sahibi olarak Mustafa Yel Beyefendi'ye söz vermek istiyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sayın Başkan, günler öncesinde bir önerge vermiştik ama bir değerlendirebilir misiniz?

2.- Komisyon Başkanı Yunus Kılıç'ın, Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal ve 3 milletvekilinin benzer mahiyetteki kanun tekliflerinin (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirilmesiyle ilgili verdikleri önergeye ilişkin açıklaması

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi, efendim bir önerge vardır, kanun tekliflerinin birleştirilmesiyle alakalı okutup işleme alacağım.

Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanlığına

Komisyonunda görüşülecek olan 1/7/2021 tarih ve 151 sayılı Kanun Teklifi'yle Cumhuriyet Halk Partisi olarak vermiş olduğumuzu 12/10/2020 tarih 1426, 1427, 1428, 1429 sayılı Kanun Teklifleri içerik olarak benzer mahiyette olduğundan bu kanun tekliflerimizin 1/7/2021 tarih 151 sayılı iş bu kanun teklifiyle birleştirilerek görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

Orhan Sarıbal
Bursa

Okan Gaytancıoğlu
Edirne

Ayhan Barut
Adana

İlhami Özcan Aygün

Tekirdağ

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Burada bir hatırlatmada bulunmak isterim, sonra oylamaya sunacağım yine de Orhan Bey.

Şimdi, komisyonların görevleri ve işleyişleri gereği, esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen işlerde ve tekliflerde Komisyonun böyle bir yetkisi var, fakat bu bahsettiğiniz kanun tekliflerinin hiçbirisi Komisyonumuza esas Komisyon olarak gönderilmiş teklifler olmadığı için, tali olarak geldiği için bizim Komisyonumuzun bu rüşdü yok, bunları değerlendirip birleştirme yetkisi olmadığı için... Bazılarında tali olarak bile gelmeyen, sadece başka hem esas hem tali de olmadığımız ama tarımı biraz ilgilendiren maddeler içeren teklifler ama hiç birisi bizim Komisyona esas Komisyon olarak gelmiş teklifler olmadığı için dolayısıyla oylama ihtiyacı da böylelikle yok Orhan Bey.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bir açıklama yapmama müsaade eder misiniz?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun, tabii.

III.- AÇIKLAMALAR

1.-Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal'ın, benzer mahiyetteki kanun tekliflerinin (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirilmesiyle ilgili verdikleri önergeye ilişkin açıklaması

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Öncelikle herkese merhaba.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, değerli sivil toplum örgütleri, değerli milletvekili arkadaşlarımız, Komisyon üyeleri, misafirlerimiz; hepinizi saygıyla selamlamak isterim.

Sayın Başkan, 24/6/2004 tarihli 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda değişiklikle ilgili yaptığımız 12 Ekim 2020 tarihli 1429 sayılı Teklifimiz tali Komisyon olarak Tarım, Orman ve Köyışleri Komisyonuna iletilmiş görünüyor. Aslında muradımızı biliyorsunuz, bunun daha geniş, daha katılımcı, daha çoğulcu yapılması adına bu teklifleri, bunları ortaya koyuyoruz. Zaten çok gecikmiş bir kanun ve bunun daha yararlı, daha toplumcu olabilmesi açısından, daha geniş, kapsayıcı olabilmesi açısından bunlarla birleştirilerek... Çünkü mesele sadece Ceza Kanunu'nun, sadece Hayvanları Koruma Kanunu'nun değil, aynı zamanda diğer kanunları da İl Özel İdaresi Kanunu'nu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu da içerdiği için bütün bunları içine almaktadır. Dolayısıyla, böyle bir teklifin Komisyonun ana teklifi, ana konusu olmadığı, ana Komisyon olarak bize gelmemesi meselesini aslında göz ardı etmemek belki doğru değil belki de göz önüne alarak buradan daha geniş, daha toplumcu, daha faydacı bir kanun çıkması adına yaptığımız bir taleptir aslında, toplumun da talebi böyledir çünkü göreceğimiz ileri aşamalarda. Sadece 2 kanunla olayın çözülemeyeceğini, Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun, İl Özel İdaresi Kanunu'nun da buna entegre edilmesi gerektiğini, 4 kanunun birlikte incelenmesi gerektiğini sizlerle paylaşmak isterim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ediyorum Orhan Bey.

Tabii, bizim yine de Komisyonun yetki sınırında olmadığını ifade ederek, tali bir teklifle esastan görüşeceğimiz teklifleri birleştirme şansımız maalesef yok, o yüzden de oylamaya sunamayacağız.

Teşekkür ediyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sayın Başkanım, yasal bir engel yok ama bir cümle müsaade edin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Yani bizim bu tekliflerimizi ana komisyona veya tali komisyona gönderme bizim yetkimizde değil, bizim kararımızda değil sonuçta Meclisin, önergeyi verdiğimiz kurumun bunu buralara göndermesi gerekir. Orada bir eksikliğin olması, Komisyonun kendi sorumluluk ve yetki alanını zorlaması, bunu gündeme almasını engelleyici bir şey değil çünkü bu bizden de kaynaklanan bir şey değil. Yani biz bunu “Ana komisyona -Tarım Komisyonuna- göndermeyin, tali komisyona gönderin ya da hiçbirine göndermeyin.” demek gibi bir lükse sahip değiliz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Doğru ama biz de Komisyon olarak biliyorsunuz, bize gönderilen işlere bakmak durumundayız.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bir açıklama olsun diye söyledim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – İlave bir şey daha söyleyeyim: Şimdi, ben onları tek tek inceledim, bize hiçbirli tali komisyon olarak da gelmemiş.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ama bunun şeyi bizde değil; bu, Meclisin iradesinde bir mesele...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır, siz de biliyorsunuz ki komisyonlar kendilerine gönderilen işlerle alakalı çalışırlar, komisyonun gündemini de o belirliyor.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ama Sayın Kılıç, Komisyonunda birlikte çalıştık, bizim verdiğimiz kanun teklifleri Komisyonunda oy birliğiyle kabul edilen 50 maddeye ilişkindir ve 5199 sayılı Kanun'daki değişiklik yani şu anda görüşeceğimiz kanunla bire bir örtüşen bir tekliftir. Tali ya da ana komisyona gönderilmesi bizim inisiyatifimizde ve kontrolümüzde olan bir şey değildir; o nedenle, yasal bir engel yok ise oylanması gerekir diye düşünüyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bize gönderilen iş olmadığı için yasal engel var. O yüzden siz haklı olabilirsiniz ama Komisyonun işleyiş şeklini biliyorsunuz; kendine gönderilen işlerle alakalı çalıştığı için, o yüzden önergenizi işleme alamayacağım ve oylamayı da yapamayacağız.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, ben de bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bence sırayla gidelim, daha sizlere söz vereceğim İlhami Bey.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bu konuyla ilgili aslında, şimdi, burada...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yok, bir şeyi yapalım, bir kanun teklifi...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama bakınız, muhalefet daha yapıcı olması anlamında bir şeyler sunuyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hiç şüphe yok, hiç şüphe yok.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama bakınız...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi, usule uygun gidelim bence, izin verirsiniz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ya, sıkıntı yok Başkanım ama bizim olayımız sadece “Daha iyi bir kanun nasıl çıkabilir, hep beraber yapalım.” diye.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ama neticede Mecliste bir İç Tüzük’ümüz var, ona göre hareket etmek durumu var...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – İç Tüzük’ü de biz...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Katılımcılığınızı biraz sonra zaten ifade edeceksiniz. Biz bunu zaten beraber çalıştık, ben ifade ettim. Bütün partiler burada çok iyi niyetli bir katkıyla raporu hazırladık; Gülizar Hanım biliyor ve diğer arkadaşlar da böyle...

AYHAN BARUT (Adana) – İstiyoruz ki 16 madde değil, 50 madde olsun başta görüşüldüğü gibi, daha kapsayıcı, daha...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Onu da birlikte beraber yaparız inşallah.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – O zaman şöyle: Bundan sonra kanun tekliflerini sunduğumuz zaman komisyonunu takip edip hangi komisyona ana veya tali gideceğinin de takibini de bizlerin yapması gerekiyor; öyle görünüyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Meclis Başkanlığının yetkisinde ama takibiniz umarım bir fayda verir.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Yani burada Meclis Başkanlığının yaptığı bir hatayı aslında bugün hayvanlarımız, can dostlarımız, ödeyecek; bu nedenle bu doğru bir tercih olmadı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Başkanım, şimdi, ben de bir tespitte bulunmak istiyorum aslında: Plan ve Bütçede, Tarım Kredi borçlarını yapılandırma ile ilgili hem sizlerin, iktidarın hem de bizlerin, muhalefetin de vardı... Plan ve Bütçeye göndermişler, diyor ki: “Muhalefetten gelen böyle birleştirme...” o zaman biz -muhalefet- kanunlarda nasıl yapıcı olacağız ki.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yok, biz öyle bir yaklaşım içinde değiliz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Diyor ki: “Biz sadece iktidardan gelen.” Ama bakınız, aynı süreç yaşanıyor; Plan ve Bütçede kendi kanun teklifim vardı, Tarım Kredi ve Ziraat Bankası yapılandırma ile ilgili ve siz de biliyorsunuz, beraber yaşadık...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, evet, doğru.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) –...konuyu da biliyorsunuz ve kanunun eksik çıktığını da biliyorsunuz aslında siz de.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yok, biz en azından istediğimizin çıktığını düşünüyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yok, nasıl çıktı? Ziraat Bankası mağdurları acaba yapılandırmaya girdi mi? Tarım Kredi mağdurlarının hepsi yapılandırmaya girdi mi? Biz direkt yapıcı olalım...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi, bence İlhan Bey, şöyle yapalım...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama bakınız, Plan ve Bütçede kanun teklifi var muhalefetin, o diyor ki: “Birleştirme olmaz.”

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sırayla gidelim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Burada, aynı şekilde. Ne yapacak muhalefet, ben merak ediyorum o zaman.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Önce Komisyonun işleyiş şeklini bir düzene koyalım, sonra yine...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama bakınız, bu aslında ilk konu, birleştirip birleştirmeme konusu.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ama size sıra gelecek, bunları konuşacağız İlhan Bey.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, o konu ayrı.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Onda fikrimizi beyan ettik, böyle bir imkân yok, bunu söyledik, o kısmı bitirdik.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ya bakın, Plan ve Bütçede, bakınız, ben bir şeyi kendimden söylemeye çalışıyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ya, Plan ve Bütçenin sıkıntısını şimdi bizim üzerimize yıkmayın.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama Başkanım, aynı konu aslında bu: Muhalefet acaba ne zaman kanun yapıcı olacak veya kanuna katkı sağlayacak?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi, İlhan Bey, bakın, Orhan Bey önergesini de verdi, düşüncesini de ifade etti, biz de cevabını verdik. Başka konuya geçtiğimizde sizin yine söz hakkınız olacak.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Oyalayalım o zaman. Baştan “Oylama yapacağım.” dediniz; kayıtlara bakalım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – “Bakacağım da oylama yapacağım.” dedim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yok Başkanım, “Okutup oylama yapacağım.” dediniz. O zaman demek ki sayı içeride az ki baktınız içeriye “Sayı az.” dediniz.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Bizim sayımız sizden fazla.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Öyle bir şey yok canım, öyle bir şey yok.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, tutanakları alalım, ağzınızdan çıkan kelimeleri hep beraber görelim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – “Bakıp, okutup oylatacağım.” dedim fakat baktım ki uygun değil zaten, uygun olmayan şeyin neyini oylatacağız? Yani İlhan Bey, bir maraza noktası çıkarmak için gayret sarf etmeyin, daha Komisyon yeni başladı ve sizin çokça konuşma vaktiniz, hakkınız olacak.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – “Maraza” değil Başkanım, kanun doğru olsun diye bakıyoruz.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Madde, madde tartışacağız.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, kanun doğru çıkacak, katkı verin, birlikte zaten doğruyu yapacağız.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Başkanım, kanun doğru çıksın diye bakıyoruz biz.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- *Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3727)*

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, devam ediyoruz.

Efendim, ilk olarak, teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere ilk sözü teklif sahiplerinden Sayın Mustafa Yel’e veriyorum.

Buyurun Mustafa Bey.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonumuzun çok Saygıdeğer Başkanı ve çok saygıdeğer üyeleri, sayın milletvekillerimiz, çok değerli Tarım Bakan Yardımcımız, çok değerli Belediyeler Birliği Başkanımız, sivil toplum kuruluşlarımızın çok değerli temsilcileri, çok değerli bürokratlarımız ve basınımızın mümtaz temsilcileri; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Bugün gerçekten, ülkemizde uzun süredir tartışılan ve nihayetinde yasayı çıkardığımız zaman hepimizin de bu işte yarın öbür gün gelecek neslimize anlatacağımız çok hayırlı bir işe imza atacağımızı düşündüğümüz bir yasa teklifini görüşmek üzereyiz. Biraz önce Sayın Başkanımız ve diğer konuşmacıların da bahsettiği bu konuyla ilgili, hayvanların korunmasıyla ilgili ve haklarıyla ilgili bir komisyon oluşturulması konusunda Mecliste grubu bulunan tüm partilerin hemfikir olduğu ve 2019 Şubat ayında Mecliste birleştirilerek verilen önergeler neticesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir Hayvan Hakları Araştırma Komisyonu kurulması kabul edilmişti. Ve bu Hayvan Hakları Araştırma Komisyonu olarak da 8 Mayıs 2019 tarihinde ilk toplantısını yaptıktan sonra üç ay verilen kanuni süreç çerçevesinde bu çalışmalarını yürütmek ve gerçekten bu işteki sorunlar nedir, bu işin fotoğrafını çekebilmek, karşılaşmış olduğumuz sorunlar nedir ve bu sorunların giderilebilmesi için de ne gibi faaliyetlerde bulunmak gerektiği hususunda çok kapsamlı bir çalışma gerçekleştirdik.

Bu Komisyonun da Başkanlığını yapan bir arkadaşınız olarak ben, özellikle Komisyona katılan bütün partilerden arkadaşlara ayırt etmeksizin özellikle teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten, Meclis tarihindeki en uyumlu çalışan komisyonlardan bir tanesiydi ve ben o zaman da söylemiştim: “Hayvanların partisi olmaz, siyaset olmaz” diye ve bu düşünce tarzını, bu olgunluğu tüm arkadaşlarda da gördüğüm için özellikle bir teşekkürü bir borç bildiğim için burada tekrarlıyorum. Ve bu çalışma çerçevesinde özellikle 2004 yılında çıkarılmış olan 5199 sayılı Hayvanların Korunmasına Dair Kanun’la ilgili uygulamadan kaynaklanan sorunlar hep gündeme geldi ve biz yaklaşık olarak 87 farklı arkadaşımızı dinledik. Sivil toplum kuruluşlarımız başta olmak üzere doğasever ve hayvansever STK temsilcilerimiz, üniversitelerimizden akademisyenler, belediye başkanlarımız ve belediye başkanlığı temsilcilerimiz ve diğer bu konunun muhatabı olan kamu kurum ve kuruluşlarımız, bakanlık temsilcilerimiz ve ayrıca, komisyonda görüş beyan etmek isteyen pek çok arkadaşımızı da dinledikten sonra sahada da sorunları yerinde görebilmek adına çeşitli barınakları yerinde görerek oradaki sorunları tespit ettik. 3 Temmuz 2019 tarihinde Büyükkada ziyaretimiz oldu, o bölgedeki faytonlarla ilgili, atlarla ilgili sorunlar nedir, bunları yerinde görebilmek için bir inceleme gerçekleştirdik ve yine başka barınakları da gezerek en

nihayetinde 21 Ekim 2019 tarihinde raporumuzu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunduk. Ardından da 16 Ocak 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde sunmuş olduğumuz raporun genel görüşmesi gerçekleştirildi ve yine, oy birliğiyle bu rapor nihayete erdi ve kabul edildi.

İşte, bizim yasayı hazırlarken dayanak olarak kabul ettiğimiz, toplumun büyük bir kesiminin de mutabık kaldığı ve bu çerçevede de bizlerin hem vicdani sorumluluğumuzu hem de yasal sorumluluklarımızı yerine getirirken toplumun değişik kesimlerinin dinleyerek bir yasa teklifi hazırlamamız gerektiği sonucu ortaya çıktı. Bununla ilgili olarak da bir buçuk yıllık bir süre zarfında yine konuya devam ettik, konunun muhataplarıyla bazen resmî, bazen de gayriresmî olarak çeşitli toplantılarımız, görüşmelerimiz oldu ve burada özellikle 5199'un asıl konusu gibi gözükene sokak hayvanları, başta sokak köpekleri ve kedilerle ilgili karşılaşılan sorunlar ve bunların çözüm önerileri konusunda da kafa yorduk ve çeşitli çalışmalar yürüttük; bunu hem partimiz olarak yaptık hem de dışarıda sivil toplum kuruluşlarımız da çalışarak yürüttük.

Tabii, özellikle belirtmek isterim ki bu yasayla ilgili olarak farklı farklı kesimler farklı yorumlarda bulunmakta, özellikle, hayvanların korunmasına dair kanun teklifi olduğu için sivil toplum kuruluşlarının da hassasiyetlerini saygıyla karşılıyoruz ve gerçekten konularına çok vâkıf olduklarını, bu anlamda da en ince ayrıntısına kadar, virgülüne kadar yasa tekliflerimizi ve önerilerimizi incelediklerini biliyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapmış olduğumuz bir toplantıda da yine, aynı şekilde duyarlılıklarını gördük. Ben kendilerine hassaten teşekkür ediyorum tüm hayvan dostları adına, hayvanlar adına.

Dolayısıyla şunu ifade etmek isterim ki biraz önce Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Sayın Gülizar Hanım'ın ifade ettiği "Biz Komisyon raporumuzda 50 madde hazırlamıştık, niye şimdi karşımıza 18 maddeyle geliniyor?" gibi bir eleştiri konusu var. Oradan başlamak isterim. Tabii, bizim Komisyonumuzda hazırlamış olduğumuz raporda 34 tane farklı sorun tespit etmiştik. Bu 34 sorunun giderilebilmesiyle ilgili olarak da 50 başlık altında çözüm önerilerimiz var ve burada da bu yasa teklifimizi yaparken de tabii ki Komisyon raporumuza sıkı sıkıya bağlı kalmaya çalıştık, pek çok konuda da buna bağlı kaldığımızı söyleyebilirim. İlerleyen zamanda, maddeleri gördüğümüzde, bunları açıklarken de tek tek maddelerde de bunu açıklayacağım ama özellikle burada, bizim yasa tekniği açısından, 50 maddelik bir teklif yapmamızı gerektirmeyen, 5199 sayılı Yasa'nın değişmesi gereken maddeleriyle ilgili, bu, 50 tane konuda bahsedilen, bahsi geçen konuyu biz 18 madde hâlinde uygulayarak zaten muradımıza ermek üzere gerekli çalışmayı yaptık. Bu, yasa yapma tekniği açısından böyle olması gereken bir konu. Dolayısıyla, illaki Komisyonunda 50 madde var diye 50 maddelik bir değişiklik yapılması gibi -buradaki sayın vekillerimiz de bilecekler ki- böyle bir zorunluluğumuz yok, ama asıl olan, bizim zihinsel anlamda devrim niteliğinde veya reform niteliğinde tanımlayabileceğimiz bir yasa teklifini sunmamızdı. Bunu niye söylüyorum? Bunu özellikle şunun için söylüyorum: Bizim burada özellikle önemsedığımız konu, 5199'un belki de en zayıf yanı hayvanların can olarak nitelendirilmemesiydi, mal ve eşya olarak nitelendirilmesiydi. İşte biz buradan yola çıkarak dedik ki: "Hayır, hayvanlar da duygulu, bizler gibi duyguları olan bireylerdir, varlıklardır." Dolayısıyla, buradan hareketle, hayvanların artık can niteliği taşıması gerektiğine dair, Türk Ceza Kanunu'nun 151'inci maddesinin ikinci fıkrasında bahsi geçen hayvanların mal niteliğinde veya eşya niteliğinde sayılması gereken maddeyi ortadan kaldırmakla, öncelikle görevimizi devam ettirdik ve yasa teklifimizi bu zihinsel değişim üzerine kurmakla beraber yolumuza devam ettik.

Yine, özellikle sivil toplum kuruluşlarının çok eleştirdiği, bizim de zaman zaman gördüğümüzde çok üzüldüğümüz ve vicdanlarımızı sızlatan, sokak köpekleri başta olmak üzere, sokak kedilerinin uğramış olduğu kötü muamele, eziyet ve işkencenin de bundan böyle olmaması gerektiği, olduğu takdirde de caydırıcı cezalarla mutlaka bunların cezalandırılmasıyla ilgili olarak da yapılması gerekenler var.

Yine, belediyelere aslında görev verilmekle beraber 5199 sayılı Yasa’da, bu görevleri yapmadıkları takdirde karşılığında herhangi bir yaptırımın olmaması, yine, 5199 sayılı Yasa’nın ayrı bir sorun maddesi, sorun alanıydı. Bundan dolayı biz yasamızın değişikliğinde, 4’üncü maddenin (c) fıkrasına da belediyelerimizin artık bu konularla ilgili, özellikle barınak yapma ve rehabilitasyon merkezleri yapma, kısırlaştırma, aşılama, sağlık sorunlarının giderilmesiyle ilgili pek çok hususta da mutlaka bunun artık belediyelerin bir asli görevi olarak kabul edilmesi, bunu yapmayan belediye başkanları ve belediye yetkilileri, görevlileri hakkında da yine 4483 sayılı Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun gereği işlem yapılmasını öngördük. Böylece, belediye başkanının kişiliğine bakılmaksızın, hayvansever mi, değil mi; bunu subjektif kıstaslarla değil, objektif olarak artık belediye başkanlarının mutlaka, nasıl ki suyu akıtması zorunluluğu asli göreviyse, kanalizasyon işleri yapmak asli görevi ise hayvan refahını sağlamak konusunda da üzerlerine düşen görevi yapmanın bir kurumsallaştırılması çatısını kurmaya çalıştık ve bu çatı altında da bundan sonra mülkiye başmüfettişleri, Sayıştay denetçileri ve devletimizin bu konudaki teftişle ilgili diğer görevlileri gittikleri zaman artık belediyelerin bu hususta harcama yapıp yapmadıklarını, yaptıkları harcamaların yerinde kullanılıp kullanılmadığını, barınaklardaki sağlık şartlarının, hijyen şartlarının, barınaklarda çalıştırılanların bu vasfı taşıyıp taşımadığını, hayvanlara kötü muamele yapılıp yapılmadığını incelemek üzerine bir kurguyla yasa teklifimizi hazırladık.

Tabii, bunu yaparken belediyeler özellikle bu konuda ödev ve sorumlulukla yüklenirken belediyeleri de mali olarak boş geçemzedik. Bu anlamda da belediyelerimizin mutlaka mali yönden de desteklenmesinin elzem olduğunu, zorunluluk olduğunu gördük. Bununla ilgili olarak da belediye başkanlıklarımızın, özellikle bir yıl önceki gerçekleşen bütçelerinden büyükşehir belediyelerinde binde 3’ünü, diğer belediyelerde, nüfusu 25 bini aşmış ilçe ve il belediyelerinde ise binde 5’ini üç yıl süreyle bütçelerine koyma zorunluluğu koyduk. Bunu neden yaptık? Çeşitli kereler belediye başkanlığı yetkililerimizle görüştüğümüzde “Tamam, siz bize görev ve sorumluluk istiyorsunuz, hoş da ‘Sizin bunu karşılayacak gelirimiz var mı?’ diye sormuyorsunuz.” serzenişleriyle karşılaştığımızda, bu konuda, artık bundan sonra ellerinde bir tahsisli ödenek olacak ve bu tahsisli ödeneğin sadece hayvan refahı konusundaki barınakların yapılması, sağlıklarının giderilmesi, sağlık şartlarının oluşturulması ve kısırlaştırma başta olmak üzere pek çok alanda kullanılması zorunluluğundan mülhem bu şekilde bir öngörümüz oldu. Dolayısıyla, artık, belediye başkanlıklarımızın da kendine ait bir ödeneği olacak, bunun yetmediği yerde de Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkililerimizle da görüşerek özellikle Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nün uhdesinde olmak üzere, sekreteryasında olmak üzere bir ödeneğin buraya aktarılması ve kendi harcamasına karşın mali gücü yeterli olmayan belediyelere de bu konuda destek verilmesiyle ilgili bir mekanizmanın kurulmasının zorunluluğunu gördük ve bu şekilde de işin mali olarak da boş bırakılmaması, özellikle sokak köpeklerinin popülasyonunun kontrol altına alınabilmesi ve kedilerin, yine, aynı şekilde kontrol altına alınabilmesinin de elzem olduğunu gördük.

Tabii, kanun görüşmelerimiz ve Komisyon görüşmelerimiz sırasında özellikle hayvansever vatandaşlarımızın “Ne olursunuz, 6’ncı maddemiz bizim kırmızı çizgimizdir, buna dokunmayın.” serzenişlerini de göz ardı edemezedik. Biz de bu konuda yapmış olduğumuz çalışmalarda -göreceksiniz kanun maddelerimizin teklifinde, inceleyen arkadaşlarımız da bilebilir- 6’ncı maddeye hiç dokunmadık. Peki, 6’ncı madde nedir? 6’ncı madde, bulundukları alandan belediye yetkilileri tarafından alınan

sokak köpeği veya kedilerin rehabilitasyon merkezlerinde ve bakımevlerinde sağlıklı ilgili aşılama ve diğer sorunları giderildikten sonra, kısırlaştırdıktan sonra bulundukları ortama bırakılması maddesi. Dolayısıyla, bu maddeyle ilgili olarak da biz gerekli çalışmayı STK'lerimizin bizden istediği şekilde, aklın yolu birdir diyerek biz de kabul ettik ve bu konuyla ilgili olarak da STK'lerimizin genel bir memnuniyeti olduğunu ifade etmem gerekiyor.

Tabii, bu konuyla ilgili eleştiri noktaları da şuradan geliyor: Bugüne kadar barınaklarla ilgili, geldiğimiz 2004 yılından on yedi yıl sonra yaklaşık 1.300 belediyemizin ne yazık ki ancak 289'unda barınakları görebilmekteyiz. Bunların da önemli bir kısmında ne yazık ki uzman kişilerin çalışmadığını ve barınaklarla ilgili olarak da çok fazla sorunları yerinde de tespit ederek, duyumlarımızla ve gözlemlerimizle de tespit ettik. İşte biz bir daha bu manzaraları yaşamak istemiyoruz. Edindiğimiz tecrübelerden de yola çıkarak barınakların mutlaka, 25 bin nüfusu aşmış olan belediyelerimiz başta olmak üzere, tüm belediyelerimizde kurulması ve bunların doğru düzgün işletilmesinin de önemli bir durum olduğu ve bu konuda da mutlaka devletimizin diğer kurumlarıyla... Bu konuda biz İl Hayvanları Koruma Kurulunu da daha çok devreye sokarak ve yine, biraz önce bahsi geçen İçişleri Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızı da daha çok bu konuya dâhil ederek bu konunun da çözülmesi konusunu özellikle önemsiyoruz.

Tabii, arkadaşlarımız şu eleştiriyi yapıyorlar: “Niye 25 bin nüfuslu belediyelere getiriliyor da altındaki belediyelere getirilmiyor?” “Asıl sorun nüfusa bağlı değil, kırsal alanda daha çok hayvan varlığı var.” denilerek karşımıza çıkan bir eleştiri var. Hemen ifade edeyim: Şimdi, bu konuyla ilgili, tabii, biz Türkiye gerçeklerine baktığımız zaman, nüfusu 25 binin altındaki belediyelerimizin ne yazık ki bütçeleri gereği icrai olarak bu işleri takip edebilme yeteneklerinin olmadığını gördük ve belediye başkanlıklarımıza yaptığımız ve Belediyeler Birliği temsilcileriyle yaptığımız görüşmede de özellikle bir nüfus kistası getirilmesi ve burada 25 binin altındaki ilçe belediyelerinde de... Bunları da yine, sorumsuz tutmuyoruz, bunların da yasal olarak sorumlulukları var. Nedir? Bu belediyeler de en yakın yerlerdeki rehabilitasyon merkezleri ve barınaklara bu sokak köpekleri ve kedilerini götürecekler ve tekrar 6'ncı madde gereği aynı yere getirilecekler. Dolayısıyla bu konuda boş bir alan bırakmadan, tamamen bu konuyu önüne, arkasına bakarak hepsiyle değerlendirdiğimizde Türkiye gerçekleriyle de örtüşen ve sorunu bir an önce çözebilmek adına... Yani sokak hayvanlarına yapılan hem kötü muameleyi çözmemiz lazım hem de başıboş köpeklerden korkan, saldırıya uğrayan pek çok vatandaşımızın da ayrı şikayetleri var. Bizler de Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak tabii ki toplumumuzun her kesimini düşünmekle mükellefiz. Toplumda hem hayvanseverler yaşamakta hem de hayvandan korkanlar veya saldırıya uğrayanlar var olmakta. Dolayısıyla, bizler popülasyonun kontrollü bir şeklebürünebilmesi için de kısırlaştırmaya özel bir önem veriyoruz. Bu konuda da önümüzdeki birkaç yıl içerisinde her yıl en az 1 milyon sokak hayvanının -başta köpekler olmak üzere- kısırlaştırılması için Tarım ve Orman Bakanlığımızla ve Sayın Bakanımızla yaptığımız görüşmede de bu konuda teyit aldık. Bununla ilgili tabii, özellikle hem belediyelerimiz hem de Tarım ve Orman Bakanlığı yetkililerimiz gözetim ve denetim yetkileriyle beraber icrai yetkilerle de donatılarak bu konuda hayvanlarımızın etolojisine uygun olarak... Tabii ki özellikle eleştirilerden bir tanesi de “Kısırlaştırma yapılırken kısırlaştırılan hayvan kısırlaştırdıktan sonra sokağa bırakılmakta ve pek çoğu da ne yazık ki acı içerisinde ölmekte.” diye eleştiri noktaları da var. Bunları da gözeterek, bunları da denetleyerek hiçbir hayvanın kılına zarar vermeden, onların acı ve işkence çekmesine de müsaade etmeden bu sistemi de kurarak hem hızlı bir kısırlaştırma seferberliği hem de hayvanlarımızın refahı için, daha iyi şartlar oluşturulabilmesi için merkezî bütçeden ek destek ve belediyelerimizin de sağlayacağı yine desteklerle beraber bu konuda

önümüzdeki üç yıl içerisinde bu sorunu inşallah en hafif şekile indirerek bu konuda toplumda bizden çözüm bekleyen her kesimi de inşallah mutlu ederek sorunu çözmek istiyoruz. Mantığımız bunun üzerine kurulu.

Tabii, bu konularla ilgili, 5199'daki diğer önemli diyebileceğimiz durumlarla ilgili de şunu ifade edebilirim: Bugüne kadar mal sayıldığı için, eşya sayıldığı için hayvanlara karşı eziyet, işkence, kötü muamele, cinsel ilişki, tecavüz gibi suçlar işlendiği zaman ne yazık ki bununla ilgili olarak herhangi bir şekilde hapis cezası yoktu. Biz, ilk defa bu kanunla beraber artık hayvanlar da can sayıldığı için bahsettiğim suçlar işlendiği takdirde karşılığında -daha sonra maddeler geldiği zaman açıklayacağımız- hapis cezaları öngördük ve bunun yanı sıra yine para cezaları da devam etmekte, hem idari para cezası ve adli para cezası hem de hapis cezasını öngördüğümüz bir hayvan neslini yok etmek veya nesli tehlike altında olan hayvanları yok etmek, hayvanlara karşı yapılan kötü muamele, işkence, cinsel ilişki ve tecavüz suçlarıyla ilgili çeşitli yaptırımlar da getirerek bu konuyla ilgili teklifte bulunduk. Dolayısıyla bu da kamu vicdanını rahatsız eden, sosyal medya ve basından gördüğümüz hepimizin vicdanını gerçekten titreten görüntülerin bundan sonra olmaması, caydırıcı hâle gelebilmesi için önermelerimizden diğerleriydi.

Ayrıca, özellikle belirtmek istediğim tartışma konularından bir tanesi de yasaklı ırklarla ilgili. Malum 5199 sayılı Yasa'da yasaklı ırklar maddesi var. Bu konuyla ilgili olarak da yasaklı ırkları bundan sonra bizler tehlikeli ırklar hâline getirmek istiyoruz. Bu maddeden yasaklı ırkları kaldırıp tehlikeli ırkları da Tarım ve Orman Bakanlığındaki uzman kişilerce her yıl bu ırkların yenilenmesi ve ilan edilmesini istiyoruz. Peki, bu mevcut yasaklı ırklarla ilgili durum şu anda ne olacak? 2004'te çıkmasına rağmen yasa ne yazık ki tam olarak uygulanamadığından şu anda on binlerce yasaklı ırk köpekten, kamuoyunda çeşitli yerlerde gördüğümüz on binlerce köpekten bahsediliyor. Burada da şu şekilde sorunu çözmek istiyoruz: Mevcut olanlara herhangi bir şekilde altı ay içerisinde kayıt altına alınmak kaydıyla, tasmasız ve ağızlıksız dolaştırılmamak kaydıyla ve kısırlaştırılmak kaydıyla müsaade ediyoruz, amma velakin yeni şekilde üretilmesine, yurt dışından getirilmesine veya bunların üretilmesine izin vermiyoruz. Bu konuyla ilgili madde önerimiz de bu şekilde olacak; bunu tabii madde geldikçe tartışacağız, görüşeceğiz.

Teklifimizdeki bu ve buna benzer pek çok alanda yapmış olduğumuz değişikliklerle beraber umuyor ve bekliyoruz ki ve vicdanlı bir şekilde değerlendirilmesini de özellikle umuyoruz çünkü bakın, bugün de dâhil olmak üzere ne yazık ki 5199'un uygulamalarından kaynaklanan biraz önce saymış olduğum pek çok sorunla karşılaşmıştık, bu sorunların da pek çoğunu ortadan kaldırmaya, bu konuyla ilgili matuf olan bir önermemiz var, bir yasa teklifimiz var. Bu kabul gördüğü zaman yüce Meclisimiz tarafından inanıyorum ki Türkiye'de hayvanların korunmasıyla ilgili beklenti içerisinde olan hem insanlarımız hem bu suçlara düşen bizim canlarımız, hayvanlarımız hem de hayvanlardan korkan ve zarara uğrayan, saldırıya uğrayan pek çok insan da bundan inşallah mutlu olacaktır diye düşündüğümüz yasa teklifimizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Çok teşekkür ederim Mustafa Bey.

Tabii, görüldüğü üzere birçok şeyi kapsayan, oldukça geniş bir teklif olacak.

Komisyon üyelerimizin anlayışına sığınarak -Türkiye Belediyeler Birliği Başkanımız burada ve bir seyahati olduğunu ben biliyorum- Mustafa Bey konuşurken de Başkanımızın “Belediyelere ne çok görev yüklüyorsunuz, bunun karşılığında bir fon olacak mı?” kaygısını hissettiğim için izninizle ben Türkiye Belediyeler Birliği Başkanı, aynı zamanda Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanımız Fatma Şahin Hanımefendi'ye söz vermek isterim.

Buyurun Fatma Hanım.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ BAŞKANI FATMA ŞAHİN – Teşekkür ederim Kıymetli Başkanım.

Değerli Komisyon üyelerimiz, kıymetli milletvekillerim, değerli bakan yardımcılarım, sivil toplum kuruluşlarının değerli temsilcileri; tarihe tanıklık ediyoruz ve bu önemli toplantıda Belediyeler Birliği Başkanı olarak, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı olarak huzurlarınızdayım.

Tabii, Plan ve Bütçe Komisyonu ile olan bizim hukukumuz çok eskiye dayanıyor. Üç dönem Parlamentoda görev yaptığımızda insan hakları, demokrasi, kadın hakları, çocuk hakları, engelli hakları konusunda bu Komisyonla çok özel görüşmeler yaptık, kurucu Aile Bakanlığımız dönemimizde de Plan ve Bütçe Komisyonu ile bu özel alanda özel çalışmalar yaptık, şimdi de Türkiye Belediyeler Birliği olarak hayvan hakları konusunda huzurlarınızdayım.

Öncelikle şunu belirtmek istiyorum ki: Bu mesele çok önemli bir mesele ve Türkiye Belediyeler Birliği olarak yapılan bütün çalışmanın altına imzamızı atıyoruz. Biz, burada büyük bir zihinsel dönüşümün önemli olduğunu... Elbette hukuk devletinde en iyi hukuk kanununun altyapısını oluşturmalıyız, zaten komisyonlar bunun için var, Meclis bunun için var ama bir bu kadar da şunu gördüm ki -yaklaşık yedi yıldan beri aynı zamanda yerel yöneticiyim- uygulama bir o kadar önemli. Uygulamada da zihinsel dönüşüm, şehri buna göre hazırlamak ve şehrin hayvan hakları konusunda sivil toplumla, akademik dünyayla, bütün muhataplarla birlikte çalışıldığında nasıl bir hayvan dostu şehir olabileceğini çalışmış bir kardeşinizim. Uygulamada bu bütün altyapının altına imzamızı atıyoruz. Belediyeler Birliği olarak belediye başkanlarımızın maddeyle ilgili birtakım endişelerini söylemelerine rağmen bunun Belediyeler Birliği olarak biz doğru olduğunu, teşvik etmemiz gerektiği konusunda da iki önerimiz var Başkanım. Bu önerilerimizden bir tanesi özellikle hayvan bakım evi, hayvan hastanesi ve doğal yaşam alanlarını kurmak üzere tahsis edilecek hazine ve orman alanlarının bedelsiz olması hem belediyelerimizin elini güçlendirecektir hem bu konuda da teşvik edici olacaktır. Biz, organize sanayiye de gerektiğinde veya kentsel dönüşümde de hazineden bedelsiz arsa veriyoruz; bu bakış açısıyla Bakanlığımızdan belediyelerimizin de elini güçlendirmesi açısından bu arsaların bedelsiz verilmesini önemli buluyoruz.

Ayrıca, yine benim uygulamada, büyükşehirlerde gördüğüm, merkez ilçelerin iyi tanımlanması gerekiyor, burada merkez ilçeler belirlenmemiş, tanımlanmamış. Eğer bu şekilde geçerse bu sefer her şeyin büyükşehre döneceği ve yeni bir kaosun uygulamada çıkacağı endişesiyle özellikle burada büyükşehir ilçe belediyelerinin açıkça belirtilmesini ve uygulamada karşılaşılabilecek tereddütlerin giderilmesini çok önemli buluyoruz.

Değerli Başkanım, biz, burada Belediyeler Birliği olarak yeni nesil belediyeçilik dediğimiz -artık altyapı belediyeçiliği bitmiştir- insanı merkeze alan, çevreye saygılı bir belediyeçilik anlayışını bütün dünyaya örnek olarak göstermemiz gerekiyor. Zaten dünya, bugün, pandemi süreci yaşıyorsa bu ekosistemi koruyamadığından ve biz şunu gördük ki: İnsanı korumamız için artık çiçeği, böceği, ağacı, kediye, köpeği korumadan insanı da koruyamıyorsun ve şu anda Dünya Ekonomik Forumu'nun dünyayı bekleyen tehlikelerine baktığınız zaman bu bulaşıcı hastalıkların, su yönetiminin, kuraklığın, küresel ısınmanın ve özellikle ekosistemi bozmanın ne kadar büyük tehlike olduğunu görüyoruz. Ekosistemi bozmadan şehirlerimizi geleceğe hazırlamamız gerekiyor. Biz, Belediyeler Birliği olarak yeşil ekonomi, bilgi ekonomisi üzerinde çalışırken insana ve doğaya saygılı belediyeçilik nasıl yapılacak? Belediyeçilikte özellikle yeşil şehirler konusunda ve akıllı şehirler konusunda, sağlıklı şehirler konusunda da çalışma yapıyoruz, fikir projeleri üretiyoruz. Şu anda belediyemizden sokak hayvanlarıyla ilgili Belediyeler Birliğinde yaptığımız fikir projesine 230 belediye "Benim Bir Fikrim

Var” diye geldi. Biz onları -güçlü bir jüriyle- içinde sivil toplumun, akademik dünyanın olduğu jüriden geçirerek bunların yaklaşık yüzde 10’unu mali olarak teşvik ediyoruz. Daha da önemlisi, bir yıl sonra bu fikrini hayata geçirenlere de daha güçlü mali destek veriyoruz. Geçen hafta burada da bulunan sivil toplum örgütlerimizle de bir araya geldik, uygulamada da hem Belediyeler Birliği olarak hem de bütün muhataplarla yapılacak her türlü çalışmada bizim bu alanda var olacağımızı söyledik. Bu mesele tek bir kamudan, tek bir bakandan, tek bir belediyeden veya tek bir sivil toplumdaki beklenecek bir mesele değil; tam bir iş birliği, tam bir güç birliği, tam bir aşkla, tam bir inançla odaklanma meselesi. Biz Gaziantep Büyükşehir olarak bunların hepsini yapmış, hayvan dostu bir şehrin Başkanı olarak huzurlarınızdayım ve şu anda Tarım ve Orman Bakanlığımızdan aldığımız destekle, 15 dönüm yeni sistemimizi, yeni rehabilitasyon merkezimizi kuruyoruz. İçinde ameliyathanelerimiz var, içinde aşı odalarımız, içinde karantina odalarımız var, felçli olan hasta hayvanlarımızın kum havuzları var. “Altın ısıtmalı” dediğimiz, bence dünyanın en iyi rehabilitasyon merkezini kuruyoruz ve bu işin de parasına puluna bakmıyoruz. Daha da önemlisi, bu yasa teklifinde yapmaya çalıştığımız altyapıyı biz protokolle halledeceğiz, Veteriner Hekimleri Odasıyla anlaştık. Eğer bizim kendi gücümüz de yetmiyorsa, çok büyük bir ameliyat gerekiyorsa hemen hizmet satın alıyoruz. Daha da büyük bir operasyon gerekiyorsa -bazen bel kırılıyor, omurga kırılıyor- o zaman hemen en yakındaki veteriner hastanesinden hizmet karşılığı alıyoruz ve Büyükşehir olarak parasını biz ödüyoruz. Bu iş çok önemli, bu işin parasına puluna bakılmaz. Eğer bu ekosistemi, para olarak baktığımız zaman da bozduğumuzda yarın çocuklarımıza bırakacak bir dünya kalmayacak.

Yapılan her çalışmanın arkasındayız. Uygulamaların da yakın takipçisi olacağımızı ifade ediyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Çok teşekkür ederim Başkanım.

Bizim tabii, özellikle hayvanlara işkence ve eziyetin önlenmesiyle alakalı yaptığımız bu çalışmada -5199’dan kaynaklı- sahadaki sıkıntıların ağırlıklı olarak belediyelerin duyarsızlığından ve imkânsızlıklarından kaynaklandığını gördük, müşahade ettik. Sayın Başkanım, o yüzden sizin bu bakış açınızın -siyasi partisi hiç önemli değil- bütün belediyelerimize de sirayet etmesini ben temenni ediyorum.

Şimdi birlikte çalıştıklarını ve kanun teklifini de birlikte hazırladıklarını bildiğim kanunun teklif sahiplerinden biri olarak Serap Yaşar Hanımefendi’ye söz veriyorum.

Buyurun Serap Hanım.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Saygıdeğer Komisyon üyelerimiz, Belediye Başkanımız, Bakan Yardımcımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle Sayın Başkanımız Mustafa Yel zaten motivasyonumuzu, süreçleri anlattı. Dolayısıyla ben de tekrara düşmek istemiyorum. Size tarihsel bir perspektiften -böyle bir yasada tarihsel bir ana da tanıklık ediyoruz- nasıl bu noktaya geldiğimizi, neler yapmak istediğimizi anlatmak istiyorum.

Öncelikle, hayvanseverler ve vatandaşlarımızca uzun zamandır beklenen ve yoğun bir şekilde üzerinde çalışılarak bugün görüşeceğimiz hâlini alan Hayvanları Koruma Kanunu’nda Değişiklik Öngören Yasa Teklifi’nin Komisyon aşamasına gelmesinden dolayı duyduğum memnuniyeti dile getirmek isterim.

Bundan iki buçuk sene önce Sayın Binali Yıldırım’ın önerisi ve Mecliste grubu olan tüm partilerin onayıyla, 20 Şubat 2019’da, hayvanların karşılaştıkları zorlukların tespit edilmesi ve korunmaları için geliştirilebilecek çözüm önerilerinin tartışılması amacıyla hayvanların haklarının korunması ile

hayvanlara eziyet ve kötü muamelelerin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesine yönelik bir Meclis araştırması komisyonu kurmuştuk. Bu Komisyonunda hayvanseverlerimiz, vatandaşlarımız, ilgili tüm STK'ler, Meclisteki tüm parti grupları, basın mensupları, meslek odaları, akademisyenler ve uzmanların katılım ve katkılarıyla gerçekleştirdiğimiz toplantılarla ve yerinde incelemelerle çok verimli çalışmalar gerçekleştirdik ve sonuç olarak son derece kapsamlı bir rapor çıkardık. Ben bu hassas konuda samimiyet, özveri ve adanmışlıkla çalışan Komisyon Başkanımız ve Tekirdağ Milletvekilimiz Sayın Mustafa Yel'e, tüm Komisyon üyelerimize, soru, görüş ve önerileriyle konuya katkı sağlayan herkese teşekkür ediyorum.

Bugün bu Komisyonunda görüştüğümüz yasa teklifini, hazırlanış aşamaları ve bu hassas meseleyi ele alış biçimi bakımından tarihî bir adım olarak görüyorum. Zira, hem insan hem hayvan refahı, sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasına ilişkin hazırladığımız araştırma raporuyla belirlenen, tedbir ve tavsiyeleri içeren, hem hayvanseverlerimizi mutlu edecek hem de vatandaşımızın güvenliğini ve sağlığını koruyacak son derece kapsamlı bir yasa teklifini görüşüyoruz. Bu Komisyonunda ve Genel Kurul'da yapılacak olan tüm konuşma, tartışma ve katkıların çok değerli olduğunu düşünüyorum ve Komisyonunda tartışılarak son şeklini aldıktan sonra Genel Kurulda görüşülerek inşallah, en kısa zamanda kanunlaşmasını da ümit ediyorum.

Şunu özellikle belirtmek isterim ki: Çevre ve canlıların korunması kültürel kimliğin de bir göstergesidir. Bizler sadece insanların değil, hayvanların da hakkına riayet edilmesini, onlara şefkat ve merhamet gösterilmesini emreden bir dinin ve medeniyetin de mensuplarıyız.

Tarihimizde son derece önem verilen vakıfların hizmetlerinden biri de hayvanlara yapılan hizmetlerdi. Bunu 1660'lı yıllarda Osmanlı'da görev yapan bir İngiliz elçilik görevlisi şöyle ifade ediyor: "Fakir insanlar için kurulan aşevlerinde insanlardan başka, kedi ve köpek gibi hayvanların da doyurulduğu gibi, kedi, köpek gibi hayvanlar için özel vakıflar da kurmak âdetti. Bazı şehirlerde kediler için yapılmış binalar vardı. Gıdaları için vakıflar kurulmuş, kedilere hizmet için vekilharçlar ve uşaklar tahsis edilmiştir." Ayrıca, Fransız şair Lamartine de "Doğu'ya Seyahat" adlı eserinde, Osmanlı'daki hayvan sevgisini şöyle anlatıyor: "Müslümanlar canlı ve cansız mahlukatın hepsiyle iyi geçinirler. Ağaçlara, kuşlara, köpeklere, velhasıl Allah'ın yarattığı her şeye hürmet ederler. Bizim memlekette de boş bırakılan veya azarlanan bu zavallı hayvanların hepsine şefkat ve merhamet teşmil ederler. Bütün sokaklarda mahalle köpekleri için belli aralıklarla su kovaları sıralanır. Bazı Türkler de ömürleri boyunca besledikleri kumrular için öldükten sonra onların hayatlarının devam etmesi için vakıflar tesis edip kendilerinden sonra da yer verilmesini sağlarlar."

Görüyoruz ki daha Avrupa'da hayvan haklarının esamesi okunmadığı dönemlerde, geçmişimiz ve Osmanlı vakıf tarihimiz ecdadımızın hayvanlara gösterdiği hizmet ve merhametin iyi örnekleriyle doludur. Kuşların yavrularını beslemeleri, soğuk ve tehlikelere karşı mimari yapının güneş alan tarafına ve rüzgârın esmediği cepheye yapılan kuşevleri, 1538 yılında Adana'da kurulan, hayvanlara mera açan Halil Bey Vakfı, 1614'te kurulan kuşlar ve yabani hayvanları besleyen Sultan Birinci Ahmet Vakfı, 1778'de Rumeli Hisarı çevresinde kurulan Sokak Hayvanlarına Ekmek Veren Hacı Mustafaoğlu Vakfı, 1822'de İstanbul'da Anadolu Hisarı civarında serbest gezen köpekleri beslemek için kurulan vakıflar, 19'uncu yüzyılda, kuşların göç yolundaki Bursa'ya kurulan, göç esnasında yaralanan tüm kuşları tedavi eden ve dünyanın ilk hayvan hastanesi olan Gurabahane-i Laklakan yani Düşkün Leyleklerevi bu örneklerden sadece birkaçıdır.

Vakıf belgeleri haricinde, kanunname ve şeriye sicillerine baktığımızda hayvanlarla ve hayvan haklarıyla ilgili ciddi ve önemli düzenlemeler yapıldığını görürüz. Hayvanlara eziyet edilmemesi, fazla yük yüklenmemesi ve günlük çalışma saatleri bu düzenlemelerde yer alan hususlardandı. Bugün de tüm

düzenleme ve çalışmalarımız, geleneklerinde hayvan sevgisi olan, tarihinde hayvanların korunması için vakıflar, kuşevleri, hastaneler, barınaklar yapmış, bu konuda mazisi iyi örneklerle dolu milletimizin hayvan sevgisinin ve merhametinin tezahürüdür.

Sayın Cumhurbaşkanımızın belediye başkanlığı döneminde yerel yönetimlerde sokak hayvanları için çalışma başlatılmış, İstanbul’da hayvan barınakları bu dönemde ilk defa yapılmıştı. 2004 yılında hayvanların korunması ve onlara yönelik şiddetin önlenmesi bakımından önemli bir mesafe kaydederek bu konuda müstakil bir kanun olan 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu’nu biz çıkardık. Bu, AK PARTİ’nin ilk icraatlarından biriydi.

Şimdi ise yine Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde, geçen on yedi yıllık süre içinde ortaya çıkan yeni durumlar karşısında, bu kanunu güncel koşullara uyarlayacak değişiklikleri öngören yasa teklifini görüşüyoruz. Bu teklifle bugüne kadar uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi ve bir can olarak kabul ettiğimiz hayvanların daha etkin korunmalarını amaçlıyoruz. Hayvanlara yönelik öldürme, işkence, eziyet, kötü muamelenin toplum vicdanında açtığı yaraya merhem olacak daha güçlü tedbirler getiriyoruz ve gerçekçi bir bakış açısıyla, sürdürülebilir, sağlıklı bir çevre esası doğrultusunda, tüm canlıların refahının, sağlığının ve güvenliğinin korunmasını güvence altına alıyoruz. Ben de böyle bir yasa teklifinin ilk imzacıları arasında bulunmaktan büyük memnuniyet duyuyorum. Komisyon çalışmalarımızın ve bu kanun teklifinin hayırlara vesile olmasını diliyor, tüm Komisyon üyelerimize iyi çalışmalar diliyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkürler Serap Hanım.

Şimdi, Komisyon üyelerimizden istem sırasına göre söz vereceğim.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yunus Bey, STK’lerden ne zaman görüş alacaksınız? Bunu hep dinledik de yani o konuda sistemi söylerseniz, biz de ona göre dinleyelim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Onu beklerseniz, dinleyeceksiniz, söyleyeceğiz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Sistemi bilmek daha iyi olmaz mı?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Söyleyelim yine de ama önce Komisyon üyeleri burada sırasıyla sonra diğer milletvekillerimiz ve sizlere isteme göre söz vereceğiz. Yani sizi dinlemek için davet ettik ve o yüzden buradasınız. Merak etmeyin, dinleyeceğiz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Tamam bunu duymak istedik, teşekkür ederiz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Orhan Bey, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli misafirler, değerli milletvekili arkadaşlarımız ve değerli Komisyon üyeleri; bu yasa teklifini iki değişik pencereden irdelemek isterim. Birincisi, usul yönünden; ikincisi, içerik yönünden.

Usul yönünden, biraz önce bir tartışmayı kısmen sonlandırdık. Aslında, bu teklifle ilişkili olan 4 temel kanunda değişiklik yapılmasını gerektiren bir teklifti ama her zaman olduğu gibi iktidar çoğunluk üzerinden hareket ederek, buna bir açık kapı bırakmayarak sadece kendi istekleri doğrultusunda sınırlandırılmış oldu. Bu açıdan, usul yönünden bir eksikliğin olduğunu söylemek isteriz. İkinci, usul yönünden eksikliğin katılımcı olunmaması. Örneğin, bir araştırma komisyonu kuruldu. Bu araştırma komisyonu ciddi bir çalışma yürüttü uzunca bir süre, partilerin de ortak katılımıyla yapıldı, burada

övgülü sözler de söylendi elbette kıymetli ama isterdik ki kanun yapılırken de yine aynı ortaklık, aynı dayanışma bütün partinin ilgili arkadaşlarının olduğu bir biçimde bunun kanunlaştırılması, hayata geçirilmesi idi. Bu da hayata geçirilmedi çünkü çoğunluk esasına göre tamamıyla el kaldır, indir meselesi üzerinden “Biz çoğuz, istediğimiz kararı alırız.” bir durumla karşı karşıyayız.

Yine, geç kalmış olduğunu hepimiz biliyoruz. Madem geç kaldı bu kadar, elbette bekleyenler var, çıkması gerekiyor ama başta da önerimizi sunduk. Önümüzde bunu belki, bugün için acil talepleri karşılama açısından kısmen çıkarılmasında belki, sakınca görülmeyebilir ama mesele bitmiyor ve bazı maddeler var ki sorunu ve konuyu büyütüyor. Kısaca katılımcı olmaması, diğer sivil toplum örgütleri, demokratik kitle örgütleri, meslek odalarının direkt kanun yapma içerisinde etki ve yetkilerinin olmaması, diğer siyasal partilerin bu teklifin hazırlanmasında bir etkilerinin olmaması, hatta cumartesi, pazara denk getirilerek kanun teklifinin bizlere sunulması ve hemen hemen hiç çalışma ortamı olunmadan direkt bu Komisyona gelmemizin usul açısından, demokratik açıdan, Meclisin yasa koyması açısından, ciddi bir sıkıntı olduğunu paylaşmak isterim.

Peki, içerik olarak. İçerik olarak kısa kısa... Biraz önce buradan, çok güzel güzellemeler yapıldı, bunlardan birkaç tanesini sizlerle paylaşmak isterim. Özellikle, hem teklifi yazan milletvekili arkadaşlarımız, aynı zamanda Büyükşehir Belediye Başkanımız ve Türkiye Belediyeler Birliği Başkanı “Bir zihin değişikliği olduğunu.” söylediler. Bir bakalım, zihin değişikliği nerede? Zihin değişikliğini şöyle algılayabiliriz: Dediler “En önemli şey bu canlıların mal olmasını tekliften çıkardık, bunlar artık bir canlı.” ama teklifin adına bakıyoruz “Hayvan Haklarının Korunması”. Siz hayvan haklarının korunması cümlesini kullandığınız andan itibaren o canlıları mal olmaktan çıkaramıyorsunuz çünkü internet üzerinden, yine, kontrol edemediğiniz alanlardan, bütün alanlardan, bunların alım satımının yapılacağını biz, hepimiz bilmekteyiz. Bunun kontrolünün güç olduğunu bilmekteyiz. O zaman ne olmalı bu kanunun adı? Daha genişletilerek, daha büyütülerek, daha sorunların çözümüne ayna tutarak ve var olanları çözmeyi, çözüme kabiliyetini yükseltmek amacıyla böyle bir kanun ancak “Hayvan Hakları Kanunu” olmalı aynen İnsan Hakları Kanunu gibi. Eğer, bunu bu pencereden, bu perspektiften değerlendirmiyorsanız, dolayısıyla, bu teklif, hayvan haklarını koruyan bir teklif değil, getirenlerin kendilerine göre bu alana, bu canlı dünyasına bakmaya dair bir teklif biçimi.

Yine, diğer bir konu cezai mesele; zihniyet değişikliğinin bir başka boyutu. Sonuçta öyle bir cezai müeyyide var ki bir hayvanın artık neslini yok eden bir fiilde bulunmuşsanız ona altı ay gibi bir hapis cezası öneriyorsunuz ama hayvanın ayağını keserseniz, boynunu yaralarsanız, kanadını kırarsanız yani o canlıya ciddi bir işkence, vahşet vesaire uygularsanız verilen ceza ne yazık ki, ötelenebilir, ertelenebilir, hapis kararı içermeyen, hapsi içermeyen bir karar. Dolayısıyla, burada bir zihniyet değişikliği...

ERKAN HABERAL (Ankara) – Beş yıldan on yıla kadar.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – O zaman devamını okuyun, tam okumamışsınız Değerli Milletvekili.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – O, neslini yok eden.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – O, neslini yok eden hayvanlar için sadece geçerli, diğer yaralamalarda veya buna benzer zarar vermelerde bu, ne yazık ki yok.

Yine, bir zihniyet değişikliği. Özellikle, gerçekten canımızı acıtan, inciten, son İstanbul Sözleşmesi’nin de yasa dışı bir şekilde hakikaten kaldırılmış olması... Bugün de bu teklifteki, bakın, bu teklifteki “hayvanlarla cinsel ilişkiye girme”, ne demek bu? (STK temsilcilerinden “bravo” sesleri, alkışlar) Ne demek, ne demek bu?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Mevcut kanunda cinsel ilişkiye girmekten bahsediyor.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – O zaman mevcut kanunu atacağız, atıyoruz; buradaki amacımız bu.

AYHAN BARUT (Adana) – “Cinsel ilişki” diye bir şey olamaz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – “Cinsel istismar” demeliyiz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, devam edelim. Arkadaşlar, müdahale etmeyelim.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Cinsel istismar değil tecavüz.

AYHAN BARUT (Adana) – Tecavüzdür bunu adı cinsel istismar ya da tecavüz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, dinleyelim Orhan Bey’i.

AYHAN BARUT (Adana) – Ya da cinsel saldırıdır.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Yani kısaca değerli Başkanım, bunlar bir zihniyet değişikliğinin olmadığını, devam ettiğini gösteren bu teklifin temel ana unsurlarını ortaya koyan ve mutlaka ismiyle, hukuksal yaptırımlarıyla mutlaka ve mutlaka değiştirilmesi gereken önemli noktalar olarak bunu gündemde tutmanın ve -zaten önermelerde bunları paylaşıcağız- bu konuda çok net bir şekilde bunları ayırmak ve bu konuda net bir tutum sergilemekte yarar var.

Yine aynı şekilde, her şey ceza, her şey hapis, her şey para cezası... Bunlar birer sonuç. Bu işi bu sonuca getiren meselelere bakalım. Sokak hayvanlarının en büyük problemleri kısırlaştırma meselesi. (STK temsilcilerinden “bravo” sesleri, alkışlar) Siz, kısırlaştırmayı sadece, 25 bin insanın yaşadığı ilçelerde birer kısırlaştırma merkezi kurmak üzerine eğer odaklandırdıysanız oradaki yaman çelişkiyi paylaşmak isterim. Kentlerde bu tür hayvanlara işkence, hayvanlara zarar verme, onları zora sokma meselesi biliniz ki daha azdır çünkü kitlenin eğitim durumu, kitlenin bakış açısı, kısmen biraz daha farklıdır ama kırsalda, insan nüfusunun az olduğu yerlerde hayvan sayısı çok daha fazladır, üremeleri engellenemez dolayısıyla oralarda kontrolü çok daha zordur.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Bravo.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bu teklif maddesinde Sayın Başkan, bir şey yapmak lazım, mutlaka adını koymak lazım. Bu ille de oraya bir kurumun yeniden ihdas edilmesini gerektirmez. Tarım ilçe müdürlükleri var her ilçede. Tarım ilçe müdürlüklerinin bir bitkisel alanları var, bir de hayvansal alanları var. Bu hayvansal alanlarına mutlaka veteriner, veteriner teknikeri mutlaka ve mutlaka koyarak, oralarda kısırlaştırma merkezi... Belki yan yana olan 2 ilçede, yan yana olan 3 köyde, 5 köyde olmayabilir ama 5 kilometre, 10 kilometre, 15 kilometre yani anında ulaşılabilir, anında kısırlaştırma yapabilecek bir alana mutlaka ve mutlaka ihtiyaç var. Eğer siz bu işi 25 bin insanın yaşadığı alanlar üzerinden inşa etmeye çalışırsanız, merak etmeyin, çok daha kötü sonuçlarla karşılaşacağımızı şimdiden söyleyebilirim çünkü geçmiş yasalarda da bunu gördük. Hukukta, adalette, ekonomide, tarımda, her şeyde, yazılar güzel yazılıyor hatta tarımsal, mevsimlik tarım işçilerinde inanılmaz güzel yönetmelikler kısmen hazırlandı ama uygulamaya gelince, denetime gelince Hak vere. Sonucun aslında en önemli unsurlarından bir tanesi kanun koyuculuktan çok o kanunu uygulayabilme yetisidir, yürütmenin bunu sağlıklı bir şekilde yürütmeye dair bir tutum, bir anlayış sergileyebilmesidir. O yüzden, 25 bin değil, küçük ilçelerde de köylerin yoğun olduğu bölgelerde, tarımın yoğun olduğu bölgelerde mutlaka ve mutlaka ulaşılabilir, müdahale edilebilir kısırlaştırma merkezlerinin oluşturulması lazım, bir.

İkincisi de -Büyükşehir Belediye Başkanımız burada- büyükşehir belediyelerinde kurulan bu veteriner hizmetleri veya buna benzer birimler, içinde veteriner olmayan, veteriner sağlık teknisyenleri olmayan kişiler tarafından yönetilmektedir. Dolayısıyla, buralarda mutlaka ve mutlaka veteriner, veteriner teknikeri, veteriner sağlık teknikeri ya da zooteknisyen mutlaka ve mutlaka bulundurulmalı

ve ayrı bir birim olarak mutlaka ve mutlaka hayata geçirilmeli. Yani burada olmuş olması, olmamış olmaması değil kanun burada, açık, tartışıyoruz; buradan yüklemeler, görevlendirmeler rahatlıkla yapabiliriz.

Elbette bu yaşanan ağır travmaların meselesi yani bu hayvanların yaşadığı sorun insanların da sorunudur. Eğer siz bitkiyi, böceği, faunayı, florayı, onların yaşam alanlarını güvence altına alamıyorsanız bilin ki insanlık da güvence altında değildir. Söylendi Covid-19 veya benzer zoonotik hastalıkların her zaman olabileceğini görmek zorundayız. O zaman karşımıza belki de en önemli şey çıkıyor: Eğitim, eğitim, eğitim. Ama eğitim kuru kuruya olmuyor. Eğer siz toplumun kalkınmasını sağlayabilerseniz, toplum açlık, yoksulluk, fakirlik, eğitim, sağlık dertlerinin dışında başka bir derde yönelebilecek bir kalkınmayı buluyorsa bunu da hep birlikte yapmak zorundayız. O yüzden, ilkokuldan itibaren mutlaka ve mutlaka hayvan hakları dersini sisteme koymak lazım çocuklar daha eğitime, okuma yazmaya başladığı andan itibaren. Düşünün, küçük çocuklar evlerinde kediyle, köpeklerle birlikte yaşıyorlar, canlıyla yaşıyorlar, can dostlarıyla yaşıyorlar, hatta yeni dünya düzeninde, kapitalizmin emperyalizmin her şeyi metalaştırdığı, her şeyi kimliksizleştirdiği bir dönemde... Şu anda insanların birçoğu insanlara sarılmaktansa can dostu hayvanlarına sarılıyor. Onları daha samimi bulmakta, daha dost bulmakta, daha vefalı bulmakta. Dolayısıyla çok küçük yaştan itibaren ciddi bir eğitim sisteminin mutlaka ve mutlaka hayata geçirilmesi ve buradan doğru da geleceğe dair önemli bir adımın atılmasında, ilkokul, ortaokul, lise boyutunda hayvan hakları derslerinin verilmesinde büyük bir yarar olacağını şimdiden paylaşmak isterim.

Yine, 50 madde hazırladığımızı söylediğiniz, övgüyle söylediniz. Ya bu 50 maddeyi neden işte 34 sorun tespit ettik, 34 sorunu da 17 maddeye indirgedik. Dolayısıyla “Bu 17 madde de aslında o bizim yaptığımız Komisyon çalışmasının bütününe temsil edebiliyor.” anlayışı, işte çok kısa örnekledim, birazdan maddelerin içerisinde de detaylı bir şekilde itirazlarımızın olacağını, birçok alanda yetersiz olduğunu ve o 50 maddelik raporun aslında birçok kısmının bu kanun teklifinde olmadığını çok net bir şekilde söylemek isterim. Bir de şunu da paylaşayım -içimde hep yaradır, daha önce de söyledim bütün bunları ama yine söyleyeyim- burada bütün kitleleri temsil eden, Türkiye’yi de temsil eden Türkiye Büyük Millet Meclisi var; elbette insanız, elbette hassasiyetlerimiz var, elbette toplumumuzun inançsal, kültürel değerleri var, hepsi başımızın üstüne hiçbirine itirazımız yok ama arkadaşlar, samimi olalım, bu ülkede en büyük acıyı, en büyük işkenceyi, en büyük sorunu canlı hayvanları kesip sofralarımıza getirdiğimiz süreçte yapıyoruz. Bunu net bir şekilde görelim.

Veterinersiniz Sayın Başkan; veteriner olmak çok kıymetli elbette. Siz de bilirsiniz ki bir hayvanı zorla, stresle kesmek o hayvanın bünyesindeki kasılmalar nedeniyle, damar, kas kasılmaları nedeniyle kanın orada kalacağı ve orada aslında -“rigor mortis”- ölüm sertliği oluşacağını ve o etin ciddi anlamda bir besin kaybıyla sonuçlandığını hepimiz bilmekteyiz.

Dünyada birçok ülke bununla ilgili özel kanun çıkarmış durumda, nasıl kesim yapılacağına dair özel kanunlar var İsviçre’nin, Almanya’nın, İngiltere’nin. Bizim elbette inançsal değerimiz var ama sonuçta bir kurban bayramımız var bir de adaklarımız var, yani en azından bunlar sınırlandırılmaz mı? Bu konuda mutlaka bir şey yapmak lazım. Eğer biz bunu yapmıyorsak bu şekilde kesilen bütün hayvanlarımıza ciddi anlamda işkence yapıyoruz, çok ciddi anlamda. Bunu hem insani hem vicdani hem de bir hayvanı bir canlı olarak görmek, sosyolojik bir varlık olarak görmek, duyguları olan bir canlı olarak görmek, davranış biçimi olan bir canlı olarak görmek gerektiğini sizlerle paylaşmak isterim.

Daha çok söyleyeceğim sözler olabilir ama arkadaşlarımız da konuşacaklar, sivil toplum örgütleri var dışarıdan geldiler, katıldılar.

Ben kısaca; gelen kanun teklifine arkadaşlar emek vermişler, kıymetli işler de var ama yetersiz olan noktalar var, eksikleri var. Bu bir fırsattır, bu eksiklikleri, hataları birlikte gidererek daha anlamlı, daha kapsayıcı, daha geniş bir yasa yapabilmeye olanağımız var. Bu konuda Komisyon üyelerini duyarlılığa çağırıyorum, teşekkür ediyorum, kolay gelsin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ - Teşekkürler Orhan Bey.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Vekillerimiz önce bizi dinleseler çünkü bizler sahadan gelen insanlarız, Anadolu’nun dört bir köşesinden gelen insanlarız, bizleri dinleyip sonra görüşlerini söyleseler daha verimli olmaz mı?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ - Şimdi efendim, şöyle: Bizim açımızdan sorun var. Biz sizlerle zaten çokça toplantı yaptık, biz de sizi dinledik.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Siz sadece dinlediniz, hiçbir şeyi yerine getirmediniz. Bu Komisyonun raporundaki hiçbir madde bu teklifte yer almıyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ - Efendim, sırası geldiğinde konuşursanız, Nesrin Hanım: Nesrin Hanım, bir şey söyleyebilir miyim? (Gürültüler)

Bir saniye arkadaşlar, bakın, buranın bir usulü var. Burada herkes birbirini dinlemek için burada, herkesin ayrı işi gücü var. Bizim şu anda aşağıda Meclisimiz çalışıyor, bakın Genel Kurul çalışıyor; bizim şu anda burada olmamızın sebebi, burayı oranın üzerinde tutuyoruz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Milyonlarca hayvanın...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ - Nesrin Hanım, bu şekilde bizi sadece geciktirirsiniz, size belki birkaç saat sonra sıra gelebilir, on saat de olabilir. Meclis sabaha kadar çalışıyor, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için biz sabaha kadar çalışıyoruz. Siz de geldiniz, lütfen buranın teamüllerine saygı göstererek sürdürülmeyi isterseniz.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Başkanım, son minvalde, itirazlarımız, ilaveler ve çıkarmalarla ilgili taleplerimiz resmî olarak alınacak mı efendim?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ - İşte Komisyon burada, başka bir makam yok, işte buradayız ve alacağız ama almanın bir anlamı yok arkadaşlar, Komisyonun çalışma şekli şudur: Komisyon şu anda gündemine başladı, biraz sonra geneli üzerinde konuşmalar tamamlandıktan sonra -ki ondan önce ben size söz vereceğim- milletvekillerimizin önergeleriyle, efendim, oylamalarıyla sürecek süreç.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Efendim, yanlış anlaşıldım, “Almamıza gerek yok.” derken bizim görüş ve taleplerimiz resmî olarak kayıt altına alınmayacak mı?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ - Alınacak tabii ki. Hayır, onu diyorum işte, buradasınız, buradan daha sonrası yok yani.

Şimdi sırayla gidelim, bakın, böyle her seferinde bu istem dışı sözleri keserseniz...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – O zaman, zaman sınırlaması getirelim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ - Benim çok hoşuma gider, Komisyon başkanının istediği en güzel şey budur ama ben siz konuşasınız diye bu sınırlamayı koymuyorum.

Bence sıradan gidelim. Zamanı böyle tasarruflu kullanarak götürürsek size daha erken sıra gelir.

Gülizar Hanım, buyurun.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan

Sayın Başkan, Komisyonumuzun saygıdeğer milletvekilleri, ömrünü hayvan hakları mücadelesine adanmış değerli sivil toplum örgütü temsilcilerimiz; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Komisyon Başkanımız, biz Hayvan Hakları İhlallerini İnceleme Komisyonunda da birlikte çalışmıştık ve konuşmasına başlarken dedi ki: “Bu Komisyon raporumuz kanun teklifine kaynak olsun diye verildi.” Evet, çok doğru, dedik ki: “Bu 50 madde kanun teklifine kaynak olsun.” “Bu kanun teklifi hazırlanırken bu rapor esas alındı.” dedi, birazdan o rapordaki maddeleri tek tek buradan ifade edeceğim, acaba gerçekten o rapor mu esas alınmış? Ve dedi ki: “Bu kanun teklifi Komisyon raporunun büyük bir bölümünü kapsıyor.” Hayır Sayın Başkanım, siz de biliyorsunuz ki bu kanun teklifi Komisyon raporumuzun birçok maddesini, birçok düzenlemesini içermiyor.

Öncelikle Komisyon olarak Meclise kanun teklifi sunulduğunda bütün sosyal medyada ve basında denildi ki “Devrim yapıyoruz; artık mal değil, can olacak.” Peki, ben önermek istiyorum: Komisyondaki sonuç ve önerilerin 1’inci maddesi, 5199 sayılı Kanun’un adı “Hayvan Hakları Kanunu” olarak değiştirilmelidir. Yani 1’inci maddeye, kanun teklifinin ismine böyle başlasaydık düğmeyi doğru iliklemiş olurduk ve bu kanun teklifinin de canlılara karşı hak temelli bir bakış açısını tüm maddelere dercetmiş olurduk. Ancak Komisyonumuzun 1’inci maddesi olan, önerimizin 1’inci maddesi olan 5199 sayılı Kanun’un adının “Koruma Kanunu” değil, “Hayvan Hakları” olarak değiştirilmesi maalesef burada gerçekleştirilmemiş ve bu kanunda yer almamış.

Başka neler vardı? Özellikle hapis cezalarından bahsedeceğiz. Hayvanlara karşı işlenen her türlü şiddet, istismar, taciz, tecavüz suçlarının para cezasına çevrilemeyecek bir sınırdan olması söylenmişti. Değerli kanun teklifi imzacımız, o dönemin de Komisyon Başkanı Sayın Mustafa Yel’in tutanağıdaki beyanlarını ben açıkça okumak isterim. Bu kanunun burada Kabahatler Kanunu’ndan Türk Ceza Kanunu’na geçirilmesi, kanunun yapılırken de özellikle iki yıl bir ay çünkü o dönemde hükmün açıklanmasının geri bırakılması iki yıl ve daha altı cezalardı. 2020 Nisanındaki infaz düzenlemesiyle üç yıla yükseltildi. İnfaz Yasası’na göre ertelenmemesi üzerine hayvanlara yapılacak kötü muamelelerde çeşitli tecavüz vesaire gibi suçlarda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını sağlamayacak bir ceza öngörülmelidir. Bu yok burada ama biz önereceğiz ve açıkça ekleyeceğiz ama kanun teklifinizde Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşım, bu yok, bunu açıkça ifade etmek isterim.

Yine 12’nci maddede dedik ki “Apartman yönetim planında Kat Mülkiyeti Kanunu’nda değişiklik yapacağız ve evlerde hayvan beslenmesi ve hayvan sahiplenmesine ilişkin keyfi düzenlemelere son vereceğiz.” Ama bu kanun teklifinde maalesef bu da yok. Yine benzer şekilde, kamu lojmanlarında hayvan beslenmesini engelleyen düzenlemeler var, biz “Bunu da kaldıracacağız.” dedik. Aslında bu söylediklerimin tamamı Komisyonda, Mecliste grubu bulunan 5 siyasi partinin oy birliğiyle geçirmiş olduğu ve her birinizin altında imzası olan bir öneri dizisi.

Yine dedik ki “Hayvan hakları konusunda en büyük ihlal ve sorumluluk belediyelerde ve il özel idare illerinde olmalı, Belediye Kanunu’nda 14’üncü maddeye bir görev tanımı getirilmeli, yine İl Özel İdare Kanunu’na bir görev tanımı getirilmeli ve bu görevini ihlal eden belediye başkanları hakkında ya da bu konudaki belediye başkan yardımcılar hakkında bir cezai yaptırım olmalı ki bu ihlallerin önüne geçelim.” Bu da oy birliğiyle, hepimizin imzası var ama Meclis gündeminde, bugün Komisyonda görüşmekte olduğumuz bu teklifte maalesef bu yok.

Başka ne vardı? Hayvan bakımevlerinin şeffaf şekilde yönetilmesini öngörmüştük ve dedik ki “Yirmi dört saat çalışan kamera sistemi kuracağız ve hayvan gönüllülerinin, sivil toplum örgütlerinin de bunu izleyebileceği, takip edebileceği, kontrol edebileceği bir düzenleme getireceğiz.” Ama maalesef bu da yok. Yine Sayın Komisyon Başkanımız ifade etti, bir ders olarak dercedeceğini söylemiştik ama üzülerken ifade etmek isterim ki bu da bu Komisyonda görüştüğümüz kanun teklifinde yok. “Mobil kısırlaştırma ünitelerinin ve buna yönelik mevzuat düzenlemelerinin ivedilikle ve bütünüyle kaldırılması gerekir.” dendi ama bu kanun teklifinde bu da yok.

Aslında bu kanun teklifinde başka neler yok? Öncelikle hayvanlara karşı cinsel ilişki. Sayın teklif sahibi milletvekili arkadaşım “Eski kanunda var.” dedi. Yani hayvanların mal olarak görüldüğü 5199 sayılı Kanun’da böyle. Ama o zaman biz hayvanları mal değil, can olarak tanımlayacaksak ve “Kabul ediyoruz.” diyerekten de bunu bütün ülkeye ve kamuoyuna bu şekilde reklam vesilesi olarak kullanıyorsak ne demek cinsel ilişki? Cinsel ilişkide hayvanın rızası mı var da cinsel ilişki olur? (STK temsilcilerinden “Bravo!” sesleri, alkışlar) Hayvanlara karşı her türlü cinsel istismar, tecavüz denmesi gerekir, çünkü hayvanlara tecavüz edilir ya da istismarda bulunulur. Bu da aslında bu kanun teklifinin bir zihniyet değişikliğini öngörmediğinin açıkça göstergesi.

Yine başka ne demiştik? Şikâyet hakkı. “Hayvanlara karşı işlenen bu tür suçlarda hayvan hakları savunucularına, sivil toplum örgütlerine de şikâyetçi olma ve davalarda müdahil olma hakkı tanıyacağız.” demiştik. Bu Komisyon raporunda hepimizin imzasını taşıyan ve bütün kamuoyuna ilan ettiğimiz ve hayvan hakkı mücadelesi verenlerin de yüreklerine su serpen bir düzenlemeydi ama bu kanun teklifinde maalesef bu da yok.

Sahipli sahipsiz hayvan ayrımını kaldıracaktık ama sahipsiz hayvanlar hakkındaki işlenen suçlarda işte tarım il müdürlüğüne gidilecek, il müdürlüğü bakacak, il müdürlüğü gerekli görürse savcılığa verecek. Hayır, biz böyle konuşmadık, Komisyonda böyle karar almadık. Biz dedik ki “Hayvan hakkı mücadelesi veren sivil toplum örgütleri, vatandaşlar, hayvan gönüllüleri için savcılıkta özel olarak oluşturulacak bir birim olacak, hayvan suçları soruşturma bürosu kuracağız, bu büroya direkt şikâyet edilecek ve ilgililer hakkında yasal işlem yapılacak.” dedik.

Peki, başka neler yok bu Komisyonda? “Cezalar” dediniz, cezai yaptırımlar getirmişsiniz ama cezai yaptırımlar altı ay. Ne demek altı ay? Ben hukukçuyum, siz altı aydan, en az limitten mahkeme kararını verir, iyi hâl indiriminden altıda 1 takdir hakkını kullanır, beş aya düşer, bu da ertelenir paraya çevrilir, hayvanlara karşı her türlü eziyet, işkence, taciz, tecavüz gibi her türlü suçu yani bir canlının uğramaması gereken her türlü suçu işleyen kişi elini kolunu sallaya sallaya sokaklarda gezer.

Bugün Aydın ilinde bir apartmanın bodrum katında bir köpeğe tecavüz eden ve görüntülenen, suçüstü yakalanan kişi elini kolunu sallayarak dolaşıyor. Bu kanun yürürlüğe girdiğinde de o kişi elini kolunu sallayarak piyasada, kamuoyunda gezmeye devam edecek çünkü hiçbir yaptırım, bu kanun teklifinde o kişinin bunun bedelini cezaevine girerek ödemesi gibi bir durum yaratmayacak.

Değerli üyelerimiz, değerli vekil arkadaşlarım, değerli sivil toplum örgütü temsilcileri; çocuklara karşı cinsel istismardan dolayı tutuklanan birçok sanık var. Bu sanıkların geçmişine baktığımız zaman, geçmişinde mutlaka benzer suçları bir hayvana karşı da istatistik olarak işlemiş olan çok sayıda maalesef fail var. Aslında biz hayvanlara dönük, hayvanlara yönelik, o can dostlarımıza yönelik bu düzenlemeleri bu statüye kavuşturursak onların bu suçu işlemesini ciddi bir yaptırıma ve caydırıcı bir düzenlemeye kavuşturursak o çocuklarımızı, kadınlarımızı da koruyacağız. Aslında bu, o canlı hem insan hem hayvan olarak o canlıların kollanması, korunması ve haklarının teslimi için oldukça önemli bir düzenlemedir diye düşünüyorum.

Şimdi İngiltere’den bir örnek vereceğim. İngiltere’de hayvanı korkutmanın cezası 10 bin pound, bakın, sadece hayvanı korkutmanın. İsveç’te akvaryumdaki, evdeki balığınızı yalnız bırakarak onun strese girmesi idari para cezası. Yine İsveç’te kedi, köpek gibi evde beslediğiniz hayvanları evde yalnız bırakarak onları psikolojik olarak etkiler, aç bırakır ve benzeri olursa ciddi hapis cezası yaptırımları var. Şimdi kanun teklifinde “Nesli tükenmekte olan hayvanı kasten öldüren...” diye bir düzenleme var. Sadece nesli tükenmekte olanları değil arkadaşlar, sahipli sahipsiz tüm hayvanları kasten öldürenler cezalandırılmalı. Eğer hayvanın nesli tükenmiyorsa öldürmek bu kanuna göre meşru mu olacak? (STK temsilcilerinden “Bravo!” sesleri, alkışlar) Öyle.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Hayvanı öldürmenin cezası var, hapis cezası var.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Sayın Başkan, birazdan maddelere geçtiğimizde bunu tekrar gündeme getireceğiz, gerçekten yok. Bence, “Var.” diyorsunuz, belki hataen gözden kaçırdınız, bu düzenlemeyi de önergemize ekleyeceğiz.

Yine altı ay ile bir yıl, altı ay ile üç yıl ya da idari para cezaları... “Yunus parklarının mevcut hâlini koruyacağız, mevcutlar kalacak, yeni bir hayvan yeri tespit edilirse de 25 bin lira ceza.” diyorsunuz, idari para cezası. O yunuslar 500 bin, 1 milyon lira. İnsanlar, o işletmeciler o yunus parklarına yeni yunus kazandırmak için öder 25 bin lirayı, çok para değil ki, devam eder. O zaman o idari para cezasının da caydırıcı limitlerde olması gerekir. Komisyon da şöyle demiştik: “Hayvanların kullanıldığı sirkler tamamen kapatılmalı, yenileri açılmamalı ve yurt dışından sirklerin ülkeye girişi yasaklanmalı.” Yurt dışından sirklerin ülkeye girişi bu kanun teklifinde maalesef yasaklanmıyor.

Ben geneli üzerinde son olarak şunu ifade etmek isterim: Bu Hayvan Hakları Komisyonunda gerçekten birlikte, çok özveriyle çalıştık ve belki de Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihinde, bir kanun teklifi çalışmasında olması gereken, sivil toplum örgütleri, aktivistler, bilim insanları bu düzenlemede avcılar, yunus parkçıları yani bütün herkesi dinledik ve yerinde incelemeler yaptık ve gerçekten bir kanuna esas olabilecek ve demokraside bir kanunun düzenlenmesi, hazırlanmasındaki tüm aşamaları biz Komisyon olarak yerine getirdik. Hepimizin bazı çekinceleri vardı ama sırf hayvan dostlarımıza, can dostlarımıza dünyada örnek olacak bir kanuna Türkiye’nin öncü olmasını ve Türkiye’nin bu alanda lider olmasını sağlamak için o çekincelerimizden vazgeçtik, oy birliğiyle bu kanun çıksın dedik...

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Biz de destekledik sizi Vekilim.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Evet.

...ve aynı zamanda, Komisyonu şu şekilde bitirdik: Bu raporun kanun teklifinde birebir göz önüne alınması, kanun teklifine dönüşmesini hepimiz umut ettik, birlikte imzaladık.

Şimdi, ben, bu Komisyon raporunda imzası bulunan değerli milletvekillerimize, tüm siyasi partilerin milletvekillerine, o beş ay boyunca büyük bir özveriyle ve bir kanun sistematığı ve demokraside kanun yapma usulünün bütün koşullarını sağlayarak hazırladığımız o Komisyondaki 50 maddelik önerinin bu kanuna dercedilmesi ve her birimizin de o imzalarımızın arkasında durarak o imzalarımızın onurunu korumak için bu kanun teklifine o 50 maddelik önerinin tamamının getirilmesini mutlaka sağlamalıyız diyorum.

Ben şimdilik teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, efendim, Rıdvan Bey, buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri ve sivil toplum kuruluşlarının çok kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Geçen sene Komisyonun kaleme almış olduğu rapor Genel Kurula geldiğinde Halkların Demokratik Partisi adına konuşmayı ben yapmıştım ve konuşma sırasında bu kadar ciddi bir uzlaşının olmasının geri planında korkarım ki AKP'nin bu doğrultuda bir yasa tasarısı hazırlamayacağına işaret ettiğimi söylemiştim. O zaman bazı arkadaşlar beni kötümser olmakla suçlamışlardı ama geline nokta ne yazık ki orada kavlettığımız, altına ortak imza attığımız noktadan fersah fersah uzakta ve ihtiyaca karşılık gelmeyen bir yasa tasarısıyla karşı karşıya kaldık. Açıkça söylemek gerekirse aldatıldığımızı düşünüyoruz. Zira, kalem altına aldığımız şey, gerçekten yalnızca toplumun ihtiyaçlarını değil bir bütün olarak ekolojinin de ihtiyaçlarını görececek bir eksende şekillenmişti. Ama geline noktada, bir kez daha, AKP'nin yoğun bir biçimde, hemen her icraatında nazariitibarımızdan kaçmayan, insan merkezli bir doğa analizinin ve yaklaşımının bir kez daha karşımıza çıktığını, bir kez daha bu anlayışla karşı karşıya olduğumuzu ne yazık ki görüyoruz.

İnsan merkezli doğa, aslında insanlığın ekoloji bilimi gelişmeye başladığı andan itibaren çok geride bıraktığı bir şey. Yani, hani, bir tarafı “İnsan eşrefimahlukattır.”a bağlanan, diğer tarafındaysa biraz daha modernize olmuş hâliyle insanı doğadaki bütün canlılardan daha fazla hak sahibi olarak gören anlayış işte bu kanun tasarısında son derece kristalize bir biçimde önümüzde duruyor.

Değerli Komisyon üyeleri, insan, doğadaki diğer varlıklardan doğa üzerinde daha fazla hakla hukuka sahip değildir; börtü böceğin, kurbağanın, tosağanın, kuşun, tilkinin, kartalın hakkı neyse esasen insanın da doğa üzerindeki hakkı odur. Ne zaman ki insan bu muazzam kibriyle ortaya çıkmışsa, ne zamanki “‘En’ benim.” demeye başlamışsa bütün, ayrıcalıkları kendisinde görmüşse kitlesel hayvan kırımlarının önü açılmıştır, ekolojiye karşı muazzam ve olağanüstü suçlar işlemeye başlamıştır ve sonunda insan ne yazık ki kendisine dokunduğunda bunu fark etmiştir. Emin olun dünyada hukukumuz bu sözünü ettiğim canlılardan daha fazla falan değil. Kaç kişi duymuştur “fitoplankton” diye bir şeyin ne olduğunu Allah aşkına? Bak, o “fitoplankton” dediğimiz şey, o varlık, bütün hayatımızı bir anda değişime zorladı müsila sebebiyle. Herkes görüyor değil mi? Yani oysa yıllardan beri Marmara’ya yaptığımız hakaret, işlediğimiz suç öyle bir noktada ekolojik yapıyı darmadağın etti ki aslında gördüğümüz şey Marmara’nın müsila yapıları değil kendi suretimizdi, kendi suretimizi gördük biz bütün bu olanların içerisinde. İşte, aslında, insanın ekolojiye yaklaşımı, doğaya yaklaşımı kendine yaklaşımıyla çok iç içe şeyler, ondan bağımsız olarak ele alınması mümkün olmayan şeyler.

Ben şunu gördüm üzülerek: Evet, rapora emek verilmiş falan ama yani temel zihniyet aynı kalmış, temel zihniyette köklü denilebilecek herhangi bir şey ne yazık ki yer almıyor.

Bu tasarımı usuli açıdan eleştirmeyeceğim çünkü usuli eleştirileri çok geride bıraktığımızı düşünüyorum. Yani İç Tüzük’e uygun muydu, şu zaman mı gelmeliydi, Genel Kurula ne zaman immeliydi gibi şeyler, İç Tüzük ne yazık ki artık Meclisimizde biraz lüks hâle gelmeye başladı. Ama içerik olarak bakıldığında, bir defa, baştan 2 ve çok büyük çelişkiyi kendi içerisinde taşıdığını ifade etmek isterim. Bir tarafta hayvan neslini tüketenlere yatarı da olan bir ceza hükmedilmiş, böyle bir yaklaşım var, fakat acaba soyu tükenmekte olan hayvanların avlanmasına cevaz veren Merkez Av Komisyonunun icraatları bunun neresine konulmuş? Yani, şimdi, Merkez Alt Komisyonu denen kurum aslında ülkemizde artık son derece endemik hâle gelmiş olan çok sayıda hayvanın öldürülmesine cevaz veriyor. Avı spor olarak gören anlayış, dağlarımızı, dağlarımızdaki, ormanlarımızdaki faunayı yerle bir ediyor. Bir taraftan bunu önemseyeceksin ve diyeceksin ki: “Ya, böyle bir şey olur mu kardeşim? Türü tükenen hayvanlara yönelik olarak yaptığı şeylerin cezası olacak.” ama diğer taraftan, türü tükenen hayvanların öldürülmesine yönelik olarak karar alan bir organ hakkında tasarrufta bulunmayacaksın.

Değerli arkadaşlar, eğri oturup doğru konuşmak lazım, avcılık katilliktir. Avcılık katilliktir ve hele sportif amaçlarla hele turizm amacıyla avcılık yapmanın, sizin deyiminizle “hayvanları koruma anlayışı”yla, bizim deyimimizle ise “hayvan hakları”yla uzak yakın herhangi bir alakası yoktur. Bakın, bir büyük çelişki bu.

Bir diğer çelişki şu: Demişsiniz ya hani: “Hayvanlar hisleri olan canlılardır.” Evet, hisleri olan, ben bir adım daha ileriye götüreyim, düşünen de gayet de düşünen canlılar hayvanlar ve “Bu yönüyle mal değildir.” demişsiniz ama dönmüşsünüz, demişsiniz ki “Ya, ‘pet shop’ları öyle bir organize edeceğiz ki ‘pet shop’lar dükkânda hayvan bulunduramayacak, müşteri dükkâna gelecek, internetten begenecek ya da oradaki kataloglara bakarak hayvanını seçecek, sonra da başka bir yerde açılmış olan üretme çiftliklerinden hayvanlar getirilip bir mal gibi satılacak.” Bak, ikinci büyük çelişki de bu. Şimdi, eğer mal olarak görmüyorsan, onu canlı bir varlık olarak görüyorsan bir defa hayvanların bir meta gibi alınması ve satılması üzerindeki her türlü tedbiri ortadan kaldırmak zorundasın. Canlı hayvan, özellikle egzotik hayvanların alınıp satılması yasaklanmak zorundadır.

Demek ki neymiş? Demek ki bu 2 büyük çelişkiden yola çıkarak şunu rahatlıkla söylemek mümkündür: Bu metin iç tutarlılığa sahip bir yasa teklifi değil, kendi içerisinde mebzul miktarda çelişkilerle malul olmuş bir metin ne yazık ki. Ben buna, bu metne “Yatırı olmayan Ceza Kanunu değişikliği.” diyorum. Her şey sınıra getirilmiş, konulmuş. Bakıldığında yanlı medyanın muazzam köpürmesiyle “Ya, işte, hayvanlara karşı işlenen suçlara, eziyete, zulme, şuna buna Ceza Kanunu kapsamında cezalar getiriliyor.” falan denirken diğer taraftan -ki geçen sene bunların hepsini konuşmuştuk arkadaşlar, hatırlayın- bu suç işleyenlerin hiçbirinin ceza yatmayacağı son derece açık biçimde görülüyor ne yazık ki. Oysa bunları rahatlıkla halletmek mümkündü yani yatırı olacak cezaları koymak mümkündü, herhangi bir cezanın geri bırakılmasına imkân vermemek mümkündü, hafifletici sebepleri ortadan kaldırmak mümkündü; bu, at ile deve bir mesele değil, yani çok komplike, yapılması zor bir şey değildi, rahatlıkla yapılabilirdi; hâlâ da yapabiliriz, henüz hiçbir şey için geç değil.

Geçen sene yine bu mesele üzerinde konuşurken şunlardan bahsetmiştik: Bakın, hayvanların yaşam hakkının mutlaka Türkiye Cumhuriyeti devletinde anayasal güvence altında olması gerektiğinden bahsettik, Anayasa’ya “Devlet doğal hayatı ve hayvanların yaşam hakkını korumakla sorumludur.” diye bir hükmün geçmesine ilişkin vurgular yapıldı, TCK’de “Hayvanlara karşı işlenen suçlar” diye ayrıyeten bir bölümün yer almasından bahsettik ama görüldüğü gibi böyle bir şeyle karşı karşıya kalmadık, Bakanlığın görevlilerinin ya da belediye görevlilerinin hayvanlara karşı işledikleri suç söz konusu ise bunun nitelikli bir suç olması üzerinden mutlaka ciddi cezalandırılması gerektiğinden bahsedildi; yine, “Evcil egzotik hayvanların üretimi, ticareti yasaklanmalıdır.” denildi; “Köpek, kedi, kuş, hamster vesaire hayvanların hayvan satış merkezlerinden mutlaka ve mutlaka kurtarılması ve ‘pet shop’ların kapatılması bir zorunluluktur.” denildi. Şöyle bir şeyle karşı karşıya kalıyoruz, bilmem yani burada pek çok arkadaş da aynı fikirde midir: Yani böyle kavramlara takla attırarak, arkadan dolaşarak... Şimdi, denen şu mesela: “Pet shop”lar kapatılıyor.” Ya, yok böyle bir şey, böyle bir şey yok. Yani dükkanını kapat, arkada işler devam etsin. Sonuçta olan kime olsun? Gariban hayvanlara olsun. Yine bu hayvanlar üzerinden milyonlarca lira para kazananlar olsun, yine bu hayvanlar ağır bir zulüm içerisinde, ciddi bir stres içerisinde yaşamakla yüz yüze bırakılsın. Yani hiç dememek lazım böyle şeyleri en azından.

Yine, değerli arkadaşlar, “6’ncı madde kırmızı çizgimizdir.” demiştik o zaman. 6’ncı maddeye direkt atıf olmamakla birlikte, bakın, bu “doğal yaşam parkı” diye tarif edilen şeylerin ne olduğuna dair acayip bir boşluk var. (Katılımcılardan “Bravo” sesleri, alkışlar) Bu doğal yaşam parkının sakinleri kimdir? Bu hayvanlar nereden gelecekler? Yani mesela eğer doğal yaşam parkıyla ilgili gerçekten

düşünmemizi arzu ettiğiniz gibi hayvanat bahçelerinden kurtarılan hayvanları düşünmemizi istiyorsanız bir hüküm konulabilir buraya mesela, bir hüküm konulabilir, denir ki: “Kardeşim, bu mahallede gezen gariban kedinin, köpeğin geleceği toplama kampı olmayacaktır.” denilir, değil mi?

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Başına “Yaban hayat” konulabilir.

RIDVAN TURAN (Mersin) - Dolayısıyla “yaban hayat” konulabilir ya da başka şeyler. Ama şimdi, burada neydi 6’ncı maddenin önemi, ne diyorduk biz? “Yani rehabilite edilen, aşısı yapılan, kısırlaştırılan hayvanların nerede yaşıyorlarsa tekrar oraya bırakılması esastır.” deniyordu. Şimdi, bu doğal yaşam parkları ne olacak arkadaşlar? Burada bugün olmasa da...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Cevap vereyim.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Bitireyim, ondan sonra...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bitirsin, bekleyelim.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Burada yarın çıkartılacak başka yasalarla ya da meselenin arkasından dolanmak suretiyle burası 6’ncı maddenin tamamen delineceği ve ihlal edileceği bir alana dönüşebilir. “Yok, dönüşmez.” deniyorsa bununla ilgili elbette birkaç kelimeler ederiz, yazı yazarız, değişiklik önergesi yazarız ve bu meseleyi çözmüş oluruz.

Yine, mesela, hatırlanacaktır, “Apartmanlarda evcil hayvan besleme engelleri ortadan kaldırılmalıdır.” denilmişti ama giderek aslında makul tarafları da olan yani hayvanın dışarıya bırakılmasını engelleyecek bir yanı olması hasebiyle belki makul taraf olan ama Bakanlığın evdeki hayvan sayısını belirleyeceği, netleştireceği ve daha sonraki mevzuat değişiklikleriyle beraber de konulacak sayıyla evdeki hayvanların büyük bir kısmının toplama kampına gönderilmesinin hukuki zemini oluşturuluyor olabilir. Bakın, şimdi, ben niye böyle septik bir insan gibi konuşuyorum? Çünkü yazdığımız mevzuatın daha açık, daha seçik, anlaşılır olabilmesi için yeterli argüman yok değerli arkadaşlar. Yani orada bir şey var ve hani derler ya: “Şeytan ayrıntıda gizlidir.” diye yani ayrıntıları konuşalım ki hani böyle yapacaksınız demiyorum, yapmamak için değişiklik önergeleri getirelim ve bunların taşıdığı riskleri ortadan kaldıralım.

Bir diğer mevzu söylendi: “Mobil kısırlaştırma merkezi.” Ya, bir katliam merkezi bu mobil kısırlaştırma merkezi. Yani konuşulduğu için üzerinde daha fazla durmuyorum.

“Yasaklı ve tehlikeli ırklar...” Arkadaşlar, yasaklı ve tehlikeli hayvan yok, emin olun, kurban olayım, yasaklı ve tehlikeli insan var. O insanlar o hayvanları dövüştürmek için, onların üzerinden para kazanmak için insanlık dışı, hayvanlık dışı koşullarda, karanlıkta, az besleyerek falan bu hayvanları ruhsal olarak sakatlıyorlar. Orada esas olan şey o insanların sakatlığıdır, yoksa hayvanların falan sakatlığı değildir söz konusu. Buna ilişkin başka bir perspektife ihtiyaç var, başka bir yaklaşıma ihtiyaç var.

Hobi olarak hayvanları avlamaktan bahsetmiştim, bunun kesinlikle av ve avcılık turizmiyle beraber yasaklanması lazım. Bakın, 3-5 keçi kalmış, Dersim’de “Hızır’ın keçileri” diyorlar, halk da çok seviyor bunları. Ya, şimdi, Bakanlık ihale açıyor ki elin Amerikalısı gelsin, bizim keçileri vursun. Ne olsun? Üç beş kuruş dolar girsin. Ya, bunlar çok ufakça işler arkadaşlar, gözünü seveyim bunlara tevessül etmeyin.

Yine, “Hayvanat bahçeleri yasaklanmalı.” Eyvallah, tamam. Bunlar yaban hayatı kurtarma ve rehabilitasyon merkezleri hâline getirilmeli. Hem yasaklanmalı dedik hem de rehabilitasyon merkezler hâline getirilmeli dedik geçtiğimiz yıl ama ne yazık ki bu da atlanmış.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yasaklanmadı, aynen öyle.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Özür dilerim, bir saniye Rıdvan Bey.

Nesrin Hanım, her şeye bir laf yetiştirmek zorunda değilsiniz, öyle bir sorumluluğunuz yok.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Ama bize söz hakkı verseydiniz...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır, lütfen Komisyonun çalışma usulünü bozmayın.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Bizi dinlemediniz.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Nesrin Hanım, ben bitiriyorum, size çok zaman kalır.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Böyle bir usul yok. Burada alkışlama, tezahürat yapma... Siz tribün taraftarı değilsiniz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Hayır ama 4 milyon hayvanın katliam kanunu geliyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Efendim, niye çağırıldığınızı bilin.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK - Çağırmasaydınız o zaman.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Lütfen, konuşacaksınız, size söz vereceğiz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK - Ne zaman?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bekleyeceksiniz, beklemeyi öğrenin ya. Siz bir kere beklemeyi öğrenin, bekleyeceksiniz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – 4 milyon hayvanın katliam kanunu geliyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Böyle yaparsanız çıkaracağım sizi, lütfen.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK - Çıkarın.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Lütfen, herkese laf yetiştirmek sorumluluğu size ait değil.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – 4 milyon hayvanın katliam kanunu diyorum size.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bekleyeceksiniz efendim, lütfen söz sırası gelmeden konuşmayın, bir daha böyle yapmayın lütfen.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Ne yaparsınız?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bekleyin.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Komisyonun çalışma saati ne kadar?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sabaha kadar, günlerce çalışabilir, Komisyon ne kadar ihtiyaç varsa çalışır.

Buyurun.

RIDVAN TURAN (Mersin) - Konuşulmayan bir diğer konu hayvan deneyleri. Hayvan deneylerinin yasaklanması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda hem Genel Kurulda hem de Komisyon aşamasında görüşlerimizi dile getirmiştik. Yani tıp için çok önemli olduğuna ilişkin vurgular var ama artık modern dünyada hayvan modellemeleriyle benzer çalışmaların yapılmaya başlandığını biliyoruz, dolayısıyla hayvan deneylerinin ortadan kaldırılması gerekli.

Folklorik sebeplerle de olmuş olsa hayvan güreşlerinin ya da dövüşlerinin yapılmaması gerekli. Bunlar hep geçen dönem konuştuğumuz şeylerdi fakat bu metnin içerisinde ne yazık ki yok.

Hayvanlarla cinsel ilişki konusuna değinildi. Aynen katılıyorum, bu bir cinsel saldırıdır, 2 yanlılığı tarif eden “ilişki”nin metinden kesinlikle çıkartılması lazım. Faytonların ve at yarışlarının kaldırılması, yasaklanması lazım; bu konuda da konuşmuş olduğumuz hâlde herhangi bir şey yok. Bir de sürekli bir bakımevi vurgusu yapılmış, hayvan bakımevi. Sahibinin elinden alınır, hayvan bakımevine götürülür falan gibi, böyle kötü durumda olan, zulüm gören hayvanlar için. Ya, hayvan bakımevi denen şey azdan az memlekette. Yanlış bilmiyorsam 1.200’den fazla belediyenin hayvan bakımevi yok, bu da anlaşılması mümkün olmayan bir şey.

Sonuç olarak da şundan bahsedeyim ve bitireyim Sayın Başkan. Ya, şimdi, bu hani bir yanıla cezai hükümler falan içeriyor ama bir cezaya ulaşılabilmesi açısından önceki kanundan çok daha dolambaçlı yolları içinde taşıyor yani hayvanseverlerin savcılığa bir şikâyetle bulunması, savcılığın resen gördüğü bir şeye müdahale etmesi, soruşturmaya tabi kılması ya da gerçek kişilerin ya da tüzel kişilerin savcılığa bu konuda şikâyetlerini iletmeleri gibi bir şey yok. Ne var? Bakanlığın taşra teşkilatlarının... Gideceksiniz, diyeceksiniz ki: “Falanca yerde böyle bir işkence var kardeşim.” onları o kadar yoğun iş altında ikna ederseniz, kalkıp giderlerse, onlar “Tamam.” derlerse buradan bir dava süreci başlayacak. Bu da aslında hayvanlara yönelik olarak zulmün zorlaştırılması ya da cezaya tabi kılınması değil, tam tersine, daha da kolaylaştırıcı bir şey olarak ortaya çıkıyor.

Değerli arkadaşlar, sözlerimi şöyle bağlayayım: Amacımız, hani, böyle, bu kanun teklifini yapanları didiklemek falan değil. Amacımız, gerçekten, toplumun ve ondan daha önemlisi hayvanların işine yarayacak, ekolojinin, doğanın işine yarayacak bir şeyi ortaklaşa yapmak ve sonuç olarak şöyle söylüyoruz: Beraber altına imza attığımız şeyden niye geri çekiliyorsunuz ve bunları uygulamaktan niye imtina ediyoruz? Biliyoruz ki, eğer hayvanlar mutlu değilse, eğer ekoloji olağanüstü bir tasallut altındaysa, eğer denizlerimizde müsilaj çoğalıyorsa, taş ocakları her yeri sarmışsa, Kaz Dağları’nın ormanları kesilmiş, Karadeniz dağlarının dereleri HES’lerle donatılmışsa aslında bu ülkede hiçbirimize, hiçbir canlı türüne rahat yok. O nedenle, iktidarı bu tür ekoloji karşıtı faaliyetlerden uzak durmayı ve ekolojik hakkı bütün boyutlarıyla tanımasını önerirken dinleyen bütün arkadaşlara teşekkürlerimi sunuyorum.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, doğal yaşam parklarıyla ilgili bir cevap hakkı istiyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Çok kısa lütfen.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Kamuoyunda da yanlış anlaşılma sebebiyet verdiğini gördüm ben bu maddenin. Bana da bu konuyla ilgili sivil toplum kuruluşlarından olsun, vatandaşlarımızdan, bu konuyu anlayamadıkları ve daha önce bir kanun teklifi hazırlandığında “doğal yaşam parkı” adı altında, sokaktaki köpek ve kedilerin gönderileceği yerler, orman içerisinde, şehirden uzak yerler anlaşıldığı ifade edildi. Burada, ben özellikle şunu ifade etmek istiyorum: Tabii, hiç kimsenin niyet okumasına gerek yok, burada çok açık, 22’nci maddede “hayvanat bahçeleri ve doğal yaşam parkları” diye adlandırdığımız bir vurguda bulunduk. Doğal yaşam parkından muradımız nedir? Biz mevcut hayvanat bahçesi mantığını kabullenmiyoruz. Mevcut hayvanat bahçelerinde hayvanlar gerçekten

etolojilerine, yaşam davranışlarına uygun şekilde yaşamamakta. Dolayısıyla, biz, mevcuttaki hayvanlar tamamen yok olana kadar yeni hayvanat bahçesi açılmasını istemiyoruz ama hayvanların serbestçe dolaşıp insanların içinde araçla dolaşabileceği, dünyada da örnekleri görülen safari park gibi, bunları tarif ediyoruz. “Doğal yaşam parkı” dediğimiz yabani yaşam alanları aslında. Belki ismine “Yabani doğal yaşam parkı” denebilir mi? Denebilir ama bizim muradımız, yasa koyucunun ruhuna da bakmak lazım. Burada bizim barınaklar yaparken ayrıca başka bir şeyi murat etmediğimiz çok net ve açık, bunun böyle gözükmesi lazım.

Tabii, diğer tüm konuşmacılara cevap hakkımı da şimdilik saklı tutmak kaydıyla yalnız değerli HDP milletvekilimize şunu ifade etmek istiyorum: Bizim bu Komisyon çalışmalarımızda tabii ki 5 partinin de teklifi vardı ve 5 partinin de üyeleri olmakla beraber yapmış olduğumuz 12 toplantıya, gitmiş olduğumuz barınak ziyaretlerine ve diğer tüm gezdiğimiz, gördüğümüz yerlerde HDP temsilcisi arkadaşımız katılmadı. Bunu da kamuoyuna, tutanaklara geçmesi açısından özellikle vurgulamak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi söz vermeden önce bir anlayış istirham ediyorum. Belli ki STK’lerden epeyce kişiyi de davet ettik katılımcı çok olsun çok ses olsun diye fakat sabırsız olanlar da var ne yazık ki. O yüzden, biraz daha erken sıra gelmesi adına milletvekillerimizden, Komisyon üyelerimizden, biraz daha kısa kısa... Çünkü bizim vaktimiz var biliyorsunuz. Dolayısıyla, biz konuşacağız, biz buradayız, onları da dinlenme fırsatımız olur.

Buyurun Fahrettin Bey.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, sivil toplum örgütlerimizin kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi üzerinde görüşlerimizi kısaca beyan etmeye çalışacağız.

Değerli katılımcılar, hayvanların yaşam hakları anayasal güvence altına alınmalı ve Anayasa’da “hayvan” tanımı yeniden yapılmalıdır. Anayasa’da devlete, doğal hayatı ve hayvanların yaşam haklarını korumakla sorumluluk getirilmelidir. Avrupa Birliği Anayasasında birçok Avrupa Birliği ülkesinin mevzuatında olduğu gibi, hayvanlar, doğuştan gelen haklara sahip ve duyguları olan, hissedebilen bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hayvan Hakları Araştırma Komisyonu Raporu’ da en temel çıktılarından biridir. Kanun teklifinde, hayvanlara karşı işlenen suçlarda, sahipli, sahipsiz hayvan ayrımını ortadan kaldıracak tek bir atıf, tek bir kelime yok. Mal mı, canlı mı; tek vurgu yok. Araştırma komisyonu raporunu da çöpe atan, üretim, satış, köle gibi sergileme, öldürme vesaire; hayvanların sırtından her türlü yöntemlerle para kazanmanın serbest bırakıldığı, âdeta hayvanlar değil insanlar için hazırlanan bir kanun teklifi geliyor önümüze. Teklifte, hayvana şiddet, işkence, öldürme, tecavüz -trajik biçimde kanun maddesinde tecavüze “cinsel ilişki” denilmiş, sanki hayvanların rızası varmış gibi- dövuştürme, deve, boğa güreşleri, folklorik hariç tutulmuş, fiiller çok medyatik olup ülke gündemine oturmamışsa altı aydan başlayan ve hapis yatışı cezalar öngörülmüş. Ceza alt sınırları üç yılda başlamadığı sürece hapis yatışı olmayacaktır. Kabahat olarak görülen kimi ağır suçlarda komik para cezaları öngörülmüştür. Hayvan hakları ihlalinde, suçüstü dışında -nasıl olacaksatüm şikâyetler sadece tarım il ve ilçe müdürlüklerinde yapılacak. Hafta sonları ve mesai saatleri dışında ise elimiz kolumuz bağlı, nereye şikâyet edeceğiz, ilgili merci nerede? Bulsak da arayıp şikâyet etsek; böyle boşluklar var. En fazla hak ve yaşam hakkı ihlallerinin yapıldığı belediye görevlilerine ceza konusunda hiçbir madde yok. Belediye yetkililerine cezai yaptırım uygulanabilmesi için başkanların asli görevleri arasına hayvanları da almak için 2 farklı kanuna ek yapılması gerekmektedir. Teklifte,

bununla ilgili hiçbir ibare yok yani belediyelere cezasızlık devam edecektir. Bunu birçok belediyede gördük; hayvanların nasıl katledildiğini örnekleriyle gördük; onun için bu çok önemli. İki yıl içinde tüm sahipli hayvanların dijital kayıt altına alınması zorunlu yoksa hayvan sahibine para cezası getirilmiş. 25 bin nüfuslu yerlerde belediyelere bakımevi kurma zorunluluğu yok. İnsan nüfusu ile hayvan bakımevi kurma arasındaki bağlantının hiçbir ilgisi yoktur; aksine, kırsal bölgelere hayvanların atılması sıkça yaşanır ve üreme döngüsü kontrolsüz devam eder. İnsan nüfusu baz alınmadan, her belediyenin küçük çaplı tedavi ve kısırlaştırma merkezi kurması şartta bağlanmalıdır.

Değerli katılımcılar, en çok sokak hayvanı popülasyonu olan kırsalda hayvanlar kısırlaştırma veya tedavi için en yakın bakımevi olan ilçeye götürülecek. Köpekler giderken yine farklı ilçelere atılacak; yaralı, kazalı, tedavi gerektirenler yollarda hayatını kaybedecek. Mobil kısırlaştırma yasadan çıkarılarak yasaklanmamıştır. 75 bin nüfus ve üstündeki büyükşehir ve ilçe belediyelerine bakımevi kurma zorunluluğu için iki buçuk yıl gibi bir süre, 25 bin ile 75 bin nüfuslu yerlerde ise dört-beş yıl verilmiş. Dört-beş sene içinde tüm hayvanları kimliklendirerek kayıt altına alarak nüfusu kontrol edeceklerini beyan eden kanun yapıcılarının bu süre zarfında popülasyonu nasıl kontrol altında tutacağı maalesef bir muamma.

Sahipli hayvanı terk etmeye ceza birkaç paket mama ücreti olan 2 bin TL olarak öngörülmüştür, bu kabul edilebilir bir durum değildir. Yasaklı ırk köpeklerinin kapsamının genişletilmesi Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmış, bu arada, tüm sahipli yasaklı köpekler ve gebe olanlar altı ay içinde dijital kimliklendirilerek kayıt altına alınacak, park, bahçe, nüfusun yoğun olduğu yerler dışında sadece ağızlık ve tasmayla gezdirilecek, komşu veya husumet duyularak şikâyet üzerine çok sakın ve iyi huylu olmasına şikâyet edilerek el koyulmuş sahipli, yasaklı ırk köpekler sahiplerine geri verilmeyecek; bu hayvanlar sahiplerine geri verilmelidir. Barınaklardaki sahipsiz yasaklı ırklar sahiplendirilmeyecek, barınaklarda yaşadıkları küçük hücrelerde ölüme terk edileceklerdir. Kara ve su sirkleri ve yunus parkları, hayvanlar yaşam döngüsünü tamamlayana kadar açık kalacak, yenileri açılmayacak. Kendilerine defalarca anlatmamıza rağmen, yetkililerin, ölen yunusun çipinin kolaylıkla kaçak yolla getirilecek hayvanlara takılabileceğini ya da sürekli yavru doğumları olacağını nasıl hesaplamadıkları anlaşılır gibi değil.

Hayvanat bahçeleri, “doğal yaşam parkları” adı altında devam edecek, yenileri açılabilir; “doğal yaşam parkları” ibaresinin başına “yaban hayvanı” konmaması bu parkların sokak hayvanları için de kullanılabileceği açısından ayrıca kafalarda soru işareti oluşturmaktadır. Atlı faytonlara yasak yok, İl Hayvan Kurullarına bu konuda yetki veriliyor. İl Hayvan Kurullarının çalışma prensiplerini bildiğimiz için bu konuda hiçbir umudumuz da yok.

Kısacası, 5199 sayılı Yasa üzerinde yani TCK’ye alınacak ama bundan bir yarar görmeyecek, işlevsiz olacak, hayvanların kaderi yine ilgili kurum, kuruluşlar, bürokratların insafına bırakılacak. Sokaklarda popülasyonun artmasının ve sahipli hayvanların terk edilmesinin önüne geçilemeyecek. Deney hayvanları, fayton atları, yük hayvanları, yaban hayvanları, üretiminde kullanılan hayvanlar, sahipsiz ya da barınaklardaki yasaklı köpekler ve diğer tüm tür can, hayvanlar “can” değil, “mal” olarak görülmeye devam edecektir.

Değerli Başkan, burada da ifade edildiği gibi, daha önce kurulan araştırma komisyonu raporundan oluşan görüşlerin bu yasa taslağına yansıtılmaması, söz konusu Komisyonda uzun bir süre çalışma yapan değerli milletvekili arkadaşlarımızın emeğine saygısızlıktır. Siyasi iktidar olarak her yasal düzenleme öncesi muhalefete “Birlikte yasa yapalım, sizlerin katkılarına da ihtiyacımız var.” diyorsunuz ancak “Siz diyeceğinizi deyin, biz bildiğimizi yaparız.” anlayışından bir türlü kurtulamıyorsunuz. Dileğimiz, hiç olmazsa bu hayvan hakları konusunda, canlılarla ilgili bu düzenleme konusunda en

azından sivil toplum örgütlerini, muhalefeti -Allah aşkına- canlıların hatırına, hayvanlarımızın hatırına bir kerecik dinleyin ve bu yasayı el birliğiyle, içimize sine sine, altına hepimizin imzasını koya koya çıkaralım diyorum, yine de ümidim yok ama temenni ediyorum.

Herkesi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, teşekkür ederiz.

Bir şeyi sadece... Bir çok tabii, katkınız ve eleştiriniz vardı ama sadece bildiğim için söylüyorum: Fahrettin Bey, şu anda barınaklarda tutulan yasaklanmış ve tehlikeli ırkların agresyon tesisleri ve rehabilitasyon süreçlerinden sonra sahiplerine teslim edilecek, yasa onu emrediyor şu anda, belki tamamını...

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Taslakta yok.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Taslakta da yok, metinde de yok.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Nasıl yok?

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Sahiplerinden alınanlar için var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sahipli olanları diyorum herhâlde.

(Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir dakika, bir dakika... Benim söylediğim şey de bu zaten. Şu anda sahipli olup... Arkadaşlar, sahipli olmayı kime vereceksiniz ya? Bir dakika arkadaşlar, sahiplenmek isteyenin sahiplenme süreci devam ediyor, bunda bir engel yok. Arkadaşlar, yasaya biz hâkimiz, ne yazdığını biliyoruz; bekleyin, anlatayım ben size. Ya, kendinize göre değerlendiriyorsunuz, ben size anlatayım, bekleyin arkadaşlar; müsaade eder misiniz?

(Gürültüler)

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Sayın Vekilim, yasadaki “yasak” ve “tehlikeli” kavramını kaldırmadığınız sürece sahiplendiremezsiniz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, müsaade eder misiniz ya? Arkadaşlar. lütfen ya! Bu şekilde bir usulümüz yok ya. Bekleyin, anlatayım; anlamadığınız şey olursa konuşalım.

Bir, sahipli hayvanlar var şu anda yasaklı ve tehlikeli oldukları için barınaklara alınmış olan bunlarla alakalı agresyon tesisleri, rehabilitasyon süreçleri uzman kişiler tarafından yapıldıktan sonra sahiplerine teslim edilecek arkadaş. Bekleyin, “Yazmıyor.” değil, böyle. Kanun böyle okuyun, okuduğumuzu da farklı değerlendirmeyin, bakın, kanun böyle.

(Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, bekler misiniz? “Evdekiler” değil arkadaşlar, bunu içeriyor.

Devam ediyorum, anlatıyorum.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Efendim, devlet bunu koyduğu andan itibaren hayvanlar sahipsiz konuma düşer.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bizim muradımız budur, anlattığımız da budur, kanuna koyduğumuz da budur. Bakın, sonra, yine bu hayvanlardan sahipsiz olanları -eğer şu anda barınaklarda sahipsiz, tehlikeli ve yasaklı olan hayvanlar varsa- sahiplenme noktasında da bir engel yok. Ancak...

(Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bekleyin arkadaşlar, altı ay, tamam. Arkadaşlar, altı ay içerisinde yeniden sahiplenme süreçleri devam ediyor, hiçbir fark yok, tam böyle. Arkadaşlar, onlar, bakın, altı ay içerisinde sahiplendirilebilir diyorum. Hayır, kimse sahiplenmiyor ise ne yapacaksınız?

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Önce şunu bir netleştirelim: Sizin söyledikleriniz sahipli ve hamile olanlar için geçerli. 4 bin tane sahibi olmayan...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam. Arkadaşım, dinler misiniz? Sahiplenilmeyen hayvanı ne yapalım? Sahiplendirmede engel yok. Bir dakika arkadaşlar, bir oturur musunuz, bir sakinleşir misiniz? Oturun lütfen, bir oturun, anlatayım bakın, anlatayım: Arkadaşlar, olmayan şeyi tartışıyoruz.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – “Olmayan şeyi” değil efendim, siz olan şeyi yok sayıyorsunuz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bakın, şu anda konuştuklarınız...

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Başkanım, biz sahada çalışan, yirmi dört saat uyumayan hayvan hakları aktivistleriyiz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, şu anda dinlemiyorum sizi.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Altı ay sonra, ben o anlamda ikişer üçer pitbull, dogo argentino bulacağım. Ben, yerel hayvan koruma görevlisi olarak suça teşvik edilmek zorunda bırakılacağım. Altı ay sonra hiçbir belediyeye o hayvanları teslim etmeyeceğim, beni suça itmeyin, yediemine verin. Biz hayatımızı bu hayvanlara vakfettik. Dövüşçülerin elinden alın, haklarını ihlal edeni alın, doğurtturani alın ama lütfen, İl Hayvanları Koruma Kuruluna yetki verin. O esnada, temin edilen, bulunan hayvanı o ilin derneklerine -saha yapan, barınağı olan- yediemine verin. O arada da sahiplendirme taleplerini almaya devam edin. Üç ayda bir toplanan İl Hayvanları Koruma Kurulunda en uygun, mizacı uygun ailelere düzgünce sahiplendirelim, rica ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, siz kanun teklifini okumuyor musunuz, ayrı kanun teklifinden mi bahsediyoruz? Kanun teklifi tamamen, bunların hepsini sağlıyor ya. Bırakın, neyse, devam ediyoruz.

Ayhan Bey, buyurun...

(Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bekleyin, sıra gelecek.

Biz öyle yazdık, böyle anlıyoruz. Madde gelince konuşuruz. Söz verdim. Saygısızlık yapmayın lütfen, söz verdim.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Hak savunuyorum, saygısızlık yapmıyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bekleyin efendim. Hak öyle savunulmaz. Sizin söylediğiniz değildir hak sadece. Bakın, milletvekiline söz verdim, bekleyin.

FIRAT AHMET YILDIZ – Bir şey söyleyeceğim Sayın Başkanım...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar... (Gürültüler)

FIRAT AHMET YILDIZ – Ama sizin dediğiniz yazmıyor diyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ben de iddia ediyorum ki biz bu şekilde yazdık, kanun buna cevaz veriyor. O sizin yorumunuz.

AYHAN BARUT (Adana) – Biraz sonra ilerleyen maddelerde bakacağız arkadaşlar.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bekleyin, maddelere gelince söz vereceğim, maddeleri bekleyenlere söz vereceğim.

Arkadaşlar, yalnız, tekrar, lütfen rica ediyorum; beni, özellikle bazı arkadaşlar, davet ettiğime pişman etmeyin. Meclisin böyle bir usulü yok.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Biz bu ülkenin...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sizi defalarca dinledik ve dinlemenin usulü, adabı ve düsturu var. Bekleyin lütfen, bekleyeceksiniz.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Başkan...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Siz bir kere, bakın, insana önce saygılı olmayı burada öğrenin, ondan sonra hayvanların haklarını savunmaya çalışın lütfen. Bekleyin.

Ayhan Bey'e de saygı gösterin.

Buyurun Ayhan Bey.

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli katılımcılar; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Sonda söyleyeceğimi başta söylemek istiyorum: Bu yasada iyi niyetle bir şeyler yapılmış ama bu yasa çok eksik ve yetersizdir. Burada da görüyoruz, sivil toplum örgütlerinden katılan arkadaşların da feryatları bu yönde. Ne yazık ki bu güzel ülkemizde bizler acılardan sonraki o anki reflekslerle harekete geçeriz. Neticede gereken dersleri almayız ve maalesef sonunda da yine aynı acılarla kahroluruz. Bu âdeta bize özgü bir kısır döngüdür. Yine, üzülerek söylemek isterim ki, bu durum da sürekli, böyle, tekrarlanır durur. Aslında bu acılara katlanmak zorunda mıyız, bunlarla yaşamak zorunda mıyız? Elbette ki hayır. Bilimi ve yaşamı savunanların taleplerine ne hikmetse kulak asılmaz, gereken de yapılmıyor. Örneğin deprem olur, canlarımızı kaybederiz. Toplumda etkin ve acil önlemler alınması konusunda talepler yükselir. Hemen ilgililer harekete geçtiklerini açıklarlar. Bir süre sonra tüm bunlar olmamış gibi unutulur gider. Önlem konusu ise hep muallakta kalır. Tabii ki sonraki bir deprem acısı ya da bir başka acı yaşanana kadar bu böyle gider. Aynı şey kadına şiddet konusunda da yaşanıyor. Ne yazık ki çocuklara yönelik kabul edilemez kötülükler de bunlardan birisi. Benzer şeyleri de birçok konu başlığında aslında yineleyebiliriz. Çocuk işçiliğinde, maden facialarında, tren kazalarında, maganda dramlarında da bunları görüyoruz.

Uzun lafın kısıası, az önce bahsettiklerimin arasında can dostlarımız hayvanlara yönelik örnekler de var. Örneğin patisi ve ayakları kesilmiş canlarımız yürekleri dağlar ama sonuçta kimse akliselim çağırısına, ağacından böceğine, suyundan kuşuna, toprağından çiçeğine, tüm yaşamı savunanların sesine kulak verilmiyor.

Hayvanlarla ilgili yasal düzenleme de buna benzer bir sürecin öyküsüdür aslında. Meseleye ne kadar yanlış baktığımızın bir diğer göstergesi de teklifi aslında içerisinde. Yani “Hayvanları Koruma Kanunu” denilen şey zaten hayvanları korumama kanunu gibi. Oysa ki “hayvan hakları kanunu” diyerek bu işin başlangıcında doğru yerden başlamış olmak gerekiyordu. Bu teklifin bu hâliyle bile yetmez ama... Yani örnek kabul edeceğimiz yönleri var ama kabul edemeyeceğimiz ya da eksik bulduğumuz çok yönleri var. Bu gerçekten yetmez bir teklif. Elimizi vicdanımıza götürelim, kamuoyunda yükselen,

sivil toplum örgütlerindeki bu feryatları duyalım, dinleyelim ve bu yasanın içerisinde istekler doğrultusunda, toplumun yükselen sesleri doğrultusunda belirli düzenlemeleri yapalım ki benzer acıları bir daha yaşamamak için, can dostlarımızı yaşamı savunalım ve koruyalım diye.

Değerli Başkanım, kıymetli milletvekilleri, saygıdeğer katılımcılar; hayvanlara yapılan kötü muamele ve cezaların etkisiz kalması nedeniyle toplum vicdanı bu yasa çıktığından beri aslında kanamaktadır ve yaralanmaktadır. Mevcut 5199 sayılı Yasa'nın hükümlerinin etkisiz kaldığı da açıktır. Buradan da görüyoruz. Biraz önce de söylediğimiz gibi, bu yasanın adının da değiştirilmesi gerekiyor. Yapılması gereken, insanların olduğu gibi tüm canlıların da hukuken haklarının olduğu gerçeğini kabul etmek zorundayız. Doğru olanı budur çünkü hak hukuk düzeni tarafından korunan menfaat demektir. Yapacağımız yasal değişikliklerle çağa ve vicdanın gereksinimine uygun adımlar atabiliriz. Can dostlarımızın haklarının güvence altına alınması ve her şeyiyle onların korunması en büyük zorunluluktur. Öyle bir yasal düzenleme yapmalıyız ki, savunmasız tüm canlıların doğasından kaynaklanan yaşamsal, bedensel ve özgürlük haklarını koruyarak teminat altına alabilmeliyiz aslında. Yaşanan acı olaylardan sonra adım atmak, kamuoyu oluşmasını beklemek yerine hukuki güvence sağlamalıyız ve bu ilk adımı da yasanın adındaki “koruma” ifadesini kaldırıp “hayvan hakları” ifadesinin eklenmesiyle atabiliriz. Hayvanların yaşam hakları yasada kendini bulmalı aslında. Bu hakkın tanımlanması ve yasanın adının da “hayvan hakları yasası” şeklinde yeniden düzenlenmesini istiyoruz çünkü hak olmadan evrensel hukukun tesis edilmesi aslında mümkün değildir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ndeki örneği gibi, tüm canlıların yaşamdan kaynaklanan doğal hakları olduğu gerçeği vardır ve kabul edilmelidir. Bu adımı attıktan sonra ise yapacağımız düzenlemeyle birlikte konuya bakış açımız çıkaracağımız yasada kendini tam olarak göstermelidir. Yani gelin 15 Ekim 1978 tarihinde UNESCO binasında kabul edilen Evrensel Hayvan Hakları Beyannamesi'ne sahip çıkalım. Bu teklifle hayvanların eşya ya da mal olarak kabul edilmediği, canlı olarak ele alınması gibi takdir edilecek hususları bu düzenlemenin tümüne, tüm kısımlarına tesis edelim. Bu teklifle hayvanlara kötü muamele, işkence... Biraz önce söylendiğinde herkesin şiddetle karşı çıktığı gibi “cinsel ilişki” kavramına asla katılmıyorum. Burada tecavüz, cinsel istismar gibi hususlara yönelik ceza sürelerini işleyen “Hapis yatsın.” mantığıyla realiteye uygun hâle getirip yükseltelim. Kimse bir cana daha kötülük etmesin diyorum. Ülkemizin kanayan bu yarasına bu Komisyonunda çözüm bulalım ve bunu bir fırsata dönüştürelim diyorum ve bu fırsatı da kaçırmayalım.

Hepinize teşekkür ediyorum.

İnşallah bu söylediğimiz düzenlemelerle, biraz sonra vereceğimiz değişiklik teklif önergeleriyle bu teklifteki değişiklikleri sağlayacağımızı düşünüyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim süreyi de çok güzel kullandığınız için.

Bir cümle okuyacağım tekliften, bu, yasaklı ve tehlikeli ırk hayvanlarla alakalı. Geçici madde 3 birinci fıkra bu hayvanların sahiplenilmesini, satışını yasaklıyor. Şöyle devam ediyor madde: “Birinci fıkra kapsamına giren hayvanları -yani bu yasaklı kabul edilen hayvanları- bu madde yürürlüğe girinceye kadar sahiplenmiş olanlardan -sahipli hayvanlardan- maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı aylık süre içerisinde hayvanlarını kısırlaştıran ve buna dair belgeyle birlikte Bakanlığa başvuran ve veri tabanına kaydettirenlerle alakalı herhangi bir işlem uygulanmaz.” (Gürültüler)

Anladım ya arkadaşlar! Anlıyoruz ya! Allah, Allah! Bakın, arkadaşlar...

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Altı ay sonrasında devam edeceğiz. Bunun adı... (Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Konuşularak anlaşılabilir ya. Arkadaşlar, beklerseniz, bakın, bu süre içerisinde sahiplenildiği takdirde... Sahiplendirin bu hayvanları, hep beraber sahiplendirelim. Belediyeler...

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Bu hayvanlar sahiplendirilebilir mi?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sahiplendirilebilir, evet, tabii ki yapılır.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Başkanım... (Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, yok böyle bir engel ya, okuduğunuzu anlamıyor musunuz? Yapmayın ya! Yok böyle bir engel ya!

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Başkanım... (Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Okundu. Yeniden okuyun. Buyurun.

FIRAT AHMET YILDIZ – O madde okunduğu zaman Sayın Başkanım anlaşılan şudur: Şu anda evinde, bahçesinde yasaklı ırk bakan insanların bu yasa çıktıktan itibaren altı ay içinde o hayvanı kısırlaştırıp daha sonra da böyle bir...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, doğru.

FIRAT AHMET YILDIZ – Ona hiçbir itirazımız yok. Bizim derdimiz şudur Sayın Başkanım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sahiplendirin diyorum, sahiplendirin.

FIRAT AHMET YILDIZ – Bakın, ben başka bir şey söylüyorum: Şu anda barınaklarda terk edilmiş, sahibi ölmüş ya da istenmeyen 4 bin civarı köpek var. Sayın Başkanım, bu altı aylık sürece sadece evdeki sahipsiz hayvanlar değil barınaktaki sahipsiz pitbullar da...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sahiplendirebilirsiniz. Arkadaşlar, sahiplendirebilirsiniz diyoruz ya!

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Sayın Vekil, bakın, çok basit...

FIRAT AHMET YILDIZ – Ben söylemek istediğimi ifade edebilir miyim?

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Tehlikeli ve yasak kavramı kalkmadan onları sahiplendirme yolu açamıyorsunuz kanunen.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Anladık. Ben cevabını veriyorum. Arkadaşlar, bakın teklif sahibi burada, yazdığı teklifi anlatıyor, hâlâ “Öyle değil.” diyorsunuz.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Yanlış yazmış.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sahiplendirilebilir diyoruz ya!

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Başkanım, bakın...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, Tamer Bey...

FIRAT AHMET YILDIZ – Mustafa Bey’e itirazımız yok, size itirazımız yok ama bizim dediğimiz şu: Sadece...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teklifi biz böyle yazdık böyle uygulanacak.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Başkanım...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Dinliyorum.

FIRAT AHMET YILDIZ – Varsayalım ki siz veya Mustafa Vekilimiz iki ay sonra yoksunuz. Gelen vekiller bunu son derece art niyetli sürdürebilir.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teklifi biz yürütmeyeceğiz ki.

FIRAT AHMET YILDIZ – Hayır, kanun teklifi çıkana kadar ben diyorum ki Sayın Vekilim, eğer ki biz iyi niyetliyse hep beraber -burada herkes iyi niyetli- barınaktaki hayvanlar daha muhtaç, evdeki hayvanları koruması daha kolay.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Beyefendi, bir şey söylüyorum ya! Arkadaş, aynı şeyi söylüyoruz, net bir şey söylüyorum. Mustafa Bey’e de söz vereceğim de bakın, bir saniye...

Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Geçici maddenin ikinci fıkrasında şunu söylüyoruz: Birinci fıkra kapsamına giren hayvanları, bu madde yürürlüğe girinceye kadar sahiplenilmiş olanlardan... Burada sahiplenilmişten kastımız şu: Bizim elimizde mevcut olanlar, evimizde sahiplenilmiş olanlar var, tamam; bu bir. İkincisi, barınaklardan veya herhangi bir şekilde sahiplenmek, altı ay içinde.

FIRAT AHMET YILDIZ – Mustafa Bey, barınaktan sahiplenilmesi yasak.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Bakın, “barınaktan” diye sahiplendirilmeyi yazmanın anlamı yok. Şimdi, nasıl sahiplenirseniz sahiplenin. Bu konuda şu şekilde...

(Gürültüler)

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Bir dakika dinler misiniz? Yasa tekniği açısından biz sahiplenme şeklini tek tek yazamayız, herhangi bir şekilde sahiplenmeyi kastediyoruz, bu kadar net.

(Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, bırakın açıklasın ya!

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Bu konuyla ilgili sahiplenme şeklini yazmıyoruz.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Altı ay sonra mağdur olmayacak mı o hayvanlar? Biz diyoruz ki...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar... Ya, arkadaşlar ben nereden böyle bir ekibi davet ettim!

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Sahibi meçhul olarak terk edilen altı ay sonraki hayvanlar da...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam. Oturur musunuz? Ya, burası... Arkadaşlar, bakın... Arkadaşlar, bir konuşayım, bir dakika.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Anlamak istemiyorsunuz ama Başkanım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ya, biz anlatıyoruz, siz anlamamakta diretiyorsunuz ya.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Sayın Başkan, çok rica ediyorum, istirahat ediyorum...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir saniye dur.

Arkadaşım, beyefendi...

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Ben bir noktayı vurgulayacağım Sayın Başkanım.

Anlaşılmayan nokta şudur: Eğer biz bu yeni tekliften “yasaklı” ve “tehlikeli” ibarelerini kaldırmazsak eskisine göre de yenisine göre de içerideki 4 bin sahibi olmayan...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Önemli olan, o 4 bin hayvana da ister altı ay içinde ister bir yıl içinde sahiplendirilme yolunun açılabilmesi.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hanımefendi, tamam anladım.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Bu “yasaklı” ve “tehlikeli” ibaresi olduğu sürece... “Bu kalacak.” dedi şimdi Vekilimiz. Şimdi “Tehlikeli ve yasaklı ibaresi kalacak.” diyor. Bu da demektir ki...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, zaten var.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – ...o 4 bin hayvana hiçbir şart altında, hiçbir kelime oyunuyla sahiplendirilme yolu açılmayacak.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kelime oyunu yok, kanun net, söylüyoruz ya!

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Var, cümle düşüklüğü var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Efendim, bir saniye durun. Biz zaten altı ay sonra bunlara bütün serbestiyetleri getiriyoruz demiyoruz, öyle bir şey yok yani.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Getiremezsiniz diyorum, elinizde değil.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ya, öyle bir talep de yok, teklifte de yok zaten, öyle bir şey getirmiyoruz zaten.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM MERKEZİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Onlar can değil mi?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Efendim, teklif getirmiyor diyorum.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Bana dün gece telefonda “Ben kanunu yapıyorum, biz kanun yapıyoruz.” demediniz mi?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Diyorum, yapıyoruz işte.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Tamam, o zaman yapın. O 4 bin hayvana da özgürlük hakkı verin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, teşekkür ediyorum.

Tamer Bey, buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli milletvekilleri ve STK’lerimizin temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada bu kanunun görüşülüyor olması gerçekten de hepimizin adına sevindiricidir. Milliyetçi Hareket Partisi 26’ncı Dönemde hayvanların bir mal değil bir can olduğunu ifade ve ilan eden kanun çalışması, liderimiz Sayın Devlet Bahçeli’nin 2018 yılının Temmuz ayında hayvan haklarının düzenlendiği bir kanun teklifinin hazırlanması için bulunduğu çağrı ve 25/7/2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teklifimizin sunulmasıyla başlayan sürecin bugünlere gelmesi hepimiz için mutluluk vericidir. Ortak aklın ortaya çıkmasıyla bugün önümüzde duran kanun teklifinin vücut bulmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

5199 sayılı Yasa'nın yetersiz olması, hayvanları bir mal veya meta olarak gören anlayışın, hayvanlarımızın can güvenliğini sağlamak bir yana yaşam hakkını da tehdit etmesi, sokakta yaşayan canlarımızın sahipsiz olarak nitelendirilmesi ve bunun sonucunda bir meta olarak...

(Uğultular)

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Başkanım, çok özür dilerim insicamım bozuldu konuşma için.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, arkadaşlar, hatibi dinleyelim lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – ...bile kabul görmemesi, hayvanlara karşı işlenen sapıkça suçların mevzuatımızda yer almaması, sayıları giderek artan sokak hayvanlarının yaşam hakkının gasbedilmeden popülasyonunun kontrol altına alınması, tedavilerinin sağlıklı bir ortamda yapılabilmesinin bu kanun teklifinin hepimizin emeğiyle ortaya çıkmasındaki payı tartışılmazdır. Neredeyse her gün karşılaştığımız hayvanlara karşı işlenen iğrenç suçların hepimizi sarstığı, hepimizin yüreğini sızlattığı da bir gerçektir. İnsanlıktan nasibini almamış organizmaların küçücük ve savunmasız hayvanlara reva gördüğü şiddet ve işkencelerin cezasız kalması muhatapları için utanç verici olduğu kadar buna sebebiyet veren statü sahipleri için de büyük bir vebaldir. Bugün söz konusu vebalin ortadan kalkması için atılan bu adım bu sebeple çok daha değerlidir. İnaniyorum ki, işkenceler sonucunda öldürülen minik bedenlerin omuzlarımıza yüklediği vebalin altında ezilmekten hep birlikte kurtulmak insan olan herkes için büyük önem arz etmektedir. Dehşet verici işkencelerin, caniliklerin, sapıklıkların hedefi hâline getirilen hayvanlara yapılanların cezasız kalması, fiillerinin suç olarak kabul edilmemesi, varlıklarının dahi inkar edilmesi “insanın” diyen hiç kimseye yakışmayacak, hele hele Türk milletinin değerleriyle hiçbir zaman bağdaşmayacaktır. Bugün öldürülen, işkence gören patileri kesilen, her türlü şiddete maruz bırakılan, yaşam hakları elinden alınan, aç bırakılan varlıkları görmezlikten gelinen, bir tas su, bir kap yiyecek hiçbir paranın satın alamayacağı duyguları bizlere yaşatan, merhameti, sevgiyi, sadakati, şefkati kuruyan yürekleri bile tekrar yeşerten, yeri geldiğinde yoldaşımız, yeri geldiğinde aş ortağımız, yeri geldiğinde ise sırdaşımız olan hayvanlarımızın bundan daha sahipsiz kalmaması için atılan bu adımın bir başlangıç olduğu akıllardan çıkmamalıdır. Unutulmamalıdır ki saklandığı çalılıkların arkasında diri diri yakılan yavru köpek öldü ama altında hepimiz kaldık. Unutulmamalıdır ki sapıkça muamele edilen sokak hayvanları öldü ama altında hepimiz kaldık. Bugün insanlık olarak üzerimizdeki bu vebalin altından kalkabilmek için önümüze gelen bu fırsattan dolayı emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Sözlerime son verirken her şeyin başının eğitim olduğunu, evlatlarımıza hayvan sevgisinin ve hayvanların da yaşam hakkı olduğu bilincinin yerleştirilmesinin ancak örnek davranışlarla, eğitimle olabileceği gerçeğini hatırlatmak isterim. Alınan önlemler ancak o zaman işe yarayacak, getirilen cezalar ancak o zaman tam anlamıyla caydırıcı olabilecektir. Karıncayı dahi ürkütmekten, ona zarar vermekten sakınan bir medeniyetin evlatları olarak “Merhamet edene Allah da merhamet eder.” inancımızın tezahürü olarak bunu başarabileceğimize inancım tamdır. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin ifade ettikleri gibi, “Ha bir köpek yavrusunu kesmişler ha emzikteki bebeği katletmişler, mana ve muhteva olarak aralarında hiçbir fark yoktur.”

Bu duygu ve düşüncelerle, kanun teklifinin gündeme gelmesinde, olgunlaşmasında, hazırlanmasında emeği geçen bütün paydaşlara teşekkürlerimi sunuyorum. Kanun teklifinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamer Bey, teşekkür ederim.

İlhami Bey...

ERKAN HABERAL (Ankara) – Sayın Başkanım, iki dakika...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Müsaade eder misiniz İlhami Bey?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Tabii, lütfen.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Çok özür dilerim; konuşmamaya kararlıyım, müdahale etmem gerek.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; bence bu yasa teklifindeki en dikkat edilecek konu tehlikeli ırklar. Çünkü diğer maddelerde üç aşağı beş yukarı hepimiz aynı fikirdeyiz, değiştirebiliriz, anlaşabiliriz ama bu tehlikeli ırklar konusunda çok ciddi bir problem var bana göre.

“Tehlikeli ırk” neye göre tehlikeli ırk Sayın Başkanım? Ben burada yazan köpeklerin 3 cinsini de besliyorum. Kim tespit etmiş bunu?

Sayın Başkan, Sayın Yel, evde köpek besliyorsunuz, ne cinsi efendim?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Yani farklı cinsler var.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Mesela efendim?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – İngiliz Çoban köpeği var.

ERKAN HABERAL (Ankara) – İngiliz çoban köpeği benim pitbullumdan daha tehlikeli bir köpek cinsi. (STK temsilcilerinden alkışlar)

Efendim, Sayın Başkanım, sizi eleştirmek için söylemiyorum ama burada bizim ilk yapmamız gereken şey, bence en önemli şey “tehlikeli ırklar”ı kaldırmamız lazım. Bakın, şuna göre diyeceğim...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Yeni kanun teklifinde zaten biz “tür”leri kaldırıyoruz. İlk kanunda var olan, 5199 sayılı Kanun’da 4 cins sayılmış, bunları biz çıkardık yani bir şekilde söylemedik.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Tamam, düzeltelim işte, ben de onu söylüyorum.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Bizim yeni teklifimizde “Tehlikeli türleri Tarım ve Orman Bakanlığı yetkilileri belirlesin.” diyoruz.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Neden veriyoruz efendim? Orman Bakanlığındaki insanlar bu işte uzmanlaşmamışlar ki.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Uzmanlar tarafından belirlensin.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Efendim, uzman burada, Tarkan oturuyor; sorun bakalım.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – İşte onlara sorulacak.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Pitbulldan argentinodan daha tehlikeli Aksaray malaklısı. Siz bir Kangal’ı yetiştirin, karşısında kim duruyor? Dünyada en tehlikeli kabul edilen köpek –bu anlamda dersiniz- terrier cinsleri, bütün evlerde terrier var.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – O yüzden, amacımız zaten cins adı söylememek, zaten buradan kaynaklı. Bu tartışmalı diyoruz.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Ama tehlikeli türlerin onayını bir sınıflandırmaya tabi tutarsanız bununla hiç alakası olmayan canlılar zarar görecek.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Kanun teklifimizde isim yok.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Bir de madem öyle bir şey var, şimdi bütün hayvan hakları görüşülürken niye sadece köpeklerde bu sınıflandırma? Bir sınıflandırmaya tabi tutmuşuz.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Şimdi, 5199, tabii, daha çok kedi ve köpeklerle ilgili bir kanun.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Efendim, 5199’dan daha iyi yapmak için bu teklifi biz hazırlamadık mı?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Biliyorum ama 5199’u değiştirdiğimiz için bundan bahsediyoruz.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Ben de diyorum ki: Sayın Başkan, madem öyle, biz aldık, ırkları yazdık, yazıyoruz, bunu “Hayvan Hakları Kanunu” diye çıkardık, niye sadece köpeklerle sınırladınız?

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Sokak hayvanlarıyla ilgili toplum refahını tehdit eden bir sıkıntı var, o yüzden. (Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Lütfen...

ERKAN HABERAL (Ankara) – Sayın Başkanım, ben hayvanlarla yaşıyorum; kedilerde daha tehlikeli ırklar var, kuşlarda daha tehlikeli ırklar var, onları niye söylemiyorsunuz? Yanlış efendim, “tehlikeli ırklar”ı buradan çıkarmamız lazım, en büyük yanlışlık burada. Çünkü bakın, yarın, sizin evinizde beslediğiniz bir köpeğin bunlardan çok daha tehlikeli olabileceğini iddia edebilirler, onu söylemeye çalışıyorum.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Neyse, bunu maddelerde tartışacağız zaten. (Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, milletvekilimiz konuşuyor.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Efendim, konuşmamaya kararlıyım ama buna dayanamadım. Çünkü bakın, hiçbir şey demiyorum; Tarkan Bey burada, bu işin uzmanı. Hiçbir şey demesin, sadece “tehlikeli ırk köpek” nasıl oluyor; rica edelim, bize iki dakika bir anlatsın, insandan daha tehlikeli bir köpek ırkı nasıl var? İnsan neyse, köpeği de odur efendim; beraber yaşıyorlar.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Güzel bir söz, bunu kabul etsek doğru.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Budur yani, başka, ötesi yok. (Gürültüler)

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Komisyonunda anlattı Sayın Vekilim, hepimiz dinledik, mutabık kaldık. Bakanlığ geçemiyoruz; vekillerde sorun yok, Bakanlıkta sorun.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Efendim, bir şey yaparsak o madde çok önemli Sayın Başkanım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Vekilim, ben sizi tamamlayacağım.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Hepsini konuşacağım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Tamamlayıcı cümleler söyleyeceğim.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Efendim, çok özür dilerim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Siz tamamlayın konuşmanızı Erkan Başkanım.

ERKAN HABERAL (Ankara) – Konuşmamaya kararlıyım, bu maddede zoraki konuşturdular.

Çok teşekkür ediyorum, özür diliyorum, sağ olun.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Siz tamamladıktan sonra söz vereceğim Tarkan Bey’e.

İlhami Bey, buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekillerimiz, kıymetli misafirler; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Vekilim, konuşmam içerisinde sizi de mutlu edecek, dünyadaki örneğiyle de aslında kanun teklifine destek olma anlamında güzel bir teklifimiz var; onu da göreceğiz. Zaten bizler muhalefet olarak en başta dedik ki: Kanun tekliflerini birleştirelim; güzelini yapalım, doğruyu yapalım, iyiyi yapalım diye bakıyoruz.

Bakınız, geçen yıldan bir örnek vererek aslında konuya girmek istiyorum. Yine, bu dönemlerde alkolle ilgili Tarım Komisyonunda bir görüşmemiz vardı, kanun çıkardık; 7255 sayılı Kanun. 4 Kasım 2020’de Resmî Gazete’de çıkan kanuna göre görüşmelerde dile getirdik, dedik ki: “Bu vergileri bu kadar yükseltmeyin. Bu vergileri yükselttiğinizde merdiven altının ve kaçakçılığın önünü açarsınız.” Benim ve Sayın Yel’in de seçim bölgesinde, kendi bölgemde 12 canımızı biz kaçak alkolden kaybettik, kontrolsüzlükten kaybettik ama o gün dedik ki: “Gelin, bu kanun maddesinde şu vergiyi aşağıya çekelim.” ama kimse dinlemedi. Çünkü saraydan gelen bir yazı var, kanun teklifi var; ona göre her şey devam ediyor, virgül değiştiremiyoruz.

Şimdi, sözün başında da Sayın Gülizar Hanım ve Orhan Bey ne kadar güzel dedi: “Gelin arkadaşlar, doğruyu yapalım.” Biz ne için varız burada, doğruyu yapmak için varız.

Şimdi imzacı vekilimiz, İstanbul Vekilimiz Serap Yaşar Hanımefendi bana Osmanlı tarihini anlattı ama en güzel şeyi kaçırdı aslında, bu ülkenin kurucusu ve kurtarıcısı Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün hayvanlara verdiği değeri atladi. Tarih bilgisi mükemmel ama ülkesinin kurucusunu, kurtarıcısını ise görmezlikten geliyor, Osmanlı’dan bu tarafa doğru geldi.

Sayın Vekilim, Mustafa Kemal Atatürk’ün köpeklerinin ismini bilir misiniz? Alp ve Alber’i vardı. Atının ismini bilir miydiniz? Sakarya’ydi ve en son köpeğinin ismi de Fox’tu. İşte bu ülkenin kurucusunun hayvanlara vermiş olduğu değer ortada iken siz gittiniz eski Osmanlı’yı bana anlattınız. Teşekkür ediyorum.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK –
Siyaset yapmıyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ben lütfen devam edeyim. Ben sizi dinledim.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK –
Osmanlıya biz de değer veriyoruz, Anadolu geleneğine biz de değer veriyoruz; siyaset yapmayalım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Siyaset yapmıyorum, dinlerseniz sevinirim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Dinleyelim İlhami Bey’i, lütfen hatibi dinleyelim arkadaşlar.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Değerli arkadaşlar, Sayın Başkan; Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanunu’nda değişiklik yapan teklif pek çok açıdan beklentileri karşılamıyor. “Süs hayvanı” ibaresinin çıkarılması, bireylere hayvan bakımından sorumluluk verilmesi, sahipli hayvanları bırakanlara cezalar verilmesi olumlu tarafları. Ancak, hayvanların kendi doğal ortamlarında yaşam haklarının korunması, hayvana işkencede alt ceza sınırının çok alt seviyede tutulması ise yasa teklifinin olumsuz tarafıdır. Bir canlıya işkence eden kişi, bir hayvana işkence eden kişi, bundan keyif alan kişi insan olma vasfını yitirmiştir bana göre. Bunu yapan kişinin, işkenceye olanak bulduğunda değil ki hayvana insana da neler yapacağı aşıkârdır. O yüzden, hayvana işkencede alt sınırın düşük tutulmasını ben doğru bulmuyorum. Teklifte diyor ki: “Bir ev hayvanına veya evcil hayvana işkence eden veya acımasız bir şekilde, zalimce muamelede bulunan kişiye altı aydan üç yıla kadar ceza verilir.” Ama sizler de biliyorsunuz, genelde en alt sınırdan ceza verilir, ondan sonra da paraya çevrilir, arkadaşımız elini kolunu sallayarak yine toplum içerisinde rahat bir şekilde gezer.

Türkiye’de hayvan barınaklarının da durumları çok kötü, bunları düzeltmemiz gerektiğini hepimiz zaten biliyoruz. Ayrıca, hayvana karşı suçlarda suçüstü hâlinin ya da hayvan sahibinin şikâyetinin de aranması bana göre doğru değil Sayın Vekilim.

Türkiye’de hayvanat bahçeleri konusunda da bir boşluk var, yasa teklifi bunu da düzenlemiyor. Amerika’da, Avrupa’da canlıların doğal ortamına yakın alanlarda barındırıldığını hep beraber biliyoruz. Yeni Zelanda’ya gidiyorsunuz, Avustralya’ya gidiyorsunuz, İngiltere Hyde Park’a gidiyorsunuz, oradaki doğal yaşamı hep beraber görüyoruz. Sincaplarla, kuşlarla, geldiğim noktada, beraber yaşadığını görüyoruz ama bizde ise maalesef hayvanat bahçeleri ve hayvan hakları ihlal edilmektedir. Ayrıca Türkiye’de soyu tükenmekte olan pek çok hayvan nesli var; “caretta caretta”lar, alageyik, kelaynak kuşları, bozkır kartalı, Akdeniz foku gibi. Bu hayvanları yeterince koruyamıyoruz. Bu özgün hayvanlar kaçak avlanma ya da doğal ortamlarının bozulması gibi sebeplerle de yok olmaya yüz tutmuştur. Bir sürü göçmen kuşun konakladığı sulak alanları da yok ettik. Yaban hayatını koruyacak önlemler Türkiye’de yetersizdir. Mülailaj sorunu, biliyorsunuz, Marmara’da hepimizin başını ağrıtan ve göz göre göre gelen, yıllardan beri bilim adamlarının anlattığı ama maalesef görmezlikten geldiğimiz ve şu anda Marmara’yı, getirilen konuyu görüyoruz ve buradaki balık ürünlerinin ve denizin altındaki canlıların ölümünü hep beraber yaşıyoruz.

Bakınız, yine, Kırklareli Vekilimiz kürsüde, onun da seçim bölgesi bizlerin de seçim bölgesi, Ergene Nehri’nde geçmişte 22 tür balık tutulurken şu anda kanserden birçok vatandaşımızı kaybediyoruz yani doğayı bir türlü koruyamıyoruz. Gelin, hep beraber bu doğayı koruyacak ve onların içerisinde denizlerde, nehirlerdeki canlıları koruyacak o fanusu hep beraber yaratalım diyorum.

Tehlike arz eden hayvanlarla ilgili de Bakanlık hiçbir karar almamış. “Bu hayvanları sahiplenmek, beslemek, barındırmak, izne tabi olacak.” diyor. Takdir yetkisinin Bakanlığa verilmesi çok yanlış ve bu hayvanları dövdüşürenlerin engellenmemesi, ticaretinin yasaklanmaması gibi konular da başlı başına anılan sorunlar. Geçici hayvan bakımevinde bulunan ve uygulamada dövdüşürülen bu hayvanları tutan insanları engellemek gerektiğinde de zaten hep beraber hemfikiriz. Türkiye’de ırk tespiti eğitimi veren... Bakın, bu çok daha önemli bir konu. Türkiye’de -Sayın Hocamız da bilir- Kinoloji Bölümü yok üniversitelerde. Evet, ırkların belirlenmesiyle ilgili maalesef dünyada olan ama Türkiye’de olmayan üniversiteleri açıyoruz, çok güzel üniversiteler açıyoruz, bas bas bağırıyoruz, alkışlıyoruz, Kırklareli Tıp Fakültesi açıyoruz ama öğretim görevlisi yok; Bursa’ya Tıp Fakültesi açıyoruz, öğretim görevlisi yok. İşte, beklenen fakülteleri açıyoruz her tarafa ama ırkları belirleyici Kinoloji Bölümünü açmıyoruz. Sadece ve sadece ülkemizde kinoloji yani köpek ırkları ve köpek bilimlerini ilgilendiren bir federasyon var, Kinoloji Federasyonu var onun dışında hiçbir şey yok. Bunun da bir an evvel veteriner fakültelerinin gündemine alınması gerektiğini önemiştir.

Yine, yerel yönetimlere hayvan hastanesi kurma yetkisi veriliyor ama en büyük sorun da -sizler de biliyorsunuz, pandemi yaşadık- zaten belediyelerin bütçelerinde de, sağ olsun, merkezî hükümet kestikçe kesiyor. Ben, bu konuda da belediyelerin yüzüstü kalacağına inanıyorum. Öyle binde 3’lerle, binde 5’lerle bu iş yürümez ve gelinen noktada belediyeler bu işte çok sıkıntı yaşayacaktır.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Belediyeler saçıp savurmazlarsa para bulur.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yine, “pet shop”larda kedi, köpek satışı yasaklanırken internetten satışların devam etmesini de ayrıca bir çelişki olarak görüyoruz. Hayvan bakımı için yerel yönetimler ve bakanlıklara nakdî bağış imkânı tanınıyor, bu olumludur ancak bu paranın başka alanlara kullanılmayacağı da aşikârdır. Biliyorsunuz, 15 Temmuz şehitlerimiz vardı, yine, Beşiktaş’taki

polislerimiz, şehitlerimiz vardı. O paralar nerede, ben merak ediyorum; kül oldu gitti. Burada da aynı şekilde, o bağışların bir şekilde fona bağlanması sadece ve sadece burada kullanmasıyla ilgili teklifin belirleyici olması gerekiyor.

Yine, burada, Sayın Komisyon Başkanımızı da ben eleştirmek istiyorum. Kendi veteriner hekim ama Türk Veteriner Hekimleri Birliğinin temsilcisi burada var mı arkadaşlar, çağrıldı mı?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – İşte, bak, utanırsın çıkarsa ortaya.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Daha önceki Komisyon çalışmalarında ve bu teklifle ilgili çalışmalarda var mıydınız?

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU – Vardım ve strateji raporuna dönük bir rapor sundum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – İş kale alındı mı, görüşleriniz?

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU – Tutanaklarda...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – İlhamiciğim zorlama.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama maalesef, Veteriner Hekimleri Birliğinden Başkandan aldığım bilgi içeriye girerken maalesef dinlendik ama sonuçta geline şey yine aynı tas, aynı devam ediyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Rahmetli Demirel’in güzel bir lafı var, diyor ki: “Ben varım ya”

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Meclis İdare Amirimizin de burada, laf atma konusunda güzel bir fikri var aslında. Ya Amerika’yı tekrar keşfetmeye gerek yok, dünyada, şu anda, Google amcaya girdiğiniz zaman her şeyi görebiliyorsunuz. Dünyadaki bu “tehlikeli ırklar” dediğimiz hayvanlarla ilgili uygulamalar var. Neden biz bu uygulamaları kendimize almadık? Alabiliriz aslında. Bunları nasıl alırdık? (STK temsilcilerinden gürültüler) Bakınız, psikoteknik belgelerin verilmesi hâlinde... Avrupa’da yasaklı ırklar yok. Bakınız petler... (STK temsilcilerinden laf atmalar, gürültüler)

Bakınız hanımefendi, bitireyim hanımefendi isterseniz. Bir dakika bitireyim.

Bu ırk köpeklere sahip olmak için psikoteknik belge verilmesi gerekiyor. Avrupa’da yasaklı ırk yok, pet ödeme sistemi kuruluyor, köpekler mikroçiple takip ediliyor, eğer bir suç işlediyse de oradan sahibine giderek, oradan cezalandırma konusu bulunabilir. Yani tamamen çiplerle, o “tehlikeli ırklar” diyorlar arkadaşlarımız, bende de vallahi 7 tane köpek var. Sibiryı kurdu da şimdi büyük problem, ben de merak ediyorum ne olacak?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Alıkoyacaklar.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bu bağlamda, teklifin tekrar maddelerine geçildiğinde, değişiklik yapılması konusunda muhalefete ve diğer siyasi partilerin görüşlerinin de alınması ve verilecek tekliflere de olumlu olarak bakılması tarafındayız çünkü biliyorsunuz, diyorlar ki: “İşte, şey yolda düzülürmüş.” Arkadaşlar, kanun çıkması hiçbir şey değil, asıl olan doğru ve düzgün bir kanunu, yapıcı bir kanunu çıkarmamız gerekiyor. Burada hep beraber ortak akılda buluşursak tekrar o kanunu yenileme şansımız olmaz. Bakınız, ben geldim, bu dönem ilk dönemim. Valla maden kanununu her gün değiştiriyoruz, devamlı yenileme var. İşte, şu anda fırsat, hayvan haklarıyla ilgili olan teklifi hep beraber doğru bir şekilde yapalım ve yapılacak olan o önergelere de iktidar partisinin temsilcilerini de ve imzacı vekillerin de önünü açarak, destek olarak doğruyu bulma konusunda hep beraber hemfikir olalım ve güzel bir kanun çıksın diyorum. Emeği geçenlere teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim İlhami Bey.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Başkanım, cevap hakkı doğdu. Ben de çok küçük, küçücük, kayda girmesi bakımından söylemeliyim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- *İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın, Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygün'un (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki konuşmasında ismini zikrederek ithamda bulunduğuna ilişkin açıklaması*

SERAP YAŞAR (İstanbul) – CHP Tekirdağ Milletvekili Sayın Vekilimiz İlhami Özcan Bey benim ismimi zikrederek ithamda bulundu. Halbuki ben kişilerden bahsetmedim aslında vakıflardan bahsettim ve bana göre aslında Osmanlı da bizim, cumhuriyet de bizim yani bu ülkeye hizmet etmiş bütün devlet büyükleri de bizim. Dolayısıyla, ben Sayın Vekilin ilavesinden hiç rahatsızlık duymadım, aksine çok mutlu oldum ama belli ki Sayın Vekil benim bu sunumumdan, bu tarihsel perspektiften ve vakıf medeniyetinden rahatsızlık duymuş. Bunun kayda geçmesini istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederiz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGÜN (Tekirdağ) – Sayın Vekilim, ben kesinlikle rahatsızlık duymadım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Karşılıklı yapmayalım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGÜN (Tekirdağ) – Fatih Sultan Mehmet de bizim Mustafa Kemal Atatürk de bizim bakarsınız. Ama işte, maalesef, sizin bu ayrıştırıcılığınızdan dolayı ben de bir tespitte bulunmak istedim, ilave yapmak istedim.

Teşekkür ederim.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Kişilerden bahsetmedim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Kişilerden bahsetmedim ben.

(STK temsilcilerinden gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar...

STK TEMSİLCİSİ – Siyasete dönmessin diye hemen bizlere söz hakkı gelsin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Biz de onu istiyoruz, tamam.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Herkes siyaset konuşsun, biz siyasi partiyiz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, bir saniye.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Hayvan konusunda siyaset konuşulmasın efendim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hanımefendiler lütfen, hanımefendiler bir saniye.

STK TEMSİLCİSİ – Gidin siyasetinizi başka yerlerde konuşun.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, Nesrin Hanım, teşekkür ederiz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGÜN (Tekirdağ) – Başkanım, bir şey söyleyeceğim, bitireceğim. Sayın Başkanım, bir cümleyle bitiriyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – İlhami Bey bitiriyor.

STK TEMSİLCİSİ – Kendi verdiğiniz kanun teklifinde hayvanlar için, bütçe için ne ayırmışsınız biliyor musunuz? Okudunuz mu kendi teklifinizi? Ben okudum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ben kanun teklifi vermedim hanımefendi.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Müsaade edelim.

STK TEMSİLCİSİ – Verdikleri kanun teklifinde ne var biliyor musunuz Sayın Başkanım? “At yarışlarından gelen paranın yüzde 2’si bütçe olarak ayrılınsın.” demiş. Birini dövelim, koşturalım, öldürelim, öbürüne para ayıralım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

İlhami Bey, buyurun.

(Karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Karşılıklı olmasın.

3.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun’un, İstanbul Milletvekili Serap Yaşar’ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Değerli katılımcılar, Mustafa Kemal Atatürk bu ülkenin kurucusu ve kurtarıcısıdır. Ben siyaset yapmıyorum, sadece ve sadece bu ülkenin kurucusu ve kurtarıcısının hayvanlara da vermiş olduğu değeri anlatma konusunda ifade ettim. Bu şekilde bilinmesini saygıyla sunarım. (STK temsilcilerinden gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar.

İlhami Bey, teşekkür ederim.

STK TEMSİLCİSİ – Hayvanları siyasi emellerinize alet edemezsiniz, izin vermiyoruz!

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, lütfen... Hanımefendiler, özellikle istirham ediyorum. Bırakın görüşmelerimizde sizin fikirlerinizi dinlemeye vaktimiz olsun.

STK TEMSİLCİSİ – Ama siyaset yapılıyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ya, biz siyasi parti mensubuyuz!

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ya, Mustafa Kemal Atatürk siyaset midir ya! Hepimizin bir değeri, yapmayın ya!

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – İlhami Bey, bir saniye.

STK TEMSİLCİSİ – Mustafa Kemal candır ama şimdi yeri değil, hayvanları konuşmak istiyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Dinler misiniz? Burası Meclis arkadaşlar, burada siyasetçiler var.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3727) (Devam)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sayın Kaboğlu Hocam, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli üyeler, sayın konuklar, öncelikle bu kanun teklifini hazırlayan vekillere teşekkür etmek isterim. Bir kayıtlı, usul açısından, sizlerin hazırlamış olduğu, ortak Komisyonun hazırladığı rapor doğrultusunda neden usulen hep birlikte hazırlanmadı bu yasa teklifi? Bu yasa teklifi hazırlanmayacaksa neden o Komisyon kuruldu? Hukukta bir söz var: “Yasa koyucu abesle iştigal etmez.” diye. Herhâlde

o Komisyon boş işlerle uğraşmak için kurulmadı. Bunu doğrusu anlayamadım Sayın Başkan açıklamanızda. Keşke Komisyon uzlaşarak, oylayarak, bütün partilerin oy birliğiyle geçirdiği rapordan hareketle bir yasa teklifi hazırlamış olsaydı. O bizi de heyecanlandırmıştı ama bu olmamış. Bu nasıl giderilebilir? Zannediyorum bunun üzerinde kafa yormak gerekir, ayrıca çalışmak gerekir.

Ben hemen konuya giriyorum. Tabii, bu konu insan haklarıyla ilgili bir konu, doğrudan doğruya hak ve özgürlükler öğretisi bağlamında ele alacağımız, ele almamız gereken bir konu. Şöyle bir tarihsel sıralamayı hatırlatmak isterim: Kişi güvenliği çağı, sosyal güvenlik çağı ve ekolojik çağ. Ekolojik çağ, bildiği gibi, son elli yılda tanık olduğumuz, yaşadığımız, yaşamakta olduğumuz çağ. Hatta bu dönemde egosantrik insan hakları anlayışından ekosantrik insan hakları anlayışına geçişin de sağlandığı, sağlanacağı varsayımının damgasını vurduğu çağ. Şimdi, burada, bu konu açısından aslında egosantrik-ekosantrik ayrımında flora, fauna ve homo sapiens üçlüsünün birlikte güvence altına alındığı, alınmaya gayret gösterildiği bir yasal düzenlemeye tanık oluyoruz. Bu açıdan da monojenizm kavramı, zannediyorum konumuzla ilgili telaffuz edilmesi gereken bir kavram.

Şimdi, bu açıdan anayasal bağlamda konuya yaklaşıldı ve dendi ki: “Anayasa’ımızda hayvan hakları korunmuyor.” Doğru, Anayasa’ımızda hayvan hakları kavramı yok, hayvanların korunmasına ilişkin doğrudan hüküm yok ama, bildiği üzere, madde 43 “Kamu yararı” kenar başlıklı madde 43 ve devamı tarım, hayvancılık ve tarım arazilerinin korunmasını, hayvanların bu çerçevede korunmasını kamu yararından değerler ve varlıklar olarak algılandığını, düzenlendiğini dikkate alırsak aslında dolaylı olarak hayvanların da Anayasa’da korunduğunu bu çerçevede söyleyebiliriz. Fakat 56’ncı maddeyse ekolojik dengeyi güvence altına aldığına göre ve ekolojik dengede biraz önce saydığım üçlünün korunması durumunda sağlanacağına göre, aslında ekolojik dengenin güvencesi olan 56’ncı madde örtülü de olsa hayvanları koruduğu gibi hayvan haklarını da kapsamına almaktadır. Özellikle, burada devletin üçlü pozitif yükümlülüğü -çevre kirlenmesini önlemek, çevreyi korumak ve çevreyi geliştirmek yükümlülüğü- esasen bu çerçevede hayvanları koruma yükümlülüğü ve örtülü biçimde de olsa hayvan haklarını, hak öznesi olarak hayvanların ele alınmasını gerekli kıldığını söyleyebiliriz.

Şimdi, o açıdan yasa teklifine baktığımız zaman, yasa teklifinde sadece şimdilik genel olarak 5 nokta saptamasıyla yetineceğim. Bir, “hayvan hakları” kavramının telaffuz edilmemiş olması. Serap Yaşar Hanımefendi tarihsel bağlamda Avrupa’nın bizden çok esinlendiğini söyledi. Tabii ki günümüze gelecek olursak bizim de özellikle hayvan hakları konusunda Avrupa’dan esinlenmemiz gerekir, bu da bir meşruiyet ve haklılık sağlıyor. Özellikle İsviçre’de bu konuda anayasal düzlemde yer alan hayvan haklarına ilişkin kanun olduğu gibi, Hayvan Hakları Koruma Federal Kanunu’nun hayvanları hakkın öznesi yapması açısından önemli bir esin kaynağıdır diye düşünüyorum. Diğer devletlerin mesela, Yeni Zelanda’nın bu konudaki düzenlemesi de Fransa düzenlemesi de bize esin kaynağı oluşturabilir diye düşünüyorum. Zaten bu konular sınır aşan düzenlemeler, hayvanları ve çevreyi korumak açısından devletlerin düzenlemelerinin birbirine esin kaynağı olması doğaldır.

Şimdi, çokça vurgulandı ama ayrımcılık yönünden vurgulanan bu madde 11’deki düzenlemeyi ben çifte ayrımcılık yönünden dikkatinize sunmak istiyorum. Çünkü evcil hayvanlar ile evcil olmayan hayvanlar arasında gerek öldürme, gerek koruma, gerek cinsel ilişki -maalesef tecavüz- bu açılardan farklı düzenlemeler olduğu gibi, Sevgili Sarıbal’ın belirttiği üzere, bayıltma uygulaması yapılmadığı sürece evcil hayvanlarımız arasında da çifte bir ayrım, ikincil bir ayrım yapıyoruz. Köpeğimiz ile kuzumuz arasında kuzuyu keseceksek insanlık dışı, canavarca hisle onu kesmiş olacağız ama köpeğimize böyle bir muameleyi reva görmüyoruz ki iyi ki görmüyoruz. Bu bakımdan, bu konunun mutlaka düzeltilmesi gerekiyor yani bu ayrımcı yaklaşımın düzeltilmesi gerekiyor. Bunun için de aslında bu yasanın Kara Avcılığı Yasası’yla birlikte ele alınması gerekirdi. Günümüzde, 21’inci yüzyılda “av hakkı” diye bir

kavram yoktur, bu bir insan hakkı değildir çünkü özellikle Afrika devletlerini, sömürgeciliğe tabi olan devletleri eleştirirken bu sömürgeciliğe karşı zihniyetimizde, kendi hayvanlarımızın, özellikle nesli tükenmekte olan hayvanların para karşılığı yabancılara öldürmesine ve onların av zevkine bırakılması gerçekten kabul edilemez. Bu bakımdan, bu yasanın önemli bir eksikliği Kara Avcılığı Yasası'nı dikkate almadan yapılmış olmasıdır.

İkinci eksikliği ise yasal ilişki açısından; su canlılarıyla ilgili Su Ürünleri Kanunu'nu dikkate almadan bir düzenleme yapılmış olması. Tabii ki ayrıca hayvan haklarına ilişkin eğitim ve bu konudaki bilgilendirme de... Özellikle, mesela İsviçre Hayvanları Koruma Federal Kanunu madde 5 dikkate alındığında bizim de bu temelde ilerleme kaydetmemizin gerekli olduğunu düşünüyorum. Tabii, eğer hayvan hakları açısından konuya yaklaşıyorduk hayvan onurunu da birçok Avrupa devletindeki yasalar da olduğu gibi temel kavram olarak güvence altına alabilirdik diye düşünüyorum. Ama en önemli husus -zannediyorum bizim grubumuzun da değişiklik önermeleri olacak- madde 10 ve 11'nci maddeler özellikle, bayılma konusu ve 11'inci maddedeki ayrımlar.

Şimdi, Sayın Başkan, sayın üyeler; teklif sahipleri esasen bu Komisyon uzlaşma komisyonu ve hepimizi heyecanlandıran bir komisyon. Covid öncesi dönemde kuruldu ve Covid öncesi dönemde raporunu hazırladı ama şimdi biz Covid döneminde yaşadığımıza göre esasen temenni edilen husus şuydu: "Covid döneminin ortaya çıkardığı sorunlar da bu Komisyon tarafından dikkate alınsın ve böylece yasa teklifine bununla ilgili duyarlılık da aktarılsın." İzninizle bir örnekle bu sayfayı kapatmak istiyorum: Ben İstanbul'da Validebağ'ın hemen bitişiğinde oturmaktayım. Bildiğiniz gibi Validebağ Korusu'nda böcek, kurbağa, kertenkele, kirpi, sincap, kaplumbağa, ağaçkakan, uğur böceği, solucan, sinek türleri, karınca, arılar, kedi, köpek, tavuk, tavus kuşu gibi hayvanlar mevcut. Şimdi, bunların içerisinde kuşlar ve kelebekler için ayrıca bir yaşam alanı mevcut çünkü 485 kuş türünün 130'u bizim Validebağ Korusu'nda, 400'ü aşkın kelebek türünün 31'i Validebağ Korusu'nda. Şimdi teklif sahiplerine soruyorum: Acaba bu yasa geçerse Meclisten Validebağ Korusu doğal statüsünden çıkarılarak yani flora, fauna, homo sapiens dengesini etkileyecek olan millet bahçesine dönüştürülebilir mi? Tabii, burada bir ilkeyi hatırlatmak istiyorum: Geriye götürülemezlik ilkesi. Çünkü şu anda Anayasa madde 56 gereği öyle bir dengeyi, ilişkiyi yansıtan bir statüye sahip, 1'inci derecede doğal sit alanı. Şu hâlde bu yasayı, bu tür yasaları düzenlerken o kaygıları da dikkate almamız gerekir. Neden ben son nokta olarak "Çevresel Haklar" başlığıyla bitirmeyi uygun buluyorum? Çünkü Komisyonunuzun keşke bu teklifi büyük Komisyona haber vermeden partiniz birlikte çalıştığınız Komisyona haber vermeden alelacele bu yasa teklifini getirmesi yerine belki o çalışmayı güncellemesinde yarar olabilirdi hazır böyle bir uzlaşma sağlanmışken.

Bakın, son, alıntı yaparak sözlerimi bitireceğim. Biyolojik çeşitlilik ve ekosistemler üzerine hükümetler arası bilimsel ve siyasal platform tarafından 22 bilim insanının katılımıyla hazırlanan ve 29 Ekim 2020'de yayımlanan rapora göre -tırnak içerisinde- "Bulaşıcı hastalıklara karşı küresel mücadele yaklaşımıyla köklü bir değişiklik yapılmadıkça önümüzdeki on yıllarda bulaşıcı hastalıklar çok daha fazla olacak, daha ölümcül olarak daha hızlı yayılacak ve dünya ekonomisi üzerinde daha fazla hasar yaratacak." Rapora göre "Pandemiler hayvanlardan taşınan mikropardan kaynaklanıyor olsa da yayılması beşeri faaliyetlerin sonucudur. Çevremiz üzerindeki etkileriyle sağlıkla ilgili tehlikeleri de beraberinde getiren iklim değişikliği ve biyolojik çeşitliliğin kaybının temelinde de aynı beşeri faaliyetler yatmaktadır. Ziraatın genişlemesi ve yoğunlaşması, ticaret, yenilenebilir olmayan üretim ve tüketim doğayı bozuyor, fauna, hayvan, hastalığa neden olan ajanlar ve insanlar arasındaki ilişkileri çoğaltıyor. İşte bu pandemilere giden yoldur." Şimdi bu rapordan alıntıyı yaptıktan sonra şöyle bir soru aklı geliyor; tabii ki bu yasa korumaz, dolaylı olarak korur orada yaşayan canlıları, hayvanları ama siz evcil olan olmayanlar ayrımını yaptığınız için koruma:. Acaba Kanal İstanbul ile Covid-19

arasında doğrudan bir bağlantı yok mu bu rapordan yaptığım alıntı çerçevesinde? Siz diyebilirsiniz ki: “Bizim yasamız bununla ilgili değil.” Doğru, ilgili değil çünkü siz yaban hayvanlarını korumaya layık görmemiş bulunuyorsunuz. İşte bu bakımdan aslında biz haklar temelinde bu konuyu ele alacak olsaydık o zaman “onur” kavramını kullanırdık. Hayvanlar arasındaki eşitliği de yasamızın merkezine oturturduk ve gerçekten hayvanları korumak aslında eğer bencil gözle bakacak olursak kendimizi de korumak, kendi varlığımızı korumak anlamına da geleceğinden daha geniş bir bakış açısıyla, uzun dönemli bir yasal düzenlemeye imzamızı atabilirdik diye düşünüyorum.

Sayın Başkan, sayın imza sahipleri; geç değildir, bu önemli bir konu, geç olmadığı için bu konuda “A” partisi “M” partisi ve diğerleri ayrımını yapmayalım ve bu konuya daha serinkanlı yaklaşmak suretiyle gerçekten bir hayvan hakları yasasına imzamızı atalım.

Çok teşekkür ederim dikkatiniz ve duyarlılığınız için.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Söz vermediniz bize.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Vereceğim size.

STK’lerin talebiydi Hocam, İbrahim Kaboğlu Hoca, CHP milletvekili. İlhami Bey’e özellikle sordular, ismini verdim, haberiniz olsun.

Şimdi söz sırası Sera Kadıgil Sütü Hanımefendi’de.

Türkiye İşçi Partisi Milletvekili, buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle teşekkür ediyorum, söz hakkını önden almama müsaade eden, anlayış gösteren tüm Komisyon üyelerimize de teşekkür ediyorum ama gerçekten kısa konuşacağım çünkü çok konuştuk ya, yani çok konuştuk, biz beş ay boyunca o Hayvan Hakları Araştırma Komisyonunun bir üyesiydim ben de ve biz çok konuştuk yani buradaki herkesi tanıyorum yani keşke bu kadar tanışmasaydık bile diyorum artık defalarca konuştuk ve ben bu teklifi okuduğumda Sayın Başkan içimden geçen duygu şu oldu: Bu teklif Mustafa Bey’in teklifi değil, bu teklif Serap ablanın teklifi değil. (STK temsilcilerinden “Aynen, aynen!” sesleri, alkışlar) Bu teklif veteriner hekim Yunus ağabeyin ya da bizim aklımıza gelmeyen hayvan türlerini o Komisyon aşamasında savunmak için kendini parçalayan Hasan Bey’in teklifi değil yani inanın içimdeki duygu bu oldu. Çünkü ben şunu biliyorum, şunu çok net söylemek isterim: Biz beş ay çok güzel bir çalışma yürüttük. Üç yıldır ben milletvekilim, hiçbir Komisyonda görmediğim demokrasiyi, katılımcılığı, STK katılımını ben Mustafa Başkanın yönetiminde gördüm ve bu Komisyon beni çok heyecanlandırmıştı. Yani dedim ki biz bu işi bu şekilde burada götürdüysek demek ki gerçekten bir şey olacak ve şundan da eminim yani ben Mustafa Bey’in de az önce saydığım bütün isimlerin de en az benim kadar hayvanları sevdiğini biliyorum. Bu saydığım bütün isimlerin az önce yaptığımız kavgaların hepsinde bizden yana taraf olduğunu da biliyorum. Bunu duygusal olarak ya da birlikte çalıştık, orada tanıdım, içeriden bilgi sızdırmak gibi söylemiyorum çünkü biz bir rapor yazdık, biz bir araştırma komisyonu raporu yazdık, onun altına hep birlikte biz imzamızı attık ve o rapor 50 maddeden oluşuyordu, 50 tane öneri derledik, birçoğu da sizin değerli katkılarınızdı, bizim aklımıza gelmeyen şeyleri, kuşların göç yollarını Mustafa Bey siz eklettiniz o maddelerin arasına değerli katkılarla bunlar.

Teklif önüme geldi, 18 madde. Kaç yıldır bekliyorum ben? Hayvan Hakları Komisyonundaydım İstanbul Barosu’nun, on yıl oldu belki, on yıldır ben bu teklifi bekliyorum buradaki hayvan hakları savunucularıyla birlikte ve 18 madde geldi bana. Neler olmadığını arkadaşlar çok güzel açıkladı, çok

kısa geçeceğim. En basitinden duygulu varlık olduklarının kabulü yok; eşya mı, can mı? Gerekçe çok güzel yazılmış, içinde daha 1'inci maddede koyduğumuz şey yok. Hayvanları hâlâ “Hayvan Hakları Yasası” olarak diyemiyoruz açık seçik, bu yok. “Kat Mülkiyeti Kanunu’na ekleyelim.” dedik, bu yok. Kuşlar, göç yolları, siz eklediniz, bir sürü kıymetli STK dinledik, ne yapabileceğimize karar verdik, bunlar yok. Mutabık kaldığımız tanımlar yok, hâlâ yok, evcil hayvan yok, sahipli-sahipsiz hayvan ayrımının ortadan kaldırılması yok. “Hayvanat bahçeleri ve yunus parkları yasaklanacak.” dedik, bu yok. Buradaki argümanları dünya saçması. Yok, efendim, oradaki yunuslar ne olacakmış? Verin herhangi bir belediyeye, bize verin, biz fon yaratırız. Yani oradaki yunus parklarından para kazanacak insanlardan çok daha önemli o yunusların derdi. Hayvanat bahçesi tekrar açılacak, bunun önünde bir engel yok. Deneylerle ilgili o kadar çalıştık tek bir madde yok. Yani 11 (c) bile orada duruyor, sokak hayvanları üzerinde deney yapılmasına müsaade eden 11 (c) bile orada. Kürk konuştuk defalarca, kürkle ilgili hiçbir şey yok ve yasaklı ırklarda çok güzel değindi Sayın Haberal, “Tarkan Hoca konuşsun.” dedi, konuştu. Ben belki hatırlıyorum, bu insan 3 kere konuştu, anlattı bize, biz bunlarda mutabık kaldık, ne yapmamız gerektiğini ortaya koyduk, bunların çıktıkları yok. Hepsinden önemlisi av yok. Yani o geldiler ya o Komisyona, hatırlarsınız siz de “Biz bu ülkenin militer, paramiliter kuvvetleriyiz.” diye. aynı zamanda silah işi de yapıyorlarmış, böyle tehditkâr ifadeler... Avla ilgili hiçbir şey yok. Yani bunlar bana artık bazı şeyler düşündürüyor. “Popülasyon kontrolü” dedik Sayın Başkan. En önemli şeyimiz neydi? Hayvan nüfusunu düzenleyebilmektir. “Kısırlaştırma seferberliği yapacağız.” dedik. “Dört yıl boyunca ithalat yasağı getirelim.” dedik. “Petshoplarda hayvan satışını yasaklayalım.” dedik. “Mobil kısırlaştırma cinayettir, hepimiz karşıyız.” dedik. Burada yok ama “geçici” ibaresi eklenmiş, buna yol açabilir. Yunus Bey en başta hepimizden çok karşıydı, siz, biz karşıyız buna, biliyorum ben bunu. İthalat kaçakçılığına karşı bir düzenleme yok; “satın alma, sahiplen” yönünde herhangi bir çıkışımız yok. İşini yapmayan belediyelere yaptırım düzenlemişiz, ne güzel, konuştuk, ettik ama bu hükümlere uymayacak belediyelere en küçük bir idari ve cezai yaptırım yok. Yapmayan yine işin içinden çıkacak, gidecek. “Nüfus sayımı yapalım.” dedik, yok.

Başka bir görünümü var. Hepimiz niye bu kadar çıldırıyoruz? Patisi kesilen köpeğe çok çıldırıyoruz değil mi? Tecavüze uğrayıp öldürülen kediye hep beraber çok çıldırıyoruz. “Cezai düzenleme yapalım.” dedik, hepimiz ya, AKP’si, MHP’si, CHP’si, hepimiz mutabık kaldık. Dedik ki: “En az iki ay, bir yıl olması lazım bu cezaların.” Ve şu anda bakıyorum verdikleri cezalara; nesli yok etmekte bile üst sınırı on yıl olarak düzenlemiş, birçok ceza üç yıl, iki yıl ve arada İnfaz Kanunu değişti, yatarı olmayan şekilde bir düzenleme yapmışız. Çok açık ve net soruyorum şu anda, yani arkadaşılığımıza binaen soruyorum: Ben, şimdi buradan çıksam, Meclis bahçemizdeki kedilerden birine tecavüz etsem, eziyet etsem ne gelir benim başıma, cezam ne olacak? Yani bunun cevabını vermek bizim boynumuzun borcu. Birinci soru: Yargılanacak mıyım? Belli değil. Tarım il, ilçe müdürlerinin insafına kalmış durumdayım hayvan sahipsizse.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ
ŞEBNEM ASLAN – Bir de medyatik olursa eğer...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bölmeyin lütfen.

Eğer ki onlar uygun görürse ve bize izin verilerse ancak ben bir tecavüzcü olarak yargılanabilirim. Burada çok büyük bir feaat var, hâlâ “hayvanlarla cinsel ilişki” yazıyor orada. Biz zoofili değiliz hiçbirimiz, “hayvanla cinsel ilişki” diye bir şey olmaz, “Kanunda zaten böyleydi.” demek, “Orada bir ayıp vardı ve biz şu an bunu düzeltme imkânımız varken düzeltmiyoruz.” demektir. Önergeleri dikkate alacağınızı düşündüğüm için buranın altını daha fazla çizmeyeceğim.

Yargılamaya dönüyorum. Yargılanacak mıyım? Tarım müdürlüğünün insafına bağlı. Oldu da izin aldım, yargılanmaya başladım -hepimiz mutabıktık- dosyayı dernekler takip edecek mi, o kimsesiz hayvanlar için benim adıma savunabilecekler mi? Hayır, bu da yasak. Oldu da yargılandım, her şey oldu, suçlu bulundum; bir gün hapis yatmayacağım. Bizim yaptığımız düzenleme şu an bu ve beni inanan, en çok üzen şey ne biliyor musunuz? Komisyon görüşmelerinde Adalet Bakanlığının dediklerini hatırlıyorum: “İş yükümüz çok fazla, biz bunun altından kalkamayız.” Tarım müdürlüğünün dediklerini hatırlıyorum, çok iyi niyetli arkadaşlar da geldi, kimsenin hakkını yemek istemem ama “İşime pek karışmayın, ben bunu bildiğim gibi yapmaya devam ederim.” dedi.

Biraz uzattım, kusura bakmayın ama bir daha söz almayacağım çünkü. Hakikaten şunu hissettim: Biz burada 5 parti bir araya da gelsek hep birlikte çalışsak da TBMM Genel Kurulunda o rapor oy birliğiyle onaylansa da bizim milletvekilleri olarak istediğimiz şeyler yapılamayabiliyor. Bu, beni gerçekten bu sistemle bir kez daha yüzleştirdi. Yani, bu kadar milletvekili olarak bizim, Bakanlığın karşısında duramadığımızı hissediyorum. Gerçekten, bu teklif TBMM’nin atanmış bakanlara irade tesliminin, benim gözümde, bir resmi gibi.

Bir daha söz almayacağım ama önergeleri dikkate almanızı, o raporda çalıştığımız şeyleri dikkate almanızı ve en az benim kadar rahatsız olduğunuz bu hususları düzeltmenizi, aksi takdirde bunun TBMM iradesinin bakanlıklara teslim olduğunun resmi olacağını dikkatinize sunuyorum, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

(STK temsilcilerinden “Bravo!” sesleri, alkışlar)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sera Hanım, teşekkür ediyorum.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Vicdanlara sesleniyorum Yunus Başkan, vicdanlara.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, o yüzden, adım da geçtiği için, bu mobil kısırlaştırmayla alakalı bir bilgi vermek isterim.

Mobil kısırlaştırmayı, aynen sizinle konuştuğumuz gibi, kesinlikle yasaklıyoruz.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Nerede yazıyor? (Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir durun, bir saniye, bir durun, anlatayım işte. Ben hekimim yani.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – “Geçici ünite” ibaresi nedir?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, beklerseniz anlatayım.

Ben veteriner hekimim ve akademisyenim, veteriner hekimleri yetiştiren bir adamım. Karantina kurallarına uyacak şekilde ve vadettiği ve Tarım Bakanlığının belirlediği kriterlerde bir mekân kurabilecek şekilde, bu hizmeti verebilecek şekilde olanlarla... “Geçici” dediği bu, oralarda gelip kendilerine mekânlar oluşturacaklar veya bu belediyelerin oluşturmuş olduğu mekânlarda bu hizmeti yine Tarım Bakanlığının koymuş olduğu kural ve kriterlere göre verebileceklerle anlaşmalar yapılacak.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Nasıl kaldırdık o zaman Sayın Başkan? (Gürültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Sayın Başkanım, bunlar, mobilciler buna hazırlandılar, veteriner klinikler açıyorlar. Şu anda Kırklareli’nde ilçelerden köpek toplayıp öldürüyorlar, parasını da valilikten alıyorlar, faturasını valiliğe kesiyorlar.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Sayın Başkan, bakın...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir dakika arkadaşlar...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Mobilciler hazırlandı, sahipleri öldü.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir saniye... Hazırlansın.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Çok şükür, kurtulduk ama devam ediyor bu.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ya, ölmüş adama da arkasından şey yapmayın.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Söylediğiniz şeye yani geçici merkezlere hazırlar, atmaca gibi bekliyorlar. Daha dün...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Kırklareli’nde ilçe ilçe köpek toplayıp öldürüyorlar, parasını valilik ödüyor, sahte fatura veriyorlar, kısırlaştırma faturası.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, sıra size gelecek. Bir saniye...

Arkadaşlar, şimdi...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Devlet parasıyla köpek öldürüyorlar.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir şey var ya, bu...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Yıllardan beri dolandırıyorlar. Belediyeleri dolandırdılar, valilikleri dolandırdılar...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Her belediye kendi kısırlaştırma merkezini niçin kurmuyor?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam. Beni dinliyor musunuz arkadaşlar?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – 1.500 veteriner hekim var yeni mezun, niçin onları işe almıyorlar?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hani, bu şey var ya, “Meclis, Meclis olalı böyle bir toplantı görmedi.” Bu da tarihe geçecek.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bu konuda haklı Sayın Başkan.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi, arkadaşlar, ben açıklama yapayım, ne yapmak istediğimizi, muradımızı anlatayım; lütfen, bunun üzerinden konuşalım. Kendi anladıklarınız...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – İşte, anlatmanıza gerek kalmayan bir tasarı hazırlasaydınız.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bakın, anlatıyorum. Kendi anladıklarınız üzerinden konuşursak çok sohbet etme ihtiyacı doğar ki Meclisin buna vakti yok.

Bakın, biz tekrar ediyoruz: Mobil kısırlaştırmaları kaldırdık. Tarım il müdürlüğünün, uzman insanların, otoritenin verdiği şartları sağlayan, hekimleri barındırabilen ve karantina sürelerine uyabilecek şekilde orada kalan, oraya düzeneğini kuran, o hizmeti verenlerden hizmet satın alınabilir; bunun hiçbir sakıncası yok, bu bir mobil kısırlaştırma değildir.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Kesinlikle vardır. Açıklamak istiyorum.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Efendim, mobilciler buna hazırlandılar.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hazırlansın. Kardeşim, kendilerini bu hizmeti verebilecek şekilde getirene niye itiraz ediyorsun? Allah Allah!

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Örnekleriyle anlatayım size. Belediyeyle anlaşıyor...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ben size sistemi anlattım.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Belediyeye yer gösteriyor, “Ben burada kısırlaştırıyorum.” diyor, veteriner hekim getiriyor, üstelik de ilçe dışından veteriner hekim getiriyor. Köpekleri öldürüyor, tek tek fotoğraflıyor, fotoğrafları belediye veriyor...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Beyefendi, böyle bir yöntem...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – ...faturasını da kısırlaştırma faturası olarak kesiyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun.

Hocam, milletvekilimiz konuşma yapıyor, dinleyelim lütfen.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Bugün bugün...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Arkadaşlar, lütfen...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Dinleyelim lütfen.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Bu iş böyle olmaz, 25 binin altındaki bütün iller, ilçeler, bir tek veteriner hekim alacaklar cerrahi bilen ve hepsi cerrahi biliyor.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Arkadaşlar, lütfen...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Birer tane veteriner hekim alacaklar, toplam maliyeti 100 bin lira olan sağlık ocağı niteliğinde kısırlaştırma tedavi merkezi kuracaklar. Bir tek veteriner, bir konteyner.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Bu kadar, bu kadar.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Gelin görün Ergene’yi, gelin görün Tunceli’yi, gelin görün Kastamonu’yu, Çankırı’yi; yaptık bunların hepsini.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Beyefendi, buna korsan bildiri deniyor. Lütfen...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Ne deniyor?

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Ne deniyor?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Korsan bildiri.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Dinleyelim, hocamızı dinleyelim, bak. Bilim adamıdır.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Taşıma suyla değirmen dönmez.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, dinlerseniz...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Özur dilerim, Hocam, bir saniye.

Beyefendi, bakın, size ısrarla söylüyorum, söz sırası gelecek. Burası...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yunus Bey ama söylediklerinize bir değerlendirme yapmak istiyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ya, sıra gelince yaparsınız.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Sıra geldiğinde sizin söylediklerinizi hatırlamayabiliriz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bakın, not alın, biz öyle yapıyoruz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, arkadaşlar, ben size şimdi...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Karşılıklı konuşma yeri değil burası, onu anlatmaya çalışıyorum. Not alın, sırası gelince hepsine cevap verin.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkanım, kıymetli Komisyon üyeleri, kıymetli misafirler, kıymetli Bakan Yardımcım; şimdi, az önceki olay zaten her şeyi ortaya koyuyor. Buranın kuralları var, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, söz sırası nasıl alınır, burada yapılacak işlerin tamamı belirlidir. Fakat görüyoruz ki buna uymayanlar var. Yani hangi kanunu yaparsanız yapın, hangi düzeni kurarsanız kurun, onu ihlal edecekler mutlaka çıkacak. Mesela, insan öldürmenin cezası ne kadar? İnsan öldürenler var mı? Çocuk konusu... Söylemek istemiyorum, telaffuz etmek istemiyorum. Bunu yapan var mı? Var. Onun için, yani ne kadar mükemmel kanun yaparsanız yapın, denetiminiz yoksa bu kanunların hiçbirisi işe yaramaz. Onun için, yani mobile karşısınız fakat iyi bir denetimle, güzel çalışan bir sistem kurulduğu zaman bu sistemle yapıldığı denetlenme yoluyla garanti altına alınırsa bu yapılabilir.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM – Alınmaz...

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Denetleyemeyeceksiniz...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Arkadaşlar, lütfen...

Bakın, buranın da bir sistemi var diyorum. Yani lütfen...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Sayın Vekilim, sahadan dolayı cevap hakkımız doğuyor.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bir dakika... Beyefendi, cevap hakkın yok burada.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Çünkü gözlerimizle gördüğümüz, tanık olduğumuz şeyler var.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Beyefendi, dinleyeceksin, önce dinleyeceksin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, bir saniye...

Dinler misiniz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Dinleyeceksin. Beyefendi, Oturunuz lütfen.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Tamam, dinleyeceğim, söz veriyorum ama cevap hakkı doğuruyorsunuz çünkü sahada biz görüyoruz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ya, cevap hakkı doğmuyor size.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Tarım il müdürlüğünden mobilciler izin almak zorunda...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Beyefendi, ben...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Beyefendi, bekler misiniz.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Bir tane tarım il müdürü gitmiş mi, denetlemiş mi?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Beyefendi, ben size konuşmuyorum. Bakın, dinleyin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir saniye Hocam, bir saniye...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Hangi denetim? Denetim yok ki.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir dakika... Beyefendi...

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Milletin vekili olarak kime konuşuyorsunuz o zaman?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Millete konuşuyoruz. Dinleyin, bak, dinleyin. Burada, ben bir şey anlatmaya çalışıyorum, ne anlattığımı öğrenmeden bağırıyorsunuz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Siz bilmiyorsunuz, biz biliyoruz Türkiye gerçeğini.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Evet efendim.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Anlattık bunu, defalarca anlattık, saatlerce anlattık, fotoğraflarıyla anlattık...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, arkadaşlar... (Gürültüler)

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – ... videolarıyla gösterdik, daha ne anlatalım?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Arkadaşlar, bir dakika...

Bir soru sorayım size: Hayvan haklarıyla veya hayvanlarla ilgili tek kelime kullandım mı şimdiye kadar? Hayır. Bir dinleyin.

Şimdi, kanunlarla bu iş çözülmez, bu iş eğitimle çözülür.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Çözülür, çözülür.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Çözülür.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Lütfen yani lütfen...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hanımefendi, Nesrin Hanım; lütfen bir müsaade edelim, hocam görüşlerini ifade etsin.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, arkadaşlar, çevre, doğa, hayvanlar değerler içerisinde yer alır ve bu değerlerin çocuklarımıza değerler eğitimi olarak verilmesi gerekmektedir. Değerler akıl ve kalbin birlikte uyum içerisinde olması şeklinde tanımlanmaktadır. Çevre, doğa, hayvanlar, bitkiler “değerler” kavramı içerisinde yer alır, “hayvan hakları” diye okulda okutursanız farklı yere gider, değerler eğitimi olarak bunları çocuklara aktarırsak gelecekte böyle bir problemle karşılaşmayız çünkü değerler toplumun geleceği için teminattır. Sevmeyen, vicdanı zayıf, kibirli, merhamet duyguları

olmayan, dürüst olmayan insanlardan oluşan bir toplum hangi kanunları koyarsanız koyun ayakta kalması mümkün değildir. Onun için çevre ve doğa eğitimini değerler üzerinden ele alıp uygulamaya koymamız gerekiyor.

Şimdi, var olan bir kanun vardı, bu kanunda değişimler yapılarak daha iyi hâle getirildi. Bu kanun ana hatlarıyla uygulandığı takdirde, net uygulandığı takdirde büyük problemleri de ortadan kaldırıyor.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Hiçbir şeyi kaldırmıyor, sorunlar daha da büyüyecek, daha da artacak.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Beyefendi, bakın, sizin cevap verme gibi bir sorumluluğunuz yok ya, lütfen ya.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Söylenen şeyler bizi ilgilendiriyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Nasıl seni ilgilendiriyor? Allah’ım ya! Bakın, çıkaracağım...

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Garip bir mantıkla “Çok iyi olacak, şahane olacak.” diyemezsiniz, yok böyle bir şey. Biz bunları anlattık...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Abartmayın, lütfen dışarıda bir sakınleşin, bir çay için.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Sahada biz varız.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Hanımefendi, oturun. Ben bir biyologum ve alanda siz olduğunuzu söylüyorsunuz...

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Başkanım, bir şey sorabilir miyim?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ya, bir şey soramazsınız ama buranın kuralları var ya, bunların hepsini çiğniyorsunuz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – 4 milyon hayvan ölüme götürülüyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Nesrin Hanım...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Nerede ölüme götürülüyor?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Anlatayım: Dört yıl belediyeler barınak kurmuyor, dört yıl boyunca kısırlaştırma yok! Ne yapacak dört yıl boyunca bu hayvanlar?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Nesrin Hanım...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Dört yıl boyunca kısırlaştırma yok! Ne olacak bu hayvanlar!

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Nesrin Hanım, böyle giderse iki güne söz sırası size gelmez, ben size söyleyeyim. Lütfen, konuşmalara müsaade edin ki sizin konuşmanıza...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Tarih dinliyoruz, edebiyat dinliyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bırakın size gelsin sıra, derdinizi anlatın.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, değerler eğitiminden bahsettik, değerler eğitiminin nasıl olması gerektiğini ve hayvan hakları ve doğal çevreyle ilgili eğitimin bu ülkenin geleceğine nasıl etki edeceğini de konuştuk. Şimdi, çevre etiği açısından olaya bakalım.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Ya, yapmayın ne olur. Yani neyin denetimi yapılıyor bu ülkede?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, Amerika Birleşik Devletleri geçen 18 tonluk bir bomba patlattı okyanusta, ne kadar hayvan öldü, ne kadar can gitti. Hiçbirinizin tepkisi var mı bu konuda?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Var efendim, bizi küçümsemeyin bu konuda!

HASAN KALYONCU (İzmir) – Devam ediyorum...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Bizi küçümsemeyeceksiniz! Bize görevimizi bildirmeyeceksiniz! Sizin olmadığınız yerlerde biz varız!

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bir dernek de var, Hayvanları Hayvanseverlerden Koruma Derneği diye de bir dernek var.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Ne dediğinizin farkında mısınız siz!

HASAN KALYONCU (İzmir) – Farkındayım.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Benim vekilim bana hakaret edemez, beni küçümsemez!

HASAN KALYONCU (İzmir) – Öyle bir dernek var mı, yok mu?

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – O tür dernekleri takip eden sizsiniz!

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ben hepsini takip ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, arkadaşlar, lütfen...

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Biz yaşatan dernekler tarafındayız.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, bakın, böyle yaparsanız, konuşmalara müsaade etmezseniz ilerleyemeyiz.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Neye müsaade edelim ya! Bu nasıl bir konuşma biçimidir! Milletin seçtiği vekil nasıl beni böyle aşağılar!

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bakın, sizi aşağılayan falan yok.

FIRAT AHMET YILDIZ – Hayvan deneyini destekleyen var bu salonda, bu salonda şu anda.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Olabilir.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ya, bakın, arkadaşlar, herkesin bir fikri var, fikirlere saygı duymak zorundasınız.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Siz de bize saygı duymak zorundasınız.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ben size saygı duyuyorum.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Burada bizi suçlamayacaksınız.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ya, burada konuşmaya çalışan ve susturmaya uğraşan bir grupla karşı karşıyayım. Ben size saygı duyuyorum ve saygıyla karşılıyorum. Burada ben konuşmamı yapacağım, konuşma hakkı benim, söz hakkı benim; burası Türkiye Büyük Millet Meclisi.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Biz de milletiz!

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir bekleyin ama bir durun ya.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, çevre etiği yaklaşımları Sanayi Devrimi’nden sonra bilim adamları tarafından ortaya atılmış ve çevre etiği konusunda çeşitli yaklaşımlar ileri sürülmüştür. Bunlardan birisi: “Çevre ve doğada hayvan olsun, bitki olsun var olduğu için mi değerli, yoksa insan yararına olduğu için mi değerli?”

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Var olduğu için değerli.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ya, size soru sormadım ki.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Fark etmez ki, Nesrin Hanım verecek cevap yani.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, bu yaklaşımdan yola çıkarak insan merkezli, doğa merkezli yaklaşımlar olmak üzere ayrımlar var. Bunları neden anlatıyorum? Bunlar şu anda dünyanın problemi durumunda ve burada ben fikirlerimi aktarmaya uğraşıyorum fakat aslında çok güzel şeyler söylüyoruz da dinleme kısmı birazcık sorun. Onun için insanın insicamı da bozuluyor.

Şimdi, hayvanlara ayırım yapmak da –burada vekillerimizin bazıları da söyledi- doğru değil yani evcil hayvanlar ve diğer hayvanlar şeklinde ayırım yapmak da doğru değil. Mesela balıkçı bir sefere çıktığında 30 bin, 40 bin tane balığı toplayıp alabiliyor, bu da can.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Ona da karşılığınız eğer kabul edecekseniz! Tümüyle hayvan sömürsünü yasaklayın!

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bekleyelim, Hasan Hocam güzel şeyler söyleyecek.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Peki, buyurun, bir yerde konuşun siz, dinleyelim.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Biz sizin gibi değiliz! Biz mantıklı konuşuyoruz; olmayacak şeyi istemiyoruz, olacak olanı da doğru çıkması için...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ama bakın, ben size bir şey söyleyeyim şimdi, konuşma araya gitti de: Bunlar madde madde kanunda burada tartışılacak yani geneli üzerine bir konuşma yapmamıza imkân verirsiniz o dediklerinizi tüm maddeler üzerinde burada tartışacağız, o zaman da konuşabilirsiniz, acele etmenize gerek yok. Burada Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu maddeler tek tek Komisyona gelir, tartışılır, üzerinde görüşülür, sonra devam edilir ama böyle yaparsanız burada hiçbir milletvekili konuşamaz. Ben de size diyorum ki, bakın, hayvanseverlerin öncelikle uğraşması gereken şey şu: Hayvanseverliği değerler içerisinde alıp çocuklarımıza, gençlerimize bunu yerleştirmek yani ilkokuldan, aileden alıp üniversiteye kadar bu işlerle uğraşmasını sağlamak, hatta okullarda çevre kolları bu konu üzerine...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Var, her okulda var ve bizler yaptırдық.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Her okulda eğitim veriliyor, hepimiz veriyoruz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ben sizden bahsetmedim.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yasal olarak her okulda hayvan koruma kulübü var, yasal olarak her okulda var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, öğrendik.

Hocam, sen toparla,

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani bu şekilde anlaşma ihtimalimiz yok çünkü aynı şeyi söylesek de siz itiraz ediyorsunuz. Aslında aynı şeyi söylüyoruz.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Biz yapmıyor muyuz?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bakın, aynı şeyi söylüyoruz, itiraz ediyorsunuz diyoruz.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Bizim yapmadığımızı söylüyorsunuz. Biz zaten yapıyoruz vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bakın, Hanımefendi, değerler eğitimi bir sistemdir, bunu siz yapamazsınız, bu Millî Eğitimde yapılır.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Millî Eğitim Bakanlığına okullara hayvan koruma kulüplerini biz kurdurduk.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Siz Millî Eğitim Bakanısınız, programı da açıklayın bize! Ya, bir dinleyin, lütfen, Allah rızası için yani daha ne diyeyim ben size. Bir bitireyim de ondan sonra ne dersiniz deyin.

Yani böyle bir şey yok. Bakın, buradaki kuralların hiçbirisine uymadınız. Dışarıda kurallara uymayanlara karşı da burada ses çıkartıyorsunuz. Ben size diyorum ki: Yanlış yapılıyor. Kanunu nasıl çıkarırsanız çıkarın, insanlara bu eğitimi vermedikten sonra başarıya ulaşma şansımız yok diyorum.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Bravo!

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bunu anlatmak, ya, bunu söylemek için... Bir dinleseniz beni, biz sizinle farklı şeyleri söylemiyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Oylamada göreceğiz Hocam.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Farklı şeyleri söylemiyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Oylamada göreceğiz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, teşekkür ediyorum Hocam.

Çok zorladılar, çok yordular, belli; Hocam, hiçbir dersinde bu kadar yorulmamıştır. Aakademiye geri dönmeyi düşünürsen Hocam...

Okan Hocam, buyurun.

Hocalıktan kaynaklanan toparlayıcı bir konuşmaya ihtiyaç var.

Buyurun.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) - Sayın Başkan, çok değerli Komisyon üyeleri, kanun teklifini hazırlayan değerli milletvekili arkadaşlarım, sivil toplum kuruluşlarımızın değerli temsilcileri; benim de bir 16 yaşında köpeğim var, bir aylıkken almıştım, hâlâ hastalanmasına rağmen her türlü bakımlarını yapmaya çalışıyorum; bir de kedimiz var, kızımın da 3 tane kedisi var. Bunları niye söyledim? Bu yasayı şimdi burada tartıştığımızdan beri dağın fare doğurduğunu öğreniyoruz. Sürekli kamuoyunda “Hayvan hakları yasası geliyor, bakın, izleyin, takip edin, ne kadar güzel olacak, her şeyin sorununu çözüyoruz.” dediniz ama hiçbir şeyin çözülmediğini görüyoruz. Hayvan hakları yasası da değil, hayvanları koruma mı korumama mı o da tartışılıyor, çok muallakta, çok eksiklikler var yani bu Komisyonun da görevi bu eksiklikleri tamamlamak, buradan herkes mutlu ayrılsın. Bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak düşüncemiz budur bu ülkeyi kuran ideoloji, parti olarak. Ama bu dünyada şunu

diyorsak: İnsanlar var, hayvanlar var, bitkiler var; hepsinin hakkını da savunmak zorundayız, korumak zorundayız. Yani siz sadece “evcil hayvan” deyince kedi, köpek alınıyorsunuz ama ben de büyükbaş hayvanlardan bahsedeyim. Bir hayvan 80 litre su içer, bunu biliyor musunuz?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Biz, öyle anlamıyoruz.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) - Hayır, şimdi bir dakika... Ben bunu anlatayım, 80 litre su içer ama su kaynaklarını batırdılar. Ne bir sulama göletleri var, madem bir yasa yapıyoruz... Bakın, iki sene önce burada Su Ürünleri Yasası geçti, geçerken de dedik ki: Bilim adamlarını çağırın, çağırdık. Bilim adamları konuştu -sizin konuştuğunuz gibi konuşular- dediler ki: “Marmara’da plastik tehlikesi var ve müsilağ olacak.” Bu, iki sene önce söylendi. Bunu konuşalım dedik, yasaya alalım dedik “Bir an önce çıkartalım, cezalarla bu işi çözeriz.” dediler ama çözülmedi. Bakın, müsilağ tehlikesi var, plastik tehlikesi hâlâ var. Şimdi yasa çıkartılıyor, hayvan hakları değil, Hayvan Koruma Kanunu, haklarını de konuşalım, her şeyi konuşalım, düzgün bir şekilde bunu çıkartalım. Yani çünkü lafa gelince dünyada beraber yaşıyoruz hayvanlarla ama uygulamaya gelince öyle olmuyor yani şimdi öğrendik ki hayvana eziyet de etsen hapse girmiyorsun. Çevreyi de böyle batırmadık mı arkadaşlar? Çevreyi de “Kirleten öder.” dediler, parayı bastırdılar, kirlittiler. O zaman biz karşı durduk, dedik ki: Çevreyi kirlletiyorsan cezalandırılman lazım. Şimdi aynı şekilde hayvanlar için de bunun geçerli olması gerekmiyor mu? Dolayısıyla, bir konsensüs olması lazım.

Yani “hayvan hakları” derken ben biraz daha kavramı genişletmek istiyorum. Bu ülkenin otuz sene önce tam 40 milyon hektar merası vardı, şimdi 8 milyon hektara düştü arkadaşlar. Termik santral dedik, nükleer santral dedik, yol geçiyor dedik, HES’ler dedik, meralardan geçti. O meralarda hayvanlar da otluyor, onların da bir hakkı var orada ki anayasal olarak güvence altında. Bunlar yok mesela yasada, Bunların da konuşulması lazım, bunların da yasaya girmesi lazım. Her köyde hayvan sulama göletleri var, kupkuru. Niye? Kuraklıktan etkilenmiş. Önce onların suyunu bulmamız gerekmez mi? Onlardan yararlanmayı düşünüyoruz, onlarla birlikte yaşamayı düşünüyoruz.

Şimdi, bir evde baktığımız kedinin, köpeğin suyunu, gıdasını temin ediyorsunuz ama sokaktaki hayvanların gıdası garantide mi, suyu garantide mi? Birçok kenara, köşeye su koymakla, su kabı koymakla, mama koymakla bu işler olmuyor arkadaşlar. Sokak hayvanlarının ortalama yaşam süresi ne kadar? Evde baktığımız hayvanların beşte 1’i kadar; belki daha bile fazla. Dolayısıyla yani acelemiz yok -hep beraber- siz yine konuşmaya devam edin ama burada siyasi partiler görüşlerini açıklayacaklar, ortak bir karar verirken siz de halksınız, halkı temsil ediyorsunuz, ortaklaşa bir karara varalım ama içine mutlaka hakları da koyalım ama hakları koyarken biraz daha kavramı genişletelim, birkaç madde daha ekleyelim. Meradan otlatmayı da garanti altına alalım, onun gıdasını da garanti altına alalım, suyunu da garanti altına alalım, her şeyi garanti altına alalım.

En önemli konu bana sorarsanız eğitim. Yani yasalarla olmuyor bu iş. Yasalarda her türlü şeyimiz var, caydırıcı, normal insani konularda caydırıcı ama yine de bankalar soyuluyor, hırsızlıklar yapılıyor, cinayetler işleniyor; yasalarla olmuyor bu işler, eğitimle. Yani ilkokula giden bir çocuk, kedinin kendi kendini temizlemekten duyduğu duyguyu bilmesi lazım, bunu anlatmamız lazım. Ne bileyim, onun gıdasının garanti altında olması gerektiğini bilmesi lazım, onların nelerden hoşlandığını bilmesi lazım, onları korumamız gerektiğini bilmesi lazım; bu eğitimi vermemiz lazım ilkokulda. E, bir sürü veteriner fakültesi açıyoruz. Bakın, 500 bin tane buzağı ölüyor, daha küçücük. Neden ölüyor? Bakımsızlıktan. Veterinerleri biz sahaya süremiyoruz, onları da görevlendirmemiz gerekmez mi? Yani yasa bu yönleriyle eksik ama tamamlanabilir ve özellikle bu küresel iklim değişikliğinin yaşandığı bugünlerde meraları

ve su kaynaklarını korumamız gerektiğini... Madem böyle bir yasa çıkartıyoruz, aceleye getirmeyelim. Başkanımız söylüyor “Biz, sabaha kadar dururuz.” iki gün de dururuz, üç gün de dururuz tam anlamıyla buradan herkes mutlu ayrılın; bizim derdimiz budur.

Sadece cezalarla olmaz, eğitim şart diyorum. Daha fazla tabii ki maddeler gelince orada da görüşlerimizi belirtiriz ama geneli olarak baktığımızda, dağ fare doğurmuş, Komisyon çok güzel çalışmış ama buraya gelince, yasa teklifi hâline gelince birtakım budamalar olmuş gördüğümüz kadarıyla. Yine de hazırlayanlara, emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Saygılarımla.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim Hocam.

Ravza Hanım, buyurun.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Sağ olun.

Kıymetli Başkanım, Kıymetli Komisyon üyeleri; Ravza Kavakcı Kan ben İstanbul Milletvekili. Ben de hem bir hayvansever olarak hem de bir insan olarak aslında hem Komisyonun çalışmalarını Komisyon üyesi olmamama rağmen yakından takip ettim, kıymetli arkadaşlarımdan, Komisyona emek veren arkadaşlarımdan sürekli bilgi almaya çalıştım ve bu kanun teklifinde tabii belki yüzde yüz içimize sinmeyen noktalar da olabilir, bunun üzerinde de hep beraber çalışıp ortak bir noktaya varılabileceğini düşünüyorum. Kıymetli hayvanseverlerin burada olması çok kıymetli, Komisyon üyesi olan ya da benim gibi olmayan milletvekillerinin burada olması çok önemli. Uzun zamandır biz kendi aramızda milletvekili arkadaşlarımla konuştuğumuzda şu kanun teklifi bir an önce çıksın; hayvanları korumaya yönelik, hayvanlara eziyet edenlere cezaları arttırmaya yönelik bir şeyler hep beraber yapalım, gerekiyorsa gece gündüz çalışalım diye söylüyorduk. Onun için, anlaşılmadığımız noktalar olabilir belki ama şimdiye kadar verilmiş olan emeklerin de -ki hayvanseverler dinlendi, sahada birçok insanla konuşuldu, görüşü alındı, uzmanlar dinlendi komisyon çalışmaları sürecinde- çok kıymetli olduğunu düşünüyorum ve inşallah, kanun ortaya çıktığında herkesin uzlaşabildiği bir noktada bir şey ortaya çıkacağını ümit ediyorum.

Demin de ifade ettiğim gibi, bir hayvansever olarak ama aynı zamanda da hayvanları hem korumak hem de gerektiği zaman insanları da hayvanlara karşı korumak gerektiğini düşünüyorum. Ben şöyle düşünüyordum: Eğer bir hayvana bir şey yapmazsanız, o size asla bir şey yapmaz. Validebağ konusunda sık sık yürüyüşe giden birisi olarak nisan başında, çok daha sevdiğim, aslında sık sık fiziksel olarak da sevdiğim 7-8 tane köpeğin durduk yerde saldırısına uğradım. İşte, aşı sistemimiz, kuduz aşısı, tetanoz aşısı vesaire... Onun için hepsini bir bütün olarak koruyup ondan sonra bütün oradaki yemek dağıtan hayvansever arkadaşlarıma da söyledim: “Aman, çocukları olan dikkat etsin.” Buna da dikkat etmek lazım çünkü o güne kadar ben, “Siz bir şey yapmazsanız durduk yerde saldırmazlar.” diye düşünüyordum. Yine ben aynı koruda yürümeye devam ediyorum, daha dikkatli olmaya çalışıyorum ama her boyutunun meselenin konuşup ona göre... Bizim için onlar da can, bu dünyada beraber yaşıyoruz, onlara karşı da sorumluluklarımız var.

İnşallah, hepimizin gönlüne uyan bir kanun ortaya çıkacak diye bütün gelenlere, hem misafirlerimize hem emek veren kıymetli milletvekili arkadaşlarıma, Komisyon üyesi arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Başkanım, size de teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim Ravza Hanım.

Efendim, şimdi son bir iki milletvekili var, arkadaşlar, size az kaldı.

Sayın Sıdalı, buyurun.

ZEKİ HAKAN SIDALI (Mersin) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum,

Herkesi de saygıyla selamlıyorum.

Buraya kadarki kısımlar oldukça heyecanlı geçti, bizim için de değişik bir deneyim oluyor, size bunun için de teşekkür ederiz; belki de ihtiyacımız vardı.

Şimdi, burada, bu kanun teklifine “Uzlaşarak hazırladığımız komisyon raporunda ne dedik, bu kanunda ne teklif ediliyor, neden?” diye bakmamız lazım diye düşünüyorum ben. Tam uzlaşmayla çıkan raporun çok uzağında, sınırlı bir kanun teklifi hazırlanmış. Eminim, ilk imza sahibi vekiller de aynı hisler içindeler çünkü ben Sayın Mustafa Yel’i komisyon çalışmalarından, Sayın Serap Yaşar’ı da Avrupa Konseyindeki çalışmalarımızdan gayet yakından tanıyorum; hassasiyetlerini de yakından biliyorum ama maalesef anlaşılan Meclis dışından oldukça çok müdahale olmuş. Bu da Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin hep eleştirdiğimiz zaafı, sorumluluklarını devreden Meclis. Birçok konuşmacı söyledi, nihayetinde de hayal kırıklığı; kimine göre dağ fare doğurdu -biraz evvel söylediler- kimine göre “Millet alışverişte görsün.” usulü bir iş oldu ama on yedi sene sonra yapılabilen bu iyileştirme gerçekten çok zayıf kalmış. Bu yasama döneminin son kanun teklifi, belki de gelecek yasama döneminin ilk kanun talebi olarak bizim önümüze gelecek Sayın Başkanım. Dolayısıyla, bugün inşallah bunu sağlıklı bir şekilde nihayete erdiririz, yoksa STK temsilcilerimiz tekrar burada olacaklar, Tarım Komisyonuna gelecekler, sizi de uyarmak isterim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – O zamana kadar istifa edebilirim. (Gülüşmeler)

ZEKİ HAKAN SIDALI (Mersin) – Şimdi, kanun teklifimizin gerekçesini anlattığımız genel gerekçe bölümüne baktığımızda bu önemli raporun çıktılarının çalışmalarınıza ışık tutup yol gösterdiğini ifade ediyorsunuz ama raporun yalnızca sonuç ve öneriler kısmını okuyan birisi bile rapor ile teklifin arasındaki farkı görecektir. Bu teklif, maalesef ki hayvan haklarına ve hayvan refahına gerektiğince hizmet etmiyor, biz bunu amaçlamamıştık, biz bunu konuşmamıştık. Bugün Komisyonda yapılan ve Genel Kurulda da devam edecek görüşmeler hayvanlar için gözüküyor ki bir nihayet değil, sadece bir başlangıç anlamı taşıyor. Bugün biz burada nasıl bir kanun yapılamayacağını da görüyoruz, bunu da düzeltmemiz gerekiyor bence.

Çok uzatmak istemiyorum, çok kısaca, komisyon raporunun nihayetinde hedeflediklerimize vurgu yapmak istiyorum ki en azından biz de görüşlerimizi belirtmiş olalım. Bazıları şimdiye kadar hassasiyetle ve defaaten belirtildi ama tekrarlamakta fayda görüyorum: Hayvanların can olduğunu kanunlaştıracaktık ama sadece gerekçede kullanabildik, bence bu eksik olmuş. Yunus parklarını kapatıp, hayvanat bahçelerini sınırlandırıp, sirkleri hayvansızlaştıracaktık. Hatta yunus parkları sahiplerinin en büyük endişesi daha evvelinde herhangi bir mevzuata girememiş olma; şimdi biz onları mevzuata sokmuş oluyoruz. Popülasyon kontrolünü sağlayacaktık ama arkasından da bir kısırlaştırma seferberliği başlatacaktık yani bu çok açık değil, bence bunun vurgusunu çok net yapmamız gerekiyor çünkü biz, komisyon raporunu bir buçuk-iki sene evvel bitirdik, buna da aslında başlayabilseydik kısırlaştırmayla ilgili oldukça ilerlemiş olacaktık yani bundan sonrasında ilgili atılacak adımlarla ilgili de endişe yaratıyor. Hayvan refahı fonu kuracaktık, bu çok önemliydi ama biz bütün ihaleyi belediye bütçelerinden alınacak binde 3 binde 5 -kaçsa- onlara bıraktık, bu da yeterli olmamış. Belediyelere hem sorumluluk hem de kaynak yaratacaktık. Bence kaynak yaratacak alternatifleri bu kanuna koymak gerekirdi, yoksa çok kısa bir zaman sonra yeni bir kanun yazmak zorunda kalacağız, belediyeler bu kaynakları ayıramayacaklar ve biz sadece boşa kürek çekmiş olacağız.

“Tehlikeli ırk” demişsiniz, o kavramı değiştirecektik, hatta -şimdi, burada değil ama- Sayın Erkan Haberal’ın dediği gibi tehlikeli olanın yetiştirici olduğunu tanımlayacaktık yani insanın tehlikeli olduğunu tanımlayacaktık; bu tanımları doğru oturtacaktık ki sonrasında doğru çözümler üretebilelim. Çok heyecanla, şehir hayvanı hanımı veyahut da başka bir şekilde bir tanım oturtmaktan bahsettik ama sahipsiz hayvanları devletin sorumluluk alanına alabilecek bir şey göremedim ben bu kanun teklifinin içerisinde; umarım, sonraki önergelerle bunu düzeltmek mümkün olur.

Başkanım ısrarla yayılmadığını söylüyor ama mobil kısırlaştırmayı kaldıracaktık. Ama bence, yapmaya çalıştığımız geçici üniteler de aslında mobil kısırlaştırmanın başka bir yöntemi yani bir ara yol tarifliyorsunuz, bu çok sağlıklı değil ve her ne kadar kıymetli vekilim bunun kontrolle, denetimle ilgili olduğunu yapılabileceğini söylese de aslında hepimiz biliyoruz ki böyle bir imkân, böyle bir ekip yok; bu kapıyı açtığımız andan itibaren de biz bunu toparlayıp yönetebilir hâle getirene kadar birçok hayvan can verecek. Çok etkilemişti hepimizi, siz de Komisyonumuzun bir üyesiydiniz, sizi de etkilediğini biliyorum. Dolayısıyla, bu kapıyı açmamalıyız, en azından kontrol edebileceğimize emin olduğumuz sürece, bence bu geçici üniteleri çıkartmamız gerekiyor kanun teklifinden. Kontrol edebilirsek ve doğru bir şeyse, buna hep beraber ikna olursak bence o zaman koymalıyız, yoksa bedelini hayvanlar ödeyecek, biz, tekrar sadece üzüleceğiz.

Cezaları, ödenebilen hapis cezaları seviyesine çekecektik, onu çekemedik. Hayvanlar üzerinden, maddi manevi, cinsel istismarları önleyecektik. Bunu bile aslında kanun teklifinde tam tarifleyememiştik ama umarım bu akşam düzeltiriz. Keyfi hayvan terkinini caydırıcı hâle getirelim çünkü aslında terk edilen hayvanların, insanlar tarafından terk edilen hayvanların çok yüksek bedellerle satılan hayvanlar olduğunu biliyoruz. Uyguladığımız ceza, onlara ödenen bedellerin yanında çok komik. Dolayısıyla, aslında o da caydırıcı bir şey olmayacak, sadece “mı” gibi yapıyoruz burada, bunu düzeltmemiz lazım. Tabii, bunu cezaları yükselterek değil belki ama hayvanları terk eden insanların bir daha hayvan edinme hakkına müdahale edebiliriz, ona engel olabiliriz diye düşünüyorum, koymalıyız kanuna çünkü birileri için çok düşük olan cezalar, birileri için de çok yüksek. Dolayısıyla, burada adaletin terazisini tam oturtmak mümkün değil ama hayvanı terk eden birisini de muhakkak cezalandırmamız lazım diye düşünüyorum. Kabahat değil, suç olacaktı; suç oldu ama tekrarlıyorum, cezalar hâlen caydırıcı değil.

Dolayısıyla, bu, talepleri karşılayan bir kanun teklifi değil, hatta bizim raporumuzun -üzülerek söylüyorum- gölgesi bile olamayacak bir kanun. Çok daha fazlasını yapabiliriz, hâlâ yapabiliriz. Ben sizin bu konudaki hassasiyetinizi biliyorum, samimiyetinize de güvenerek söylüyorum. Tam da işte bu sebeple ben Meclis konuşmamda ortak bir kanun çıkaralım demiştim çünkü eğer kanunu tüm partiler ortak şekilde çıkartabilseydik o zaman sizin üzerinizde olan baskılara da hep beraber karşı koyacaktık ve hem Komisyon raporumuza hem de hayvanlarımıza hep beraber sahip çıkmış olacaktık. Bu fırsatı kaçırdık. Bence çok önemli bir fırsattı. Yani geneline baktığımızda -üzülerek söylüyorum- maalesef olmamış.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, çok teşekkür ederim Sayın Sıdalı.

CHP Milletvekili Ali Şeker Bey, buyurun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Öncelikle Hayvan Hakları Araştırma Komisyonunda emek veren arkadaşlarımızın emekleri için çok teşekkür ediyorum ama bunları kale almayanlara da yazıklar olsun diyorum. O kadar uzun zaman emek vererek, herkesin görüşü alınarak bir çalışma yapıldı ama maalesef ondan eser yok burada.

Biz bu kısırlaştırmayla ilgili hani belediyelere bir bütçe tanımlansın diyoruz ama bunun mutlaka tahsisli olması lazım. Yoksa o bütçeye bir türlü sıra gelmez. Gelmediği zaman da bu işler düzene girmez. Bunun için mutlaka onun kısıtlanması ve bu iş için kullanılmasını zorlamak gerekiyor yapılacak düzenlemede.

Bir yandan HES’ler balıkların yaşam hakkını elinden aldı, madenler, bir yandan yangınlar. Doğadaki bu tahribat oradaki çok sayıda hayvanı da aramızdan aldı.

En son Validebağ’daki doğal ortamı, koruyu suni çimle ve yollarla tahrip etmeye çalışan bir anlayış var. Oradaki kirpinin de bir hakkı var, oradaki sincabın da bir hakkı var, oradaki doğal ortamda yaşayan kertenkelenin de bir hakkı var. Artık bunlara bu hakkı tanımak gerekiyor. Bu da doğal yaşamı savunmak da hayvan haklarını savunan arkadaşlarımızın bir alanı olmalı diye düşünüyorum ve bu kanun da buna yönelik düzenlemeler yapmalıydı.

Urfa’da bir kuduz vakası: İşte daha yeni bir çocuğumuzu maalesef kuduzdan kaybettik. Bu hayvanların takibi için kimlik tanımlama ve çiplerle bunların mutlaka izlenmesi önemli. Aşları var mı, yok mu? Bunun yaygın ve etkin bir şekilde uygulanması gerekiyor ki çocuklarımızı biz bu çağda kuduzdan kaybetmeyelim.

Hayvana şiddet konusunda da... Hayvana şiddet sonrasında işte, kadına şiddet, çocuğa şiddet; bunlar, aslında birbirinden ayrılmaz alanlar. Bunları etkin cezalandırmadığımız takdirde bunun önünü alamayız. Bunun önünü almak için mutlaka etkin cezalar uygulanması gerekiyor. İki gün, üç gün olsa bile bir kişi bir hayvana şiddet uyguladıysa, canavarca hislerle hayvana eziyet ettiyse bunun en azından bir cezaeviyle tanışıp... Yani böyle, aylarca, yıllarda değil belki, kanunlar buna cevaz vermiyor ama bir gün bile, üç gün bile yatması bir daha böyle bir yola girmeyeceği gibi, çevrede de buna tevessül edenlerin buna tevessül etmemesine de bir olanak tanır.

“Cinsel saldırı”, “cinsel istismar” olarak mutlaka bunun düzeltilmesi gerekiyor “cinsel ilişki”nin. Sanki normal bir şeymiş gibi burada yer alması doğru değil. Bunun mutlaka Genel Kurula gelmeden düzeltilmesi gerekiyor.

Bir başka sorun havai fişekler. Özellikle kuşlara çok ciddi manada zarar veriyor. Ben hafta sonu Büyükçekmece’de.... Sumrular var, kuşların Büyükçekmece Gölü’nün, hemen baraj gölünün önünde yuvaları var ve oraların artık korunması gerekiyor. Yani kala kala ufacık birkaç tane adacığa sıkışmış durumdalar. Hâlbuki o kuşlar çok geniş alanlarda gelip konaklayabiliyorlardı. Şimdi oraların hepsinde beton kütleler var ve oralara maalesef çarpıyorlar. Onların da yaşam hakkı ellerinden alınmış oluyor. Havai fişek yerine artık hologram var, “drone”lar var, ışık gösterileri var; bunlar, eğer yapılmak isteniyorsa kullanılarak hayvanlara zarar vermeden bu tür gösteriler yapılmış olur.

Kürklerin Türkiye’ye girişi de önlenmeli. Kürklerle ilgili mutlaka bir düzenleme yapılmasını arkadaşlarımız önermiş ama bu konuda mutlaka bir düzenleme yapılması gerekiyor gerek ithalatının gerek Türkiye’de bu hayvanların öldürülmesinin önüne geçmek gerekiyor. Yine, para karşılığı dünyanın dört bir yanından gelip bizim doğal ortamımızda bulunan canlılarımızı hayvanlarımızı öldürmememiz gerekiyor, onların istedikleri gibi bizim doğal ortamımızı tahrip etmelerine müsaade etmemek gerekiyor.

Ben, bu, siyaset konusuna geleceğim. Siyaseti herkes yapmalı çünkü siyaset hayatımızın her alanını belirliyor. Bu hayvan hakları yasasını da belirliyor. Nasıl bu hayvan hakları yasasıyla ilgili dört ay burada bir çalışma yapıldı ve bu yok sayıldı ise bu bir siyasi tutumdan kaynaklanıyor. Onun için herkes mutlaka, hayvan haklarıyla ilgili de çalışma yapsa, insan haklarıyla ilgili de çalışma yapsa

mutlaka siyasetin içinde olmalı ve siyaseti kötü bir şeymiş gibi algılamamalı. Siyasetin insana, doğaya ve hayvana hizmet etmesi için katkı vermeli ve siyasetin etik kurallara göre yapılması için de herkesin zorlaması gerekiyor.

Hepinize teşekkür ediyorum.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Saygıdeğer Vekilim, hayatımı adadığım tam 978 at nerede o zaman? Ben siyaset konuşmak için ağzımı açamadım ama yargıya başvurarak bunun önünü açmaya çalışıyorum ama daha evvel de Cumhuriyet Halk Partisi belediye başkanlarından birine suç duyurusunda bulunmama rağmen, maalesef, iktidar Hükümet olmasına rağmen, CHP de muhalefet olmasına rağmen soruşturma izni alamayıp 2 defa ayrıca ceza aldım ben hayvan hakları aktivisti olarak.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Çok özür diliyorum.

Ben hayatımın on iki yılını, madem siyaset yapacağım...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Tabii yapacaksınız, herkes yapacak.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Hayatımın on iki yılını -bakın, ben yaşamıyorum, arkadaşlarım da şahittir- atları kurtarmak için harcadım. Atlar kurtarıldı. Biz de her şeyin güzel olacağını hesapladık, umut ettik. İnsanı yaşatan umuttur. Biz, atları, sucuk olsun diye faytonları yasaklatmadık. 978 at, aslında bin küsur at 4 bin liraya satın alındı. Çok büyük bir suç işlendi aslında. Dört bin liraya alınan atların toplamı 3 milyon 970 bin Türk lirası eder -kaç tane aç, fakir insanı doyurur- ve bir meta olarak satın alındı. Çünkü tarım hayvanı ile evcil hayvan arasında bir tutukluk var atlarda. Atlar Tarım Bakanlığına resmi olarak devredilmedi, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin malı kapsamındaydı. 978 tane at...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim, sağ olun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Orada o hayvanlara o suçu işleyenlerin cezalandırılması hukukun kapsamında...

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Evet, niçin bastırmıyorsunuz? Belediye Başkanınız.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – ...ve onun oraya gönderildikten sonra ne işlem yapıldığıyla ilgili o belediyeye sormak gerekiyor.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Değil efendim... (Gürtültüler)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ama lütfen, böyle bir yöneme zorlamayalım.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Lütfen müsaade edin, Allah rızası için.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yok edenlere sormanız gerekiyor hesabını.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Biz İstanbul Büyükşehir Belediyesinden şunu rica ettik: Kızılkaya gibi devasa, gereksiz hayvan toplama kampı, kedi-köpek toplama kampı atlar için çok uygundu. “Atları lütfen oraya çekelim, biz sahiplendirelim.” dedik, ricacı olduk, yalvardık, Murat Ongun’u aradık; hiçbir şekilde var sayılmadık, yok sayıldık! Bizim değil atları sahiplendirmemize, atları görmemize bile müsaade etmediler neredeyse.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Gittiği yerde yaşatılmaması... Suçu işleyenlere hesabının sorulması gerekiyor.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – 4 tane ata bakıldı, 978 tane at hayvan hakları aktivistlerine rağmen yok edildi. Siz müdahale etmediniz. Ben yargıya başvuracağım ama İçişleri Bakanlığından bize izin verilecek mi, onun bilgisinde değiliz. Kuvvetle muhtemeldir izin çıkmayacak. Biz sabahtan beri vekillerimizin bize işimizi öğrettiklerini dinliyoruz. “Çevreyi koru, doğayı koru, balığı koru, kuşu koru...” Hepsini biz koruyoruz. Siz kanunları yaparken eksik gedik veya yaptığınız, attığınız fazla virgüllü veya eksik virgüllü biz sahada yaşıyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ediyorum, tamam, sağ olun.

FIRAT AHMET YILDIZ – Bir şey daha söyleyeceğim Sayın Vekilim, “Hatay’a hayvan sahiplendirdik.” dediler...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşım, tamam, söylendi yeterince.

FIRAT AHMET YILDIZ – Lütfen, çok önemli bu.

“Hatay’a hayvan sahiplendirdik.” dediler, eyvallah. “Hayvan sahiplendirdim.” dediği adamın at kasaplığından sabıkası var. Bu adama 100 at verildi.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Çiftliğe niye sokuldu? Madem sahiplenildi, çiftliğe niye sokuldu?

FIRAT AHMET YILDIZ – Şimdi biz bu adamı kime şikâyet edeceğiz? Şimdi burada suçlu kim? Adam at kasabı zaten.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Hukuki bir sorun ve ona hesabını sormak gerekiyor, o hayvanları katledene hesabını sormak gerekiyor.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Evet, soracağız efendim ama müsaade çıkacak mı devletimizden, onu bilmiyoruz.

FIRAT AHMET YILDIZ – Yani, buradaki konu, Sayın Vekilim, bin kilometre... İstanbul’dan Hatay’a 100 at gidiyor, biri yolda ölüyor, “99 atı biz sahiplendirdik.” diyorlar, kime sahiplendirdiniz? “Özel bilgi.” Nereye verdiniz? “Söyleyemeyiz.” En sonunda Hatay Milletvekilimiz ortaya çıkarttı ki atları kasap sabıkalı bir adama sahiplendirmişler. Bu kadar mı ya! Yani, 99 at kasaba verilmiş.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ondan hesabını sormamız lazım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, onu suç duyurusu kabul edelim.

FIRAT AHMET YILDIZ – Ya, gazetelere çıktı Sayın Vekilim.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Lütfen, rica ediyorum, suç duyurusu olarak, derneğimin adına suç duyurusunda bulunuyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kabul edelim. Biz değil, yani duyuralım, biz duyurmuş olalım.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – İstanbul Adliyesinden bulunacaktım, böyle bir imkânımız varsa yüce Meclisimizin huzurunda bunun değerlendirilmesini talep ediyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bunlar kayıtlara geçiyor, ilgililer bundan gerekli dersi çıkaracaklardır.

İsmail Atakan Ünver...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Tarım Bakanlığı kayıtlarında o atların hepsinin çiplendiği...

FIRAT AHMET YILDIZ – Yok Hocam, çip yok.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Bir tanesinin resmini gösterebildiniz mi?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, tamam.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Vekilim, çip dedikleri ne biliyor musunuz?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Küpe mi?

FIRAT AHMET YILDIZ – Sokak kedi, köpeklerine takılan hayvan tanımlama çipi. Yani uydudan bile onu takip etmek...

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Ve bütün kabahati de Tarım Bakanlığına atabiliyorlar yani.

FIRAT AHMET YILDIZ – Adam kasap yahu, çip mi bırakır hayvanda. Adam derisini yüzüyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, teşekkürler.

İsmail Atakan Ünver, buyurun.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Önümüzde bulunan teklife baktığımızda öncelikle gördüğümüz bu teklifin eksik olduğu yönündedir. En başta 5199 sayılı Kanun'un "Hayvanları Koruma Kanunu" olan adını hayvan hakları kanunu şeklinde bile değiştirememiş. Tabii gönül isterdi ki "hayvan hakları kanunu" adı altında baştan, sıfırdan, görüş birliğiyle, el birliğiyle bir kanun yapılmasıydı ancak bu yapılamıyor görüldüğü üzere. En azından adını bari değiştirseydik belki bir aşama olurdu.

İkinci bir eksik olarak da şunu söyleyebiliriz: Mecliste kurulmuş olan Hayvanların Korunması ile Hayvanlara Eziyet ve Kötü Muamelenin Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunda belirlenen esasların da birçoğunun bu teklife giremediğini görüyoruz. Yine teklif, hayvanları mal, eşya statüsünden çıkarmak gibi bir iddiaya sahipken "süs" kelimesi kanundan çıkarılıyor ancak pet shoplar, ondan sonra su sirkleri, hayvanat bahçeleriyle ilgili düzenlemelere bakıldığında aslında hayvanların yine mal ve eşya gibi görüldüğü de maalesef dikkatimizi çekiyor.

Yine yerel yönetimlere bazı sorumluluklar getiriliyor, artırılıyor görev kapsamı belirleniyor ve bununla ilgili de bütçelerinden bir kaynak ayırmaları öngörülüyor ancak işte, hep bahsedilen ve işlerin kilitlendiği nokta kaynak meselesi. Belediyelere işte "Gerçekleşmiş bütçelerinizden şu kadar miktarı ayırın." demek bu işe kaynak ayırmak değildir maalesef. Esas olması gereken merkezî bütçeden sırf bu işe özgülenmiş bir ödeneğin, bir tahsisatın yapılarak belediyelerin de yerel yönetimlerin de bunlara katkı vermesini sağlayarak sadece bu işe özgü olarak kullanılabileceği noktasında bir hüküm getirilmesi, belirlemeyi bu şekilde yapmak bence daha uygun olurdu diye düşünüyorum.

Yine bu kanunda çokça değinildi, ben de değinmek istiyorum; "hayvanlarla cinsel ilişkiye girmek" tabiri tabii ki evlere şenlik. Hem kavramsal hem de hukuk tekniği açısından bu ifade çok sorunlu. Birincisi, ilişki iletişimi kapsar. Bu kanun teklifini getiren arkadaşların bunu düşünmemiş olmaları gerçekten büyük bir eksiklik. İlişki iletişimi kapsar, dolayısıyla hayvanla bir insanın iletişim içerisinde bir ilişkiye girmesi, bu manada düşünülmesi kavramsal olarak doğru değil. İkinci anlamda hukuk tekniği açısından da bu ilişkiyi değerlendirmek lazım. Türk Ceza Kanunu'muzda ilişki kavramı

cezalandırılmamaktadır, saldırı ve istismar gibi kavramlar cinsel suçlar açısından cezalandırılmaktadır. Bu manada eğer önergieyle bu kavramı değiştirirsek, bu ifadeyi değiştirirsek Türk Ceza Kanunu'yla da cinsel suçlar açısından bir uyum sağlanmış olur. Bu konuda bir adım atılacağını umuyorum.

Yine bu teklifte belirtilen suçlarla ilgili olarak muhakeme şartı öngörülmüş ve bu muhakeme şartı da Tarım ve Orman Bakanlığının il ve ilçe müdürlüklerinin yazılı bildirimine bağlanmış. Tabii, burada Tarım ve Orman Bakanlığının il ve ilçe müdürlüklerinin bu konuda bir yükümlülük altına sokulması yine, hak arama, suçların cezalandırılması, Ceza Muhakemesi Kanunu gibi kanunun temel esaslarına aykırılık oluşturmaktadır. Böyle bir suçu öğrenen il ve ilçe müdürlüklerine bu konu hakkında savcılığa yazılı bildirimde bulunmak veya bulunmamak diye bir tercih yapabilme imkânı tanınmaktadır. Bu doğru değil, eğer bir suç varsa arada bir basamak olmadan direkt soruşturma makamları tarafından bu suç soruşturulmalıdır. Bu muhakeme şartı olarak böyle bir şartın öngörülmesi bence hukuken doğru değildir.

Yine, tarım ve orman il ve ilçe müdürlüklerinin Hayvanları Koruma Kanunu kapsamında bazı yükümlülükler altına -özellikle az önce belirttiğim gibi bir yükümlülük altına- sokulması doğru olmamıştır. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve ona bağlı bölge müdürlükleri ile il şube müdürlüklerinin bu görevi yapmasının daha uygun olacağı kanaatindeyim. Zira tarım ve orman il ve ilçe müdürlükleri çiftlik hayvanları, hayvan sağlığı gibi çiftlik hayvanlarıyla ilgili bir sorumluluğa sahip. Burada bir görev kargaşası yaratabilir bu düzenleme. Bu düzenleme özellikle Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve teşkilatının varsa istihdam açığının, personel açığının tamamlanmasına da olanak sağlayacak şekilde değerlendirilmeli ve yetkiler Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile yerel yönetimler arasında paylaştırılmalı, Tarım ve Orman Bakanlığının il ve ilçe müdürlükleri daha çok çiftlik hayvanlarıyla ilgili olan kısımda görevli kılınmalıdır.

Bu hususların değerlendirilmesini tüm Komisyon üyelerimizden ve milletvekillerimizden istirham ediyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim İsmail Bey.

Böylelikle Komisyon üyeleri ve milletvekili arkadaşlarımızın konuşmaları tamamlandı.

Şimdi, arkadaşlar, teşekkür ediyorum değerlendirme yapan, katkı veren bütün milletvekili arkadaşlarımıza. STK temsilcilerimiz var burada, belki fark etmişsinizdir burada olduklarını. O yüzden sırasıyla onların da birbirlerine anlayış göstereceklerini umarak söz vereceğim.

Sizden başlayalım, kendinizi tanıtarak... Yine, tekrar istirham ediyorum, daha çok istediklerinizi anlatarak, vakti daha kıymetli kullanarak süreci böyle değerlendirelim.

Buyurun.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Başkanım, ben, sadece bir giriş yapacağım, sonra da maddelerde yine söz alacağım.

Şimdi, öncelikle usulle ilgili bir şerhimiz var, onu ben...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kendinizi tanıtarak başlayın.

FIRAT AHMET YILDIZ – Pardon, benim ismim Fırat Ahmet Yıldız, hayvan hakları savunucusuyum ve hayvan hakları aktivistiyim.

Şimdi, bizim hayvan hakları savunucuları olarak usulle ilgili bir çekincemiz var ve bunun kayıtlara geçmesini istiyoruz. Bu da şudur: Tali Komisyon olan Adalet Komisyonu ile İçişleri Komisyonunun sonuçlarının yani onların fikirlerinin, görüşlerinin ya da komisyon raporlarının mutlaka çıkmasını

ve o çıktıktan sonra bu Komisyonun nihai karar vermesini talep ediyoruz. Sayın Başkanım, sebebi de özellikle, bu kanun teklifinin yarısı TCK kapsamından bahsediyor. TCK kapsamında da takdir edersiniz ki Adalet Komisyonu inceleyecek, karar verecek her ne kadar tali komisyon olsa da. Ancak siz tabii, biraz daha hızlı davranıyorsunuz, onlar henüz toplanmadı. Biz bununla ilgili mutlaka -yani Çevre Komisyonu biraz daha size paralel ama- Adalet Komisyonu ile İçişleri Komisyonu raporlarının mutlaka kayıtlara girmesini ve ondan sonra sizin kesin bir sonuca ulaşmanızı talep ediyoruz. Yani, biz en azından bunu söylemiş olalım, kayıtlara geçmiş olsun.

İkinci olarak da sayın vekilimizle –herkes de çok seviyor bu arada Sayın Mustafa Yel’i, onu da söylemiş olayım- ben her ne kadar farklı görüşler savunsam da sayın vekilimiz şöyle bir şey dedi: “Bizim 50 kusur maddemiz vardı, biz bunu 18’e indirdik çünkü hem o 18 madde kapsıyor hem de mevcut yasa bizim bazı çekincelerimizi yine kapsıyor.”

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Pek çoğunu kapsıyor. Yasa tekniği açısından böyle yapmamız gerekiyor.

FIRAT AHMET YILDIZ – Fakat şöyle bir şey var: Ben sayın vekilimizin iyi niyetinden eminim, hiçbir itirazım yok ancak eksik bildiği bir şey olabilir diye ben hem kendisini uyarıyorum hem de sizlere talepte bulunmak istiyorum. Bu mevcut şu anda oylanması istenilen 18 madde içinde olmayan bir madde var. Şimdi, sayın vekil, tabii, 5199’a bakınca kedi ve köpeklerin deneylerde kullanılmasının yasak olduğunu görüyor ancak 15 Şubat 2014 yılında çıkan yönetmelikle sahipsiz kediler, köpekler ve hatta bütün kedi ve köpekler deneylerde kullanılmaktadır ve bu hâlen en hızlı şekilde devam etmektedir.

Sayın Başkanım, siz veteriner hekim olduğunuz için, akademik kariyeriniz de olduğu için son derece iyi bileceksiniz, ben bilmeyenler için söylüyorum: Bir makalenin ya da bir araştırmanın uluslararası kabul görebilmesi için orada kullanılan canlı hayvanların mutlaka hayvan üretim merkezlerinde üretilmesi lazım, buna kediler ve köpekler de dâhil. Türkiye’de yapılan -Ankara’da da çok sık bir şekilde yapılıyor- sahipsiz kedi ve köpekleri deneylerde kullanarak... Bunların uluslararası hiçbir kabulü yok, bunlar sadece belli araştırma görevlilerince -ki bunların bende belgeleri var, ben onları da size memnuniyetle veririm Sayın Vekilim- sadece akademik kariyer yapmak için yapılıyor. Şimdi burada 18 maddeye ek madde olarak şöyle bir şey talep ediyoruz biz, bütün hayvan hakları savunucuları olarak; hatta, ben size söyleyeyim, bunu anlatın, Türkiye’nin yüzde 90’ı bunu talep eder, aynen şöyle bir ifade olmasını istiyoruz: “Kediler ve köpekler üzerinde bilimsel çalışmalar dâhil, klinik çalışmalar dâhil hiçbir deney ya da araştırma yapılamaz.” nokta; bizim böyle bir talebimiz var. Biz 2014 yılında bunu sokmuştuk yasa tasarısına, maalesef o kadük oldu, herkesin malumu. Dolayısıyla biz bunun mutlaka eklenmesini istiyoruz ek madde olarak.

Bir de bir şey daha söyleyeceğim Sayın Başkan Vekilimize hitaben: Sayın Başkan Vekilim, biz hayvan hakları savunucusuyuz. Hayvanseverlere, hepsine saygımız sonsuz. Hayvanseverlik ile hayvan hakları savunuculuğu arasında çok büyük farklar vardır. Biz hayvan hakları savunucusuyuz. Şimdi, ben buradaki vekillerin hiçbirini daha önceden tanımıyorum. Yani, fotoğraflarınızdan hepinizi takip ettim ama biz, Nesrin Çıtırık 2014’te buradaydı Sayın Vekilim, Mehtap Özer 2014’te buradaydı, Şebnem Aslan 2014’te buradaydı, ben 2014’te buradaydım, biz 2014’te buradaydık; bu toplantıda, burada yine hayvan haklarını savunuyorduk. Şimdi, burada 2014’te olup Hayvan Hakları Komisyonuna giren var mı acaba, bilmiyorum. Yani, dolayısıyla Meclis değişiyor Sayın Vekilim ama beş sene sonra belki siz burada olmayacaksınız; emin olun, biz beş sene sonra aynı coşkuyla, aynı ateşle ve bizim kendi hakkımızı değil, hayvanların hakkını savunmak için yine burada olacağız. Dolayısıyla Nesrin Hanım’ı, Şebnem Hanım’ı ya da Mehtap Hanım’ı –ben şahsıma zaten hiç alınmadım- bizi küçük görmek... Ben sizin o niyetle yapmadığınıza eminim, bu arada tırnak içinde onu da söyleyeyim ama genel anlamda

öyle bir teamül var, hani “Bunlar kafayı hayvanlarla kırmış.” gibi bir teamül var; biz bunu romantik bir şekilde idealize etmiş durumdayız. Hepimizin meslekleri var Sayın Vekilim. Dolayısıyla ben şunu söylüyorum: Biz bu Komisyonun gerçek sahipleriyiz. Biz bu Komisyonun gerçek sahipleriyiz. Sayın vekillerin hepsine saygımız sonsuz, biz hep beraber umarım çok iyi çalışma yapacağız ancak bunu lütfen, göz ardı etmeyelim.

Sayın Başkanım, bir söz de size söyleyeceğim: Siz bize dediniz ki: “Ağabey, siz konuşacaksınız, konuşacaksınız, konuşacaksınız.” Vekillerin yarısı gitti Sayın Vekilim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Gelirler, gelirler; buradadırlar.

FIRAT AHMET YILDIZ – Gelirler de benim konuşmam güme gitti mesela.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ama vekilleri o kadar bıktırmasaydınız dururlardı.

FIRAT AHMET YILDIZ – Ama Sayın Vekilim, benim ona itirazım yok, siz son derece haklısınız, belli bir usulle gitmesine itirazım yok.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Siz konuşurken karışan vekil var mı, bakın, dikkat edin; hiç yok, değil mi?

FIRAT AHMET YILDIZ – Ağabey, bu sese kim karışacak? Borazan sesi çıkıyor, değil mi? İnsanlar çekiniyor.

Sayın Başkan Vekilim, beni yanlış anlamadığınızı ümit ediyorum.

Bir de Timur arkadaşımızın ifade ettiği bir konu var, ben onu biraz daha sakın bir dille ifade edeyim: O mobil kısırlaştırma var ya... Ağabey, adam köpeği öldürüyor, kulağına küpeyi takıyor, fotoğrafını çekiyor –biz bunları yaşadığımız için söylüyorum- ondan sonra da muhatap kim, vali mi, belediye başkanı mı, ona gönderiyor; parasını alıyor. Zaten belediyeler takip etmiyor. Dönüp soruyorsun, “Ağabey, nerede bu köpek?” “Saldık.” diyor. Yani, adam devletin parasıyla, bizim paramızla bizim köpeklerimizi öldürüyor. Yani Timur’un tepkisini lütfen haklı görün. O size karşı ya da Sayın Başkana karşı bir tepki göstermiyor. Bizim içimizde bir isyan var Sayın Vekilim. Dolayısıyla bizim sizlere karşı herhangi bir terbiyesizlik yapmamız, bir haksızlık yapmamız mümkün değil ama bizim bu tepkilerimizi bu anlamda yorumlayın.

Şimdi, adam üç gün önce sahadan gelmiş, 10 ölü köpek toplamış; kulağı küpeli ama memesi var, kısır değil. Şimdi adam ne yapsın, kime gitsin? Çıldıırıyor haklı olarak. O yüzden, ben bu maddelere geçildiğinde yine, inşallah, söz alacağım, bizim size karşı hiçbir tepkimiz yoktur.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Öyle bir algımız da yok. Sizi dinlemek için biz buradayız. Hatta arkadaşlar ne dedi? “Bu Meclis böyle bir toplantı görmedi.”, belki örnek olacak.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Vekilim, Sayın Başkanım, bir de size atıfta bulunacağım. Siz dediniz ki Nesrin Hanım’a: “Ya, sizi dinleye dinleye bir hâl olduk.” Ben daha yeniyim, beni ilk defa dinliyorsunuz. O yüzden ben bol bol konuşabilirim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – O yüzden ilk sözü size verdim.

FIRAT AHMET YILDIZ – Tamam, teşekkür ediyorum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sataşma var.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sataşmadım ya, olur mu?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Adını geçirdiğiniz için, Meclis kuralı gereği kısa bir söz istedi, 60’a göre.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- İzmir Milletvekili Hasan Kalyoncu'nun, hayvan hakları savunucusu Fırat Ahmet Yıldız'ın (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerindeki görüşmelerde yaptığı konuşmasında kendisine sataştığına ilişkin açıklaması

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, az önce sizin yapabildiğiniz konuşmayı, yaptığınızı konuşmayı ben yapabilseydim çok farklı şeyler çıkacaktı.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Vekilim, o niye olmadı, biliyor musunuz?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ama bakın...

FIRAT AHMET YILDIZ – Pardon, özür dilerim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Lütfen...

FIRAT AHMET YILDIZ – Duramıyoruz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, ben Komisyon üyesiydim, o Komisyonun da üyesi ve sizin dediğiniz olayların hepsini biliyorum. Ben arazide, bu belediyelerin barınaklarının da hepsini dolaştım, gezdim; bunları da yapıyorum. Ayrıca, sadece onlar değil, diğer hayvanlar açısından da bizim olaya bakışımız var. Ben bunları sizinle paylaşmak istiyordum.

FIRAT AHMET YILDIZ – Teşekkür ederiz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Asıl olanın kanunla değil de eğitimle olması gerektiğini anlatmaya çalışacaktım ama sağ olun, şimdi siz oradan tepki gösterince otomatik olarak buradan da tepki geliyor. Yani, biz de insanız, hepimiz insanız.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Vekilim, son derece haklısınız da şöyle bir şey var: Şimdi, bizim Timur kardeşimiz diyor ki: “Ağabey, ben köpeklerin ölüsünü aldım. Bunu mobil kısırlaştırma yaptı.” İsyen etmiş durumda, siz bize çevre etiğinden bahsediyorsunuz. Şimdi, öyle olduğu zaman, gerçekten, aslında bizler son derece sabırlı insanlarız ama hayvan hakları konusunda tahammülümüz, maalesef, sıfır. Çok özür diliyorum, sizin şahsınıza yönelik hiçbir şey yok.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şöyle bir şey var, ben o konuşmada da söyledim: Burada geneli üzerine bir konuşma yapıyoruz; insanlar, vekiller, burada olanlar, herkes fikirlerini belirtiyor, maddelere geçildiği zaman bunların tartışılacağını da söyledim. Yani biraz sakın olursanız çok güzel geçer bu toplantı.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Vekilim, şöyle bir şey oldu: Ben size “Niye onları söylediniz?” demiyorum, ben Timur neye tepki gösterdi, onu söylüyorum yoksa sizin dediklerinize saygılıyız Sayın Vekilim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Biz birbirimizi tanıyoruz, mesele yok.

Teşekkür ederim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Böyle geçsin, istediğimiz de bu zaten.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3727) (Devam)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, şimdi Nesrin Hanım'ı bir dinleyelim.

Buyurun.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Çok kısa konuşacağım, uzatmayacağım.

Birincisi: Şu anda burada temsilcisi olan bütün partilerin belediyelerinin yüzde 90'ı katliamcı. Parti ayrımı olmadan, Türkiye'deki belediyelerin yüzde 90'ı dağa taş atıyor, zehirliyor, öldürüyor, barınaklarda açlıkla öldürüyor, susuzlukla öldürüyor; bunu söyleyeyim. Onun için bütün partilere eşit mesafedeyiz biz. Türkiye'de hepsi öldürüyor, keşke bir tanesi öldürmese biz de elini ayağını öpsek keşke.

İkincisi: Ayrıca Türkiye'de 1.389 belediye var. Şimdi, Mustafa Bey'le farklı söyleyeceğim. 1.389 belediyenin -Fatma Hanım'ın duymasını isterdim- 1.200'ünde bakımevi yok. Sayın Başkan Vekilim, bu ne demek biliyor musunuz? Türkiye'nin 1.200 belediyesi CHP'si, AK PARTİ'si, İYİ Parti'si hepsi dâhil öldürüyor. Eğer bu belediyeler öldürmeseler bugün o belediyelerde, sokaklarda hayvandan yürünmez, üreme hızı yüksek ve ayrıca 2004 yılında dünyaya örnek bir kanun çıktı sahipsiz hayvanlar açısından, devrim gibi. 2004 yılına kadar belediyeler bütçelerine “Bu kadar zehir, bu kadar kıyma.” diyordu ve bunu resmen yapıyordu. 2004 yılında giyotin gibi bir kanun çıktı. Sahipsiz hayvanlar açısından onu vurguluyorum. Birincisi TCK'de değildi, ikincisi belediyelere yaptırım yoktu Sayın Vekilim. Belediye yapmadığı zaman bir merci yok ki belediyeye “Niçin sen kısırlaştırmıyorsun, niçin yapmıyorsun?” diyecek. Şimdi, on yedi yıldır, Sayın Vekilim, on yedi yıldır, bakımevi kurmayan... Bu 2004 yılında çıkan yasada çok detaylı olarak bakımevi tarifi var: “Her belediye bakımevi kurar, kısırlaştırma yapar.” diyor. Ben size soruyorum, bu taslağı bu teklifi hazırlayanlara. On yedi yıldır bakımevini kurmayan, benim devletimin söz geçiremediği belediyelere niçin bir dört yıl daha veriyorsunuz bakımevi kurmak için? Niçin büyük belediyelere bir iki buçuk sene daha veriyorsunuz bakımevi kurmak için? İkide bir “para” diyorsunuz, bu belediyelerin paraya boğulduğunu hepimiz biliyoruz. Belediyelerde para sorunu yok; Ankara, İstanbul, İzmir, Aydın, Gaziantep, Kayseri bu belediyelerde para sorunu mu var sizce? Sizce bu belediyelerin paraya mı ihtiyacı var? Bunun için mi yapmıyorlar? İstedğimiz basit, bakımevi ve kısırlaştırma merkezi. Şimdi, teklifte ne konuştuk? Belediye başkanları, bir belde belediye başkanı bile Doğa Koruma ve Millî Parkların bölge müdürüne randevu vermiyor. Bir ilçenin kapısına Doğa Koruma ve Millî Parklar Müdürlüğünün denetmenleri gidiyor -yaşadık- o belediye başkanı o denetmenleri o barınağa sokmuyor. Sabaha kadar hayvanları öldürüyor. Konfederasyon Başkan Yardımcısı Haydar Bey sabaha giriyorlar, mezarların kenarında kanlar var, hayvanları öldürmüş, öldürmüş, öldürmüş, mezara gömmüşler. Önce bunu soruyorum? Siz diyorsunuz ki: “Belediyelerin büyüğü iki buçuk yıl, küçüğü dört buçuk yıl bakımevi yapmayacak.” Ben herkese soruyorum, yanılıyor olabilirim. Dört buçuk yıl boyunca bu hayvanlar; bu üreyen, her defasında on-on beş tane üreyen hayvanlar, Mustafa Bey nereye gidecek? Siz diyorsunuz ki, bu teklif diyor ki: “Kardeşim dört buçuk yıl öldürdüğünü öldür, dağa taş attığını at.” Ayrıca ben Anadolu'da 350'ye yakın -Timur Bey daha iyi bilirler- il, ilçe beldeye bizzat gittim Yunus Bey. Köyü, çöplüğü, dağı, bayırı; köy hocası, köy muhtarına, sanayi odasına, valisine kadar çıktık. Gittiğimiz en az 150-200 ilçe ne dedi biliyor musunuz: “Valla, başka ilçeler buraya atıyor.” Siz biliyorsunuz ki belediyeler, hayvanları dağa taş atıyorlar Sayın Vekilim veya başka ilçelere atıyorlar, bir kısmı öldürüyorlar. Dolayısıyla, burada bir katliam ve üreme zinciri var. Eğer bu teklif kanunlaşırsa ben Meclisin önünde kendimi zincirleyeceğim, kaç kişi gelin bilemem. Ne olacak biliyor musunuz? Bir taraftan katliamlar olacak ve bir miktarını öldürecek,

öldürebildiğini; öldüremediği dağda, taşta, kırsalda 25 binden aşağı yerler var, orada ve başka ilçelerde. Orada hayvanlar hızla üreyecekler, çoğalacaklar. Ha, buna Ankara, İstanbul, İzmir falan da dâhil, buraları ayrı koymuyorum, bunlar da birbirine atıyorlar.

Şimdi, sizin bu teklifiniz, belediye koruma kanunu olarak karşımıza bir kanun çıkardınız. Sizin bu teklifiniz olduğu zaman, ben bütün o köpek sayfalarını yayınlayan “Köpekler bizi yedi, çoluğumuzu yedi, anamızı yedi, babamızı yedi.” diyen gruplara yazacağım bunu. Bekleyin, bir seneye kalmadan, Sayın Başkanım, Türkiye’de şu anda 5 milyon mu var, katlanarak köpek sayısı artacak. Öldürülmesine rağmen katliam ve... Çünkü yarısını öldürüyor adam, şey yaparken öldürüyor, kafasına vuruyor öldürüyor, o uyuşturucu ilaçlarla öldürüyor.

Şimdi, dolayısıyla, burada Sayın Vekilim demin “Benim işte köpekler üstüme saldırdı.” dedi. Sayın Vekilim, köpekler üstünüze saldırmasın diye “kısırlaştırma” diyoruz. Bu teklifte kısırlaştırma yok. Bu teklif “Öldür kardeşim, dağa taş at.” diyor. Bu teklifte kısırlaştırma yok. Biz ne konuşmuştuk Türkiye Büyük Millet Meclisinde, Araştırma Komisyonunda? Kısırlaştırma dedik, kısırlaştırma dedik. Bakımevi olsun olmasın -asıl popülasyon orada- ne olacak? 25 binin altındaki ilçeler birbirlerine ve her yere hayvan atacaklar. Türkiye’de -siz veteriner hekimsiniz- bugün binlerce yeni mezun ve iş arayan veteriner hekim var. Her belediye -belediye gerçeğini burada herkes biliyor- giden bütün başkanlara -parti ayrımı olmadan- seçilen başkan “Kasayı boşaltmış.” diye gitti. Bugün -yandaş, tanıdık, ahbap, parti ayrımı söylemiyorum- bir belediye 2 veteriner hekim alamaz mı arkadaşlar? Bakımevi, bakımevi, dört buçuk sene, iki buçuk sene... Bir bakımevi kısırlaştırma merkezi nedir biliyor musunuz? 3 tane konteyner -ben sağlıkçıyım- postoperatif, preoperatif ve bahçeler lazım, hayvanların kalacağı müşahede alanları. Şimdi, benim devletimin gücü “Dünya 5’ten büyüktür.” diyen ve kabul ettiren devletimin gücü, bu belediyelere böyle küçük bir kısırlaştırma merkezi kurduramıyorsa, yok geçici, yok mobil, yok öteki, yok beriki diye kalıyorsa, belediyelere yenilmeyelim. Eğer bu belediyeler, bakın, kanunun çıktığı 2004 yılından beri kısırlaştırma yapmış olsalardı bugün biz bu konuyu, sahipsiz hayvan konusunu konuşuyor olacak mıydık? Soruyorum herkese. On yedi yıl boyunca Ankara belediyeleri -ilçe ve merkez- kısırlaştırma yapmaz, İstanbul yapmaz -yapılan da uyduruktur- İzmir yapmaz, Aydın yapmaz, Gaziantep yapmaz. Hiçbir yer yapmıyor. Bizim sizden talebimiz bu teklifte belediyelerin görevini yapmasıydı. Belediyelere görevini yaptırmadığınız gibi kalkıyorsunuz öteliyorsunuz, “Barınak kurma” diyorsunuz. Her belediyenin en az 10-15 hatırla alınmış, en küçük beldelerin bile -sizden çok daha fazla biz Anadolu’dayız- hepsinin elemanları var, hepsinin bakıcıları, hepsinin bankamatik bilmem neleri var. Gücünüz yetmiyor mu bu belediyelere? “Kardeşim, 2 veteriner, 2 tekniker, 3 bakıcı al. Öldürmeye verdiğin ekibi, kısırlaştırmaya ver” demeye gücünüz yetmedi mi ya Vekilim? Yalvarıyorum size, Kars Belediyesi bile şu anda daha iyi eskiden. Kars Belediyesi -sizin şehriniz- hâlâ daha kısırlaştırma yapın diye ölüyoruz. Türkiye’nin bugün bana Millet Meclisi Komisyonunda bir vekil dedi ki “Ya, Nesrin Hanım, sen Hayvanları Koruma Derneğindesin ama sen baştan sona ‘kısırlaştırma’ dedin.” Başka çaresi yok. İnsanları hayvanlara karşı koruyacak mısınız?” Kardeşim, kısırlaştırın. Buradaki hayvanseverler size demiyor ki bırakın üresinler, çoğalsınlar, koynunuza alın, bakın. Bunlar size “kısırlaştırın” diyorlar ve bu teklifte kısırlaştırma yok Başkanım.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Var.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Nasıl yok?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Hayır, yok. Dört buçuk sene bakımevi kuracak bir belediye nasıl kısırlaştıracak? Sayın Vekilim, bakın, nüfusu 25 binin altında olan yerlere diyorsunuz ki: “Bakımevine götür.” Yok bakımevi.

FIRAT AHMET YILDIZ – Aracı yok.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yok, aracını bırakın, bakımevi yok; 1.200 belediyede bakımevi yok. Bu nasıl olacak? Hangi bakımevine götüreceksin? Pitbulllara el koyduruyorsunuz. Yazıyor: “Bakımevine gider.” Hangi bakımevine gidecek? Ha, 1.200’ünde bakımevi yok, 289’unda var, en az 200 ölüm kampı. Hadi ölüm kampına yolluyorsunuz, olmayan bakımevine... Ben herkese yalvarıyorum ve soruyorum sevgili buradaki hazrın, olmayan bakımevine hayvan nasıl götürülecek? 25 bin nüfustan düşük bir beldenin başkanı, ilçenin başkanı, “Götür bakımevine.” diyor, yok bakımevi. Siz bu Yasa Teklifi’yle belediyeleri koruma altına aldınız, ikide bir “Belediyelerin parası yok.” diyorsunuz, insan Allah’tan korkar, insan Allah’tan korkar; bu belediyelere “Parası yok.” demek için insan Allah’tan korkar. Kardeşim bu belediyeler baraj mı yapacak, dört buçuk yıl nereden çıktı, niçin çıktı dört buçuk yıl? Bize iki gündür haber geliyor, kısırlaştırma merkezini kuracak olan belediyeler vazgeçiyor, “Zaman var, süre tanınmış.” diyor yani belediye başkanlarının kısırlaştırma yapalım diye bir niyetleri yok.

Sevgili Başkan Vekilim diyor ki eğitim, eğitimle bu belediye başkanlarına nasıl bir ceza vereceğiz? Adam “Kurmuyorum, yapmıyorum.” diyor ve bunun müeyyidesi yok. Sizin bu teklifte de belediye başkanlarına bir yaptırım yok. Üç gece sabahlara kadar ben ve buradaki herkes bu teklifi okuduk, sizden daha çok okuduk, noktasına virgülüne kadar okuduk, yaptırım yok burada. Bunları önemle vurgulamak istiyorum, bakımevlerinin hemen kurulması lazım. Daha doğrusu, siz o güzelim -sizlerin başkanlığında, sizlerin varlığında- Türkiye Büyük Millet Meclisi araştırma komisyonu raporunun üstünü niye çizdiniz, bir kerede niye çizdiniz?

Bakın, bizler, hepimiz çok eğitilmiş insanlarız ve bizim bu eğitimimizin üzerine sosyal konumu da çok güçlü olan insanlarız. Bizim o eğitimimizin üzerine, sizlerin gitmediğiniz en ücra beldelere, köylere dahi tek tek gitmiş insanlarız. Sayın Vekilim, siz bilmiyorsunuz, biz biliyoruz; mesleğinize saygılıyız, şahsınıza saygılıyız ama bu olayı siz bilmiyorsunuz. Ben soruyorum: Kaç tane belediye barınağına, bakımevine kaç vekil gitti? Oradaki vahşetleri hanginiz gördünüz? Soğuktan donan, yere yapışan hayvanları hanginiz gördünüz? Çiş yapmasınlar, kaka yapmasınlar diye aç ve susuz bırakılan hayvanları hanginiz gördünüz? Kışın ortasında yavrulu anneleri götürüp -İstanbul’un ve Ankara’nın büyük belediyeleri de dâhil- ormanın ortasına bırakılan yavrulu anneleri, donmuş anneleri aldınız mı? Türkiye’de bütün gittiğim şehirlerde ben önce çöplüğe gittim, bütün çöplükler hayvan dolu. Hayvanlar o çöplüklere koşarak gitmediler, bütün çöplükler kuruyarak ölen, ayakta ölen, açık mezar olan çöplüklerde can veren hayvanlarla dolu. Ben atmadım, belediyeler attı.

Mustafa Bey, size yalvarıyorum, niçin bir belediyeleri koruma kanunu çıkardınız? Niçin korkuyorsunuz belediyelerden sayın vekillerim? Sizlerin belediyeleri veya sizlerin, yani belediyelerden niçin korkuyoruz? Benim sizden talebim, lütfen bakımevi olmayan 1.200 belediyeye üç ay süre verin üç ayda hepsi basit prefabrik... Yapıldı, her yerde yapıldı prefabrik, işte Ergene’de... Ne yapıyorlar biliyor musunuz? Bakın, İstanbul Büyükşehir Belediyesi -geçmiş on yılını da söylüyorum, o katliam dönemlerini de- bir yılda 17 bin hayvan, köpek kısırlaştırıyor biliyor musunuz? Başka bir şey söyleyeyim: Böyle 3 tane konteyner, 5-10 tane bahçe olan bir yerde bir yılda 3 bin köpek kısırlaştırılıyor. Koca 70 veterineri olan İstanbul, 14 bin kısırlaştırıyor, küçük bir ilçe 4 bin kısırlaştırıyor. Herkes “Vay niye her yer köpek, niye her yer köpek?” diyor. Kardeşim, 4-5 milyon köpek var, 4 milyon yunus yok -tamam onlar da can- veya 4 milyon başka tür bir hayvan yok. Ayrıca en yakın olan, katliam olan hayvanlar bunlar. “Anadolu’da 5 milyon ve 7 milyon arasında hayvan var.” deniyor Yunus Bey, gözünüzü severim. Siz bu hayvanlar için hâlâ daha belediyelere diyorsunuz ki: “Kardeşim, sen dört buçuk yıl daha uzan, yat dört buçuk yıl daha, yapma, ne kadar geç başlarsan o kadar iyi, yok etmeye devam et.”

Bakın şunu söylüyorsunuz: Siz bir kere hekimisiniz, on gün önceden bir müşahade olacak, yedi gün postoperatifden sonra olacak, on yedi gün ve bu arada gelen hayvanların bir kısmı uyuz, bir kısmı hasta, bir kısmı bilmem ne. Geçici yerlerde bu hayvanlar aylarca tutulabilecekler mi? Mobile hep beraber karşı çıkmadık mı? Bir şey daha var, kısırlaştırmada süreklilik esastır Sayın Vekilim. Bugün 500 tane kısırlaştırdınız Sayın Vekilim, altı ay bırakınız, aynı sayı yerine gelir. Dolayısıyla, kısırlaştırmada hani gelsin, geçici yapsın gitsin olmaz; kısırlaştırma sürekli olacak.

Dediğim gibi tekrar 1200'ü söyledim, sokak hayvanlarını söyledim, ben bunları söyleyeceğim, diğer arkadaşlarıma da söz vereceğim ama AK PARTİ'nin -partili falan değilim, onu söyleyeyim asla, hiçbir partili değilim- 2004 yılında devrim gibi çıkardığı kanunu silip süpürdünüz, kendi partinize ihanet ettiniz ve siz o 2004 yılında çıkan ben “devrim gibi” dediğim zaman insanlar bana kızıyor “Ya sen AK PARTİ'li misin?” diye. Ne oldu biliyor musunuz? O 2004 yılında çıkan kanun diyor ki: “Belediyeler, hastaneler kurar.” diyor, siz ne dediniz bu teklifte? “Belediyeler, organları karar verirse hastane kurar.” dediniz. Bizim o güzelim kanunumuzu silip süpürdünüz. Bu şekilde çıkarıyorsanız kanunu çıkarmayın kardeşim.

Benim söyleyeceklerim bunlar, umarım anlatabilmişimdir, sizlerden de özür diliyorum ama piyasada biz varız, canımız yanıyor. Ölü hayvanları, çöplükteki hayvanları, barınaklarda çiş yapmasını diye susuzluktan kurumuş hayvanları biz görüyoruz, siz görmüyorsunuz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Cevap verme zorunluluğumuz doğdu, bu anlamda yapılan konuşmaların pek çok kısmına katılamıyorum. Şundan dolayı, tabii ben Nesrin Hanımı seviyorum açıkçası.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Biz de sizi çok seviyoruz.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – 2019 yılında ilk defa tanışma şerefine erdik komisyon çalışmalarında. Renkli kişiliğinin yanında, canlar için nasıl mücadele ettiğini ve pek çok diğer STK temsilcileri gibi yürekten konuştuklarının farkındayım ama yürekten konuşurken realiteleri kaybettikleri zamanlara da şahit oluyoruz zaman zaman. Çünkü, bizler zaman zaman telefonla da bu konular hakkında görüş alışverişinde bulunuyoruz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Her zaman çıkıyor, sağ olsun.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Biz meramımızı o zaman da anlatmaya çalıştık, yine anlatmaya çalışalım.

Şimdi, ısrarla belediyelerin korunduğu üzerine kurulan bir kurgu var kafalarında ve buna inanmışlar. İnandıkları için de bizim yapmaya çalıştığımız ve getirdiğimiz bazı yenilikleri de ne yazık ki ya göremiyorlar ya görmezden geliyorlar, ona karar veremiyorum, bilemiyorum. Şunu ifade edeyim öncelikle: Bizim burada kanunla ilk defa “rehabilit” diye getirdiğimiz bir husus var, kanunun 1'inci maddesinin (p) bendinde rehabilitenin ne olduğunu tanımlamışız ve bunun içinde de kısırlaştırmayı tanımlamışız. Siz ısrarla diyorsunuz ki: “Bakımevleri olmazsa kısırlaştırma da olmaz.”

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Olmaz.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Şimdi bunu nereden çıkartıyorsunuz?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Nerede olacak?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Hayır, bir dakika, bakın, bakımevi kurulmasıyla ilgili zaman verilmesi farklı... Kısırlaştırmanın illaki bakımevinde olması diye bir kaide yok.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Evet, illaki bakımevinde olması lazım.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Hayır, bakın, şimdi, belediyelerin kendilerine özgü veterinerlik bölümleri var, veterinerlikle ilgili müdürlükleri var ve kısırlaştırma yapabilecekleri, ameliyat yapabilecekleri yerleri de var, illaki bakımevlerinde olmak zorunluluğu yok.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Bir ay nerede tutacak hayvanı?

Mustafa Bey, gelen hayvan en az bir ay tedavi olmalı.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ben sizi dinledim, siz de sonuna kadar dinleyin.

Şimdi, bizim buradaki kurgumuzda da rehabilitasyon yapılırken kısırlaştırmanın da yapılması öngörüldü. Bakımevleriyle ilgili konularda biz, Belediyeler Birliği ve belediye başkanlığı yetkilileriyle konuştuğumuz zaman da bu konuda bir süre istediler bizden. Şimdi, biz bu süreleri kendi kafamıza göre koymadık. Şimdi, Türkiye realitesini kaçırılmamız da gerekiyor. Bizler -hep konuşmamın başında da söylediğim gibi- tabii ki sizleri de dinleyeceğiz ama yönetenleri de dinleyeceğiz. Siz de bugün yetkili bir belediye başkanı olsanız farklı konuşabilirsiniz, şimdi farklı konuşabilirsiniz. Benim duygularım farklı bir şey söylüyordur ama realite beni başka bir şekilde konuşmaya zorluyor olabilir. Bunları göz ardı etmeden, görmeden konuşmamamız lazım. Dolayısıyla burada birincisi biz “rehabilitasyon” dediğimiz şeyle kısırlaştırmayı da zorunlu hâle getiriyoruz, bundan hiçbir endişeniz olmasın.

Diğer konu, siz ısrarla diyorsunuz ki: “Belediyeleri hâlâ yasal olarak yaptırım altına almıyorsunuz.” Hayır tam tersi.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Nerede?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – 4’üncü maddenin j) fıkrasında bundan önce belediyelerin bu görevleri sayılırken “Bunları yapmaları esastır.” deniyor idi. Biz bu “esastır” kısmını kaldırdık “zorunlu yapar” kısmını getirdik. “Mutlaka belediyeler hayvan refahıyla ilgili alınması gereken tedbirleri yapar.” diye belirttik. Bunları yapmadıkları takdirde ve size daha önce de söylediğim gibi genel hukuk hükümleri çerçevesinde asli bir görev hâline getirdiğimiz belediyelerin bu sorumluluklarını yerine getirmeyen belediye başkanları ve diğer belediye yetkilileri 4483 sayılı Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun’a göre yargılanacaklar.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – O kanuna yazılacaktı.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Kanun yazılmaz dedim ben size bakın.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Hayır o kanuna eklenecekti dediğim de Belediye Kanunu’na.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Şimdi, hanımefendi, siz her şeyi bildiğinizi zannetmeyin, o konuda bize güvenin.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Gülizar Hanım biliyor, ben bilmem, o söyledi.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Bakın, o konuları da bize bırakın. Şimdi burada hep bir kanuna atıf da yapılarak bir kanun oluşturulmaz, zaten bu böyledir. Şimdi mesela belediyelerin asli görevleri sayılırken bir beldeye su getirmek “Bunu yapmadığı takdirde 4483’e göre yargılanır.” demiyor. Kanalizasyon getirmek “Yapmadığı takdirde 4483’e göre yargılanır.” demiyor. Biz de bu mantıktan yola çıkarak hayvanlarla ilgili alınması gereken tüm kararları almayan ve yapması gerekenleri yapmayan belediye başkanları hakkında bir teftiş uygulaması getiriliyor artık mülkiye başmüfettişleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı müfettişleri...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Bu nerede yazıyor? Biz bunu görmedik.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – İşte bu konuyu artık inceleyecekler, bunun yazılmasına gerek yok diyorum. Bu madde, 4’üncü maddenin (j) fıkrası bunu sağlayacak bir madde. Tüm bakanlarımızla da görüştük; İçişleri Bakanımız, Çevre ve Şehircilik Bakanımız, Tarım Bakanımız, Adalet Bakanımız, onlarla birlikte oluşturduk, görüş aldık. Çünkü bu kanunun çıkarılması önemli değil, uygulanması önemli. 5199 uygulanamıyordu bugüne kadar.

FIRAT AHMET YILDIZ – Kanalizasyon bekler de can beklemez Sayın Vekilim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Fırat Bey...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – 5199’da düştüğümüz hataya düşmemek adına biz burada dedik ki: “Biz artık bunun uygulanmasını istiyoruz.” Dolayısıyla bunun da uygulanabilmesi için belediyelerle ilgili bir defa yargılanma, belediyelerin denetlenmesi ve kısırlaştırmanın da hemen yapılması konusunda görüş birliği içerisinde olup -şu ana kadar yılda 200 bin kısırlaştırma yapıyor devletimiz, tüm belediyeler ve Tarım ve Orman Bakanlığı dâhil olmak üzere- biz bunun sayısını 1 milyona çıkarma kararı verdik. Bakın, 1 milyona çıkarma kararı verdik.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Bakın, kısırlaştırma katliamı gelecek, ben onu söyleyeyim çok özür dileyerek.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Şimdi, bakın, hemen siz niyet okuyarak hep şey yapıyorsunuz yani dayandığınız bir nokta yok.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Bakın, biz yirmi yıldır bu olayın içindeyiz. Bakın, çok kısa söyleyip kalkacağım. Hayvanı alıyorsunuz, barınağa getiriyorsunuz, burnu akıyor, enfeksiyonu var, uyuzu var. Bu hayvan o barınakta bir ay, bir buçuk ay, iki ay dahi kalıyor. Ondan sonra kısırlaşıyor, ondan sonra eğer bir malpraktis veya komplikasyon yok ise alındığı yere bırakılıyor. Şimdi bu hayvanı belediye aldı, nereye koyacak kocaman sokak köpeklerini? O köpekler bir ay... Doğru mu Vekilim?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi, ona bir müsaade ederseniz, ben de gene sizin kadar bilmesem de... Şimdi, orada şöyle bir şey var aslında her şeyi açıklıyor da fakat oradan bakmadığınız zaman buna bir cevap bulamıyorsunuz. “Tarım Bakanlığının koyduğu kriterlere uygun barınaklar yapılır.” diyor, bitti.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Dört buçuk sene sonra.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır, o, son şart ama bugün yapan belediyeye bir engel yok ki. (Gürültüler)

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yapmaz, yapmayacak.

FIRAT AHMET YILDIZ – Sayın Başkanım, bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, bir saniye...

Fırat Bey, lütfen ama bizi de germeyin artık. Bak bu saate kadar tahammül ediyoruz.

FIRAT AHMET YILDIZ – Tamam, germiyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bakın, benim söylediğimi anlıyor musunuz?

FIRAT AHMET YILDIZ – Çok iyi anlıyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, buna cevaz veriyor diyorum, bitti. Bilim adamı benim, orada nasıl yapılacağını artık bana öğretmeyin, biz onları konuştuk.

FIRAT AHMET YILDIZ – Hayır, ben o konuyu demiyorum Sayın Vekilim, başka konu.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bakın, efendim, Tarım Bakanlığından daha farklı bir otorite var mı burada?

FIRAT AHMET YILDIZ – Benim söylemek istediğim şu Sayın Vekilim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Oradaki veteriner hekim...

FIRAT AHMET YILDIZ – “Teftiş süresi” diyor ya Sayın Vekilimiz, Sayın Mustafa Yel, son derece iyi niyetli diyor, itirazım yok. Şimdi bu kanalizasyonu teftiş edebilirsiniz, bu bir süreç ama canlıyı teftiş? Ya, artık öldürüyorlar.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ama onu da devlete bırakın, her şeyi siz yapacak değilsiniz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Devlete bıraktığımız için on yedi yıldır yapılmadı.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kanun çıkarıyoruz, kanun. Bak, tamam.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Devlete bıraktığımız için... Bakın, son cümlemi söylüyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Devlete bıraktığımız için 1.200 belediye devletin gözünün içine baka baka öldürüyor, zehirliyor, dağa taş atıyor. Nerede benim devletim?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Artık onu kaldırıyoruz. (Gürültüler)

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Bütün belediyeler rahat. O zaman biz neden defalarca Hayvan Hakları Komisyonuna geldik? Hayvan hakları konusunda bir kelime yok Hayvan Hakları Komisyonunda.

Teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, ne olursunuz, çok canımız yandığı için, özür diliyorum...

Sağ olun.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bu arada sekiz buçukta bir ara vereceğiz. Tarım Bakanlığımızın yemek ikramı olacak. O zamana kadar süreyi iyi kullanırsak.

Buyurun.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Öncelikle konuyla yakından ilgilendiği ve masumlara geçmişten gelen değerlerimizle sahip çıkılması için bizimle birlikte mücadele eden Sayın Cumhurbaşkanımız ve eşi saygıdeğer hanımefendi Emine Hanım’a teşekkür ediyorum ve -hayvan haklarında her şey siyaset üstüdür- pandemi süresince gerçekten bize hayvanları yaşatabilmemiz için büyük imtiyazlar sağlayan İçişleri Bakanımız Süleyman Soylu’ya çok teşekkürlerimizi sunarım bütün hayvan hakları savunucuları adına.

Efendim ben Türkiye Cumhuriyeti’nde aslen film yapımcısı olarak çalışırken hayvan haklarındaki büyük zafiyetleri görerek müdahale etme ihtiyacı duygusuyla STK’leşmiş bir birey olarak hayvan dövüşleriyle yakından mücadele eden bir sivil toplumum. Efendim, kanuna koyduğunuz nesli tükenen hayvanların arasında üzüler kangal ırkı çoban köpeğinin olduğunu burada irade beyanı olarak kayda geçirilmesini istiyorum. Türkiye Cumhuriyeti’nde fiilen 200 bin kangal ırkını dövüştürmek için sürekli kıran ve kangal ırkını yok eden 200 bin kişi mevcuttur. 8 Temmuz 2020’de çeteleşmiş örgütleri -organize suçlar- İstanbul Adliyesine bildirmiş bulunmaktayım ve fakat yargı ağır ilerlemekte, gerekli önlemler alınmamakta, hayvan hakları kanununda -Hayvanları Koruma Kanunu demiyorum- olması gereken, gerektiği gibi hayvan hakları kanununda bu ciddi önlemlerin Türk Ceza Kanunu kapsamına alınmasını ve kangal ırkı çoban köpeğinin nesli tükenen hayvanlar statüsüne alınmasını talep ediyorum; bu bir.

Horoz dövüşleri... Türkiye Cumhuriyeti’nde üzüler söyleyim ki şiddete meyilli ve bahis yapan 2 milyon horoz dövüştüren şahıs bulunmaktadır. Bu şahıslar son derece organize hareket etmektedirler. Türkiye Cumhuriyeti’nde iftiharla söylüyorum yüzlerce ring kapattırdım, yakalattırdım. Sayın İçişleri Bakanımız da bize çok büyük destek verdi bu konuda. Geriye 5 büyük ring kaldı. Türkiye Büyük Millet Meclisimiz eğer buradan bu değerli kanunu olması gerektiği gibi çıkarırsa bu 5 ringi de hep birlikte kapattıracağız. Yakında yine çok büyük bir horoz dövüşü var. Bu meyanda tarım hayvanları statüsünde olmasına rağmen tehlikeli ırk diye köpekleri yasaklayabiliyoruz. Madem Hint horozlarının Türkiye ekonomisine hiçbir getirisi... Sevgi ve saygı anlamında daha bebekken yedi nesil öteden dövüştürülmesi öğretildiği için yeni doğan... Kabuktan yeni çıkan bile dövüştüğü için Hint horozlarının üretilmesinin yasaklanmasını talep ediyorum. Bunun kayıt altına alınması gerektiğini söylüyorum. Lütfen kayıt altına alınsın. Türkiye Cumhuriyeti’nde 2 milyon erkek...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yani bir yasaklılık daim olsun diyorsunuz.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Yasaklılık demiyorum efendim.

Bir ırk kötü niyetliler tarafından üretilmesin, gözü kaşı çıkarılmasın, öldürülmesin, onun üzerinden bahis yapılmasın. 7 milyon erkeğin 4’erden 2 milyona çarpın 4’e, 10 milyon aile gırtlğından, boğazından geçecek rızık Hint horozlarına fındık fıstık diye geçmesin, büyük bahislerle aileler çökmesin diye hem hayvan haklarını hem insan haklarını hem çevre haklarını savunuyorum. Lütfen dikkate alınmasını çok çok rica ediyorum. Ayrıca, Hint horozları Çin’den sıcak kuluçka, sıcak zincir olarak bavullarda geliyor yumurtaları kuluçkada. Burada teslim alıyorlar, kuluçkadan burada çıkıyor.

Aynı zamanda, bakınız, Adana’da Şalvarlı Ramazan diye bir adam var, ben “Horoz dövüştürmüyorum.” diyor, Irak’tan, Pakistan’dan, Afganistan’dan horoz dövüşçüleri gelip adamdan 150 bin avroya bir tek Hint horozunu alıp gidiyor. Lütfen, rica ediyorum, bu konuların bir uzmanı olarak artık yüce Meclisimize beyanda bulunuyorum. Gerekli önlemlerin alınmasını istiyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yasaklıyoruz biliyorsunuz.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Horoz dövüşleri zaten yasak. Herkes yapıyor. 2 milyon adam var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hapis cezası arttı.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Hapis cezası altı ay, kim dinler? Parasını ödeyecekler. O adamlarda bu altı ayları bin kere ödeyecek paralar var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yok yani şunu söylüyorum, azlığını çokluğunu tartışmıyorum: Bakın, Ceza Kanunu’na koyuyoruz.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Bu konuyla ilgili, hayvan dövüştüren ve hayvana tecavüz eden insana beş yıl hapis cezası istiyoruz, beş yıl. Başka türlü... Bakın, “Yatarız.” diyor adam. Beni arıyor, küstahça diyor ki: “Sen bunu hapis de yapsan biz bunu yaparız.” Adam postasını koyuyor. Lütfen, altı ay hapis cezası bu işler için, bu organize suç örgütleri için hele kesinlikle geçerli değildir. Kale almayacaklar.

Aynı zamanda, Türk Ceza Kanunu’nun 151’inci maddesinde tam olarak “Hayvanlar, evcil hayvanlar, sokak hayvanları -tarım hayvanları demekten hicap duyuyorum, çok özür diliyorum- mal kapsamından çıkarılmıştır.” diye kesin bir cümle var mıdır? “Candır, mal değildir.” diye bir cümle var mıdır Sayın Komisyon Başkanı?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Maddeyi iptal ettik, madde yok artık.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Madde yok, tamamdır.

Şimdi, Komisyon Başkanım, gelelim, şu ana kadar tehlikeli ırk olarak adlandırılan ırkın “reaktif” yani diş gösteren, saldırbilen köpekler hâline getirilebilecek kuvvetli köpekler” tanımına daha uygun bir tanım olarak -akademisyen Alev Hanım da beyan etmişti- “reaktif köpekler” olarak tanımı lütfen değiştirelim insani olarak.

Maddeler görüşüldüğünde de söz hakkı isteyecek olmama rağmen şunu tekrar ediyorum: Lütfen pitbull ve benzeri köpeklerimiz için belirgin bir süre verdiğiniz ve kayıt altında çiplendirme, kısırlaştırma yapıldığı hâlde bir saha aktivisti olarak... Bakın, aktivistten de öte, biz yaşam savaşılarıyız. Benim altı ay sonra bulacağım, ormanda, sahada, şehirde faili meçhul, terk edilmiş hayvanları benim gerçekten bakmadığı, bakmak istemediği için illegal şekilde uyutulmasıyla sonuçlanan barınaklara teslim etmemi istemeyin. Bunun yerine, çok güzel, taşın altına elimizi değil kafamızı birden koyuyoruz.

Değerli Komisyon Başkanım, bu işin çözümü vardır. Türkiye Cumhuriyeti’nde sahada çalışan çok değerli ve barınma alanları olan derneklerimiz mevcuttur. Bir tanesi de benim. Yüzlercesi var. İl Hayvanları Koruma Kurulunun bu işi kendisine gerçekten sorumlulukla görev almasını, sahiplenilebilenin sahiplendirilmesini, süre sonrasında kalanın barınağa ölüme kapatılmamasını; bunun yerine, çok değerli saha ve barınma alanları olan derneklerimize, İl Hayvanları Koruma Kurulu tarafından seçilen derneklerimize, yediemine bırakılmasını -canımız gibi koruyacağız- ve bu süre içerisinde üç ayda bir toplanan İl Hayvanları Koruma Kuruluna sahiplendirme taleplerinin alınmasına... Mülakat yapılsın, bunun için bir masa kurulsun. Mülakatlara gerekirse biz de katılırız, biz de yaparız. İl Hayvanları Koruma Kurulu gözetiminde, bu hayvanların altı aylığına hakları kabul edilip altı aylığına can, altı aydan sonra patlıcan olmasın Sayın Başkanım. Bu hayvanlar ebedibillah can ve İl Hayvanları Koruma Kurulunda mizaca göre, uygun bir biçimde sahiplendirilmeleri lütfen devam etsin.

Aynı zamanda, deney hayvanları 11(c)... Efendim, bu konuyu ayakta söylemek istiyorum: Yüce Meclisimizin huzurunda ve tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının huzurunda, hayvanların üzerinde kollarını bacaklarını kopartarak, gözlerini oyarak lütfen bu vebale girerek deney yapmayalım. Estetik cerrahlarının el becerilerini geliştirmesi üzere, hayvanların üzerinde canlarını acıtacak şekilde canlarına

kastetmeyelim, bu bir suçtur. Bunun yerine, ordular hâlinde bilim insanlarımızı, müstakbel bilim insanlarımız da dâhil, Küba'ya gönderelim. Küba'daki bilim dünyadaki en gelişkin bilimdir. Aşlının âlâsını yapmaktadırlar ve canlı insan dokuları, canlı insan hücreleri ve kan dokusu üzerinde çok başarılı işler yapmaktadır. Nasıl bizim SİHA'larımız var, yüce devletimizden rica ediyoruz, yalvarıyoruz, Küba'ya bilim insanlarımızı göndererek hatta bu devletle protokol yaparak bilim paylaşımını yaparak deneylere, canlı hayvan üzerinden, sadece evcil hayvanlarımız değil... 2014'te arkamızdan dolanıldı, biz bu Mecliste can savaşı yaparken Tarım Komisyonunda sokak hayvanları, masum, sahipsiz sokak hayvanlar üzerinde deney yapılması kabul edildi; bizim haberimiz sonradan oldu. Olsaydı canımız pahasına mücadele ederdik. Tamamen lağvedilmesini, yok sayılmasını, bizim makûs geçmişimize gömülmesini istiyoruz bu maddenin. Lütfen, rica ediyorum. Bu maddenin sahibi olarak sizin istifanız için inşallah demiştim, yoksa sizi -gıyabınızda söylüyorum- severim ama Mustafa Bey'i canımız gibi seviyoruz, onu söyleyeyim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Başkan olarak onu seçelim.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Evet, seçelim, lütfen seçelim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hadi, gelsin, yer değiştirelim, söylediklerinizi yapsın. Hadi bakalım.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Efendim, çok önemli bir konumuz daha var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Lütfen, süreyi de düşünerek...

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Evet efendim.

Yalnız, söylemezsem olmaz, lütfen, kafam karışmadan hemen şu meseleyi çözeyim.

Efendim, Artvin'de, Kaymakamlığımız ve Valimiz tarafından onay verilerek yapılan “kafkasör” diye bir vahşet var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kaldırıyoruz. Boğa güreşleri... Bitiyor.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Efendim, “folklorikler saklı kalmak üzere” demişsiniz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Orada şiddet var, folklorik değil o.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Psikolojik ve fiziksel şiddet mevcuttur. Ben aleni yazılmasını istiyorum. Boğa güreşleri de yasaktır, hatta hayvan güreşlerinin tamamı yasaktır ve hatta, bakınız, deve güreşleri, cinsel kızgınlık dönemlerine denk geliyor, hep o zaman yaptırılıyor. 2 erkek devenin korkunç derecede... Hayvanlara fiziksel şiddet olduğu gibi psikolojik şiddet de suçtur. Deve güreşlerinin de... Bakın, insan bu şiddetten nemalanıyor, haz alıyor. Bir insanın veya insan topluluklarının şiddetten haz almasına engel olunmalıdır. Deve güreşlerinin de yasaklanmasını talep ediyoruz, beyan ediyorum.

Efendim, üretimhanelerde, siz diyorsunuz ya sahipli hayvanlar terk edilince, o sahipsiz hayvanlar Mars'tan ithal edilmiyor, üretimhanelerde üretilip satılan hayvanlar terk ediliyor. Aynı zamanda, üretimhaneler bakmak istemediği gariban, kemikleri erimiş hayvanları kamyonla ormanlara atıyor, hepsini biz kurtarıyoruz. Bakın, benim güzel devletim, benim yüce devletim, üretime en az beş yıl yasaklamaz kota koymazsak... Şeker pancarına kota koyuyoruz, niye bu hayvan üretiminde kota yok?

Efendim serbest piyasa ekonomisi diye burnumuza dayatılıyor bir şeyler. Hayır efendim, patlıcan değildir bunlar, candır. En az beş yıl -gerisini konuşuruz- üretilmesine lütfen yasak konulmasının gereğini sizden talep ediyoruz.

Cinsel ilişki meselesini zaten zinhar, konuşmaya utanıyorum. Bu kesinlikle suçtur, istismardır, tecavüzdür.

“Çok yorulduk ya, keşke ölsek de kurtulsak.” diyoruz; hayvanlar kalacak aramızda, bırakamıyoruz.

Yunus parkları... Efendim, geriye kalan yunus parklarının istismarı son derece kolaydır. Tekrar olacaktır ama çiplerinin aynısını üretmek son derece kolaydır, söküp yeniden takılması son derece kolaydır. O hayvanların parmak izi yok, çene cerrahisinden röntgen alsanız bile tespit edemezsiniz. Lütfen, Mukaddes Kitabımız'da bile kutsal addedilen hayvanlarımızdan... Bizim derneğimizin tüzüklerinde arıları, karıncaları, kelebekleri koruyoruz. Yüce Meclisimizde hayvanseverleri kedi köpek koruyucuları olarak addetmeleri gerçekten yanıltır, buna tekrar itiraz ediyorum.

Yunuslarımızı azat ediniz. Lütfen, rica ediyoruz bunu beyan olarak. İnsanların ticari itibarları olabilir. Hayvanat bahçelerinde de hologramlar var efendim. Dünyanın birçok yerinde canlı hayvanlar hayvanat bahçelerinden çıkarılmıştır. Yabancı sirklerin Türkiye'ye gelmesini de istemiyoruz. Hayvanat bahçelerindeki hayvanların kurtarılmasını veya uluslararası protokollerle gerçek mahrepe iadelerini istiyoruz. Aynı zamanda gebe tarım hayvanlarının ve yeni doğmuş iki günlük buzağların sırf... Bu kanunu bir kısım değiştirdik sizinle.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kaldırdık.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Hayır efendim. Anadolu yakasından, Asya kıtasından Avrupa kıtasına gelen daha yeni -ben biliyorum, mahkemelere çıkıyoruz- gebe, doğurmasına bir gün kala hayvan kesildi. Bakın, canlı bebeği yere düştü, ben bunları gözlerimle gördüm, ne olursunuz. Buzağı canlıydı, sonradan hayatını yitirdi. İki günlük buzağının ne yemesi helal ne yapılması etik.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kanunla yasakladık, orada uygulama hatası olabilir.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Hayır efendim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yasakladık ya.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Bakın efendim, lütfen, bilmediğiniz bir konu var. Avrupa kıtası ari kıta... Rize İlçe Tarım Müdürünü lütfen arayın, nasıl gebe koyunların katledildiğini... “Kanunda var, yapacağım.” dedi, yaptı. Bakın, kesiliyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Efendim, bakın, uygulamada eksikler olabilir ama kanun çıkardık daha iki ay önce, yasak, yok böyle bir şey.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – “Asya kıtasından, Avrupa kıtasından alınanlar da dâhildir.” diye yazıldı mı efendim?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır, gerek yok, ülkeden ayrı mı ya orası? Türkiye’de çıkmış bir kanun.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Kıta ayrımı ve kıta sahanlığının ayrılığı...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Öyle bir şey yok.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Bir önceki kanunda yazıyor Sayın Başkanım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Gerek yok, öyle bir şey yok. Türkiye’de kanun çıkardık, her tarafı kapsar.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Erman Paçalı olsaydı bana destek verecekti.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Veremez, ben çıkardım kanunu.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Bakınız, siz dediniz ki... “Avrupa Birliği hıfzıssıhha kanunlarına uymak için o hayvanları hâlâ kestiriyorsunuz Sayın Komisyon Başkanım. Ben de diyorum ki: Kestirmek yerine en azından mahrece iadesini yapabilirsiniz. Misal Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına uçakla gelmiş bir hayvanın eğer evrakları eksikse mahrece iadesine karar verilip uçakla geriye gönderiliyor, ben kendim gönderdim Suudi Arabistan’a. Avrupa kıtasında gebe ve yeni doğmuş buzağların, kuzuların mahrece iadesinin gereğini beyan ederim Sayın Başkanım.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Lütfen ısrar etmeyin burada, böyle bir şey yok. Varmış gibi konuşmayın, böyle bir şey şu anda yok, Avrupa, Asya diye bir şey yok.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Başkanım, tekrar olacak, ben sizi arayacağım gece ikide. Açacak mısınız telefonumu?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, zaten uyukumuz kalmadı, bir müddettir uyumu muyku uyumuyoruz.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Biz bütün vekillerimizle, hatta Bakanımızla gecenin ikisinde görüşüyoruz, lüzumu olmazsa aramıyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi telefonlarımı açarsam üç gündür ne kadar zaman sizlerle görüştüğüm burada yazılı. Biz açıyoruz ve konuşuyoruz yani sorun yok.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Hayat söz konusu değilse vekillerimizi gece veya acayip zamanlarda aramıyoruz efendim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Alışkınız biz, arayabilirsiniz.

Buyurun.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Sayın Başkanım, sayın vekillerim, sevgili hayvansever arkadaşlar, hayvan hakları savunucusu arkadaşlarım; olmamış Mustafa Bey, bu, hiç olmamış. Bu, bir hak yasası değil, bu, hayal kırıklığı yasası olmuş. Biz sizi çok seviyoruz ama bu yasa teklifi tam bir fiyasko, kusura bakmayın. Size sevgimiz bir yana ama olmamış. Ne olmuş biliyor musunuz? Bu, bizim uzun zamandır korktuğumuz bazı maddeleri getirmeye yönelik Bakanlık bürokratlarınca onların yapacağı yönetmelikler tarafından getirileceğini düşündüğümüz bir ön çalışma olmuş. “Niçin?” diyeceksiniz. Evde hayvan sayısına kısıtlama gelecek diyoruz ya biz, çok korkuyoruz ya, 3’üncü maddenin ikinci paragrafı yanlış hatırlamıyorsam, diyor ki: “Sahipli hayvanların çevreye vereceği zarardan dolayı çıkarılacak yönetmelik Bakanlık ve ilgili kurum kuruluşlarca çıkarılır.” Ama bu 5199’da böyleyken sizin kanun teklifinizde “ilgili kurum ve kuruluşlar” silinmiş, sadece Bakanlık tek yetkili kılınmış. Biz Bakanlık bürokratlarına güvenmiyoruz. Niçin biliyor musunuz? Çünkü sizin o hazırladığınız ilk teklif var ya, biz eminiz ki o teklif araştırma komisyonunun raporuna yüzde 90 uyan bir teklifti ve biz

bunu heyecanla bekliyorduk. Biz sizinle konuştuğumuz zaman dedik ki: Bakanlığa gidince bu teklif bunu kırpacaklar yani buna böyle izin vermeyecekler deyince “Onlar bürokrat, biz siyasiyiz, merak etmeyin.” demiştiniz ama olmamış, kusura bakmayın.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Sayısal olarak bir engel yok.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Evet ama Bakanlığa öyle bir yetki veriliyor ki burada bakın...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ama böyle bir şey yok.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Çünkü biz biliyoruz, çünkü biz yedi sekiz senedir Meclise geliyoruz. Bakanlık bürokratları doğal parkları, bütün hayvanları korumaya çalıştı mı? Çalıştı. Besleme odaklarına göndermeye çalıştı mı? Çalıştı, bunların hepsini yapmaya çalıştı. Hiç kimse süttten çıkmış ak kaşık değil. Onun için biz adamların ruhunu biliyoruz, kusura bakmayın. Biz bu maddeyi görünce hah dedik. Demedik mi Nesrin Hanım?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Dedik.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Dedik ki: Tamam, Bakanlık bürokratlarına “ilgili kurum, kuruluşlar” ki biz de olabiliriz o, bu konularda bilgisine başvurulacak, bizi de ekarte ediyorlar. Ne yapıyorlar? Bütün sorumluluğu Bakanlığa veriyorlar. Sayın Bekir Pakdemirli çıkıp demedi mi, “Evet, Bakanlıkta arkadaşlarımız çalışıyor, evde hayvan sayısına sınırlama gelecek?” demedi mi?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Sayısal olarak kısıtlama yok.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Bir dakika, siz koymadınız. Bu madde her şeyi açık bırakıyor, bu kanun teklifi, kusura bakmayın. O zaman şunu yapalım, bizim talebimiz bu: Eski hâliyle kalsın, eski hâliyle kalsın, “Bakanlık ve ilgili kurum ve kuruluşlarca...” Çok istihdam ediyoruz, “Bakanlık ve ilgili kurum ve kuruluşlarca...” olsun ve bu ilgili kurum kuruluşlara bizler de dâhil olalım.

İkinci olarak, şu 22’nci maddeye atıfta bulunan doğal yaşam parkları meselesi... Hiç uzatmayacağım, tek istihdamımız hepimizin, başına sadece “yaban hayvanı doğal yaşam parkı” koyabilir miyiz? Tamam, bunu da koyuyoruz.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Koyabiliriz tabii ki, geliş amacı o zaten.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Harika, harika, bunun sözünü aldık arkadaşlar. İki söz aldık mı? Aldık.

Üçüncüsü...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şebnem Hanım, bence Mustafa Bey üzerinden gitmeyin, burada Komisyon verecek kararı. Mustafa Bey’den söz alırsanız burada Komisyonun...

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Peki, o zaman şöyle konuşalım: Sayın Mahir Ünal’ın yaptığı konuşmalarda kanun teklifinde hayvanların mal statüsünden çıkarılıp can statüsüne konulacağı söylendi fakat öyle bir kanun düşünün ki hayvanlar üretiliyor, hayvanlar satılıyor, hayvanlar satılmıyor, hayvanlar katalog üzerinden sanki Trendyol’dan elbise alır gibi ya da Yemek Sepeti’nden yemek ısmarlar gibi ısmarlanıyor. Ondan sonra, hayvanlar üzerinde deney devam ediyor, bununla ilgili tek bir virgül, nokta, bir parantez yok. Hayvanlar üzerinde gösteri yapılıyor, hayvanlar esaret altında tutuluyor. Durum böyleyken biz bu

kanun teklifi için “Hayvanlar mal statüsünden çıkarılıyor.” diyebilir miyiz? Diyemeyiz. Nesrin Hanım 25 binin üstü ve altı belediyelerle ilgili konuştu, burada şunu demek istedi: Hayvanlar üretilecek, katalogdan vesaire satılacak. Sokağa atılırken 2 bin lira gibi hiç caydırıcı olmayan bir ceza... Ben hep söylüyorum, televizyonda da söyledim, birkaç paket mama parası, o kadar az, cüzi bir şey ki ama tabii, Maliye Bakanlığı bu cezanın tahsil edilebilir olmasını istiyor.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Evet, caydırıcılığı bakımından.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Ama biz de diyoruz ki: Tahsil edilmesin lütfen, caydırıcı olsun.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Alınmayan para nasıl caydırıcı olacak?

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – O zaman cezaları yükseltin, üstünde, TCK’ye göre ilave yaptırımlar getirin değil mi?

Şimdi, hayvanlar üretiliyor, bir yandan caydırıcı olmayan para cezalarıyla sokaklara bırakılıyor. Öbür taraftan, diyoruz ki: 25 binin altındaki belediyeler kısırlaştırma merkezi kurmak zorunda değil. Oradaki hayvanlar başka yere gidecek. 25 bin ila 75 bin arası yerlerdeki belediyelere dört buçuk sene zaman veriyorsunuz kısırlaştırma merkezi kurmak için, 75 bin üstü için iki buçuk sene veriyorsunuz. Şimdi bütün bunları düşünün, üretime devam, sokağa atmaya devam. Belediyeler dört buçuk seneye kadar kısırlaştırma merkezi kurmayacak, kurmak zorunda değil. Peki, bu hayvanlar üremeyecek mi? Siz “Dört beş sene içinde bütün hayvanları dijital kimliklendireceğiz.” dediniz. Nasıl yapacaksınız? Ya, biz gerçekten çok merak ediyoruz. Sürekli bir hayvan üretimi, sokağa atım var ve belediyeler kısırlaştırmayacak, yapmayacaklar çünkü birçoğu projeden vazgeçti. Doğru mu? Bunu duyunca.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Vazgeçti.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Yani teknik olarak bu kimliklendirme ve kayıt altına alma mümkün olmayacak, inanın bize olmayacak.

Cezalar konusunda tabii ki caydırıcı değil. Biz nereden biliyoruz? Çünkü mesela sahipli hayvana kötü istismar, öldürme, şu bu TCK 151/1’e, 2’ye göre değerlendirildiği hâlde bunlara normal hapis cezası bile gelmediğini biz biliyoruz çünkü biz mahkemelerdeyiz yani görüyoruz ki bunlar ceza almıyorlar, gene almayacaklar. Cezalar benim konum değil, o konuda çok fazla konuşmayacağım.

Şimdi, belediyeler kanunuyla ilgili, 2 tane, 5393 ve 5216 mıydı, galiba ikisinde değişiklik yapılacak, ek konulacak denildi değil mi?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Denildi.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Belediye başkanının aslı görevleri arasına alınacak ama o, kanun teklifinde yok, olması gerekmiyor mu?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – 5199’un içinde var. Daha önce bahsetmiş olduğum 4’üncü maddenin (c) fıkrasında var.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Hayır, o 2 kanuna atıfta bulunulacak ya da orada değişiklik yapılacağıyla ilgili bir şey görmedik biz.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Anladım, Belediye Kanunu’nun 14’üncü maddesini diyorsunuz

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ
ŞEBNEM ASLAN – Evet.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – 14’üncü maddeye gerek kalmadan bu kanun içerisinde biz kullandık.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ
ŞEBNEM ASLAN – Bizim avukat arkadaşlarımız hep diyor ki: “Evet, çok güzel, ‘Belediyelere ceza vereceğiz.’ diyorlar ama o kadar çok altını doldurmaları lazım ki.” İnşallah dediğiniz doğrudur ve dediğiniz gibi olur.

Deney hayvanlarıyla ilgili bakın -Ahmet sen çok daha iyi biliyorsun- 260 bin mi, 360 bin mi hayvana deney yapıyor. Bu hayvanlar kapalı kapılar ardında. Deney hayvanlarıyla ilgili en ufak bir kelime, cümle, paragraf, nokta, virgül yok. Yazık değil mi bu hayvanlara ya, onlar hayvan değil mi? Hani mal değildi? Gerçekten mal değil mi? Arkadaşım anlattı “Yükselme, kariyer yükselmesi için kullanılıyor.” diye, çok doğru. Alternatif yöntemler hızla yayılıyor. Sayın Yunus Başkanım diyor ki: “Onlarla bir değil, aynı değil.” Ama en azından bir şeyler görelim bu kanun teklifinde. En azından şunu görelim: Alternatif yöntemlerin teşviki. En azından şunu görelim: Bilimsel bir sonucu kanıtlanmadığı için -en azından- sahipsiz kedi ve köpeklere deney yapılmaması. En azından şunu görelim, sanırım 2011 yılındaki deney yönetmeliğinde de var: Üstünde artık deney yapılmayan hayvanların sahiplendirilmesinin teşviki. En azından bir şey görelim yani onları da bu kanun teklifinde lütfen unutmayalım.

Yunus parklarıyla ilgili, tabii aslında biz sahipli sahipsiz hepsinin tamamen yasaklanmasını istiyoruz. Yunus parklarıyla ilgili, Vekilim, siz dediniz ki: “Çiplendireceğiz.” Ama ben o kadar çok veteriner hekimle görüştüm, dediler ki “O kadar kolay ki ölen bir hayvanın üzerinden o çipi çıkarıp yenisine takmak.” Ayrıca, yunus parklarında doğum olmayacak mı? Yani o yunus parkları asla kapanmayacak. Bakın, Yunanistan komşumuz -vekilim sizinle defalarca konuştuk bunu- aynı şekilde bir koyunu kapattı, orada yunuslara terapi yapıyor. Yani bizim üç tarafımız denizlerle çevrili, bir Yunanistan kadar olamayacak mıyız?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kısa bir cevap vereyim mi, siz yine devam edin.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ
ŞEBNEM ASLAN – Tabii, buyurun.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yunuslarla alakalı, foklarla alakalı bu rehabilitasyonlar dünyada tamamen –bak, ben burada çok net söylüyorum- üçkâğıttır, asla öyle bir şey olmaz. Otuz sene, efendim burada gösteride, şurada burada doğal yaşamından uzak yetiştirdiğiniz hayvanları bir yıl rehabilite edeceksiniz ve bu tür alanlara bırakacaksınız. Böyle bir şey yok.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ
ŞEBNEM ASLAN – Tamam, Başkanım...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Başka bir şey daha, çiplenme bir teknik meseledir. Sadece çiplenmeyi çipi alıp başka bir yere değiştirmek gibi düşünmeyin. Yani bu ülkede buna engel olacak tedbirler var; resimleri var, bunların ilerleyiş süreçlerinde çekilmiş haber resimleri olacak. Yani siz tutup da kırk yaşındaki bir yunusun çipini çıkarıp daha yeni sürünüze kattığınız bir yunusa takacaksınız, bunları da hekimler falan filan fark etmeyecek. Yani o zaman bütün meslekleri inkâr etmiş olacağız. Bunlar uzman insanlar, bunların da nasıl birtakım koruma tedbirler alacağını bence onlara bırakalım. Bizim kanunla yasaklamayı konuşmamız lazım, bunun dışındaki bizim yetkimizde olan bir şey değil.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Başkanım, ben o beş senedir bilfiil, full-time bu işin içindeyim, öğretim üyesiydim, erken emekli oldum bu iş için. Ben devlet kurumlarının bu kadar sıkı bir denetim yapacağına asla inanmıyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yunanistan’dan mı isteyelim, nereden isteyelim? Bu devlete güvenin ya, bu kadar değil ya! Başka bir şey yok.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Güvenemiyoruz. Bu konuda, can konusu olduğu zaman güvenemiyoruz. Bakın, peki, şunu söyleyeyim...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yani bakın, ne demek?

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Tamam, bir dakika lafımı bitireyim. Tamam diyelim ki: “Yunuslar rehabilite edilemez ve denizlere salınmaz.” Kabul ettik. Koca Türkiye Cumhuriyeti devleti yunusa ya da morsa ya da diğer deniz canlısına bakamaz mı ya? 2 tane, 3 tane koyu çevirip bakamaz mı, bu kadar aciz miyiz biz?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bakabilir.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Yani onları görmezden gelmek istemiyoruz. “Ne yapalım, onlar da acı çekmeye devam etsin, işte gösteri sonrası 1 metrelik, 2 metrelik kafeslerde burunlarını vurmaya, yaralanmaya devam etsin.” diyemiyoruz. Alıp bakalım o zaman, tamam, salmayalım ama kapatalım, diyelim ki: “Bir sene içinde yunus parkları kapanıyor.” Bakın, kamuoyu buna çok hazır, bu konuda öyle bir kamuoyu Oluşturdu ki bu konuda çünkü biz bunun peşini bırakmayacağız. deyin ki: “Biz Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak bu hayvanları esaretten, acıdan kurtarıyoruz, şu şu koylara prefabrik rehabilitasyon merkezlerini yapıyoruz -zaten yaban hayat üzerine hekimlerimiz var, daha da istihdam ediyoruz- ve dünyaya örnek oluyoruz.” deyin, diyebilirsiniz. Lütfen bunu yapın.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Gözleri kör oluyor, sonarları kapanıyor, intihar ediyor bu hayvanlar.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU – Sayın Başkanım, maddelerde bunları konuşsak.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, evet bence de. Siz geneli üzerine bir değerlendirme yaparsanız.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Ben bir daha konuşmayacağım. Ben 400 sivil toplum kuruluşunu burada temsil ediyorum, bir daha konuşmayacağım.

Üretimden bahsedelim biraz. Sayın Başkanım, biliyorum siz çok yakınsınız ırk dernekleriyle. Biliyorum, köpeklerinizi onlardan aldınız ama şu mesela Kangal Akbaş olayı. Biliyorsunuzdur Sivas’ta artık normal sokak köpeği yok, sokak köpekleri Kangal.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Orijinal Kangal diye bir şey kalmadı.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Barınaklara bakın, en son bildiğim kadarıyla 1.500 Kangal, Kangal melezi vardı barınaklarda. Yani gerçekten illa tamam ırkını sürdürmek için belli bir devlet korumasında olsun ama artık bu hayvanlar üstünden para kazanan kanlı sektörlere artık dur diyelim lütfen.

“Sahipli kedi köpeklerin kısırlaştırılması esastır.” maddesi vardı mevcut kanunda. O madde kaldırılmış, doğru gördüm herhâlde.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Ek 1’inci maddede var.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Baktım onlarda göremedim. Belediyelerin değil, “Sahipli kedi köpeklere kısırlaştırma esastır.” maddesinin kalkması hükmü var. Yani sahipli hayvanlar kısırlaştırılmayabilecek.

Arkadaşlar, şikâyet hakkı... Şimdi, bakın, İstanbul’da 1 arkadaşımız var, çok seviyoruz onu ve çok iyi çalışıyor, ben, onu tenzih ediyorum, 1 kişi; onun dışında biz bakanlık bürokratlarını ne yazık ki çalıştırmıyoruz ya. Bir de üstelik diyorsunuz ki: Gördüğünüz ya da suçüstü olmayan, mesela komşum hayvanına eziyet ediyor, hayvan sürekli bağılıyor, acı çekiyor, ben göremiyorum ama onu hissediyorum, duyuyorum. Eğer hafta sonuna denk geldiyse ya da mesai saatleri dışındaysa ben kimi bulacağım da kime şikâyet edeceğim, onu koltuğundan kaldırabilecek miyim acaba? Yani bu şikâyet hakkının bizlerden alınması, bu anayasal hakkımızın alınması asla kabul edilebilir değil. Ama bunun yerine ne yapalım? savcılıklara yük binmesin deniyorsa -Mehtap Hanım- daha önce de söyledik, aynı çocuk hakları ya da işte kadın haklarında olduğu gibi savcılıklarda hayvan hakkı ihlali soruşturma büroları... Bir sürü yeni mezun savcımız var, avukatımız var ,onlara istihdam sağlayalım...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Şebnem Hanım, sizin bahsetmiş olduğunuz sahihsiz hayvanların kısırlaştırılması meselesi kanun teklifinde... Bakın, şu andaki mevcut kanunun 4’üncü maddesinin (k) fıkrasında “Kontrolsüz üremeyi önlemek amacıyla toplu yaşanan yerlerde beslenen ve barındırılan kedi ve köpeklerin sahiplerince kısırlaştırılması esastır.” şeklinde.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Evet, var.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Bizim yazdığımızda da “Kontrolsüz üremeyi önlemek amacıyla toplu yaşanan yerlerde beslenen ve barındırılan kedi ve köpeklerin sahipleriyle kısırlaştırılması esastır.”

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Onu öyle görmedim ben, biz onu öyle görmedik.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Aynen böyle.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Ona bir daha bakarız Vekilim.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – “Madde 4 (k) değiştirilmiştir.” diyor vekilim.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Hayır, ekleme yapıldı.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ekleme yapıldı.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – O zaman çok net değil, bir daha bakalım, üstünden geçelim.

Atlı faytonlar...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Biraz önce okuduğum kısım devam ediyor: “Kedi ve köpek sahipleri hayvanlarını fiziksel kimliklendirme yöntemleriyle kayıt altına almakla yükümlüdürler. Dijital kimliklendirme yöntemleriyle belirtilen usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenen yönetmelikle düzenlenir.” Sizin istediğinizden de ileri aşamaya gidiyor.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Tamam, özür dilerim, orada atlamışım.

Hemen düzelteyim, bunu geri alıyorum.

“Sahipli hayvanların kısırlaştırılması esastır.” maddesi aynen kanun teklifinde varmış, özür diliyorum.

Atlı faytonların günümüzde artık yasaklanması lazım. Lütfen... Burada yazıyor mu? Ben onun il hayvan koruma kuruluna bırakıldığını zannetmiyorum. Sadece il hayvan koruma kurulunun sorumlulukları artırılıyor ama atlı faytonlarla ilgili karar merci olarak gösterildiğini ben görmedim. Artık konuşmama gerek yok, hepiniz biliyorsunuz, akülü faytonlar var, akülü araçlar var, artık bunları koyalım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Fiili olarak ülkenin gündeminde çıktı bu zaten, bunun üzerinde çok fazla durmaya gerek yok.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Peki, onun dışında biz niye yük hayvanlarının da takip edilmesini koymuyoruz? Yük hayvanları köylerde, köylü, çiftçi arkadaşlarımız... Çiplendirilmesi, Bakanlıkça bakım koşullarının belli aralıklarla kontrol edilmesi, eğer iyi bakılamıyorsa ceza yazılması vesaire, bunlarla ilgili de lütfen bir paragraf açalım.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Onların zaten manevi bir değeri var sahibi bakımından.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Biz onlara bırakamayız, biz devlet olarak bunun önlemini alalım, Bakanlık, il tarım müdürlükleri, ilçe tarım müdürlükleri gitsin, kontrol etsin, hayvanın refahını görsünler, onu yapmak zorundayız.

Yasaklanmış ırklarla ilgili, sokağa terk edilip de barınağa giden hayvanların da altı ay sonrasında ormanda -Mehtap Hanım'ın söylediği gibi- sokakta, orada, burada bulduğunuz hayvanların da artık bu yasaklanmış ırk, yasaklı ırk kapsamında çıkarılmasını istiyorum. Benim ormanda bulduğum Terrier köpeğim, değme Pitlere, Dogolara taş çıkarır. Burada, Hakan Bey söylemişti, aynen katılıyorum, artık 21'inci yüzyıl Türkiye'si'nde bu, şu yasaklanmış... Ona bakarsanız, Kangallar çok daha kuvvetli, onlar çok daha iri, ona bakarsanız Alman Shepherd Double Coat Dog...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – İsim belirtmiyoruz zaten.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Ama diyor ki: Bakanlık yönetmeliğinde çıkınca o kapsam genişletilebilir. Bir de yönetmelik var... Öyle yapıyorsunuz.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Şebnem Hanım...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Mustafa Bey, vakti çok kötü kullanıyoruz.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – O 4 ırktan bahsediliyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Siz devam edin, bitirin, karşılıklı konuşmayalım, hemen devam edin ve bitirin.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Hemen bitmek üzere.

İngiltere'de -ben demin söyledim- yasaklı ırklar, pitbullar dadı köpek olarak yüzyıllarca kullanıldı. Bakın, daha iki gün önce Facebook'ta -siz takip etmiyorsunuz, beni hiç takip etmiyorsunuz, farkındayım- yanlış hatırlamıyorsa, bir Dogo bir bebekle oynuyor, onu oynatıyor yani inanın, bir Terrier bu kadar yumuşak olamaz ona zarar vermemek için.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK - Ama bir o kadar da tercih sebebi...

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Hah, o zaman diyeceğiz ki: Sahiplerine ceza, sahiplerine hapis, sahiplerine para, sahip, sahip, sahip...

Hayvan hakları yasası demiyoruz ama ben bakın, bir video koydum, şu kadar bir sincap -hani deniyor ya: “Hayvanlar bilinçli değil, düşünemiyor vesaire, o yüzden hayvan hakları yasası diyemeyiz.” turistlere gidiyor, böyle yapıyor, adamın elinde su şişesi var, anlamıyorlar önce ne yapacaklarını, tekrar yapıyor, bir açıyorlar, ellerini koyuyor, su içiyor. Sizce bu hayvan düşünemiyor mu, bu hayvan bilinçsiz mi, şuarsuz mu? Lütfen, artık bu kanuna hayvan hakları kanunu diyelim.

Biz, size inanıyoruz ama Bakanlıklar bu işi gerçekten fena yaptı. ben sizi çok iyi anlıyorum sizleri de çok iyi anlıyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Başa dönmeyelim tekrar, Bakanlığa.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Bakanlık valla vermesin, biz razıyız.

Sanırım bu hafta sonu da bir eylemimiz var, sizleri de bekleriz.

Teşekkürler.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Temsilcisi Haluk Bey’e söz verelim.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU – Teşekkür ederim, hepinize saygılar sunuyorum.

Zaman da çok kısıtlı aslında çok fazla bir şey söylemeyeceğim. Kanun maddelerinde söz verirsiniz dâhil olmak istiyorum ve bazı düzeltmeler talep edeceğiz.

Kanun maddelerinde söyleyemeyeceğim birkaç cümleyi burada söylemek istiyorum: Ben bir konuya açıklık getirmek istiyorum hem milletvekillerimiz söyledi hem de hayvanseverler söyledi: Hayvanlar arasında bir ayırım yapılıyor gibi bir husus var. Aslında bir noktada doğru çünkü sürece baktığımızda, önce Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi çerçevesinde pet hayvanlarına yönelik bir kanun çıkarıldı, bunu Çevre ve Orman Bakanlığı çıkardı -buradan bir yere geleceğim, onun için söylüyorum bu özet- daha sonra da Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı -zaman zaman adı değişen Tarım Bakanlığı- Avrupa Birliği uyum çalışmaları çerçevesinde Avrupa müktesebatında olan gıda amaçlı kullanılan hayvanların yani çiftlik hayvanlarının çiftlikte, nakilde ve kesimde refahıyla ilgili hususları çıkardı. Dolayısıyla burada söylenen bir kısım hususlar aslında diğer kanunda önlemleri alınan hususlar; ha, geliştirilebilir, o ayrı bir konu. Fakat ben buradan şuraya geliyorum: Ben, daha eski, kanun çıkmadan önce de 3’lü koalisyon döneminde Komisyon görüşmelerine katılmıştım, Ediz Hun, Komisyon Başkanıydı, orada şu söylenmişti: Özellikle bu kanunu esas alan, daha çok ağırlıklı olarak düşünülen kedi, köpek gibi hayvanların var olduğu kanun, veteriner hekim istihdamının son derece az olduğu ve taşra teşkilatının son derece zayıf olduğu bir bakanlık bünyesinde kalıyordu. Komisyon Başkanı şunu söylemişti: “Bunu çıkartalım, yeterince veteriner hekim istihdam ederiz.” Bunu bir Türk Veteriner Hekimleri Birliği Genel Sekreteri, bir veteriner hekim sıfatıyla söylemiyorum, görünen bütün tartışmalarda şu oluyor, sivil toplum örgütleri şunu söylüyorlar: Biz güvenemiyoruz, kim denetleyecek, kim nasıl yapacak? Bir işi, bir kanunu, bir mevzuatı yönetmek için önce sağlıklı bir mevzuatınız olması gerekiyor, sağlıklı bir yapılanmanız olması gerekiyor, ehil kişilerden yeterince personelinizin olması gerekiyor.

Bu kanun teklifinde belki -özür dilerim siz konuya zaten yeterince hâkimsiniz, Sayın Başkanım Komisyonunda da sunmuşum- çift başlılığı giderebilecek bir yaklaşım sergilersek... Çünkü bir tarafta, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü -her an bir başka Bakanlığa devşirilebilir, olur, olmaz, bilmiyorum, geçmişte başka bakanlıktı- bir başka tarafta Tarım Bakanlığı; dolayısıyla hayvan refahıyla hem kanunlar anlamında hem personelin verimli kullanılması anlamında hem de bütçenin verimli kullanılması anlamında sıkıntı çıkıyor. Bu kanunda da bu sıkıntıyı bertaraf etmek için, aynı Bakanlıkta altyapıda beraber oldukları için, bazı yerlerde Doğa Koruma Milli Parklar il müdürlükleri zikredilmiş bazı yerlerde tarım il müdürlükleri zikredilmiş “Veteriner hekimlerden faydalanabilir.” diye. Özet, bu kadar uzun cümlelerin sonunda, bu kanun teklifi çıkacak ve uygulamaya geçecekse geçmişte de yaşadığımız husus şuydu: Birçok yerde var olan mevcut kanunda valiliklere devrediyor, valilikler de öğretmenlerin denetimine kadar giden bir süreci hiç ehil olmayan kişilerin hayvan refahı ya da hayvan haklarıyla ilgili süreci takip ettiği bir süreç çıkıyor. Benim istirhamım Türk Veteriner Hekimleri Birliği olarak, bir veteriner hekim olarak, daha ötesi bir vatandaş, hayvansever olarak, bu kanun çıkıyorsa bu kanunun uygulanmasıyla kamu otoritesinin her ilde ve her ilçede en az 2 veteriner hekim olacak şekilde istihdamı yerine getirilmesi gerekir diye düşünüyorum. Bunu da sizlerin huzurunda bir kere iletmek istiyorum. Maddelerde bunu söyleyemeyeceğim için söyledim, hem çift başlılık ortadan kalkmış olur hem de ilgili bir birim tarafından herkes sağlıklı bir şekilde...

Burada şunu söyleyeceğim: Komisyon görüşmelerinde de görüldü, “hayvan polisi” kavramı çok fazla zikrediliyor, biz de zikrettik ama sadece hayvan polisine bağlamayalım, hayvan polisi asayişle görevlidir, biz “hayvan müfettişi” kavramını da önermiştik çünkü hayvan müfettişi aynı zamanda hayvanın anatomisini, fizyolojisini ve psikolojisini bilen, ona göre suç teşkil edip etmediğini, hayvan refahının uygun olup olmadığını denetleyebilen birisi. İçişleri Bakanlığımız hemen bir ön aldı, güzel bir şey yaptı hayvan polisiyle ilgili bir asayiş kurdu ama asayiş de sorumlu olmayacak, kanunda bunu da düşünüyoruz mutlu oluruz.

Ben, maddelerde hakkımı kullanmak istiyorum, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Yunus Bey, bir soru sorabilir miyim Haluk Bey’e?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Orhan Bey bir soru soracak size Haluk Bey.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Haluk Bey, teşekkür ederim öncelikle.

Avrupa Birliği müktesebatından bahsettiniz “Gıda amaçlı kullanılan çiftlik hayvanlarının refahı, taşınması, lojistiği sırasında olabilen en iyi koşulların gerçekleşmesi için bir kanunumuz var.” dediniz. Orada, bu hayvanların kesimiyle ilgili bir not var mı, herhangi bir bilgi var mı; bu konuda ne düşünüyorsunuz?

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU – Şöyle: Avrupa Birliği müktesebatında -sizin konuşmanızda belirttiğiniz gibi- şoklanıp ondan sonra kesilmesi söz konusu ama ben bir bürokrattım aynı zamanda, şu an kızakta bir bürokrattım, müzakerelere de katılmışım; şöyle söyleyebilirim: Burada istisna verebiliyor. Bir veteriner hekim olarak da şunu söyleyebilirim: Şoklanıp kesilebilir, bizim mevzuatımız buna müsaade ediyor, Diyanet İşleri Başkanlığından filan da görüş alındı ama keskin, uygun, bizim dinimizin öngördüğü şekilde davranılırsa eğer yani hayvana acı vermeden kesim yerine getirilmesi ve keskin bıçakların kullanılması ve benzeri unsurlarda bu dediğiniz acı çekmeden hayvanın ölümüne de vesile olabilecek bir çalışma, her ikisini de sağlayabiliyor. Dolayısıyla, Avrupa Birliği müktesebatına uyum çerçevesinde yapılan çalışmada şoklama dışında bu yöntem de kabul edilmişti.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ - Ben buna bir cümle ilave edeyim Orhan Bey: Tarım Bakanlığımız bu konuda bir çalışma yapıyor ve bu, Haluk Bey'in söylediği yöntemlerden bazıları caiz olarak görülen -yine Diyanetle birlikte- yöntemler. Bunlardan bir veya birkaçı birlikte kullanılarak bu acının azaltılmasıyla alakalı fikrî bir çalışma şu anda var, onu söyleyebilirim.

Şimdi, izin vererseniz bir ara verelim.

Saat 21.30'da yeniden toplanmak üzere toplantıya ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.33

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 21.31****BAŞKAN: Yunus KILIÇ (Kars)****BAŞKAN VEKİLİ: Hasan KALYONCU (İzmir)****SÖZCÜ: Selahattin MİNSOLMAZ (Kırklareli)****KÂTİP: Zafer IŞIK (Bursa)**

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Saygıdeğer Komisyon üyeleri, Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonumuzun 27’nci Yasama Dönemi 6’ncı Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Gündemimizde yer alan (2/3727) esas numaralı Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin görüşmelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Şöyle bir teklifim var Sayın Komisyon üyeleri ve STK temsilcileri: Şimdi kanunun maddelerine geçilmesini oylayacağız, o sırada da milletvekillerimizden maddeler üzerinde yine konuşmak isteyenler söz alacak ve STK temsilcilerimizden de her maddede 1 kişiye geneli üzerinde konuşuyormuş gibi söz hakkı vereceğiz. Böylelikle, hem teklifi ilerleteceğiz hem de sizi bu arada dinlemiş olacağız.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Sayın Başkanım, kısa bir konuşma yapacağım genel olarak.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – O zaman herkes toplanana kadar geneli üzerinde konuşmaya devam edelim.

Haydar Bey, buyurun.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Sayın Vekilim, şu ana kadar gerçekten çok büyük sıkıntılarla, gece gündüz saatlerce çalışmalarla emek harcadı; Allah için, emek harcadı, buna şahidiz. Bütün emek harcayanlara teşekkür ediyoruz. Bu emeklerin de ziyan olmaması için ileride, yıllar sonra şu an burada olduğumuz gibi bizlerden sonraki insanların da büyük emek ve gayret harcamaması için istikrarlı, sağlıklı kararlar alabilmek adına özellikle birkaç önerim olacak sizlere.

Şu anda bilmiyorum farkında mısınız, Türkiye’imizde başkentimiz, en ücra ilçelerimiz bile kaçak üretim çiftliği hâlinde; hemen yanınızdaki binada kaçak üretim, hemen 3-5 bina ilerinizde kaçak üretim... Bunların satılma yerleri nasıl? Peki, binalarda bu kadar kaçak üretim yapılırken duyarlı komşular bunu duyup şikâyet etmiyor mu? Maalesef, kaçak üretim o kadar ilerlemiş ki öyle vicdansızlık boyutuna gelmiş ki ses tellerini dahi kesiyorlar. Ankara’da 68 tane hayvanın ses teli kesilip kaçak üretim yapıldı.

Şöyle de bir sıkıntı var Sayın Başkanım ve sayın vekillerim: Ses tellerini kesen veteriner hekim hâlâ tespit edilemedi; çok acı bir şey. Veterinerlik fakültesinin raporu var ses telinin kesildiğine dair, Ankara’da bir veteriner hekim kesti bunu, bu veteriner hekim dahi tespit edilemedi. İşte, barınakların kontrolü noktasındaki onları kontrol edenlerin yetkisi noktasındaki endişelerimizi şimdi anlatabiliyor muyum size? Büyük sıkıntı.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU – Henüz kanıtlanmış değil efendim yani veteriner hekimin yaptığı ispatlandı mı?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Şahsın ifadesi var.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU
–İfadeyi alan, veteriner hekimi niye tespit edemiyor?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN
– Bu da artık yargının sorunu Beyefendi, inanın yargının sorunu.

SOKAKTAKİ PATİLİ CANLARI YAŞATMA DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ALPER KARMIŞ – Çok
özür diliyorum.

Onun kestiğini düşündüğümüz veteriner hekim her nedense baskın anında oraya gelip, alelacele karneleri toplayıp “Bana yavru köpekleri verin.” deyip olay yerinden ayrıldı.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU
– Varsayım üzerinden...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN
– Varsayım değil.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, bunlar adli meseleler.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN
– Burada en önemli husus, bu tür vicdana ve insanlığa aykırı üretimlerin yapılmaması için lütfen, katalog dahi olsa -madem bunlar can, madem ben evime mobilya almıyorum, evime herhangi bir koltuk, sandalye almıyorum- katalogdan bunu seçmeyelim.

Sayın Başkanım, yıllarca bu işe mücadele verdiniz, aynen katalogdan, internetten ürün alır gibi, evime bir parça eşya alır gibi bu hayvanı katalogdan dahi olsa almayalım, sakın bu hataya düşmeyelim. “Pet shop”larda ve özellikle hiçbir kontrolü olmayan internet üzerinden hayvan satışı kesinlikle yasaklanmalıdır. Eğer ruhsatlı üretim çiftlikleri varsa -tabi ki var- bunların da beş yıl süreyle lütfen üretimini engelleyelim, durduralım çünkü büyük sıkıntı var. Engellenebilmesi adına en büyük taleplerimizden biri bu. Yurt dışından o kadar çok hayvan geliyor ki... İnsanlar kendi egolarını tatmin için, “YouTuber” olabilmek için akla hayale gelmedik hayvanlarla şarlatanlık yapıyorlar internet üzerinden, YouTube üzerinden şarlatanlık yapıyorlar tabir yerindeyse. Bunların engellenmesini, görüldüğü anda herhangi bir şikâyet dahi olmadan müdahale edilmesini... Burada bir tarayıcı mı olur, YouTube’da bir tarayıcı mı olur; bu tür insanları gördüğümüz zaman... Bir de utanmadan “ruhsatlı” diyorlar. Ankara’nın göbeğinde bahçeli bir lokantada -barınak mı diyelim, çiftlik mi diyelim, hayvanat bahçesi mi diyelim- ön ruhsat veriliyor. Nasıl veriliyor? Adam 5 tane aslanı oraya getiriyor, ön ruhsat veriliyor Sayın Başkanım. Öyle bir şey kabul edilebilir mi?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Asla.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN
– Bir bahçe işte, burası gibi bir bahçe; bunun doğal yaşamı mı şimdi bu?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ TULAY DANACIOĞLU – Şu an, aslanlar rahatsızlıklarından dolayı ayrıca özel bir klinikte tedavi görüyorlar, 8 tane aslan yavrusu.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN
– Onun için, özellikle bu denetimlerin çok sıkı olmasını istiyoruz. Doğal yaşam alanındaki en büyük endişemiz bu.

Bir de mobil kısırlaştırma konusunda... Çünkü çok iç içeyiz, bunu çok yaşıyoruz ve çoğu zaman da siz vekillerimizden destek istiyoruz bu noktada.

En son Gölpaazarı'nda yapıldı bu mobil kısırlaştırma. Dediler ki: “Biz mobil değiliz. Gölpaazarı Belediyesi bize bir yer tahsis edecek.” Tahsis ettiği yer de sizin beyan ettiğiniz yer gibi Sayın Başkanım, ekip mobilin ekibi olacak, tahsis edilen yerde yapılacak. 10 tane hayvan kısırlaştırdılar, kısırlaşan hayvanları gündüz veya akşam bıraktılar, bir gün hayvanların yanına dahi hiç gitmediler, ondan sonra gitti bu ekip. Gölpaazarı'nda bin tane hayvan var. Oradaki hayvanın 200 tanesini Alper Karmış kısırlaştırdı, kendisi şu an burada. Bin tane hayvan var. Bu bin tane hayvanı mobil gelip 10 tane, 20 tane, 30 tane, 100 tane kısırlaştırmayla çözmesi mümkün mü? Asla mümkün değil. “Bunun için 1 tane veteriner hekim al.” diyoruz. Başkana diyoruz ki: “Madem bu kadar harika bir yerin var, bunu yapabildin.” Yeri de harika değildi. Sosyal medya tepkisiyle ve siz vekillerimizi aradığımızda sizlerin desteğiyle Başkan yerini düzenledi; mobil gitti, yeri kaldı. 1 tane veteriner hekim alsa süreklilik arz eden bir kısırlaştırma olacak. Maalesef, maalesef...

Bir de bu 25 binin altındaki yerlere eğer kısırlaştırma merkezini kuramazsak, kurduramazsak bu 25 binin altındaki yerlerde maalesef... Belediye -siyasi isim kullanmayacağım- kışın kar yağıyor, kar yağarken bir minibüs hayvanı getiriyor ilçenin çöplüğüne -Sayın Başkanım şahittir olaya- Sayın Kaymakamımıza da ulaşmamıza rağmen, bildirmemize rağmen... Maalesef, şu gerçeği göz ardı edemiyoruz: Atanmış insanların seçilmiş insanlara gücü yetmiyor maalesef. Kaymakamı arıyoruz, kaymakamın başkana... Oysa ki irade kaymakamda olmasına rağmen, o hayvanın atılışını engelleyemedi. 12-13 tane hayvan kar yağarken çöplüğe bırakıldı. E, bunu durdurabilmemizin de tek yolu kısırlaştırmak. Yoksa, insan zafiyetle donanmış, bu sıradan da bir zafiyet değil, vicdanı eksik olan insanların yaptığı bir zafiyet ya da hata. Bunun için özellikle sizlerden istirhamım -konuya çok hâkimsiniz Sayın Başkanım, kendi mesleğiniz- dört buçuk yıl gibi bir süreçte -dört buçuk yıl sonra kursun dediğimizde- bir hayvan kaç kez doğurur, her batında kaç hayvan olur? Bu dört buçuk yılda, altı aya vurduğumuz zaman doğan hayvanların her altı aydan sekiz ayda bir doğurduğunu varsayarsak 9-9 katladığımız zaman o ilçede hayvandan geçilmez. Ondan sonra, tekrar sizlere geleceğiz “Hayvanları zehirlediler, öldürdüler.” diye. Yani bu teklife “sürgün ve katliam” dememizin sebebi yalnızca bunlar. Eğer biz, bu 25 binin altını...

Bakın, Yahşihan, hemen yan tarafta, hemen yanımızda. 3 tane konteyner efendim, 3 tane konteyneri var, bir tanesinde kısırlaştırıyor, bir tanesinde postoperatif kullanıyor, bir tanesinde de veteriner hekimler ve personel bulunuyor. Ülkemizde o kadar çok veteriner hekim var ki vallahi iş bulamıyorlar. Alsınlar ya bu veteriner hekimleri. Veteriner hekim konusunda da devletimizden belediyelere destek olmasını istiyoruz, başka türlü bunu çözmemiz mümkün değil. Sizlerden bir konuyu daha öğrenmek istiyorum. Evlerdeki hayvan sayısına yönetmelikte dahi olsa dokunulacak mı dokunulmayacak mı Sayın Başkanım?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Öyle bir düşünce yok.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Yani kanunun yönetmeliğinde evlerdeki hayvan sayısına dokunulmayacak diyebilir miyiz sayın vekilim?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şöyle: Bu istifçilik ayrı bir sıkıntıdır.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Ölüm kampı barınaklardan alınan hayvanlara bakan muhterem hayvanseverlere “istifçi” demeyin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır. Bakın “İstifçilik ayrı bir sıkıntıdır.” dedim. Bir kelime söyledim, siz iki cümle ettiniz.

İstifçilik bir problemdir, insan psikolojisiyle de alakalı bir şeydir, bu bilimsel bir şeydir, bunu tartışmayacağım burada. Dolayısıyla, bunun dışında böyle bir sınırlama şu anda yoktur ve düşünülmemektedir.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Zaten insan sağlığı ve hayvan sağlığını tehdit ediyorsa şu anki mevcut kanunda da buyurduğu gibi gidip orada müdahale edilebiliyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır. Benim söylediğim istifçilik bir psikolojik problemdir.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Anladım efendim ben sizi.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tedaviye ihtiyacı vardır, tedavi edilmelidir.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Anladım efendim.

Peki, en büyük sıkıntılarımızdan, en çok aldığımız ihbarlardan ve sizlerin de birebir yakınlarının belki sizleri arayıp da “Ya ben lojmanda oturuyorum, ben askerim, ben polisim veya işte başka bir kuruma mensubum ama lojmanda oturuyorum. Baktığım hayvana yönetim ‘Yönetim planında yok, bizim lojman yönetmeliğinde hayvan beslemek yasaktır.’ diyor” E, şimdi, koskoca Türkiye Cumhuriyeti’nin vekilleri hepiniz de bizden efendim, herkesin işte... Sayın profesörlerimiz var.

Şimdi, Türkiye Cumhuriyeti’nin sayın vekilleri lojmanlardaki hayvanları yönetmeliklere kurban edip dışarı atıracak mıyız yoksa lojmanlardaki hayvanlar kalacak mı? 1936’da çıkan bir Kat Mülkiyet Kanunu var, bina yapılırken bir yönetmelik olmuş. Adamın dinidir, felsefi görüşüdür veya hayvan sevmiyordur, başka bir konudur, evladını ısırmıştır, o da kendine göre haklıdır, haksız demiyorum ama geneli kapsayan 80-100 dairesel bir sitede bir kişinin çekinceleri yüzünden yönetmelikte “Hayvan beslemek yasak.” diye... Şu an bunu bekleyen o kadar çok hayvancağız ve hayvan sahibi var ki evladını almış gibi adamın hayvanını göndermemiz gerekecek. Bu konuda teklifte çalışma vardı, şu an hiçbir şekilde göremedim. Sizlerden en büyük isteklerimizden birisi de bu. Ne yapacağız bunu Sayın Başkanım?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Mustafa Bey, cevap vermek ister misiniz buna?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Komisyon raporumuzda da Kat Mülkiyeti Kanunu’nun 18’inci maddesiyle ilgili bir değişiklik yapılması öngörülmüştü, bunu da biz teklif etmiştik. Daha sonra yapılan çeşitli görüşmeler neticesinde de bu konuyla ilgili olarak, toplumsal olarak şu anda daha büyük sorunlar çıkabileceğine dair bazı öngörüler oluştu ve bu maddeyi teklif metninden çektik biz, teklif etmedik.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – 14’üncü madde.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – 14’üncü madde pardon, yanlış söyledim. Çünkü 14’üncü maddeyle ilgili biz teklifimizi verecektik ama yapılan görüşmeler neticesinde bu konuyla ilgili toplumsal olarak bazı sıkıntılar doğabileceği öngörülerek geri çektik.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Sayın Başkanım, peki, biz kamuoyuyla şunu paylaşabilir miyiz? Site ve lojmanlarda oturan ya da oturduğu binada Kat Mülkiyet Kanunu’na göre, yönetim planına göre hayvan besleme yasağı olanlar, hayvanlarımız sokağa atılacak ve ölüm kampı belediye barınaklarına gidecek, piyasada böyle bir sakınca var diyebilir miyiz? Buradan bu mu çıkıyor? Ben sizi severim.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Bakın, buradan bu çıkmıyor. Beni sevmeyen de yok ama hep bana...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN

– Sizi sevdiğimi siz biliyorsunuz Sayın Vekilim.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Şimdi, tabii buradan bunu söyleyemezsiniz, söylemeyin. Mevcut kanundaki uygulamaysa aynen devam ediyor, biz yeni bir şey getirmiyoruz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN

– Sayın Başkanım, gerçekten burada mühim bir sıkıntı var.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Farkındayım.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN

– Bakın, sizin hayvanlarınız var, buradaki sayın vekillerimin çoğunun hayvanı var. Sizin hayvanlarınızı herhangi bir kolluk gelip sizin evinizden alabilir mi, verir misiniz? Sizler verir misiniz sayın vekillerim? Şimdi, o insanlara ne diyelim?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Vermem, vermek istemem.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN

– Bu çok önemli bir konu Sayın Başkanım.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Bu önerilerinizi alıyoruz, bu önerilerinizi not ediyoruz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN

– Almak için almayın Sayın Başkanım, ben sizi biliyorum.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Biliyorum, üzerinde çalışacağız bunların.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN

– Bu çok önemli çünkü günlük benim almış olduğum 10 şikayetten biri vallahi bu.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Biliyoruz, bize de geliyor.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN

– Yürdün dört bir yanında... Ya adam asker olmuş, adam polis olmuş, devletin kolluğu ya, devleti koruyor, evindeki bir tane hayvanı koruyamıyor, sokağa salmak zorunda kalıyor. Ne kadar acı ya, acıyettir bu, bunu çözelim Sayın Başkan.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun Tülay Hanım.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ TÜLAY

DANACIOĞLU – Bugün bizim yıllardır vermiş olduğumuz mücadeleye çözüm getirebileceğimiz belki son nokta, çok doluyuz. Bizleri mazur görün, heyecanımızı mazur görün, çok doluyuz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN

– Sayın Başkan...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Size gelecek ama söz vereceğim.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ TÜLAY

DANACIOĞLU – Ben konuşmayacağım zaten, çünkü büyüklerim, sağ olsunlar, benden çok daha tecrübeli büyüklerim ifade ettiler her şeyi. Ben sizden tekrar Sayın Haydar Bey’in sorusuna “Sizin elinizdeki hayvanı almaya geldiklerinde verir misiniz?” dediğinde “vermem” dediğinizi bir kez daha duymak istiyorum.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Vermem, vermek istemem.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ TÜLAY

DANACIOĞLU – Helal olsun. Biz de sizinle aynı fikirdeyiz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – O zaman kanunu getirin, madde eklensin.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ TULAY DANACIOĞLU – Bizim duymak isteyeceğimiz buydu, bunun mücadelesini veriyoruz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ama duymakla olmaz madde eklensin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ben, burada, Dursun Bey bir cevap verecek diye düşünüyorum.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Sayın Başkanım...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Size söz vereceğim, kısa bir cevap verecek orada.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Tamam.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ DURSUN KELKİT – Sayın Başkan, değerli vekillerim, ben de lojmanda köpek besleyen birisi olarak hem kendimi ihbar edeyim hem de niye öyle olmadığını izah etmeye çalışayım.

Şimdi, kat mülkiyetine tabi yönetim biçimi ile lojmanların yönetimi çok farklı statüye tabi yani kat mülkiyeti 6570’de, kat malikleri vardır ve bir karar alınır, oraya spesifik, o binaya özel bir karar alırlar. Bunun içerisinde hayvan beslemek ya vardır ya yoktur bu kararın içeriğinde ama lojmanlar düzenleyici işleme tabi yani mülkün sahibi devlettir ve orada standart bir yönetim biçimi olması gerekir yani kat malikleri olmadığı için örneğin işte sosyal tesislerine de almaz evcil hayvan veya lojmanda da beslemez. Bu konuda çok yapabilecek bir şey yok yani bir standart sağlamak için, oturup benim olduğum blokta işte lojman sahipleri köpek besleyelim gibi bir iradeye sahip olamazlar yani orada ya yönetmelikle düzenleyeceksiniz, bir standart getireceksiniz ya da bu işi tamamen kaldırıp hoşgörülü bir şekilde yönetmelikten çıkararak çözeceksiniz ama standart olmuyor. Yani alttaki komşu korkabilir, diğeri farklı bir şekilde tepki gösterebilir, bu anlamda, devlet irade gösterip orada bir düzenleyici bir irade koyması gerekiyor ama 6570’te uygulama farklı olabiliyor.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Uluslararası Hayvan hakları evrenseldir, hayvanlar bir bireydir, evlerinden, evlerden tahliye edilemez.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ DURSUN KELKİT – Yok, yok, yasaklansın filan demiyorum, sebebini açıklamaya çalışıyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kanunun gerekçesini anlatıyor.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU TEMSİLCİSİ HAYDAR ÖZKAN – Sayın Müdürüm, şunu söylüyorum: Otuz iki yıl Millî Savunma Bakanlığında sivil personel olarak hizmet ettim. Artık bu zihniyetleri kiralım Sayın Genel Müdürüm, lojmanda bir hayvana bakılabilsin ya.

Bir de şunu diyeceğim: Genelde arkadaşlarımızı “Devletimize güvenmiyor musunuz?” gibi haklı serzenişleri oldu. Ya, kontrol edilmiyor. “Devletimize güvenmiyor muyuz?” Elbette güveniyoruz ya, kanımızın son damlasına kadar biz bu devletimize veririz, vermek zorundayız ve veririz de, seve seve veririz, gözümüzü kırpmadan veririz, devletimize güveniyoruz ama devletimizin kontrol memurlarına bir yetki verelim. Barınağın kapısında ben bekliyorum, Doğa Koruma ve Millî Parkların müdürü bekliyor; bizi içeri almıyorlar, arka tarafta hayvanı öldürüyorlar. Sabah gün ağarıyor gidiyoruz, bakıyoruz ki kanlar yeni çıkıyor topraktan. Ben devlete güveniyorum ama devletin kanun yapımcılarının devletimin kontrol memuruna yetki vermesi lazım, yetkisiz bir memurla bu kanunu çıkarırsak hiçbir şey yapamayız. Belediye barınaklarına gidiyoruz veya gidiyorsunuz, 2 bin tane hayvanı atmışlar dağın

başına –belediye ismi vermeyeceğim- barınağa gidiyorsunuz hayvanlar suyun içinde ölüyor, ayakta ölüyor... Tutanak tutuldu, vallahi ceza yazılamıyor ya, vallahi yazılamıyor. Şimdi, ben devletime değil, sisteme güvenmiyorum; yoksa, elbette Türkiye Cumhuriyeti’ne güveniyorum ama sisteme, bu sisteme güvenebilmem için de bu konuda sizlere büyük görev düşüyor. Madem bu belediyeleri Doğa Koruma ve Milli Parklar ya da sizlerin buradan aldığınız kararlar başka bir kurum denetleyecek, hangi kurum denetlerse denetlesin denetleyen kurum eğer ceza yazamayacaksa hiçbir kurumun denetlemesinin manası yok. Kırmızı ışıktaki geçtiniz, polisin gözünün içine baka baka geçtiniz polis size ceza yazamıyor. Bunun bundan farkı yok Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, kanun teklifi üzerindeki görüşmeleri böylelikle tamamlamış olduk. Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1’nci maddeyi okutuyorum:

HAYVANLARI KORUMA KANUNU İLE TÜRK CEZA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 24/6/2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ı) ve (k) bentleri aşağıdaki şekilde, (o) bendinde yer alan “Çevre” ibaresi “Tarım” şeklinde değiştirilmiş, fıkra aşağıdaki (p) bendi eklenmiş ve (j) bendinde yer alan “ve süs” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

“ı) Ev hayvanı: Gerçek veya tüzel kişiler tarafından özellikle evde, işyerlerinde ya da arazisinde özel ilgi ve refakat amacıyla muhafaza edilen, bakımı ve sorumluluğu sahiplerince üstlenilen her türlü hayvanı,”

“k) Hayvan bakımevi: Bakanlıktan izin alınmak suretiyle kurulan ve hayvanların rehabilite edileceği bir tesisi,”

“p) Rehabilitasyon: Sahipsiz hayvanların tedavi ve parazit mücadelesinin yapılmasını, aşılanmasını, kısırlaştırılmasını ve dijital kimliklendirme yöntemleriyle işaretlenmesini,”

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Madde üzerinde söz almak isteyenler...

Rıdvan Bey...

RİDVAN TURAN (Mersin) – İstemiyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam.

Orhan Bey, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Ben sadece önerge üzerinde konuşacağım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam.

Madde üzerinde 2 adet önergemiz var, okutuyorum:

Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 1’inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.6/7/2021

“MADDE 1- 24/6/2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (ı) ve (k) bentleri aşağıdaki şekilde, (o) bendinde yer alan “Çevre” ibaresi “Tarım” şeklinde değiştirilmiş, fıkra aşağıdaki (p) bendi eklenmiş ve (j) bendinde yer alan “ve süs” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

“ı) Ev hayvanı: Gerçek ve tüzel kişiler tarafından özellikle evde, iş yerlerinde ya da arazisinde özel ilgi ve refakat amacıyla muhafaza edilen, bakımı ve sorumluluğu sahiplerince üstlenilen her türlü hayvanı,”

“k) Hayvan bakımevi: Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Hayvancılık Genel Müdürlüğü ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüklerinden eş imza şartıyla, izin alınmak suretiyle kurulan ve hayvanların rehabilite edileceği bir tesisi,”

“p) Rehabilitasyon: Sahipsiz hayvanların tedavi ve parazit mücadelesinin yapılmasını, aşılmasını, kısırlaştırılmasını ve dijital kimliklendirme yöntemleriyle işaretlenmesini,”

r) Hayvan Sahiplenme Sertifikası: Hayvan sahibi olabilmek için alınan belge.

Orhan Sarıbal

Okan Gaytancıoğlu

Ayhan Barut

Bursa

Edirne

Adana

İlhami Özcan Aygun

Tekirdağ

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Önerge üzerinde Orhan Bey.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Teşekkür ederim Başkan.

Şimdi, bu önergede Bakanlık 2 birim tarafından izin verileceği konusunda bir tutum sergilemiş. Bu nedenle teklifte, ilgili birimde ve kendi alanlarında tecrübe sahibi iki kurum olan Hayvancılık Genel Müdürlüğü ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden eş imzayla izin alınmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir diye bir anlayışımız söz konusu. Burada özellikle hayvan sahibi olmak isteyenlere eğitim ve sertifikasyon şartı konulması ve ilgili bakanlığın çıkaracağı yönetmelikle bunların düzenlenmesi gerekir. Bu gerekçeyle bu fıkra eklenmiştir. Burada hangi birim tarafından net bir şekilde izin verileceği net değildir, yönetmelikle galiba bunu düzenlemeyi düşünüyorsunuz, böyle bir şeyle karşımıza gelecek herhâlde. Eğer öyle bir şeyse sorun yok ama eğer yönetmelik çıkmayacaksa, buna dair net bir ifade konulmayacaksa burada bir muallak durum söz konusu, onu anlatmaya çalıştık.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM – Sayın Başkanım...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – 1’inci maddede o zaman sözü size verelim.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM – Bu önergeyle ilgili.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – İşte ikisini toparlayın, Nihal Hanım, böylelikle 1’inci maddede söz hakkını da size vermiş olalım.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM – Sayın Başkan, bu, hayvan sahiplenmesini zorlaştıracak bir şey olabilir. Yani hayvan sahiplenmenin bir sertifikaya ya da bir eğitime tabi tutulması gerekirse bu demektir ki insanların hayvan sahiplenmesi zorlaşacak.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yani buradaki şey şudur biliyorsunuz: Bir, sahiplenebilecek birtakım hâl ve ruh hâline ve şartlara sahip olan birileri sahiplensin ve bu olgunluğa ulaşmış olan birileri sahiplensin. Sizin de sıklıkla şikâyet ettiğiniz gibi, geçici bir zevkle, keyifle alıp sonra sokağa bırakmasın. Sahiplenmeye karar verebilmek de bir süreç, bunun için de bir eğitime tabi tutarsanız. Bu eğitimi göze alabilen insanın ruhen sahiplenmesi daha kolay olabilir.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Dernekler de bu eğitimi verebilir mi Başkanım? Dernekler de sahiplendirme yapmaya devam edebilir mi?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yani bu eğitimin nasıl verileceği düzenlenecek ama yani dernekler sahiplendirme yapamaz, barınaklar...

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Niye? Biz dünya kadar sahiplendirme yaptırıyoruz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, siz yaptıracaksınız ama kimin üzerine? Sizin hayvanınız mı var? Hayvan olan barınaklardan sahiplendirme yapabilirsiniz, öncülük yapabilirsiniz, götürebilirsiniz, buluşturabilirsiniz ama siz, bizzat kendiniz hayvan sahiplendirecek değilsiniz.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Usul bakımından şunu ifade etmek istiyorum: Nihal Hanım zannediyor ki devlet önerge üzerine bir görüş belirtiyor. Burada bu usul doğru mudur bilmiyorum, onu özellikle uyararak istedim. Bizim verdiğimiz teklifle ilgili konuşmuyor, önergeyle ilgili konuşuyor. Bu biraz karışıklığa mahal bırakabilir. Bu, pek yürütülebilecek bir şey değil.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Anladım, şöyle: Biz “Her maddede bir kişiye söz hakkı vereceğiz.” dedik ya, o sözünü devam ettirsin diye Nihal Hanım’a söz verdik ama önerge üzerinde konuşmuş oldu. Ona bir cevap vermiş olduk ama siz yine söz hakkı almak istiyor musunuz şimdi? Genelî üzerinde sohbet eden arkadaşlarınız oldu STK’lerden, siz henüz daha konuşmadınız.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM – Ben kanun teklifine ilişkin genel değerlendirme yapmak isterdim ama siz şimdi...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – İşte, onu yapabilirsiniz şimdi. Her kişiye bir maddede bir söz hakkı verelim diyorum, böylelikle konuşmayanları konuşturmuş oluruz, maddeler de ilerlemiş olur.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM – Peki.

Şimdi, tekrara düşmemek adına notlarımdan eksikleri veya şeylerinizi iletmek istiyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yine, zamanı iyi kullanırsak, gece ilerliyor.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM – Şimdi, bu kanun teklifini gördüğümüzde açıkçası hayal kırıklığına uğradık çünkü en başta bu kanun teklifinden bizim beklentimiz belediyelerin görevlerini yapar hâle getirmesiydi. Dolayısıyla, burada, belediyeler işte Belediye Kanunu’nda görevleri tanımlanıp Memurlar ve Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun’la da görevi ihmalinden veya görevi kötüye kullanmaktan soruşturulabilecek; lakin, burada, mutlaka İçişleri Bakanlığından soruşturma iznine tabi olacaklar değil mi Sayın Vekilim?

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Evet.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM - Yani, bu durumda da muhtemelen...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Genel hükümlere göre böyle.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM - Ve dolayısıyla soruşturma izni verilmeyecek gibi bir sonuç olacak.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Yok, öyle bir şey yok.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM - Yani biz bunu bir sorun olarak görüyoruz.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Tüm kamu görevlilerin yargılanması aynı esasa tabi olduğu için burada da aynı esasa göre yargılanmalarına karar verilmesi, yargılanıp yargılanmayacaklarına karar verilmesi lazım. Yani bu konuda özellikle şunu söyleyemeyiz “İçişleri Bakanlığı nasıl olsa bunlara izin vermez.” gibi bir ön yargıyla hareket edilebilecek bir madde değil.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM – Tabii, söz konusu hayvanlar olduğu için soruşturma izni aranmaksızın böyle bir istisna yapılamaz mı?

İkincisi, biz alt başlıkları da çok önemsiyoruz çünkü belediyelerin. Sadece bunları şu yöntemle artık ceza kapsamına alındı demek yeterli değil çünkü birçok belediyenin ihlaline neden olan gerçekler var. Nedir mesela? Mutlaka bir alt başlık olarak gelmesi gerektiğini veya yasaklar bölümüne girmesi gerektiğini düşünüyoruz. İşte, belediyelerin mesela, yıllardır ilçe dışına çıkartıp dağa, taşta, ormanlara, çöplüklere hayvan atması hususunun önüne geçilmesi için belediyelerin sınırları dışına hayvan çıkartılması hükme bağlanmalı yani bir yasakla bunun önüne geçilmeli. Bir belediye bir başka yere hayvan çıkartmamalı.

İkinci bir madde, mobil maddesi... Burada daha doğrusu şuraya dönüyüm, nüfusu 25 binin altında olan yerlerde kısırlaştırma şartı yok burada, teklifte görüyoruz; lakin, bir de burada bakın, muğlak ifade var, bakımevi kurma zorunluluğu yok ama burada bir de muğlak ifade kullanılmış ve “En yakın ilçeye götürülür.” denmiş. Hiçbir belediye bir başka belediyenin hayvanını alıp kısırlaştırmaz yani burada muğlak ifade değil burada net bir ifade kullanılmalı. Burası bir beldeyse yani büyükşehirlerdeyse mutlaka büyükşehir oraya gidip ilçede bir kısırlaştırma merkezi kurmalı, ildeyse il özel idaresi tarafından oraya gene gidilip o kısırlaştırma merkezi kurulmalı ama denmeli ki şu şu beldeler... Burası çok net biçimde tanımlanmalıdır. Aksi hâlde gene dağa, taşta, birbirlerine hayvan atmalara devam edilecektir -ki bunlar en çok kırsaldadır biliyorsunuz, yani en çok hayvan popülasyonu kırsallara atılıyorlar- bu daha da büyük katliamlara, hayvanların dağa, taşta atılmasına sebep olacak. Bu maddenin muğlak değil net biçimde yer almasını...

Burada, geçici ünite mobil ifade ediliyor. Mobilin bir taraftan tamamen yasaklanacak olduğunu söylediniz, raporda böyleydi, bizim de beklentimiz buydu ama bir maddede de bile olsa “geçici” denilerek burada devlet tarafından yapılıyor olduğunu düşünsek bile delinmesi bu maddenin delinmesi demektir, mobilin gelecekte de devam edecek olması anlamına gelir. Kesinlikle mobilin gerek devlet eliyle gerekse de özel firmalar tarafından yapılması yasaklanmalıdır.

Demin, mobil konusunu konuşurken Sayın Başkanım bir şey söylemişsiniz “Orada gerekli koşulları oluştururlarsa ilgili ekipler bunu sağlayabilirler.” diye bir çözüm görmüştünüz. Hayır, size katılmıyoruz çünkü buradaki gerekli koşullar bir kere o müşahede süresi, hayvanın kısırlaştırma operasyonu öncesi gerekli olan hastalıklarının teşhisi, oradaki o yeterli gerekli süre ve o fiziki koşullar eğer ki sağlanabiliyorsa zaten küçük bir kısırlaştırma ünitesi ya da merkezi oluşmuş demektir. Bu şartlarda da mobil konusmamıza hiç gerek yok, bu şartlarda çalışmanın, aslolan çalışmanın sürekliliği sağlanmalı.

Ayrıca, şu da bir gerçek az önce de değindi mesela Haydar Bey o konuya: “Kısırlaştırma” diyoruz ama kısırlaştırma tek başına çözüm olmayacak. Kısırlaştırmanın üreme döngüsüyle eş değerde olması gerekiyor o oranların yani mobil kısırlaştırmayla ayda 30, 40, 50 veya 100 tane hayvanı kısırlaştırmak asla çözüm olmayacak, kısırlaştırmanın sürekliliğini sağlamamız çözüm olacaktır, o da üreme döngüsüyle eş değer olarak. Mobil kısırlaştırmanın kesinlikle yasada yer almasını istemiyoruz. Nüfusu 25 binin altında olan yerlerdeki kısırlaştırmaların ne şekilde olacağı il özel idaresi veya büyükşehir şeklinde net biçimde tanımlanmasını istiyoruz çünkü bunları direkt belediyelerin vahşetlerine kapı açacak olan ciddi açıklar olarak görüyoruz. Şunu söyledim: Belediyelerin sınırları dışına hayvan çıkarılmaması.

Bir de şuna değinmek istiyorum: Her ilçede kısırlaştırma merkezi kurulacak ama büyükşehir bakımevlerinin durumu ne olacak, bununla ilgili şu an bu kanun teklifinde bir şey yer almıyor. Bizim önerimiz, büyükşehirlerde, büyükşehir bakımevlerinin... Sonuçta, ilçelerden büyükşehir artık kısırlaştırma için hayvan gelmeyecek. Peki büyükşehir bakımevleri ne olacak? Onların da tam teşekküllü hayvan hastanesi olarak, net biçimde tanımları yapılmalı. Onun dışında, illerde hayvan hastanesi oluşturulması kesin bir şekilde hükme bağlanmalı yani isteğe bağlı değil kesin bir biçimde hükme bağlanmalı çünkü illeri düşündüğünüzde, Anadolu'yu düşündüğünüzde, bir sürü hayvan tedavi imkânı bulamadığı için işkenceli ölümlere mahkûm oluyorlar bu konuda boşluk bırakılmamalı.

Ben, az önce Haydar Bey'in değindiği bir konuya tekrar bir şey eklemek istiyorum. Arkadaşları tekrar etmek istemiyorum ama bu yönetim planlarında yer alan "Hayvan beslenemez." ibaresiyle hayvanların terkedilmeye zorlanması hususunda mevcut kanuna ki zaten bu husus yani hayvanların terkedilmesi hem uluslararası sözleşmeleri hem de mevcut kanunumuzun ana ilkesini ihlal ettiğinden, mevcut kanunumuza "Evlerde ve lojmanlarda bakılan hayvanların tahliyesi istenemez." gibi bir madde eklenebilir. Konutlarda veya lojmanlarda evcil hayvan beslemek serbesttir gibi bir madde bu sorunun önüne geçebilir diye düşünüyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

MARMARA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI NİHAL KASIM - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tabii, araya konuşma girdi ama CHP'nin önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN - Sayın Başkan, oylamaya sunmadan önce bu maddede...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir dakika... Bizim işleyişimizi karıştırmayın şimdi, bakın, kafalar karıştı.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN - Oylamaya geçmediniz mi?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Lütfen ya, lütfen ya. Bizim burada işleyişimiz var, bunlar böyle kayıtlara geçecek.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – Maddelere geçmediniz mi?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Size söz vereceğim, söz vereceğim, ya söz vereceğim.

DAYANIŞMA HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI TİMUR UGAN – 1'inci madde üzerinde Sayın Başkan. Sakıncalı bir madde...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hiç karıştırmayın, buranın işleyişi başladı şimdi. Artık oylamalar başladı, önergeler başladı, sırası var bunun, az önceki konuşmalarımız geneli üzerindeydi.

Şimdi, sırasıyla gideceğiz, size de söz vereceğiz. Bakın, verdik. Milletvekili bir dakika konuşuyor, on dakika konuşuyorsunuz bir şey demiyoruz daha abartmayın.

Önergeyi okutuyorum:

Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 1- 24/6/2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan “sahipsiz hayvan” ibaresi “devletin korumasında olan hayvan” şeklinde değiştirilmiş, (ı) bendi aşağıdaki şekilde, (o) bendinde yer alan “Çevre” ibaresi “Tarım” şeklinde değiştirilmiş, fıkra aşağıdaki (p) bendi eklenmiş ve (j) bendinde yer alan “ve süt” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

“ı) Ev hayvanı: Gerçek veya tüzel kişiler tarafından özellikle evde, işyerlerinde ya da arazisinde özel ilgi ve refakat amacıyla muhafaza edilen, bakımı ve sorumluluğu sahiplerince üstlenilen her türlü hayvanı,”

“p) Rehabilitasyon: Devletin korumasında olan hayvanların tedavi ve parazit mücadelesinin yapılmasını, aşılanmasını, kısırlaştırılmasını ve dijital kimliklendirme yöntemleriyle işaretlenmesini,”

Dursun Ataş

Fahrettin Yokuş

Kayseri

Konya

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Önerge üzerinde...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biz de konuşabiliyor muyuz Başkanım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tabii.

Buyurun Sayın Sıdali.

ZEKİ HAKAN SIDALI (Mersin) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Komisyon döneminde de biz bu “sahipli” “sahipsiz hayvan” üzerinde çok durmuştuk. “Sahipsiz hayvan”ın gerçekten çok doğru bir tabir olduğunu düşünmüyoruz. Dolayısıyla bu teklifin içerisinde “devletin korumasında olan hayvan” olarak sahipsiz hayvanların adlandırılmasının uygun olacağını düşünüyoruz. Bu sebeple değişiklik önergesi verdik.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1’inci madde kabul edilmiştir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkanım, ben konuştuktan sonra arkadaşların fikri değişecek ve oylamada kabul edeceklerdi belki, ben söz istemiştim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Pardon, söz istemiştiniz. Yine bu maddeyle ilgili miydi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu maddeyle ilgili.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, geri alıyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Oylamayı yaptınız.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yaptım, geri alıyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani öyle bir usul var mı bilmem.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yaptım, geri alıyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama çok peşin hükümlü gidersek de doğru olacağını da düşünmüyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır, ben size söz vereceğimi zaten söyledim ve unuttum. Yani her isteyene söz veriyoruz, şimdi burada, hemen bir şey yapmayın. Ben zaten gözle hemen size söz vereceğimi söyledim ama unuttum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, Sayın Başkanım, benim sadece...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Oylamayı geri aldım arkadaşlar.

SALİM ÇİVİTÇİOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, maddelerde önergelerle ilgili yani komisyon üyelerimiz mi konuşacak, milletvekillerimiz de konuşacaklar mı?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Söz veriyoruz, genellikle konuşsun herkes istiyorum ama önerge üzerinde önerge sahiplerinden başkası biliyorsunuz konuşmaz ama ben gene de konuşsun diye söz veriyorum.

Buyurun.

DURSUN ATAŞ (Kayseri) – Başkanım, bu konuda bir söz alsam Vekilimden müsaade alarak.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun.

DURSUN ATAŞ (Kayseri) – Değerli Komisyon üyeleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi biz 2 kişiyiz Komisyonunda, Fahrettin Bey ve ben. Partimizin görüşlerini beş dakika içerisinde sığdırdık, konuştuk. Daha çok sivil toplum örgütlerimizi dinleyelim, diğer Komisyon üyelerimizin görüşlerini dinleyelim, o doğrultuda da tekliflerimizi sunalım istedik. Daha önceki oluşan Komisyonumuzda Hakan Sıdalı kardeşimiz bizim partimiz adına Komisyondaydı ve bu konulara çok hâkimdi, bütün arkadaşlarımızla da birlikte çalıştılar. Bu manada bize destek verme adına, katkı sunma adına buradalar. Gerekçelerini de Fahrettin Bey de biraz önce rahatsızlandılar, şu anda yatıyor, hastaneye kaldırıldı, tansiyondan dolayı. O yüzden, gerekçeleri arkadaşımıza okutalım dedik, daha anlamlı olsun, daha bilinçli bir şekilde konuşalım, yoksa gerekçelerini okuturuz, ben de burada açıklarım ama biraz sığ kalır, maksadıyla yaptık, eğer mahsuru varsa biz de devam ederiz, sorun değil.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yok, biz Sayın Sıdalı'yla araştırma komisyonunda çalıştık beraber, büyük de katkısı var bu teklife kaynaklıkta. O yüzden zevkle gene kendilerinden dinledik.

Buyurun sıra sizde, Sayın Yavuzyılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle, her ne kadar bu kanun teklifi Tarım ve Orman Komisyonuna gelmiş olsa da kanun teklifinin ruhunun ve Hayvan Hakları Araştırma Komisyonunun ürettiği, çıkardığı raporun sahibi biziz. O nedenle, ben, burada, bizim Hayvan Hakları Araştırma Komisyonunda nasıl bir rapor çıkardığımızı sizlerle paylaşma ihtiyacı duyuyorum, neticede, tüm yoğunluğun içinde bu kadar kalın bir raporu okumuş olmanızın zorluğunu da dikkate alarak. O nedenle bizim burada konuşmamız çok önemli.

Biz araştırma komisyonu olarak üst başlıklar olarak ne konularda çalışma yaptık? Hemen başlıkları okuyorum, böylelikle mevcut kanun teklifiyle de tüm milletvekillerimiz bir kıyaslama yapma fırsatı bulurlar.

“Dünyada ve Türkiye’de hayvanların korunması” başlığı altında “Hak kavramı ve hayvanların hukuki nitelikleri” “Hayvanların korunması konusundaki mevzuatlar” “Uluslararası sözleşmeler” “Ulusal mevzuat” “Mukayeseli hukukta hayvan haklarına ilişkin yasal mevzuat” Hangi ülkeleri incelemiştir? Hollanda, Fransa, İspanya, Almanya, Avusturya, Belçika, İsviçre, İngiltere, İtalya, Malta, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Avustralya, Tayvan, Hindistan. Ülkemizde hayvanların korunması alanında yetkili ve görevli kurum ve kuruluşları incelemiştir, yerel yönetimler dâhil. Tarım ve Orman Bakanlığını yine dinlemiştir, değerlendirmiştir.

Hayvanların korunmasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri üzerine toplantılar yapmışız. Bunlardan bir tanesi kanununun adı yani şu anda da benim üzerinde konuşma aldığım 1’inci madde ve bunda aslında hemfikir olmuştuk ama yine önümüze başka bir tanımlama geldi. Biz “ ‘Hayvan Hakları

Kanunu' olsun veya 'Hayvan Yasası' olsun." derken ve bunda da fikir birliği yapmışken her nedense önümüze "Hayvanları Koruma Kanunu" olarak geliyor. Gerçekten bir sistem problemi de var, o da şu: Söz konusu olan insan hakları olduğunda, doktorların olduğu veya ticaretle ilgili olan komisyonuna konu gitmiyor ama söz konusu olan hayvan hakları olduğunda Tarım Ve Orman Komisyonuna geliyor oysaki bağlı bulunan pek çok komisyon var yani karma komisyon niteliğinde ele alınması gereken bir konu.

Devam edelim, Hayvan Hakları Araştırma Komisyonunda hangi konular incelenmiş? "Terminoloji sorunu" dedik. Bu sorun, hâlâ, kanun teklifinde devam ediyor. "Hayvanla cinsel ilişkiye girmek." diye bir ifade kanun teklifinde yer alabiliyor. Ben söylerken utanıyorum, her ne teknik nedenle olursa olsun kabul edilemez, hele hele terminoloji üzerinde biz onlarca toplantı yaptıktan sonra.

"Şehirlerdeki hayvan sayısının bilinmemesi ve hayvanların kayıt altına alınamaması" konusunu çalışmışız; hâlâ kanun teklifi çıkacak, çıktıktan sonra bu hayvan sayıları tespit edilecek. Yani biz yeniden bir kurum inşa etmediğimize göre, Tarım ve Orman Bakanlığı biz Hayvan Hakları Araştırma Komisyonu olarak çalışmaya başladığımızda vardı, Ekim 2019'da raporumuzu çıkardık, o zaman da vardı, bugün de var, hâlâ neden bunun sayıları üzerinde çalışmamış, bunu bize açıklamak zorunda. İlla bir kanun teklifi çıkması mı gerekiyor?

Diğer taraftan, kedi ve köpeklerin kimliklendirilmesi, tek tırnaklı hayvanların kimliklendirilmesi, popülasyon kontrolüne ilişkin aksaklıklar, kısırlaştırma konusu, mobil kısırlaştırma uygulaması sorunu, hayvanlara yönelik bazı fiillerin kabahat olması sorunu, hayvan sahiplenme ve bakım kriterlerinin belirlenmesi, hayvanların refahı ve korunması için iş birliği yapılması, bu amaçla yerel yönetimlere mali desteğin artırılması... Nereden arttırılması? Bütçeden artırılması. Bütçe nedir? Bütçe de vatandaşların ödediği vergilerle oluşan bir hazine. Peki, Türkiye'nin 2021 yılı bütçe geliri ne kadar? 1 trilyon 101 milyar lira. Böyle bir ülkeyiz ancak hâlâ kısırlaştırmaya ayrılan payın ne kadar olacağı, buna belediyelerin ne kadar pay aktaracağıyla, binde şu kadar, on binde bu kadar gibi payların aktarılmasıyla ilgili hâlâ pazarlık yapan bir kanun teklifiyle karşı karşıyayız.

Hayvan hakları fonu kurulması. Burada, biz, bir hayvan hakları fonu göremiyoruz ve hayvan hakları fonu kurulduğunda, aslında, dönem dönem sosyal medyada da yer alan, belirli periyotlarda tekrar tekrar yer alan aynı hayvan eziyeti fotoğrafları üzerinden rant elde eden pek çok kişinin bu rantı elde etmesi engelleneceği gibi bu konudaki duyarlı insanların pek çok maddi kaynağını aktarabileceği devlet güvencesi altında bir fon kurup bunu da neticeye ulaştırıp hayvanların sağlıklı büyümesi, yaşaması, üremesinde kullanılması mümkünken bu konu da her nedense kanun teklifine girmemiş.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Toparlayalım lütfen.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Zoonotik hastalıklar, hayvanlara ilişkin süreçlerin yerine getirilmesinde personel yetersizliği, hayvan kolları kurulması, hayvanların korunmasında görevli ve yetkili kurumların netleştirilmesi, Tarım ve Orman Bakanlığının denetim yetkisinin güçlendirilmesi, kısırlaştırma merkezleri ve geçici hayvan bakımevleri, hayvan bakımevleri için hazine veya orman alanlarının tahsisinde bedel alınmaması, ev hayvanı satış yerlerinde -"pet shop"- kedi ve köpek satışı, hayvanların kesiminde karşılaşılan sorunlar, yasaklı ırklar sorunu, il hayvanları koruma kurullarının yapısının ve çalışma usulünün değiştirilmesini bu Hayvan Hakları Araştırma Komisyonu A'dan Z'ye çalıştı. Belediye sınırları dışında kalan yerleşim yerlerinde yetkili olan il özel idarelerinin hayvanların korunmasına ilişkin teşkilatının bulunmaması, serbest yaşayan hayvanlarının dağılımı ve beslenme odakları, hayvan hakları ve hayvan sevgisi konusunda bilinçlendirme ve eğitim -o da yok teklifte- yurt dışından kaçak hayvan girişi, Merkez Av Komisyonunun yapısı -bu hâlihazırda süreç ilerlerken Hayvan Hakları Araştırma Komisyonu olarak katkı yaptığımız ve sonucuna etki ettiğimiz pozitif bir

konudur- kaçak avcılık, kuşların elektrik hatları ve havai fişekler nedeniyle zarar görmesi... Neden bu maddede yok, neden? Denizlerde hedef dışı av sorunu, yaban hayatını tehdit eden diğer unsurlar, sazlık ve anız yakma sorunu, kürk sektörüne ilişkin sorunlar, geleneksel hayvan dövdüşleri konusu, hayvanat bahçeleri, kara ve su sirkleri, ülkemizde fayton sorunu -bu konuya de eğildik süreç içinde pozitif sonuçlar almıştık- hayvan deneylerine ilişkin sorunlar.

Biz bunları çalıştık 50 maddeyle de özetledik, detaylı gerekçeli hâllerini de yazdık ve Araştırma Komisyonunda görev alan tüm partiler birer muhalefet şerhi şeklinde değil, bu oy birliğine istinaden ek görüş olarak ilave daha gelişmiş fikirlerini, düşüncelerini ve önerilerini ortaya koydular. Zaman zaman Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk’e bakıp burun kıvrarak kendi döneminde, koşulunda ve şartlarında dünyanın en ileri kanunlarını oluşturduğu döneme dönük bazı küçümseyici ifadeler oluyor Türkiye’de maalesef. Ancak kadınların oy kullanması, siyasi partilere aday olması falan...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Deniz Bey, toparlayalım lütfen.

“Aynı maddeyle alakalı konuşacağım, sonucu değiştirebilir.” Dediniz, bütün kanun teklifini baştan aldınız, sonuna kadar aktardınız. O kadar celallenmeye gerek bir durum olmadığı şu andaki konuşmanızdan ortaya çıkıyor. “Maddenin sonucunu değiştirecek bir konuşma yapabilirim.” dediniz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu sizin yorumunuz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bütün kanun teklifini aldınız başından sonuna kadar anlattınız.

Lütfen toparlayın.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bazen sonucu almak için bütün ve parça ilişkisini anlatmak gerekir.

Sizin göreviniz Divanı ve burayı eşit ve objektif yönetmekse lütfen, benim söylediğim şeyleri yorumlamayın. Yorumlamak oy verecek arkadaşların işi. Rica ediyorum. Siz, lütfen, objektif olun.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ben burayı yönetiyorsam o kadar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Benim insicamımı da lütfen bozmayın.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Toparlayalım lütfen. Siz bitirin lütfen.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Neticede daha cesur, Türkiye’yi dünyada en ileri seviyede hayvan hakları yasasını çıkaracak bir kanun teklifi çıkabilirdi. Bu anlamda, bir hayal kırıklığı oldu, üzülüm. Mutlaka bazı adımlar var bir yıldan, beş yıldan, on yıldan daha ileri ama bu bizi listelerde orta seviyedeki bir ülkeden daha ileri götürmüyor. O nedenle, maddelerin üzerinde pek çok görüşü ifade edeceğiz ama bu Hayvan Hakları Araştırma Komisyonunda emek vermiş, ter dökmüş, omuz omuza ter dökmüş bir milletvekili olarak birinin bize 50 maddenin neden böyle filtre edilerek bu hâle getirildiğini açıklaması gerekiyor yani bizim aklımıza itimat eden ve ortak kurduğumuz o gönül köprüsünden birlikte yürüyüp de oluşturduğumuz bu raporun neden böyle dönüştüğünü anlatması gerekiyor. Bunun önünde ne gibi engeller oldu ve Ekim 2019’da rapor çıktıktan sonra, on sekiz ay sonra neden kanun teklifinin geldiğini, bu kadar geciktiğini anlatması gerekiyor. Sayıştay raporlarına göre, Türkiye’nin bütçesi üç ayda hazırlanıyor. Türkiye gibi büyük bir devletin bütçesini bile üç ayda hazırlayan AK PARTİ’nin, on sekiz ay hayvan hakları kanununu çıkarmak için neyi beklediğini de vatandaşımıza, kamuoyuna, bizlere açıklaması gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – 2’nci maddede yine STK’lerden birisine söz vereceğim.

1’inci maddeyi oylamış olduk.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Geri aldığınız için tekrar oylayacağız.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır, öyle olmuyormuş. Onu oylamış kabul ettik ama söz hakkını vermiş olduk. Zaten madde üzerinde de değilmiş, onu da böylelikle...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, maddenin başında söyledim Sayın Başkanım. Lütfen, provoke etmeyin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Provoke değil.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bakın, konuşanların konuşma içeriğine girmeyin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır, ben girmiyorum ama siz de “1’inci maddeyle alakalı konuşacağım.” dediniz, hiç bir şey konuşmadınız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ben söyledim, hayır, söyledim. Hayvanları koruma kanunu değil, hayvan hakları kanunu olmalıdır diye, son cümlede de neden oy birliğiyle karar verdiğimiz şeyi değiştirdiğinizi açıklayın dedim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – 50 tane maddeyi getirdiniz okudunuz burada. 50 tane maddeyi getirdiniz, okudunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Açıklama beklemek çok mu farklı yani?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Başka bir şey daha söyleyeyim: Arkadaşlar, bu bir kanun teklifi. Bunu tutup da komisyon raporu gibi sürekli anlatmaya devam etmeyin. O iş bitti, beraber çalıştık ve bitti. Oradan...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, siz neden yorum yapıyorsunuz Başkanım?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yapabilirim, ben de o Komisyonun üyesiydim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, lütfen, rica ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ben de o Komisyonun üyesiydim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman, karşılıklı konuşuruz. Lütfen...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Komisyon raporu gibi görüşmelere devam etmeye çalışıyorsunuz da o yüzden.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkan olarak oturuyorsanız orada lütfen o şekilde davranın. Bakın, hem bir takımın oyuncusu olup hem hakem olamazsınız. Lütfen...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ben aynı zamanda Komisyonun bir üyesiyim, Başkanı olmakla beraber üyesiyim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O sıfatla konuşuyorsanız o zaman, bizim gibi kendinize söz verin, o kadar süre konuşun. Olur mu öyle şey!

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hayır, siz kendiniz “Madde üzerinde konuşacağım.” dediniz ve konuşmadınız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkanlığınızın yetkilerini bizim karşımıza bu şekilde getiremezsiniz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Başkanlığın yetkisi bunu kapsar. Siz madde üzerinde konuşmadınız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Madde üzerinde konuştum, evet, konuyu genişlettim.

MADDE 2- 5199 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi ve (k) bendinin ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (k) bendine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“j) Yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlarla işbirliği içerisinde, sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması için hayvan bakımevleri kurarak onların bakımlarını ve tedavilerini sağlar ve eğitim çalışmaları yapar. Ayrıca yerel yönetimler, ilgili karar organının uygun görmesi halinde hayvan hastanesi kurar.”

“Kedi ve köpek sahipleri, hayvanlarını dijital kimliklendirme yöntemleriyle kayıt altına aldirmekle yükümlüdürler.”

“Dijital kimliklendirme yöntemlerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirlenir.”

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – 2’nci madde üzerinde de STK’lerden birine söz vereceğiz.

Var mı söz almayan?

HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI AHMET KEMAL ŞENPOLAT – Sabahtan beri bekliyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun.

HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI AHMET KEMAL ŞENPOLAT – Avukat Ahmet Kemal Şenpolat, HAYTAP Hayvan Hakları Federasyonu Başkanı, aynı zamanda MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesinde hayvan hukuku dersleri veriyorum. Dolayısıyla, hukuki kısımlara gireceğim çok zamanınızı almayacağım, bir kere konuşacağım. Diğer maddelere de fazla girmeyeceğim belki... Bir şey değişmeyeceğini de biliyorum çünkü on yedi yıldır -belki sizden bile eskiiyim- bu Meclise gelip gidiyorum özellikle bu yasayla ilgili olarak. Bu arada Cumhurbaşkanı -o dönem Başbakan olan- Tayyip Erdoğan’la Dolmabahçe Sarayında görüşmelerimizden itibaren, hatta daha öncesinden itibaren bu yasa hep gündemdeydi. Sayın Vekilimiz “On sekiz aydır.” dedi ama hâlbuki on sekiz ay değil, yaklaşık on yedi yıldır aslında bu değişiklik hep...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ben rapor çıktıktan sonra dedim.

HAYTAP HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI AHMET KEMAL ŞENPOLAT – Evet.

Ama hep on yedi yıldır biz bunu gündemde tutmaya çalıştık. Umarım, bu kadar emeğin sonucunda... Ben, tamamen, külliye karşı değilim ama birkaç cümle değişikliğiyle, birkaç cümleinin çıkartılmasıyla daha büyük bir kesim tatmin olacak, o ortada yani bunda inat edilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Yani külliye bir karşılık yok fakat önerilerimiz de var. Sabah yine arkadaşlar da konuştu, ben onları tekrar etmek istemiyorum, daha fazla kişiyi tatmin etme olasılığımız var; bundan kaçınmayalım.

Hemen şeye gireyim... Teklifin adı “Hayvanları Koruma Kanunu Teklifi” evet, “hayvan hakları yasası olsun.” deniliyor ama hukuki olarak hayvanlara hak verilmesi mümkün değil yani bunu hukukçu olmayanlara nasıl anlatabilirim? Hayvanlara hak verdiğiniz zaman, aynı insanlarda olduğu gibi tasarruf ehliyetlerinin olduğunu kabul ediyorsunuz yani onlara miras kalabilir, alım satım işlemi yapabilir, tasarruf işlemlerinde bulunabilir gibi bir anlama geliyor. Benim üniversitede vermiş olduğum dersimin de hayvan hakları dersi olmasını örneğin üniversitede hukukçular kabul etmediler çünkü hayvanların hakkı olamaz. Ama hayvanların bir hukuku olabilir, onların korunmaya değer bir hukuku olabilir. Dolayısıyla, eğer ismi değişecekse “Hayvan Hukuku” olabilir “Hayvan Haklarını Koruma Hukuku” olabilir, hukukçular bunu daha iyi anlayabilir ama teknik olarak “Hayvan Hakları” olamıyor. O zaman, gazete haberlerinde bazen görüyorsunuz ya “Amerikalı yaşlı bir kadından köpeğine 1 milyon dolar miras kaldı.” bilmem ne oldu falan gibi, konu o yerlere gidebilir. Hayvanların maalesef -keşke olsa- bir hakları yok, Medeni Kanun buna engel oluyor bir kere. Dolayısıyla, değişecekse “Hayvan Hukuku”

gibi değiştirilebilir. Bir de yasanın adında tabii “Hayvanları Koruma Kanunu ve Türk Ceza Kanununda Yapılan Değişiklik” var; evet, Türk Ceza Kanunu’nda sadece 151’inci madde kaldırılıyor ama burada birçok başka yasaya da dokunulduğu için bence Medeni Kanun’da da değişiklik yapılması gerekiyor. Bizim yıllardır slogan olarak kullandığımız şeyi Komisyonun kullanması, milletvekillerinin kullanması çok güzel yani “Hayvanlar mal değildir, candır.”ı herkes söylüyor fakat bu sadece Ceza Kanunu’ndaki 151’inci maddeyi kaldırmakla olmuyor. Eğer gerçekten böyle bir şey yapacaksanız açın, Alman Medeni Kanunu’na bakın, onlar cesaretli bir şekilde Alman Medeni Kanunu’nun 90’ıncı maddesinin içine “Hayvanlar mal değildir, hissedebilen canlılardır.” diye bir hükmü açık açık koydular. Evet, şimdi Hayvanları Koruma Kanunu’na bunu koyamazsınız ama illa koymak istiyorsanız, illa “Hayvanlar mal değildir.” demek istiyorsanız bunu açık bir şekilde Medeni Kanun’a koyacaksınız 683’üncü maddeye ek bir fıkra olarak. Ama koymayacağınızı tahmin ediyorum, ben yine de söyleyeyim, bundan sonraki beş yıla ya da on yıla yatırım yapıyorum bu cümleyle. Fakat siz bir yandan katalogdan satışa izin vereceksiniz, diğer yandan, Kara Avcılığı Kanunu’yla ilgili herhangi bir şey yapmayacaksınız, Bakanlık istediği gibi hayvanların öldürülmesiyle ilgili olarak ihaleye çıkacak ve “Bundan para kazanıyorum.” diyecek; dolayısıyla, siz zaten hayvanları mal olarak kabul ediyorsunuz, istediğiniz kadar slogan olarak bunu söyleyin yani yasanın içeriği ile sizlerin söylemiş olduğunun arasında açık bir tezat var. Katalogdan satış yapacaksınız, internetten “pet shop” hayvanlarının satışını yapacaksınız, doğrudan satış yapacaksınız yani faturalı mal alınacak, satılacak; e, nasıl oluyor o zaman “Mal değildir de can.”a geçtik? Yani kendi içimizde tezada düşmeyelim, ya cesaretli bir adım atalım, Medeni Kanun’a bir cümle ekleyelim “Hissedebilen varlıklardır.” diyelim -ki gelişmiş bütün ülkelerde, incelediğiniz zaman o madde vardır- ya da bu sloganı söylemeyin, boşuna basında da internette de “Hayvanlar mal değildir, candır.” diye sloganlar çıkmasın. Yanıltıcı oluyor yani hukukçular gülüyorlar, böyle bir şey yok çünkü; onu özellikle vurgulamak istedim.

Bir de yasa teklifinin genel ruhunda şunu görüyorum: Evet, burada bu kadar kişi yıllardan beri mücadele ediyor ama görünen o ki burada şu anda aramızda olmayan ciddi bir lobicilik grubu bu yasa teklifindeki kimi maddelerin değişmesini istememiş. Örneğin, şu anda, evet “Niye konuşuyor?” gibi düşünebilirsiniz ama diyelim ki turizmciiler çok büyük olasılıkla geliyorlar, diyorlar ki: “Yunus parkları kapatılmasın, komik bir idari para cezası verin, 25 bin lira olsun.” 25 bin lira Rixos Hotel’de 3 gece kalma parası o adam için. Eğer siz gerçekten cesaretliyseniz 500 bin lira para cezası verin, adam için caydırıcı olsun. RTÜK için 20 bin lira diyorsunuz, yayın yapmadığı zaman yani saniyesine adam 100 bin lira alıyor bir reklamın, 20 bin liradan CNN Türk mü, NTV mi, bunların hangisi etkilenecek? Hiçbir tanesi etkilenecek. “Pet shop’larda hayvan satılmasın.” diyoruz; tamam, kapatıyorsunuz ama bizim oradaki derdimiz, o camın arkasında can satılan dükkanlardaki hayvanların çektiği eziyet değil ki, onun için bu tartışmalar yapılmıyor ki; evet, öyle olanlar da vardır ama esas derdimiz, popülasyonun kontrol altına alınması, bilinçsiz bir şekilde insanların gidip oradan almaması. Siz orayı kapatıyorsunuz, başka bir kanal açıyorsunuz, adama neredeyse kargoyla pitbull da gelecek, cocker de gelecek, golden da gelecek; âdeta satış şeklini değiştiriyorsunuz, on-line satışa açmış oluyorsunuz. Biz popülasyonu kontrol etmek istiyorduk yani önümüzdeki on yıl içinde sokakta bir hayvan olmasın, terk edilen hayvan olmasın istiyorduk. Adam dükkâna gittiği zaman diyecek ki: “Ben B1-17’den 3 tane hayvan istiyorum.” “Kargoyla mı yollayalım, gelip buradan mı alırsınız?” diye pizzacı gibi dönüp dolaşacak, iş oraya gelecek. Size satrançtaki üç dört hamle sonrası karşılaşacağımız olayları anlatmaya çalışıyorum.

Önemli konulardan bir tanesi daha: Evet, kedi ve köpekler üzerine kurgulanmış gibi gözüküyor her zaman yasa teklifi fakat en fazla canı yanan hayvanlar -kabul edin, etmeyin- mezbahadaki hayvanlar. Bakın, acısız kesimi yine kabul etmeyeceğinizi biliyorum ama kafamıza girsin, bundan beş yıl, on yıl sonrasına yatırım yapıyoruz. Acısız kesim, Türkiye’nin bazı yerlerinde uygulanmaya başladı.

Kesilmesin demiyoruz, öyle ütöpik ve marjinal bir şey üzerinden gitmiyoruz ama bugün, gidin, acısız kesim aleti yaklaşık 10 bin euro civarında, uygulama yerleri var, çok istiyorsanız götürebiliriz; hayvanlar kan revan içinde değil, yavrusunun önünde kesilmiyor. Bir ineğin, koyunun kesildikten sonra -bilimsel olarak tespit edilmiş durumda- üç dakika boyunca acı çektiği ortada. Biz bunda önderlik edelim, ne olur; hayvanlar kesilmesin demiyoruz, mecburen olacak ama acısız kesim olayı varken, Diyanet buna onay vermişken, Tarım Bakanlığıyla bu kadar mücadele ediyoruz, bir şeye de önderlik edelim, birazcık radikal olalım bir yerde ya, radikalse eğer bu. Gerçekten, onlar kedi ve köpeklerden, sabahdan beri konuştuklarımızdan çok daha fazla acı çekiyor. Bu hayvanlar memeli, bu hayvanların yavrusu var, bu hayvanların yavruları öldürüldüğü zaman gözlerinden yaş geliyor, dokuz ay on gün hamilelik yaşıyorlar aynı insanlarda olduğu gibi, sadece konuşamıyorlar. Acısız kesim çok zor bir şey değil. Bu kadar radikal karar alamadınız, en azından pilot bazı şehirlerde uygulanmasını teşvik edelim, diğer şehirler de bunu görür, kendiliğinden geçer, bazı şeyler yasayla olmaz ama diğer insanların, uygulayıcıların aklına böyle bir şey gelmiyor, bunu gösterelim yani yasada bunun önu açılabilir.

Bir şey daha: 1'inci maddede tanımlarda geçti ama ileriki maddelerde karşımıza gelecek; ev hayvanı tanımı yapılmış fakat ilerleyen maddelerde göreceğiz, karşımıza gelecek, 28/A maddesinde bu hayvanları öldürenler için altı aydan başlayan hapis cezası var. Ama hangi hayvanları? Ev hayvanlarını ya da evcil hayvanları diyoruz. Peki, sahipsiz olan hayvanlar ne olacak; eşekler, atlar, sokaktaki köpekler, kediler? Dolayısıyla, bizim buraya, 1'inci maddeye mutlaka "sahipsiz hayvan" tanımını koymamız lazım. Eğer koymazsak hâkimin önüne bu yasa gittiği zaman diyecek ki: Sahipsiz hayvan tanımıyla ilgili olarak siz 28'inci maddede bir şey düzenlememişsiniz, sadece evcil hayvanların öldürülmesi hâlinde altı ay hapis cezası var. Orada ben bir eksiklik gördüm, bunun mutlaka... 28/A maddesinde ben onu tam olarak göremedim. 28/A maddesinde "yaptırımlar" bölümüne geldiğiniz zaman bakın şöyle diyor, aynen okuyorum: "Bir ev hayvanını veya evcil hayvanı kasten öldüren kişi altı aydan dört yıla kadar hapis cezasına çarptırılır." Ev ve evcil hayvana siz bunu verdiğiniz zaman diğer hayvanları görmezden geliyorsunuz. Yani sadece tanıma değil, 28/A maddesine o kelimeyi eklemeniz lazım, ileride başımıza sıkıntı çıkacak, özellikle Mustafa Hocam size vurgulamak istiyorum bu kısmı.

Toparlayacağım, bir iki önemli eksik kısmımız daha var. Sayın Komisyon üyeleri, pratikte karşılaştığımız sıkıntılardan bir tanesi de şu: Adamın ev hayvanı var, evcil hayvanı var, balkonda bırakmış, gitmiş yazlığına, kulübesinde zinciri çok kısa. Evet, şimdi çevre, doğa, hayvan polisi vesaire falan çıktı ama konut dokunulmazlığı olacağı için böyle durumlarda hayvan polisinin ya da Bakanlık yetkililerinin müdahale yetkisi yok yani hayvanını bırakıyor, bir ay Bodrum'a gidiyor, balkonda siz onu dışarıdan görüyorsunuz, hayvana acil olarak, ivedi olarak müdahale edilmesi lazım, savcılık "Ben karar vermem." diyor, Hayvanları Koruma Kanunu'nda açık olarak bir yetki vermemişsiniz, konut dokunulmazlığına girer diye o hayvanı oradan alamıyorsunuz. Buraya ek bir madde eklenmesi lazım çünkü bunlar acil durumlar, bir iki saat içinde hayvana müdahale edip alabilmeniz lazım adamın bahçesinden. Kısa zincirli oluyor, güneşin altında kalıyor, yağmurun altında kalıyor, bir hafta boyunca orada kalmış oluyor. Unutulmuş, eklenmesi gerektiğini düşünüyorum, pratikte biz bununla çok karşılaşıyoruz, kimse müdahale edemiyor buna. Hatta, buraya belki savcılığı da koymak isteyebilirsiniz ama bana kalırsa savcılıktan izne de gitmeyin çünkü adam oraya gidecek, izin alacak, savcının duruşmadan çıkmasını bekleyecek, izin çıkacak; o hayvan öldü gitti bu arada. Yani bazı yerlerde ivedi karar vermemiz gerekiyor ama hayvana mal olarak bakarsanız, evet, üç gün sonra da belki biri gidecek de müdahale edecek. Ama şu aşamada müdahale yapılamıyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ –Toparlayalım, son...

HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI AHMET KEMAL ŞENPOLAT – Toparlıyorum, tamam.

Hayvanları Koruma Kanunu’nda, Hayvan Hakları Kanunu’nda deneyle ilgili bir madde olmaması gerekiyor. 2014 yılında -bilmeyebilirsiniz- o çok sevdiğimiz Tarım Bakanlığı -o dönem Orman ve Su İşleri Bakanlığı- “Sokak köpekleri üzerinde, sahipsiz hayvanlar üzerinde deney yapılabilir.” yönetmelik çıkardı diye tekrar ediyorum “Sahipsiz hayvanlar üzerinde deney yapılabilir.” diye yönetmelik çıkardı. Kim çıkardı? Siz çıkarmadınız -belki o dönem yoktunuz- Bakanlık çıkardı. Niye böyle bir şey çıkardı bilmiyorum ama demek ki bir talep var, bu talebin altında kaldılar ve yönetmeliğini çıkardılar. Siz diyebilirsiniz ki: “E, itiraz etseydiniz.” Evet, ettik. Süresi içinde Danıştaya dava açtık. Danıştay davayı daha yeni sonuçlandırdı geçen yıl, reddetti. “Üst mahkemeye gidin.” diyebilirsiniz, üst mahkemeye de gittik, Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna, 1 hâkimcağız muhalefet şerhi verdi, gelen mahkeme kararı onaylandı. Şu an itibarıyla, sokak hayvanları üzerinde deney bir de Bakanlık üzerinden yasalaşmış oldu. Eğer, siz buraya bir cümle ekleyin... Tamam deneyin olmasını illa istiyorsunuz, anladım ama bir cümle ekleyin “Sokak hayvanları üzerinde deney olmaz.” cümlesini koyun en azından. Tamam, diğerlerin kurtaramadık, anladım; üzerinizde baskı var, vesaire falan var ama “Sokak hayvanları üzerinde deney olmaz.” cümlesini en azından koyun bari...

HAYVAN HAKLARI SAVUNUCU VE AKTİVİSTİ FIRAT AHMET YILDIZ – “Sokak hayvanları” yeterli değil!

HAYVAN HAKLARI FEDERASYONU BAŞKANI AHMET KEMAL ŞENPOLAT – Sahipsiz hayvanlar; kediler, köpekler, hayvanlar... Onu koyun en azından Danıştaydan çıkan bu kararı artık legalite etmeyelim, emsal hâline gelmemiş olsun.

Daha başka söyleyeceklerim var ama çok zamanınızı almayım. Genel olarak söyleyeceklerim bunlar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – 28/A cevaben bir şey söylemem gerekiyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Mustafa Bey, her şeye cevap verirsiniz bu gitmez. Bence sonunda...

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Yanlış ifade edildi de şöyle: “Ev ve evcil hayvan” diye bahsediyor kanunda. “Evcil hayvan” dediğimiz zaten sahipli olmayan sokak köpeklerini de kastediyor yani sahipli ve sahipsiz hayvanları kastettiğimizde... “Ev hayvanı” evde bakılan ama “Evcil hayvan” dediğimiz de evde bakılan hayvanlar değil.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Yalnız “Evcil hayvan” tanımında bu yazmıyor.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ama bakın “Evcil hayvan” tanımında kültüre alınmış hayvanlardan bahsediyoruz.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Kanundaki “Evcil hayvan” tanımınızda bu yazmıyor.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – “Evcilleştirilmiş, kültüre alınmış hayvanlar” kastında köpekler, kediler gibi hayvanları kastediyoruz.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ama evdekiler ya da evciller... Ama sokak köpekleri kültüre alınmış ya da evcilleştirilmiş değil ki.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Öyle, öyle, tanım öyledir.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – O zaman, buraya, teklife hiç tartışmadan “Sahipsiz hayvan” tanımını eklemek bütün sorunu çözecek aslında.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Ama bu kanundan sahipli, sahipsiz hayvan tanımını çıkardık, bu ayrımı kaldırdık.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Hayır, tanımlarda “Sahipsiz hayvan” tanımı var.

MUSTAFA YEL (Tekirdağ) – Bunun çeşitli sakıncaları var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Gülizar Hanım, şöyle: Sahipsiz hayvanlar da evcil hayvandır, evcilleştirilmiş hayvandır, o yüzden kapsar yani geniş.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – O zaman, tanımlardan “sahipsiz hayvanlar”ı çıkartıp evcil hayvanların tanımına bunu koymak lazım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Olabilir.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Başka türlü bu maddede sokak köpeği öldürüldüğü zaman -ben hukukçuyum, birçok hukukçu var- hâkimin karşına gidip bu madde geldiği zaman, bu maddede cezai müeyyide yok ki der, kapatır. Bunu ortadan kaldırmak lazım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – 2’nci maddede 2 adet önerge vardır.

HAYVAN HAKLARI SAVUNUCU VE AKTİVİSTİ FIRAT AHMET YILDIZ – Başkanım, bir şey eklemem lazım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yok öyle bir şey, “Bir şey eklemem lazım.” diye bir şey yok.

Söz vermedim, vermiyorum.

Hayır vermiyorum söz.

Söz vermiyorum, tamam, oturun, sırayı bekleyin.

2’nci maddede 2 adet önerge vardır. Okutuyorum:

Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 2’nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Orhan Sarıbal

Ayhan Barut

İlhami Özcan Aygun

Bursa

Adana

Tekirdağ

Okan Gaytancıoğlu

Edirne

“MADDE 2- 5199 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi ve (k) bendinin ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (k) bendine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“J) Yerel yönetimler, ilk tercih olarak illerinde bulunan gönüllü kuruluşlarla işbirliği içerisinde, illerinde bulunmadığı takdirde çevre illerden en yakın olanından başlamak şartıyla, sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması için hayvan bakımevleri kurarak onların bakımlarını ve tedavilerini sağlar ve eğitim çalışmaları yapar. Ayrıca yerel yönetimler, ilgili karar organının uygun görmesi halinde hayvan hastanesi kurar.”

“Kedi ve köpek sahipleri, hayvanların dijital kimliklendirme yöntemleriyle kayıt altına aldırarak yükümlüdürler.”

“Dijital kimliklendirme yöntemlerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirlenir.”

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Önerge üzerinde söz isteyen Sayın Orhan Sarıbal.

Buyurun Orhan Bey.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Teşekkür ederim.

Aslında çok net. Yerel yönetimlerin gönüllü kuruluşlarla çalışırken öncelikle çevre illerindeki en yakın kuruluşlarla çalışması o bölgede doğal yaşam konusunda tecrübe sahibi olan sivil toplum kuruluşlarıyla çalışması yapılacak projelerin daha etkin kılınmasını sağlayacaktır. Burada amacımız şu: Burada bazen konusu oluyor. Belli ki belediyelerin ve kamunun bu işi yapamayacağı çok net. Bir taraftan 25 bin nüfus baskısı ve 25 bin üstündeki özellikle 70 binden sonrakilerde nüfus dört buçuk yılda ancak 1 merkezin yapılması ve kıra aslında hiçbir şeyin yapılmaması anlamına geliyor bu. Dolayısıyla, burada, sivil toplum örgütleriyle bir çalışma yürütülebilir. Sivil toplum örgütlerinin de bu işin içine aslında konulması ama tabii, denetimin kamu tarafında olması ve o sivil toplum örgütlerinin de o işi yaparken mutlaka veteriner bulundurması, veteriner sağlık teknisyeni bulundurması zorunluluğunu ortaya koyan bir durum bu. O yüzden çevre illerde, ilin kendisinde bütünüyle sivil toplum örgütleriyle dayanışma içerisinde bu işin götürülebilmesi için bu önergeyi verdik ama denetimin mutlaka gene kamuda olması koşuluyla.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Fahrettin Yokuş

Dursun Ataş

Konya

Kayseri

MADDE 2- 5199 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, (j) bendi ve (k) bendinin ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (k) bendine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“a) Bütün hayvanlar eşit doğar, hayvanlar tüm canlılar gibi kutsal olan yaşam hakkına sahip duyguları olan varlıklardır ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde yaşama hakkına sahiptir.

j) Yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlarla işbirliği içerisinde, devletin korumasında olan ve güçten düşmüş hayvanların korunması için hayvan bakımevleri kurarak onların bakımlarını ve tedavilerini sağlar ve eğitim çalışmaları yapar. Ayrıca yerel yönetimler, ilgili karar organının uygun görmesi hâlinde hayvan hastanesi kurar.”

“Kedi ve köpek sahipleri, hayvanların dijital kimliklendirme yöntemleriyle kayıt altına aldirmekle yükümlüdürler.”

“Dijital kimliklendirme yöntemlerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirlenir.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Evet, kim konuşacak?

Buyurun Sayın Sıdalı.

ZEKİ HAKAN SIDALI (Mersin) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Bu, zaten Komisyon raporunda da aynı zamanda gerekçeler içerisinde de geçen, geneli üzerinde konuşurken de üzerinde hassasiyetle durduğumuz bir konu. Biliyorsunuz hep beraber hayvanları biz “duyguları olan varlıklar” olarak tanımladık hem Komisyonunda hem gerekçenin içerisinde “Taşınır mal değildir.” dedik. Bu önergeyle, bu hususun, kanunun ilkeler kısmına eklenmesini talep ediyoruz.

Çok teşekkür ederiz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Hocam, söz talebiniz mi var?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) - Evet.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) - Kemal Bey’in konuşmasını dinlerken 2 konuya çok kısa olarak değinmek istiyordum.

Birincisi, tabii, acısız öldürme ya da kesme, kesim. Bu çok önemli, önemli bir noktayı vurguladınız. Bilmiyorum, bu heyet, bunu herhâlde kabul edebilir diye düşünüyorum, kabul etmesi gerekir, çok çok önemli. İlgili maddeye gelmedik ama bu acısız kesim çok katıldığım ve sonuna kadar savunulması gereken bir husus. Gerçekten, işkence ediyoruz, canavarca hisle öldürüyoruz hayvanları ama sizin “hayvan hakkı” kavramına yönelttiğiniz eleştiriye katılmak şöyle mümkün değil: Zannediyorum, daha çok medeni hukuk ve Medeni Kanun çerçevesinde konuya yaklaştınız oysa insan hakları öğretisi açısından baktığımız zaman, sosyal haklar için de “İnsan hakkı değil.” deniyordu yaklaşık olarak seksen yıl önce, yaklaşık elli yıl önce “Çevre hakkı diye bir kavram yok.” deniyordu, oysa öznesinin mutlaka onu savunabilmesi veya insan olması gerekmiyor artık çağdaş insan hakları öğretisinde. O bakımdan “hayvan hakları” kavramını kullanmak insan hakları öğretisi bakımından bir lüks değil. Medeni hukukun... Tabii ki Türkiye’de özellikle özel hukuk çok klasik kavramlarda kaldı. Belki medeni hukukun, insan hakları öğretisine doğru evrim geçirmesini bu şekilde hayvan hakları yasası, çevre hakları yasası gibi yeni yasal düzenlemelerde tanımlar yaparak katkıda bulunabiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

Haluk Bey kısa bir katkı yapacak.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Madde 2’nin (k) bendine eklenen “Kedi ve köpek sahipleri, hayvanlarını dijital kimliklendirme yöntemleriyle kayıt altına aldırarak yükümlüdürler.” cümlesi çok yerinde bir cümle ancak şu anda 5996 sayılı Kanun’un 7’nci maddesinde hayvanların tanımlanması ve kayıt altına alınması hükmü çerçevesinde Tarım ve Orman Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğüne bir yönetmelik yayınlandı ve kedi, köpeklerin kimliklendirilmesi işlemine başlandı. Bu cümlenin burada olması bir tezat yaratmasın diye endişe ediyorum ama burada da olacaksa –eğer uygun görürseniz– o maddenin Avrupa Birliği müktesebatına uyum ve dışarıya hayvanlarımızın taşınması esnasında problemlerle karşılaşılmasın için bu maddenin kedi köpek ve gelinciklerin... Çünkü ilgili Avrupa Birliği direktifi gelincikleri de kapsıyor, gelincikleri de burada ifade etmekte fayda vardır diye düşünüyorum, takdir sizlerin.

Bir de uygun görürseniz –ağır bir Covid geçirdim, sesim biraz akciğerlerden dolayı çatlak çıkıyor. kusura bakmayın– (j) bendinin son cümlesinde “Ayrıca yerel yönetimler, ilgili karar organının uygun görmesi hâlinde hayvan hastanesi kurar.” ifadesi bizce şöyle bir sakınca yaratıyor: Zaten (j) bendinin başlangıcına baktığımızda sahipsiz hayvanlara yönelik bir kısım tedbirler alınıyor, hayvan hastanesi biraz ticari bir kavrama giriyor. Eğer uygun görürseniz “Hayvan hastanesi kurar” ibaresi “Sahipsiz

hayvanlar için hayvan hastanesi kurar.” tarzında düzeltilirse... Çünkü zaten sahipli hayvanlar için poliklinikler var, muayenehaneler var ve hayvana özel hayvan hastaneleri var ve zaten belediyelerimizin üstünde bir kaynağı olduğundan bahsediyoruz. Burada bir de 8’inci maddede teşviklerden ve hazine arazilerinin buraya dercedilmesinden, hazine arazilerinin ücretsiz verilmesinden bahsediyoruz. Bu sefer, bütün hayvan hastaneleri için gibi bir anlam çıkıyor. “Belediyeler sahipsiz hayvanlar için hayvan hastanesi kurar.” tarzında bir cümle kurabilirsek uygun görürseniz... Bunları iletmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kayıtlara geçti.

2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2’nci madde kabul edilmiştir.

MADDE 3- 5199 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bakımının gerektirdiği yaygın eğitim programına katılarak” ibaresi, üçüncü ve beşinci fıkralarında yer alan “ve süs” ibareleri ile beşinci fıkrasında yer alan “bilhassa ev ve bahçesi içerisinde” ibaresi madde metninden çıkarılmış, dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, altıncı ve yedinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

“Ev hayvanı ve kontrollü hayvanları bulundurma ve sahiplenme şartları, hayvan bakımı ve korunması konularında verilecek eğitim ile ilgili usul ve esaslar ile sahiplenilerek bakılan hayvanların çevreye verecekleri zarar ve rahatsızlıkları önleyici tedbirler, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yalnız yine, önergelere geçmeden önce STK’lerden var mı söz vermediğimiz?

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Ben varım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buyurun, mikrofon olan bir yere.

Kendinizi de takdim edin lütfen.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN – Değerli Başkanım, değerli milletvekillerim; hepinize saygılar.

Dilek Özkan; Ulusal Hayvan Hakları Aktivisti, HAYKURDER Yasama İzleme Koordinatörüyüm.

Ben, az önce yapılan oylamada bir küçük söz hakkı istedim, orada bir noktayı vurgulamak istiyordum. “Öncelikli olarak bakımevlerine götürür.” cümlesinin kullanıldığı maddede “öncelikli olarak” kelimesi iki ucu çok açık bir kelimedir. Öncelikli olarak bakımevine götürüyoruz, sonralıklı olarak... Biz çok tedirginiz, her şeyi çok ince ediyoruz, çok sık dokuyoruz ve gerçekten, bu teklif çok muğlak ifadelerle dolu, iki ucu açık ifadelerle dolu, asla güven vermeyen bir yasa teklifi hâlinde.

Şimdi, bütün gün boyunca ne konuştuk? Neden? kanunda neler yok, niye yok? Bütün bunları konuştuk. Esas nedenlere hiç değinmedik gibi geliyor bana yani herkes işin bürokratik boyutunu bir sorguladı, hemen hemen aynı şeyler tekrar edildi. Ben, genel anlamda, genel üzerinden aynı şeyleri tekrar etmek istemiyorum. Benim kişisel kanaatim, bu kanunun olmaması olmasının yegâne nedeni hayvana bakış açısı yani bu ülkedeki mevcut kültürün –bunun hiç mesleklerle, şununla, bununla işte alakası yok- direkt yerleşik kültürün hayvana bakış açısıyla ilgili. Kültür derken bunun eğitimle düzelebilecek bir şey olmadığını da gelişebilecek bir şey olmadığını da söyle... Yani eğitim yapılsın bu konuda tabii ki ama ahlaki bir eğitim verilsin, okullarda öğretilerek öğrenilecek bir şey değil çünkü bu. Kültür 0–7 yaş arası bir insanda gelişen bir şeydir. Kendi içinde yaşadığı çevreden edindiği her neyse birtakım filtreler oluşturur, etrafında gelişen şeylere karşı olaylarla birlikte birtakım filtreler oluşturur,

birlikte yaşadığı insanlar neyi onaylıyorsa onu onaylar, onu benimser. Bu, onun kişiliğini, karakterini şekillendirir, ondan sonra alacağı eğitim sadece onu bilgilendirir birtakım konularda, o konularda yetenek sahibi yapar ama kültürünü değiştirmez.

Şöyle toparlamak istiyorum bunu: Diyelim ki bir çocuğu... Hayvandan korkutarak, hayvanın aşağılandığını, kesildiğini, herhangi bir şekilde bunları görerek büyüyen bir çocuk –yarın öbür gün bu ülkede muhtar da olabilir belediye başkanı da olabilir bakan da olabilir– ondan sonraki süreçte karşısına gelecek hayvanla ilgili, hayvana yönelik, hayvandan kaynaklı her türlü soruna –eğer sağlam kanunlar olmazsa– kendi inisiyatifini kullanması gerektiği durumlarda bu açıdan bakacaktır yani kendi psikolojisiyle yorumlayacaktır. İşte, bizim kanunlarımızın olmamasının yegâne nedeni bu. Benim kızım korkuyor sokakta hayvan istemiyorum, işte, benim çocuğumu köpek kovaladı sokakta hayvan istemiyorum, işte, Anadolu’da ilk cinsel tecrübeyi hayvanlarla yaşıyorlar, vay efendim hayvana tecavüz edene beş yıl süreyle bir daha yapmazsa ceza vermeyelim... Bunlar hep bu kültürel bakış açısının dışavurumu. Her ne kadar prezantabl şeylerle davranmaya çalışsak da önerilerle ya da yaptırımlarla süslese de cilalasak da kazındığı zaman altındaki bu tenekevari yapı dışa vuruyor, maalesef, bizde en büyük eksik bu. Yani öncelikle on yedi yıldır bizim mücadelesini verdiğimiz şey sadece kedi, köpek değil, yaşam hakkı, hayvanseverlik de değil, yaşam hakkını savunma mücadelesini veriyoruz. Öncelikle, bu anlaşılmadı. Bizim neyi niçin istediğimizi anlamak için bizim açımızdan bakabilmeniz gerekir ve bu mümkün değil çünkü bizim siyasi kültürümüzde de bu yok. Kolay olan –bütün partiler için bu geçerli, hiç istisna yok– oy getirecek olan nedir? Kamuoyunu nasıl kendi safıma çekerim? “Tamam, bunu bir şekilde zorlayayım geçireyim.” Hemen bir hesap yapıyoruz şöyle parmak ucumuzla. “Ha, bunlar yüzde 10, beriki yüzde 90, tamam o zaman yüzde 90’ı memnun ederim.” Bu kanunun olmamış olmasındaki en büyük hatamız, kanun sürecinde hayvan hakları ya da hayvan koruma her neyse –her iki hâlikârda da– kanun sürecine giderken hazırlık sürecinde kalkıp “pet shop”çularla, avcılarla, deve güreşçileriyle, köpek satıcılarıyla falan filan konuşuluyorsa zaten daha ilk baştan anlaşılmamış demektir bu ülkede nasıl bir kanunun çıkarılması gerektiği. Bu hata nedeniyle bu hatanın üzerine bina edilmiş hiçbir kanun da sağlam temellere dayanmayacaktır. 2004 yılında ilkti, evet, açıkları vardı, eksikleri vardı ama ilkti. Onun için tolere edilebilirdi içindeki yanlışlıklar ama şimdi onun da gerisine götürecektir, onun sağladığı birtakım hakları da yönetmelikleri Tarım ve Orman Bakanlığının iradesine bırakmakla, evdeki hayvan sayısına –her ne kadar yok dense de iki ucu açık cümlelerle, muğlak cümlelerle- buna dahi el uzatılmasına mahal verecek yönetmeliklerin de ne olacağı... Çünkü kanun temeldir, yönetmeliği ona göre yaparsınız. Kanunda sağlam cümlelere, net cümlelere, kesin cümlelerle hayvanı koruyacak şeylere yer vermezseniz yönetmelik... Öyle kanunlar var ki kendi yönetmeliğiyle çelişiyor bu ülkede. Öyle kanunlar var ki... Örneğin, sizin bu teklifinizde de mevcut: Zorunlu yayın maddesi, mesela, 20’nci madde. Uzun zaman önce RTÜK tarafından sadece sigarayla ilgili, tütün ürünleriyle ilgili bir zorunluluk kabul edildi çünkü bir bakıldı ki eğer o madde uyarınca bütün konularda zorunlu yayın yapılmaya kalkılırsa normal yayın süresini geçecek. O, kendi kendini lağvetti bir şekilde, madde var ama işlevselliği kalmadı. Siz, şimdi, onu kalkıp bu maddeye koydunuz, bu teklife yerleştirdiniz ve üstüne üstlük bir de radyo, televizyonlardan bunu yapmayanlara da 20 bin lira da ceza keseceksiniz, olmayacak. İşte, böyle, böyle...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kanunla halledeceğiz.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN - Demek istediğim, böyle kanunlar var bizde. Bizim hukuk sistemimizde de her konuda böyle kanunlarımız var; birbirini yok eden yönetmelikler, başka zamanda çıkarılmış, unutulmuş bir kanunun yeni çıkan bir kanunu lağvetmesi gibi durumlar var. Genel anlamda, çok da uzatmayacağım, kafalar çok yorgun, oylama da var, olmadı bu kanun ve böyle giderse olmayacak ve buradan bugünün tarihini kimse unutmayacak, çok

özel bir çalışma bu çünkü. Ben iddia ediyorum ki Hükûmete vereceği zararı asla tahmin edemezsiniz. Dost acı söyler diyorum, düşman “Ben söyleyecektim.” der. Ben net biçimde söylüyorum: Yüzde 10 demek bir parti demektir, hayvanseverler yüzde 10’luk bir kitle olabilir, sandığınızdan daha fazlalar, daha bilinçliler. Öyle, televizyon karşısında oturan, işi gücü olmayan insanlar değiliz biz. Maalesef, sizin için maalesef, biz çok memnunuz bu durumdan. Böyle olduğu için de mutlak bizi takip eden bir kitle var. Sayı 20 milyonun altındadır biraz, belki üstündedir şimdi, bilmiyoruz bize yeni yeni kimler katıldı. Yani siz, sandıktan bu yönde çıkacak, her hayvana zarar verecek, evdeki hayvana el uzatacak, belediyeleri ceza kapsamına almayacak ya da bir kanuni yükümlülük getirmeyecek, bu ülkenin topraklarında soluk alan her hayvanın yaşamının bekasını mümkün şartlarda garantiye almayacak bir kanunun hesabı mutlaka ki sandıkta görülür diye düşünüyorum. Onun için, ne olursunuz gelin, kendimize bu kötülüğü yapmayalım, bu kötülüğü kendimize yapmayalım. Ben rica ediyorum, bu vurguladığımız, sabahtan beri bütün arkadaşların cansiparane vurguladığı bütün noktaları bu kanun teklifinde bir bir yerleştirelim. Bir kez daha 11 mart toplantısında kurduğum cümleyi kurmak istiyorum: Hayvanlar bir toplumun en zayıf halkalarıdır ve bir zincir en zayıf halkası kadar güçlüdür. Hayvanı koruyamayan bir toplum, akabinde ne çocuğu, ne kadını, ne başka bir şeyi koruyamaz. En zayıfı koruyamıyorsanız ötekiler için hiç umut yok demektir.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederiz.

HAYKURDER YASAMA İZLEME KOORDİNATÖRÜ DİLEK ÖZKAN - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi, tabii, burada benim televizyon konuşmalarına çok gönderme oldu, siz belki fark etmemişsinizdir.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, gece uzadı başka gerilim olmasın. Siyasete gerek yok, siyaset yok, siyaset yapmıyoruz ki.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yani, İlhami sen de STK’lere mi uydun? Bir dur ya.

HASAN KALYONCU (İzmir) - İşine geldi, o yana geçti.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şimdi, Dilek Hanım benim televizyondaki konuşmalarına hep gönderme yaptı da. Daha böyle iyi niyetle izlemenizi tavsiye ediyorum. Orada size çok övgüler vardı, size çok takdir vardı aslında ama siz nedense -hakikaten bu bakış açılarınızı da eleştiriyorum- 99 doğrunun içerisinde 1 tane zayıf olanı buluyorsunuz, hep onun üzerinden gidiyorsunuz. Bu, çok iyi bir bakış açısı değil. Özellikle hayvanları bu kadar sevenlerin insanlara da bu kadar kaygıyla bakmamaları gerektiğini tavsiye ediyorum size.

3’üncü maddede bir adet önerge var.

Okutuyorum:

Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3727) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 3’üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Orhan Sarıbal

Ayhan Barut

Okan Gaytancıoğlu

Bursa

Adana

Edirne

İlhami Özcan Aygun

Tekirdağ

“MADDE 3- 5199 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bakımının gerektirdiği yaygın eğitim programına katılarak” ibaresi, üçüncü ve beşinci fıkralarında yer alan “ve süs” ibareleri ile beşinci fıkrasında yer alan “bilhassa ev ve bahçesi içerisinde” ibaresi madde metinden çıkarılmış, dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, altıncı ve yedinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

Eğitim programına katılarak hayvan sahiplenme sertifikası almayanlar hayvan sahibi olamazlar.

“Ev hayvanı ve kontrollü hayvanlar bulundurma ve sahiplenme şartları, hayvan bakımı ve korunması konularında verilecek eğitim ile ilgili usul ve esaslar ile sahiplenilerek bakılan hayvanların çevreye verecekleri zarar ve rahatsızlıkları önleyici tedbirler, Tarım ve Orman Bakanlığı ile eş güdüm sağlanmak suretiyle, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şebnem Hanım, bu yaptığınız hiç doğru bir şey değil. Bakın, Komisyondayız, gelip burada önerge yazdırmaya çalışıyorsunuz. Böyle bir şey yok. Lütfen...

Milletvekili arkadaşlarım, siz de buna müsaade etmeyin.

Zaten istediğinizi konuşuyorsunuz, bir sürü şey öneriyorsunuz, bir de bu yönetime gerek yok.

Önerge üzerinde, Sayın Karaca, buyurun.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Teşekkür ederim.

Öncelikle bu maddede ev hayvanı satan kişilerin bir eğitimden geçmesi gibi bir madde düzenlenmiş. Biz, burada hayvan sahiplenecek olan vatandaşların önce hayvan bakımı ve hayvanlarla ilgili bir eğitim programına katılması ve bu eğitim programı sonrasında da bir sertifika alarak hayvan sahibi olabilmelerini talep ediyoruz.

Hepimizin bildiği gibi, yazlıklara veya bahçeli evlere gidiyoruz, orada bir hayvan sahipleniyor, bakılıyor ancak yaz bitiyor kışın herkes evine döndüğünde o hayvan sokakta kalıyor. Bu tür hayvanların sokağa bırakılması, terk edilmesi ya da evde bakımları ya da yazlığa giderken eve kapatılıp balkonda günlerce aç, susuz bekleyen hayvanlar oluyor. O nedenle hayvan sahiplenecek olan kişilerin hayvan bakımı, hayvan hakları ve hayvan konusunda bir eğitime tabi tutulmasını ve ondan sonra bir sertifika almasını, bu sertifikaya sahip olmayanların da hayvan sahiplenmesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, bir şey var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Maddelerin başında size söz veriyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Başkanım, sözlü olarak söyleyelim bu evdeki hayvan sayısının 3 hayvan olarak sınırlandırılmasının da doğru olmadığını ve o sınırın kaldırılması talebimizi de söylemiş olalım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Şu anda öyle bir sınırlama yok.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Var ama.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yok. Ya, siz milletin sonradan ne yapacağını şimdiden... Kahin değilsiniz, öyle bir şey yok.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Biz öğrendik.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yok öyle bir şey Nesrin Hanım. Yok gerçekten milletin aklına getirmeyin ya. Yok öyle bir şey.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Başkan söyledi, yok.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3'üncü madde kabul edilmiştir.

MADDE 4- 5199 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, ikinci fıkrasında yer alan “Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca” ibaresi “Bakanlıkça” şeklinde, dördüncü fıkrasında yer alan “Ev ve süs hayvanlarının üretimini ve ticaretini yapanlar, annenin ve yavrularının” İbaresini “Ev hayvanlarının üretimini ve ticaretini yapanlar, hayvanların” şeklinde, yedinci fıkrasında yer alan “Bakânlığın görüşü alınarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca” ibaresi “Bakanlıkça” şeklinde değiştirilmiştir.

“Ev hayvanı satış yerlerinde kedi ve köpek bulundurulamaz, ancak buralarda Bakanlıkça izin verilen ev hayvanı üretim yerlerindeki kedi ve köpeklerin satışı yapılabilir.”

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – 4'üncü madde üzerinde bir adet önerge vardır.

Önergeye geçmeden önce sivil toplum kuruluşlarından söz almayan var mı?

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU – 6'ncı maddede maddi hata var.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Daha var, 6'ncı maddeye gelmedik.

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU – Çok kısa söyleyeyim şöyle: Madde 6'da “Sahipsiz ya da güçten düşmüş hayvanların 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu'nda öngörülen durumlar dışında öldürülmesi yasaktır.” ifadesi var. 3285 sayılı Kanun kaldırıldı yerine yeni bir kanun ihdas edildi. Dolayısıyla burada, 3285 sayılı Kanun yerine 5996 sayılı Kanun'un konulması gerekiyor maddi hatanın düzeltilmesi için.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Uzman arkadaşlarla siz bir görüşün bunu.

Haluk Bey, uzman arkadaşlarımız var, buraya alalım.

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR BÖLGE MÜDÜR YARDIMCISI GÖKHAN YILDIRIM – Sayın Başkanım, 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu'na yapılmış atıflar 5996 sayılı Kanun'a yapılmıştı. Ve böylece bütün hukukumuzda 900 kod kanun vardır. Hangi kanunda “Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu” ibaresi geçiyorsa artık orada, o ibareye baktığımızda anlamamız gereken 5996 sayılı Kanundur.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederiz.

4'üncü madde üzerinde bir önergemiz var, okutuyorum...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Önergeden önce söz istedik.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – STK'lerin hepsine söz verdik ama.

KITMİR SOKAK HAYVANLARINI KORUMA VE YAŞATMA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI AYTEN BEŞEVLİ - Ben almadım.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ben sordum almayan var mı diye, el kaldırmadınız.

Buyurun, size söz verelim.

KITMİR SOKAK HAYVANLARINI KORUMA VE YAŞATMA DERNEĞİ BAŞKANI AYTEN BEŞEVLİ – Sayın Başkanım, Ankara Kıtmır Derneği Yönetim Kurulu Başkanımı, aynı zamanda da İçişleri Bakanlığında şube müdürü olarak görev yapmaktayım.

Sayın Başkanım, öncelikle, hayvan refahı düşünülüyorsa şayet, eleştirilere kulak verilip uygulanabilir bir yasa yapılması şart. Diğer arkadaşların dediği gibi, katalog satışları kabul edilemez çünkü katalog satışları hayvan popülasyonunu kesinlikle artıracak. Bizim buradaki amacımız hayvan popülasyonunu önlemek.

İkinci bir madde: “Yasaklı ırk, tehlikeli ırk” kavramı koruma kanununun ruhuna aykırı ve kabul edilemez. Siz hayvanları korumak istiyorsanız hayvanları kategorilere ayıramazsınız.

Koruma kanunundaki cezalar altı ay ile üç yıl arası sınırlandırılmış; bu yetersiz ve yatarı yoktur.

Barınaklardan sahiplendirmeye özendirici tek bir madde yok. Sahiplendirmelere sıkı şartlar konulmuş; insanlar sahiplenmeden kaçacak ve hayvanlar da barınaklarda 1 metrekairelik yerlerde yaşamlarını sürdürecektir.

Yük hayvanlarıyla ilgili herhangi bir düzenleme yok.

Bir de -biz Bakanlıkta çok yönetmelik hazırlıyoruz- kanunda bakanlıkların -burada bakanlıkların görev tanımları- mevcut kanunda görev tanımları yapılamamış. Görev tanımlarına atıf yapılmazsa -burada İçişleri Bakanlığının görevleri var, Tarım Bakanlığının görevleri var, Çevre Bakanlığının görevleri var. Adalet Bakanlığının görevleri var- kanunda onlara atıf yapılmazsa yönetmelikle hiçbir bakanlığa görev verilemez diye düşünüyorum.

Diğer konuları zaten arkadaşlar söyledi, ben aynı konuları tekrar etmeyeceğim ama kanun teklifi eksik ve uygulanabilir bir kanun değil. Ben yıllarca kırk bir yıldan beri yönetmelik hazırlayan bir şube müdürü olarak, daire başkan vekili olarak kanunda çok eksikliklere rastladım.

Bir husus daha: Denetimler; barınak denetimlerini kimler yapacak? Bunu komisyonlara bırakamazsınız. Barınak denetimleri... Bir bakanlıkta denetim birimi kurulması ve denetlemeleri bu bakanlığın yapması gerekir. Komisyonlara, valiliklere denetim kesinlikle bırakılamaz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim.

KITMİR SOKAK HAYVANLARINI KORUMA VE YAŞATMA DERNEĞİ BAŞKANI AYTEN BEŞEVLİ – Denetim, barınak denetimleri gerçekten çok önemli.

Söyleyeceklerim bu kadar Sayın Başkan.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ederim efendim.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Maddeyle ilgili konuşulmadı ki, genel fikirlerini söyledi.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – E, tamam; istediğini konuşabilirdi yani. O öyle konuştu, onun ne konuştuğuna da mı karışacaksınız?

(Uğultular)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Arkadaşlar, her madde üzerinde konuşmaya kalkarsanız bu, Meclisi kilitler; böyle bir şey yok. Biz sizin geneli üzerindeki görüşlerinizi aldık. Gene de...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Her zaman olduğu gibi aldınız ama yapmıyorsunuz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonunda da görüşlerimizi aldınız ama Komisyon raporuyla olmayan bir tasarı çıktı. Şu anda da biz görüş verdik ama hepsi aynen gidiyor.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yani buna...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yani “pet shop”larda katalog satışı olamaz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – İşte, onu siz diyemezsiniz; onu buradaki arkadaşlar diyecek. Siz görüş...

Bakın arkadaşlar, bir şey söyleyeyim...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Sayın vekiller niye...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir dinler misiniz Nesrin Hanım?

Şimdi, önce, buranın bir çalışma...

AYHAN BARUT (Adana) – Oy çokluklar var gördüğünüz gibi, “Ret” veriyorlar.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir saniye Ayhan Bey...

(Uğultular)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Bir saniye, bir saniye...

Hanımefendi, bir saniye...

Siz kendinize bir malzeme çıkarmak istiyorsanız istediğinizi yazabilirsiniz ama mesele o değil. Bakın, şunu bir anlamaya çalışın lütfen, bu Mecliste usul şöyledir: Siz gelirsiniz, fikirlerinizi söylersiniz ama kararı buradaki insanlar verir.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Cumhurbaşkanımız niçin talimat verdi STK’lerin görüşünü alın diye?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Alıyoruz işte, alıyoruz görüşünüzü.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Hangi görüşümüz var, bu teklifte hangi görüşümüz var?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Kabul etmek zorunda değiliz, sadece alıyoruz görüşünüzü.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Hayır, kabul etmek zorundasınız.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Öyle bir zorunluluğumuz yok.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Biz biliyoruz, siz bilmiyorsunuz! “Pet shop”tan katalogdan satış yapıyorsanız “can, mal” uydurmasını unutun. O zaman “Biz mal kapsamından can kapsamına aldık.” demeyin. “Pet shop”tan katalogdan satış yapamazsınız.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Efendim, siz...

Nesrin Hanım zorla mı kabul ettireceksiniz burada dediklerinizi?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Cumhurbaşkanına çıkacağız o zaman.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ya, bırakın siz. Buranın usulü var ya!

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Tamam, pazar günü Cumhurbaşkanına çıkarız.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Buranın usulü var, Meclisin usulü var. Fikirlerinizi alırız...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Yunus Bey, bilmiyorsunuz, olayı bilmeden...

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Ya, kusura bakmayın, biz cahil miyiz ya?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ya, Nesrin Hanım...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Pet shop”tan kataloglardan satış felakettir, olmaz!

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Sizlere saygı gösterdik, sizler de saygı göstereceksiniz.

(Uğultular)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Lütfen, lütfen, lütfen, oturur musunuz?

Nesrin Hanım, bakın, ya, birbirimizi anlayamayacak kadar... Yani lütfen, bunu niye abartıyorsunuz?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – “Pet shop”tan katalogdan satış... Ben gideceğim “pet shop”a diyeceğim ki: “Bu beyazı, bu kırmızıyı verin bana.”

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ya, tamam da...

Siz burada insanlara fikirlerinizi dikte edemezsiniz; söylersiniz, buranın görüşüne bırakırsınız.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – O zaman biz niye geldik? Gelmeyelim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yani siz bilirsiniz.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Tamam, terk edelim.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam, siz bilirsiniz, tamam.

STK TEMSİLCİSİ – Sayın Başkan, şimdi, önerge hazırlanıyor, e, önergeleri zaten “Kabul edenler, etmeyenler...” hiç...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ne olacak peki?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – “STK’lerden fikir aldık.” diyorsunuz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – E, tamam.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – O zaman “Biz STK’lerin görüşünü almadık.” deyin, “STK’leri dinledik ama onların dediklerini yapmadık.” deyin.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – 50 madde olduğu gibi kabul edilirse STK’lerin görüşü alınmış olacak. Yani komisyona uygun kararlar almıyorsunuz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Ya, bakın aynı şey üzerinden gidiyorsunuz. Bizim Araştırma Komisyonunun raporu bir kanun teklifi değildir, orası yol haritasıdır.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇİTİRİK – Bir kanun teklifi hazırlanması için altyapıdır ve biz size altyapıyı oluşturduk.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Yol haritasıdır diyorum, bakın, yol haritasıdır diyorum. Bazıları yakın gelecekte, bazıları...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Komisyon kararını da yabancılar oluşturmadı ki, uzaydan gelmediler; sizin vekilleriniz hazırladı.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Neyse...

Daha fazla bu şekilde karşılıklı konuşmak istemiyorum. Bizim Komisyonumuzun çalışması lazım.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAKERETİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Bir yasa çıkmazken hayvan hakları aktivistlerinin susmasını mı bekliyorsunuz?

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Ya, bir dakika. Biz burada...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Siz fikirlerinizi söylersiniz, insanlar burada kararını verir, yöntem budur.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – Kanun çıkıyor, hayvanları ilgilendiren...

STK TEMSİLCİSİ – Burada antidemokratik bir uygulama var. Bu nedenle de biz yıllardan beri emek verdiğimiziz...

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Sizin dediğinizi yapınca mı demokratik olacak burası?

STK TEMSİLCİSİ – ... hem rapora da emek verdik hem yasa teklifine emek verdik; sizin defalarca ayağınıza geldik.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Tamam.

STK TEMSİLCİSİ – Sizi her türlü konuda aydınlattık ama siz, içi boş bir kanun teklifini antidemokratik bir şekilde şu anda geçirmeye çalışıyorsunuz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Teşekkür ediyorum, teşekkür ediyorum.

Artık söz vermeyeceğim size.

STK TEMSİLCİSİ – Protesto ediyorum, protesto ediyorum ve seçim sandığında görüşeceğiz diyerek toplantıyı terk ediyorum.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Lütfen, lütfen, lütfen...

Teşekkür ediyorum.

HAYVAN HAKLARI YASAMA İZLEME DELEGASYONU KURUCULAR KURULU ÜYESİ ŞEBNEM ASLAN – Arkadaşlar, bir sakın olun.

Güzel güzel konuştuk, Başkanım ile konuştuk. Şunu şöyle yapabilir miyiz, değiştiririz, yaparız. Niçin buradan bir önerge verip de onu hemen burada yapmıyoruz?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Hanımefendi, buranın... Bakın, buradaki milletvekillerinin sayısı var; siz şunu hâlâ anlayamadınız mı ya? Burada sayıyoruz, ben herkesi, el kaldıranı gözlerimle sayıyorum. Sizin söylediklerinizi... İnsanlar burada aynı kararları almak zorunda değil, onu anlamıyor musunuz?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – O zaman, her sözünüzün başında, Sayın Cumhurbaşkanına da “STK’lerden görüş aldık.” diyorsunuz.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Aldık.

STK TEMSİLCİSİ – Almadınız, almadınız!

(Uğultular)

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Onları karara dönüştürme zorunluluğumuz yok.

Evet, şimdi, arkadaşlar, böyle devam ederseniz ara vereceğim. Bakın böyle devam ederseniz ara vereceğim.

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Yunus Bey, “Görüş aldık.” demeyeceksiniz.

Lütfen ara verin.

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Nesrin Hanım, sizi sonraki...

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – Cumhurbaşkanımıza karşı “Sivil toplum örgütlerinin görüşlerini aldık ama onlara değer vermiyoruz, onları takmıyoruz. Onlar kendisini yırtsin, öldürsün; hayvanların hâli de ne olursa olsun, bizim dediğimiz olacak.” diyorsunuz.

HAYVAN HAKLARI İÇİN BİRLEŞİM HAREKETİ DERNEĞİ BAŞKANI MEHTAP ÖZER – O zaman niye çağırdınız bizi?

HAYVANLARIN YAŞAM HAKLARI KONFEDERASYONU BAŞKANI NESRİN ÇITIRIK – O zaman, biz, 2012 yılından bu yana niye mücadele ediyoruz?

BAŞKAN YUNUS KILIÇ – Oturuma on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 23.19

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 23.21

BAŞKAN: Yunus KILIÇ (Kars)

BAŞKAN VEKİLİ: Hasan KALYONCU (İzmir)

SÖZCÜ: Selahattin MİNSOLMAZ (Kırklareli)

KÂTİP: Zafer IŞIK (Bursa)

----- 0 -----

BAŞKAN YUNUS KILIÇ - Üçüncü Oturumu açıyorum.

Yarın saat 14.00'te yeniden toplanmak üzere bugünkü toplantımızı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 23.22

